THE
ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY
DEBATES.

OFFICIAL REPORT

Twenty-ninth day of the Third Session of the Andhra Pradesh Legislative Assembly

ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY

Wednesday, the 24th September, 1969.

The House met at Half-Past Eight of the Clock

(Mr. Speaker in the Chair)

ORAL ANSWERS TO QUESTIONS

Mr. Speaker :—The first 2 questions will be taken up towards the end.

DEVELOPMENT BOARD FOR SRIKAKULAM AND VIZAG

733—

* 1723-(G) Q —Sri K. Appala Naidu (Srugavarapukota).—Will hon. the Deputy Chief Minister be pleased to state :

(a) whether the Government are considering to constitute a common Development Board for both Srikakulam and Visakhapatnam Districts ; and

(b) if so, when it will be constituted?

The Deputy Chief Minister (Sri J. V. Narasinga Rao) :—

(a) No Sir.

(b) Does not arise.

శ్రీ కె. అప్పలనాయుడు :—విశాఖపట్టణం, శ్రీకాకుళం రెండు జిల్లాల గురించి అభివృద్ధి మండలి ఏర్పాటు చేయాలని చాలాకాలం నుంచి కోరుతున్నాం. ఆ రెండు జిల్లాలు వెనుకబడ్డ ప్రాంతాలు. అభివృద్ధి చేయాలి. కనుక ఒక బోర్డు ఏర్పాటు చేయాలని కోరుతున్నాను

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—బోర్డుల వలన పని అయేది కాదు డబ్బు కొరత ఉంది. తగినంత డబ్బుంచే తప్ప అనవసరంగా బోర్డులు ఏర్పాటు చేయడం అంత లాభదాయకం కాదు.

శ్రీ బి. నిరంజనరావు (మల్లేశ్వరం) :—తెలంగాణాకు రీజినల్ కమిటి, రాయల సీమకు డెవలప్‌మెంటు బోర్డు ఉన్నాయి. సర్కారు జిల్లాలో మంచినీరులేని ప్రాంతాలున్నాయి. వాటన్నింటిని చేర్చి అభివృద్ధి చేయడానికి వేరే సర్కారు జిల్లాల అభివృద్ధి బోర్డు ఏర్పాటు చేస్తారా?

శ్రీ జె. వి నరసింగరావు —ఇంతవరకు ఆలోచన లేదు. తెలంగాణా డెవలప్‌మెంటు కమిటీ మొన్న మొన్న ప్రైమ్ మినిస్టరుగారు చెప్పిన అష్టసూత్రాల ప్రకారంగా ఒక బోర్డు ఏర్పాటుచేయబడింది. రాయలసీమ బోర్డు ఇంకా ఆలోచనలో ఉంది

శ్రీ బి. రత్నసభాపతి :—ఆలోచన ఎంతవరకు వచ్చింది? ఆ బోర్డు యీ అసెంబ్లీ సమావేశం అయేలోగా వేస్తారా? దాని ఫంక్షన్స్ ఏవిధంగా ఉండాలన్నారు?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు .—సాధ్యమయినంత తొందరలో ఏర్పాటుచేయాలని ఉంది. వివరాలు విచారించి మనవిచేస్తాను.

శ్రీ బి. రత్నసభాపతి (రాజంపేట) .—అసెంబ్లీ అయ్యేలోగా చెబుతారా?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—ఇప్పుడు చెప్పే పరిస్థితిలో లేము

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి (నర్సాపేట్) :—అధ్యక్ష, జిల్లాకు ఒక బోర్డు వేసేపద్ధతి రాష్ట్రాన్ని ముక్కలు ముక్కలుగా విడతీసేదిగా ఉంటుందనే విషయం ప్రభుత్వం గుర్తించి ఏ బోర్డులు అవసరం లేకుండా బాక్‌వర్డు ప్రాంతాలన్ని అభివృద్ధి చేయడానికి ఏదయినా ఒక పథకం వేస్తారా?

శ్రీ జె వి నరసింగరావు :—తప్పకుండా ఆవిధంగా ఆలోచించి ప్రణాళికలో పది శాతం డ్రాట్ ఎఫెక్టెడ్ ఏరియాస్‌కు ప్రత్యేకంగా ఏర్పాటు చేయబడుతుంది. కేంద్రం ఉద్దేశంకూడ అదే.

శ్రీ ప్రగడ కోటయ్య (చీరాల) :—అధ్యక్ష, వాంచు కమిటి సిఫార్సులు అమలుచేయడం అనే ప్రసక్తి వచ్చినప్పుడు తెలంగాణా రీజినల్ కమిటి కమిటి-పవర్స్ ఎన్హాన్స్ చేస్తున్నామంటున్నారు. అలాగే స్టేట్ మొత్తాన్ని అటు తెలంగాణా సర్కారు, విశాఖపట్టణం, రాయలసీమ నాలుగు రీజియన్సుగా పెట్టి నాలుగు రీజినల్ కమిటిలు పెట్టే పథకం ఉందా?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—అటువంటి పథకం లేదు.

శ్రీ ఆర్. మహానంద (దర్శి) :—అధ్యక్ష, ప్రత్యేకంగా రాయలసీమకు బోర్డు వేసేబదులు వెనుకబడ్డ ప్రాంతాలకు ఒక సమగ్రమయిన ప్రణాళిక తయారుచేసి దానిని చూడడానికి ఒక లేడీ మంత్రిని వేసి ఆ ఏర్పాట్లు చేస్తారా?

చెయర్మన్ స్పీకర్ :—అసలు బోర్డు రానివ్వండి. వచ్చిన తరువాత ఆలోచించవచ్చు.

శ్రీ ఆర్. మహానంద :—అలాంటి సమగ్రమయిన బాక్‌వర్డు ఏరియాస్‌కు ఒక పథకం ఏర్పాటుచేసి అది అమలుచేయడానికి ఒక లేదీ మినిస్టరునువేస్తే బాగా చేయడానికి వీలవుతుంది. ఆలోచిస్తారా?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—చాలా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనండి.

శ్రీ యస్. వేమయ్య (సర్వేపల్లి) :—ఇప్పటివరకు ప్రభుత్వం వద్ద డ్రాట్ ఎఫెక్టెడ్ ఏరియాస్ ఎంతవరకు ఉన్నవనే ఒక స్కీముగాని బాక్‌వర్డు ఏరియాస్‌గాని అన్ని ఒక మాస్టరు ప్లానుగాని మొత్తం రాష్ట్రంగా ఏదయినా ఉన్నదా అయితే బాక్‌వర్డు ఏరియాస్‌ను డెవలప్ చేయడానికి ఏమి చేస్తున్నారు?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—ప్లాను ఎలకేషనులో ప్రతి శాతము ప్రత్యేకించబడ్డది డ్రాట్ ఎఫెక్టెడ్ ఏరియాస్‌కు.

శ్రీ పి. గున్నయ్య (పాతపట్టణం) :—అధ్యక్ష, ఒక పదిరోజుల క్రితమే విశాఖపట్టణం శ్రీకాకుళం జిల్లాల ఎం. ఎల్. ఏలము ఆ రెండు జిల్లాలకు రాయలసీమ బోర్డులాంటిదే ఒక చిన్న బోర్డు ఏర్పాటుచేయమన్నాం. మాకు పెద్ద బోర్డు వద్దు, అక్కడ ఖనిజాలున్నాయి. బంగారం ఖనిజాలు లేకపోవచ్చుగాని సిమెంటు తయారు చేయడానికి ఇనుము ఖనిజాలున్నాయి. కాబట్టి ఆ రెండు జిల్లాల అభివృద్ధి బోర్డు ఏర్పాటు చేస్తారా?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—ఇంతవరకు ఆ బోర్డులు లేవండి. రాయల సీమకు శ్రీబాగ్ ఫాక్టు తరువాత ఒకటి సిడెడ్ టిస్ట్రిక్ట్సు డెవలప్‌మెంటు బోర్డు అని ఒకటి స్థాపించారు. తరువాత రాయలసీమ డెవలప్‌మెంటు బోర్డుకు 1961 నుంచి శిఫార్సులున్నాయి గాని అమలులో లేదు. అమలులో పెట్టాలంటే ఆర్థికంగా మనం ముందుకుపోయే పరిస్థితులుండాలి, డబ్బు ఉండాలి.

శ్రీ డి. వెంకటేశం (కుప్పం) :—ఇదివరలో మనరాష్ట్రంలో 176 తాలూకాలు వెనుకబడి ఉన్నాయి. 72 తాలూకాలలో ప్లాన్స్ తయారుచేయబడ్డాయన్నారు. అలాంటప్పుడు బాక్‌వర్డు ప్రాంతాలకు సమగ్రమయిన ప్రణాళిక కావాలి. Is there any consideration before the Government to appoint a Backward Area Commission and to see that a report is prepared?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—బాక్‌వర్డు ఏరియాస్ అవసరాలు ఏమిటో ప్రభుత్వ దృష్టిలో ఉన్నాయి. ఆ కార్యక్రమం నడపడం ముఖ్య విషయం. మళ్ళీ కమిషను వేయనవసరం లేదు.

శ్రీ చల్లా సుబ్బారాయుడు :—ఇందాక మంత్రిగారు మద్రాసులో బోర్డు గతి ఎలా పట్టిందో అంటే మాకు రావలసిన బోర్డు గతికూడ అదే విధంగా ఉండాలనా?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—ఆ ఉద్దేశం కాదండి. మనం కార్యక్రమం నడిపేది ముఖ్యం కాని ప్రతిచోట బోర్డు కావాలనడం అంత సమంజసం కాదు.

శ్రీ సి హెచ్. రాజేశ్వరరావు (సిరిసిల్ల) :—అధ్యక్ష, కేంద్రప్రభుత్వం ప్రణాళికలో పది శాతం బాక్‌వర్డు ఏరియాస్‌కు కేటాయించినప్పుడు మన రాష్ట్రంకూడ లేవు

నాలుగవ ప్రణాళికలో వినియోగించే ద్రవ్యాన్ని ఎన్ని జిల్లాలు బాక్‌వర్డు జిల్లాలుగా ప్రకటిస్తారు, వాటికదేవిధంగా పది శాతం కేటాయించి నిర్ణయిస్తారా?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—ఇంతవరకు నిర్ణయం కాలేదు. ప్లాన్ అంతా కే షనప్పుడు యీ విషయం దృష్టిలో ఉంచుకుంటారు.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య (సత్తెనపల్లి) :—బాక్‌వర్డు ఏరియాస్‌కు బోర్డు ఏర్పరుస్తామన్నారు. బోర్డు ఏర్పరుస్తే రాయలసీమ బోర్డుకు ఇతర మెంబర్సున్నారు. తెలంగాణా డెవలప్‌మెంటుబోర్డుకు మినిస్టర్సుతోటి అఫిషియల్స్‌తోటి వేశారు. అట్లాగే వేస్తారా అయితే ఆ బోర్డులు వచ్చినప్పుడు జిల్లాలలో డెవలప్‌మెంటు బోర్డులు ఎత్తి పారేస్తారా?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—రాయలసీమ డెవలప్‌మెంటు బోర్డు తుది స్వరూపం తెలిసినాక మనవిచేస్తాం. ఇంకా తుది నిర్ణయానికి రాలేదు.

శ్రీ ఎం. వెంకటనారాయణ (ఏలూరు) :—వెనుకబడ్డ ప్రాంతాలు అన్నిచోట్ల ఉన్నాయి. కృష్ణా, గుంటూరు, ఉభయ గోదావరి జిల్లాలు ఉన్నవి. ఉదాహరణకు పశ్చిమ గోదావరిలో కొవ్వూరు, చింతలపూడి, నూజీవీడు వగైరాలకు సంబంధించి ఏమయినా డెవలప్‌మెంటు బోర్డు ఆలోచన ఏమయినా ఉందా?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—అందరికి సమానమయిన అవకాశాలు కల్పించడానికే కృషి. ఈ నాలుగవ ప్రణాళికలో వెనుకబడ్డ ప్రాంతాలకు ప్రత్యేకమయిన నిధులు వారికొరకు కేటాయించబడతాయి.

ఒక గౌరవ సభ్యుడు :—అధ్యక్ష, మా శ్రీకాకుళం విశాఖపట్టణం జిల్లాలకు బోర్డు వేయము అన్నారు. బోర్డు వేయము అంటే మేము అర్థం చేసుకునేది ఆసలు గుర్తింపుగా ప్రభుత్వానికి లేదనా, రెండవ ప్రక్క మంత్రిగారు చెప్పేది మొత్తంమీద వెనుకబడ్డ జిల్లాల సమాజాభివృద్ధికి పాటుపడతామంటున్నారు అల్లరి చేసినవారికి బోర్డులు వేసి అన్ని సౌకర్యాలు చేస్తున్నారు. మా శ్రీకాకుళం, విశాఖపట్టణం జిల్లాల వారం కొంచెం శాంతమూర్తులం ఆవడంవలన మాకు బోర్డులు లేవు. మమ్మల్ను ఏమి చేయమంటారో తెలవివ్వండి.

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—ఇదివరకే మనవిచేశాను. ప్రత్యేకంగా అటు వంటివి ఇదివరకు వేసిన బోర్డులు చేసే కార్యక్రమాలు దృష్టిలో ఉంచుకొనిఇంకా అవసరం ఉంటే ముందు ఆలోచించుకోవచ్చు.

శ్రీ రంగయ్యచెట్టి (సింగ్నమాల) :—ఈ రాయలసీమబోర్డు విషయము మంత్రిగారు చెప్పుతూ వప్పులుపెట్టి పోరుమాపినట్లు ఉన్నది. అటువంటిది లేకుండా కనీసము ఈ అసెంబ్లీ ఆఖరులోపల దీనికి తుది రూపము దిద్ది అసెంబ్లీలో ప్రకటన చేస్తారా?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—ఆ విషయము ఆలోచనలో ఉన్నదండి.

(శ్రీ సి. వి. కె. రావు (కాకినాడ) :—బోర్డు అంటే అర్థం ఏమిటో మంత్రి గారు చెప్పుతారా ?

(నవ్వు)

(శ్రీ పి. సాంబశివరావు (గజపతినగరం) :—అధ్యక్షా, తెలంగాణాలో ప్రజా సమితి స్థాపిస్తే, అక్కడ రీజినల్ కమిటీకి చట్టబద్ధమైన అధికారాలు ఇస్తామని అన్నారు రాయలసీమలో ప్రజా సమితి స్థాపిస్తే అక్కడ ఒక బోర్డు ఏర్పాటు చేస్తామని అన్నారు అయితే విశాఖపట్నంలో ప్రజా సమితి స్థాపిస్తే అప్పుడైనా దానికి బోర్డు ఇవ్వడానికి ఆలోచిస్తారా ?

(శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—అభివృద్ధి కార్యక్రమానికి అవసరము ఉంటేనే గాని, ఏ ఉద్యమాలు జరపడం ఏ కార్యక్రమము చేయడం లేదండి.

Mr. Speaker :— Better every Minister has a copy of the Dictionary when he comes to us (Laughter)

Sri G. Siviah (Puttur) :— Does the Government distinguish between backward areas, drought-affected areas and chronically famine-affected areas in the State? If so, will the Dy. Chief Minister enlighten whether the districts of Rayalaseema come under drought-affected areas or backward areas or chronically famine-affected areas?

Sri J. V. Narasinga Rao .—I think some parts are chronically drought affected, some parts backward areas and drought affected areas also naturally will be backward.

Sri G. Siviah :—I do not want any generalisation. My plain question is whether Rayalaseema comes under chronically famine-affected areas or not. Please answer straightaway.

Mr Speaker :—He is trying to make out a special case for Rayalaseema on the ground that those districts are chronically famine affected. Is that your point, Mr. Siviah?

Sri G. Siviah :—Yes.

Sri J. V. Narasinga Rao :—We are trying to serve the Rayalaseema only keeping in view these facts.

Sri G. Siviah :—I am not begging you to try to solve the problem How do you classify it. Does the Rayalaseema districts come under chronically famine-affected areas?

Sri J V. Narasing Rao —In the entire District, there are some chronically drought-affected taluks. If you want, I can read out district-wise

Mr. Speaker :—If it is a question of reading it, it will take a lot of time.

Sri B. Ratnasabhapathi :—That is very important. Let him read it, Sir.

Mr. Speaker :—Please read it.

Sri J V. Narasinga Rao :— "In Anantapur district all the eleven taluks. In Chittoor district-Madanapalli, Vayalpad, Palmaner. In Cuddapah-Rajampet, Badvel, Proddatur. In Kurnool-Kurnool, Dhone, Adoni, Alur, Koilkuntla, Banganpalli In Nellore-Kandukur,Podili, Darsi, Atmakur.

(శ్రీ) బి. రత్నసభాపతి :—దాంట్లో ఒక డిస్టింక్షన్ ఉన్నదండి, There are two types of famine affected taluks, one is hard core, second is chronically drought affected taluks. He has read hard core. There is another list which the Government has supplied to us long time back Let him read that.

Sri J. V. Narasinga Rao :—These are hard cores.

Sri B. Ratnasabhapathi :—Hard core is different from chronically drought affected areas. Please read that. That is necessary.

Mr. Speaker . – Please read it

Sri J. V. Narasinga Rao :—"After analysing the rainfall data for 21 years from 1942 to 1962 71 taluks were tentatively delimated as chronically-drought affected taluks and 33 taluks were further delienated as hard core.

(శ్రీ) కె. ముసుస్వామి (సత్యవేడు) :—చిత్తూరు జిల్లాలో సత్యవీడు తాలూకా మరచిపోయారా. దానిలో కలిపినట్లు కనపడలేదు. అటు పిచాటూరు డాము మమ్ములను మోసము చేస్తుంది. తరువాత నెల్లూరు, సూళ్ళూరు పేట తాలూకా, రావూరు తాలూకా, ఇలాంటివి కూడా వాటికంటె ఎక్కువగా డ్రాట్ అఫెక్టెడ్ ఏరియాస్, వాటిని చేర్చలేదు. వాటిని గుర్తించాలి. అధ్యక్షా, తరువాత రాయలసీమలో రేపటినుంచి, ఫస్ట్ నుంచి సామూహిక సత్యాగ్రహం చేయడానికి నోటీసులు పంపించినారు. మీకు కూడా చేరిఉంటాయని అనుకొంటాను. కనుక ఇది మీరు తాత్సారంచేస్తే లాభములేదు. వెంటనే ఆ బోర్డు ప్రారంభించకపోతే, విత్ గుడ్ పవర్స్, మళ్ళీ అక్కడ తెలంగాణా సమస్య బయలుదేరినట్లు రాబోతుంది.

(శ్రీ) జె. వి. నరసింగరావు :—సత్యాగ్రహాలవల్ల కాస్త ఆలస్యం అవుతుందేమో. దానికి బదులు విశ్వాసంతో వేచిఉంటే కార్యక్రమం సఫలీకృతం అవుతుంది.

(శ్రీ) డి. వెంకటేశం :—అధ్యక్షా, మంత్రిగారి సమాధానంలో చిత్తూరు జిల్లాలో పల్మనీరు అన్నారు. Does Palmaner consist of Kuppam Sub-taluk also or are Palmaner and Kuppam separated? Will he kindly enlighten under which Kuppam Sub-taluk comes?

Sri J. V. Narasinga Rao :—Kuppam is separate, Sir.

Sri D. Venkatesam :—Will he clarify under which Kuppam is classified?

Sri J. V. Narasinga Rao .—Kuppam is not classified under hard core.

Sri D. Venkatesam :—I want the Deputy Chief Minister to clarify whether Kuppam comes under Palmaner taluk or not. Because in the Govt. records it is treated as in Palmaner taluk.

Sri J. V. Narasinga Rao :—It is classified separately.

శ్రీ కె. ఈశ్వరెడ్డి (పత్తికొండ) :—కర్నూలు జిల్లాలో పత్తికొండ తాలూకా కూడా అనంతపురం బార్డర్‌లో ఉంది. 20 ఇంచస్‌కంటె ఆవరేజ్ వర్షపాతం ఉండదండి. ఇది విపరీతమైన క్షామ ప్రాంతము. కాబట్టి దీనిని ఎందుకు చేర్చలేదో తెలియజేస్తారా ?

శ్రీ జె. వి నరసింగరావు :—పత్తికొండకూడా హార్డుకోర్‌లో లేదండి. అటువంటి పరిస్థితులుగలవి ఏమైనా ఉంటే వ్రాసి పంపించండి, నేను మళ్ళీ ఎగ్జామ్ చేయిస్తాను

శ్రీ సి. సుబ్బరాయుడు (తాడిపత్రి) :—ఈ అసెంబ్లీ సెషన్ అప్పుడే ముఖ్యమంత్రిగారు ఆన్ ది ఫ్లోర్ ఆఫ్ ది హౌస్ దగా స్పష్టంగా క్లియర్‌గా గవర్నమెంటు పాలసీ డిస్టింక్షన్‌కూడా చేశారు. కాస్టిక్ ఫ్యామిన్ ఏరియాస్, రాయలసీమ ఇన్ జనరల్, మొత్తము కాకపోతే కొన్ని ప్రాజెక్ట్స్ ఉండవచ్చు—కె. సి కెనాల్‌లో ఇంకా కొన్ని ప్రాజెక్ట్స్ ఉండవచ్చు. ఆ డిస్టింక్షన్ ముఖ్యమంత్రిగారు స్పష్టంగా చెప్పారు. డ్రాట్ అఫెక్టెడ్ ఏరియాస్‌కు, కాస్టిక్ ఫ్యామిన్ ఏరియాస్‌కు, బ్యాక్ వర్డ్ ఏరియాస్‌కు చేశారు. ఆ దృష్టితోనే వారు హౌస్‌లో ఒక బోర్డు వేస్తామని అనే సంగతికూడా డిప్యూటీ చీఫ్ మినిస్టరుగారికి బహుశా తెలుసో తెలియదో, గవర్నమెంటు పాలసీ ఏమైనా రివైజ్ చేసుకొన్నారా అని నేను అడుగుతున్నాను.

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—కాదనలేదు. నేను ఏమి చెప్పానంటె బోర్డు వేస్తున్నారండి. దానికి అధికారాలు, ఇతర విషయాలు అన్నీ కూడా ఇంకా తుది స్వరూపంలోకి రాలేదని మనవిచేశాను.

శ్రీ పి. సన్యాసిరావు (విశాఖపట్నం—2) :—విశాఖ, శ్రీకాకుళం జిల్లాలలో డెవలప్‌మెంటు బోర్డు వేస్తారా అని ప్రశ్న. అసలు చర్చ అంతా రాష్ట్రం మొత్తం మీద సాగుతున్నది అనుకోండి. చాలా మంచిది. అసలు విశాఖ జిల్లా, శ్రీకాకుళం జిల్లా కరువు ప్రాంతాలుగా ప్రభుత్వము గుర్తించిందా ? అయితే ఏ యే తాలూకాలు డ్రాట్ అఫెక్టెడ్ ఏరియాస్‌గా ఉంటున్నాయి, వాటి వివరాలు మంత్రిగారు తెలియిస్తారా ? దానికి తగిన ఏర్పాటు చేయడానికి ప్రభుత్వము పూనుకొంటుందా ?

శ్రీ జె. వి నరసింగరావు :—డ్రాట్ అఫెక్టెడ్ తాలూకాలలో మాత్రము ఏ తాలూకాకూడా లేదండి ఆ ప్రాంతములోనిది కాస్తా వెనుకబడిన ప్రాంతము గనుక అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు సాగించడం చాలా అవసరము.

శ్రీ టి. ఎస్. మూర్తి (వరంగల్లు) :—ఈ తాలూకాలలో పలానిది డ్రాట్ అఫెక్టెడ్ ఏరియాస్, ఇందులో ఇది హార్డ్ కోర్ ఇది సాఫ్ట్‌కోర్ అని అసలు నిర్ణయము ఎవరు చేశారు, ఏ బేసిస్ మీద చేశారు ?

శ్రీ జె. వి నరసింగరావు :—కలెక్టర్సు, హెడ్స్ ఆఫ్ డిపార్టుమెంట్స్ అంతా కలిసి 1942 నుంచి1962 వరకు ఉండే వర్షపాతము. ఇతర విషయాలుకూడా దృష్టిలో ఉంచుకొని ఈ నిర్ణయం తీసుకోబడింది.

శ్రీ ఎం. బి పరాంకుశం (ఉనుకూరు) :—తెలంగాణాకు రీజినల్ కమిటీ ఉన్నందువలన రాయలసీమకు వేరే బోర్డు కోరుతున్నందువలన రాష్ట్రి వివిధ ప్రాంతాలలో ప్రాంతీయ విభేదాలు పెరిగి, ఆంధ్రులు ఆంధ్రులను హింసించుకొనేటటువంటి దుస్థితికి పోతున్నారు బోర్డులను పూర్తిగా రద్దుచేసి వెనుకబడిన ప్రాంతాలను గురించి ప్రత్యేకంగా ఆలోచించడానికి సమిష్టిగా రాష్ట్రమంతటా ఒకటే బోర్డును ఏర్పాటుచేయడానికి ఇప్పటికైనా ప్రభుత్వము ఆలోచించడం లేదా ? విభేదాలను సరిదిద్దడానికి ఆలోచన లేదా ? సమిష్టి కావాలంటారే, సఖ్యత కావాలంటారె కనుక విభేదాలకు దారి తీసేటటువంటి ఈ బోర్డులను ఇప్పటికైనా రద్దుచేయడానికి ప్రభుత్వము ఆలోచిస్తుందా ?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—ఈ సభ ఏ ఆదేశము ఇస్తే దానిని ఆచరణలో పెట్టడానికి ప్రయత్నం చేస్తాము

శ్రీ ఆర్ మహానంద (దర్శి) :—శ్రీబాగ్ పాక్ట్ ప్రకారము రాయలసీమ బోర్డు ఏర్పాటు చేసేటటువంటి ఆలోచన ఉన్నది అన్నారు. శ్రీబాగ్ పాక్ట్ 16_11_37 న ఏర్పాటు చేసినప్పుడు, నెల్లూరుకూడా చేర్చి ఉన్నారు మరి ఇప్పుడు యూనివర్సిటీలో కూడా అది శ్రీ వెంకటేశ్వర యూనివర్సిటీ ఏరియాలో ఉన్నది. అందుకొరకు నెల్లూరుకూడా ఆ బోర్డు క్రిందికి వస్తుందా ?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—బహుశా వస్తుందని అనుకొంటాను.

శ్రీ బి. రత్నసభాపతి :—శ్రీబాగ్ పాక్టులో చాలా షరతులు ఉన్నాయి, ఒకటే కాదు. ఆయా షరతులలో ఏవేవి అమలుపరచబోతున్నారో చెప్పగలరా ?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు —కొన్ని ఏమో అవుట్ ఆఫ్ డేట్ అయిపోయి నాయనుకోండి. యూనివర్సిటి గురించిగాని, కాస్తా ఇరిగేషన్ ప్రాజెక్టు అప్పుడు తీసుకోవాలని, కాస్తా లెజిస్లేటివ్ అసెంబ్లీ ఒక చోట అంటె, హైకోర్టు ఇంకొక చోట, ఈ విధంగా కొన్ని ఉన్నాయి. కాని ముఖ్యమైంది, వెనుకబడిన ప్రాంతాలకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఇచ్చి అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు నడపడం.

శ్రీ కె. ప్రభాకరరావు (అమలాపురం) :—అధ్యక్ష, సర్ప్లస్ జిల్లాలలో కూడ వెనుకబడిన ప్రాంతాలు ఉన్నవి. తూర్పు గోదావరి జిల్లా సర్ప్లస్ జిల్లా అయినప్పటికీ, అందులో అరేడు తాలూకాలు మాత్రమే సర్ప్లస్‌గా ఉన్నవి. మిగతా వన్నీ చాలా బాక్వర్డ్‌గా ఉన్నవి. వాటిని ప్రత్యేకంగా డెవలప్ చేయటానికి ఏదన్నా ఏర్పాట్లు చేస్తారా ?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—తప్పకుండా వాటికి కూడ అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు తీసుకోవాలి.

శ్రీ డి. హెచ్. నరసింహం (ఉదయగిరి) :—వెంకటగిరి, రాపూరు, ఉదయగిరి, సూళ్లురుపేట తాలూకాలను ప్రభుత్వం ఏ కారణాలవల్ల మినహాయించింది ? అధికారులు అక్కడకు వెళ్లలేక, రిపోర్టు సరిగా తయారుచేయకపోతే ప్రభుత్వం వారు చెప్పినవాటినే వెనుకబడిన ప్రాంతాలుగా నిర్ణయించటంలో అర్థం ఏమిటి ? ఇప్పటికైనా దానికి ప్రజాప్రతినిధులయొక్క సలహాలు తీసుకొనటానికి అవకాశం ఉన్నదా ?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—తప్పకుండా, గో. సభ్యులు ఫలానావి విచారించమని తలచినట్లయితే అని వ్రాసి ఇవ్వండి. మళ్ళీ పునరాలోచన చేయిస్తాను.

EXPENDITURE ON FAMINE WORKS

734—

* 511 (2510) Q.—Sri G. Sivaiah :—Will the hon. Minister for Revenue be pleased to state

(a) taluk-wise amount spent for the famine and drought relief works in Anantapur district from April, 1968 to September 1968;

(b) taluk-wise number of villages where kist remission were granted in that district due to the recent famine and drought conditions;

(c) the total number of relief works that has been taken up during that period in that district, and

(d) whether there are any permanent relief measures that has been taken or proposed to be taken in the district of Anantapur?

The Minister for Revenue (Sri P. Thimma Reddy) : - (a)

Name of Taluk.	Amount Rs.
(1) Anantapur	15,94,602
(2) Tadapatri	8,25,941
(3) Gooty	9,06,410
(4) Uravakonda	22,96,352
(5) Dharmavaram	2,27,154
(6) Kalyandurg	5,33,501
(7) Rayadurg	13,43,625
(8) Penukonda	2,79,757
(9) Madakasira	4,71,086
(10) Hindupur	5,70,187
(11) Kadiri	1,62,852
(12) Other expenditure	2,13,853
Total Rs.	91,05,270

(b)

Name of Taluk	No. of villages
(1) Uravakonda	8
(2) Kalyandurg	65
(3) Rayadurg	25
(4) Penukonda	58
(5) Madakasira	58
(6) Hindupur	44
Total	258

(c) 1320

(d) Some of the relief works taken up especially the Major and Minor irrigation works are of permanent nature The rigs programme undertaken in the district will relieve the scarcity of drinking water in many villages. Under the special plan for development of the chronically drought affected areas, the Govt have sanctioned a sum of Rs 30.51 lakhs for expenditure in 1968 69 on minor irrigation, Payment of loans for sinking of wells, installation of oil engines, electric motor pump sets etc , and on soil conservation measures in the district

శ్రీ జి. వెంకటరెడ్డి (పరచూర్) :—అధ్యక్ష, రాయలసీమలో అనంతపురం జిల్లా వెనుకబడిన జిల్లా. పూర్వం ప్రతి రెండు మూడు సంవత్సరాలకు కరువు వచ్చేది. ఇపుడు ప్రతి ఏడాది కరువు వచ్చి అనంతపురం జిల్లా బాధపడుతున్నది. పోయిన సంవత్సరం కరువు వచ్చింది. ఈ సంవత్సరం తొలకరి వాన లేదు. నెల క్రిందట కొద్దిగా వర్షం పడింది. పైరులు వేసినారు గాని, తర్వాత వర్షం లేక పైరు ఎండిపోతున్నది. ఇపుడు జిల్లా అంతటా కరువు వచ్చింది. ప్రజలు జిల్లా విడిచి వలస పోతున్నారు. వెంటనే ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకొని రిలీఫ్ వర్క్స్ స్టార్టు చేయకపోతే ప్రజలు దురవస్థపడవలసి వస్తుంది.

శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి :—నాలుగైదురోజుల క్రితమే కలెక్టర్‌వచ్చి - ఆ జిల్లా అంతా చాలా బాగా ఉన్నదని చెప్పినారు.

శ్రీ జి. వెంకటేశం :—మీరు తీసుకొన్న పనులన్నీ సేఫ్ స్టేజికి తీసుకువచ్చి ఆపారా ? వాటన్నింటిని కంప్లీట్ చేయటానికి డబ్బు ఏమైనా జిల్లా పరిషత్ కోరిందా ? వర్షాలు పడటంతోటి ఆ పనులు ఆపటం జరిగిందా ?

శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి :—ఆవి సేఫ్ స్టేజికి తీసుకురావాలనేది మా ఉద్దేశ్యము. కొన్ని ప్రాంతాలలో ఆది సాధ్యం కాకుండా ఉంది ఇపుడు వర్షం పడింది. సగం పని అయిన కుంటలలో నీరు వచ్చింది. ఆటువంటప్పుడు ఆ పని పూర్తి చేయటానికి పీలు ఉండదు, కేంద్ర ప్రభుత్వం ఇచ్చే సహాయంబట్టి యీ ఖర్చు చేయటం ఉన్నది. అయితే పరిస్థితులు కుదుటపడిన తరువాత కేంద్ర ప్రభుత్వ సహాయంతో ఆ పనులు కొనసాగించటానికి అవకాశం ఉండదు. ఇంకా ఏదైనా కొరత ఉంటే, మన ప్రభుత్వము ఖర్చుతో చేస్తాము.

శ్రీ టి. సి. మారప్ప (కళ్యాణదుర్గ) :—అనంతపురం జిల్లా పరిస్థితి బాగా వున్నట్లు కలెక్టర్ చెప్పారని చెబుతున్నారు. వర్షాలు రాక, ముంగారి దెబ్బతిన్నది. లేట్ రెయిన్స్ —సెప్టెంబరు మొదటివారంలో రావటంవల్ల ఆక్కడక్కడ కొన్ని కుంటలలో నీరు వచ్చి ఉండవచ్చును గాని, పంటలు పూర్తిగా దెబ్బ తిన్నవి ముంగారి జొన్న, కొర్ర 2 అణాల పంట కూడ పండని పరిస్థితులు ఉన్నవి వేరుసెనగకు అగ్గితీడ పట్టిపోయి మొత్తం పంట అర్ధణావంతు కూడా పండిన పరిస్థితి లేదు. అక్కడ సత్వర చర్యలు తీసుకొని చీడకు మందులు చల్లించక పోవటం ఆటుంచి, సుభిక్షంగా ఆ జిల్లా ఉన్నదని అనటం శోచనీయం. ఆ జిల్లా అంతటా వెంటనే రిలీఫ్ మెజర్స్ ప్రారంభించకపోతే చాలా తీవ్రమైన పరిస్థితి ఎదుర్కొవలసి ఉంటుంది.

శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి :—వారు చెప్పింది అంతా గమనించాను.

శ్రీ కె. అంజనరెడ్డి (హిందూపూర్) .—వర్షాలు లేటుగా వచ్చి పంటలు దెబ్బ తిన్నవి. వేసినవి ఎండి పోతున్నవి. ఇప్పటికి వర్షాలు పడలేదని మాకు లెటర్స్ వస్తున్నవి. అటువంటి పరిస్థితిలో వర్క్స్ కొనసాగించాలి. వెంటనే స్పిల్‌ఓవర్ వర్క్స్ కంప్లీట్ చేయటమే కాకుండా, కొన్ని కొత్త వర్క్స్ చేయటానికి డబ్బు ఇస్తారా ?

శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి :—నేను కలెక్టర్‌తో వివరంగా మాట్లాడాను. వర్షాలు వచ్చాయి. పైరులు ఉన్నవి. అయితే వేరుసెనగకు తెగులు వచ్చింది. అది ఉధృతంగా ఉన్నది. దానికి ఎగ్రికల్చర్ డిపార్టుమెంటువారు చర్యలు తీసుకొంటున్నారు.

శ్రీ ఎస్. వేమయ్య :—అధ్యక్ష, మంత్రిగారు చెప్పిన 1820 వర్క్స్‌లో కంప్లీట్ అయినవి ఎన్ని ? మధ్యలో సడన్‌గా డబ్బు లేక నిలిపివేసినవి ఎన్ని ఉన్నవి? మధ్యలో ఆపివేసినవి ఉన్నవని తెలుస్తున్నది.

శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి :—మధ్యలో అట్లా ఏమీ ఆపలేదు. బాగానే చేసినట్లు చెప్పినారు. ఆయన మంచి బాగా పనిచేసే కలెక్టర్. బాగానే పని జరిగింది.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :—అధ్యక్ష, కరువు కాటకాలు వచ్చినప్పుడల్లా కొద్ది డబ్బు ఇవ్వటం జరుగుతుంది. అది దూపదీపాలకే ఖర్చు అవుతుంది. తరచుగా కరువుకు గురయ్యే ప్రాంతాల్లో శాశ్వత కరువు నివారణ పథకాలలో ఒక భాగంగా ఉండేటట్లు అలాంటి ఖర్చులకు డబ్బు వినియోగించేటట్లు చూస్తారా ?

శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి :—మంచిది. రాయలసీమ డెవలప్‌మెంట్ బోర్డు శాశ్వత కరువు నివారణ పనులు చేయటానికి యోచన చేసి చేస్తాము.

శ్రీ ఎ. పున్నారెడ్డి (ఆలేరు) .—నల్లగొండ జిల్లాలో ఇంతవరకు నీరులేదు. విన్నవే నేను కొన్ని గ్రామాలు పోయాను. ఏ గ్రామంలో కూడా త్రాగటానికి నీరు లేదు. కలెక్టర్ దానిని గురించి రిపోర్టు ఇచ్చినట్లు లేదు. నల్లగొండ జిల్లాలో కరువు నివారణకు వెంటనే చర్యలు తీసుకొనటానికి ప్రభుత్వం పూనుకొంటుందా ?

శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి :—ఎక్కడ పరిస్థితులు సరిలేకపోతే అక్కడ ప్రభుత్వం తప్పక చేస్తుంది.

శ్రీ ఆర్. బుచ్చిరామశేషయ్య(శెట్టి (జగ్గయ్యపేట) :—ఈ మధ్య వీర్పడి నటువంటి కరువు ప్రాంతాలలో ఫసలీ మారింది అనే ఉద్దేశ్యంచేత శిస్తు వసూళ్ళ ప్రారంభం చేశారు. స్థానిక అధికారులు వత్తిడి చేస్తున్నారు. కరువుతో బాధపడుతున్నారు. తుఫాన్‌వల్ల చాలా పంటలు నష్టపడినవి. ఈ స్థితిలో ఉన్న రైతాంగం పైన వత్తిడి చేసేదాని కంటె—మార్చి నెలాఖరువరకు యీ శిస్తులు లోన్స్ వసూలు చేయటాన్ని నిలుపుదల చేస్తారా ?

శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి :— మార్చి వరకు కాదు. పంటలు హార్వెస్టు అవుతున్నప్పుడే—ప్రారంభించాలి అని చెప్పాము.

MISAPPROPRIATION OF FUNDS IN BHYRAVAPATNAM PANCHAYAT

735— .

* 113 (1505) Q.—Sarvasri K. Ramanatham (Mudinepalli) and K. Butchaiah (Chilakaluripeta) :—Will the hon Minister for Panchayati Raj be pleased to state ·

(a) whether it is a fact that the Sarpanch of Bhyravapatnam village in Mandavalli Samithi, Krishna District misappropriated Panchayat funds to the tune of Rs. 80,000;

(b) whether the Government have received any complaints from the people of that village and also from the members of the Panchayat Board during July, October and December, 1967 and March and September, 1968; and

(c) if so, the action taken by the Government in the matter?

The Minister for Panchayat Raj (Sri T. Ramaswamy) :—(a) According to the enquiry report submitted by District Panchayat Officer, Krishna, it appears that the Sarpanch has misappropriated Rs. 12,164 75 np.

(b) Government have received petitions dated 29-5-68 and 19-9-68 from a member of the Gram Panchayat. The members of the Panchayat have also submitted a petition to the Minister for Panchayati Raj at Kaikalur on 4-8-1968 during his tour, which was handed over to the District Panchayat Officer, Krishna.

(c) The Commissioner of Panchayati Raj, Board of Revenue (Panchayati Raj) is taking action in regard to removal of the Sarpanch from the office. A show cause notice has been issued to the Sarpanch on 10 2-1969. Final explanation from the Sarpanch is awaited.

శ్రీ టి. సి. రాజన్ (పలమనేర్) :—ఈ ప్రశ్నను బట్టి చూస్తే ఈ పంచాయితీ బోర్డుపైన 1967 జూలై లోను, డిశంబరులోను పెటిషన్ యిచ్చారు. తరువాత సెప్టెంబరు 68 లో కూడ ఒక పెటిషన్ యిచ్చారు. ఇంత ఆలస్యంగా మూడు పెటిషన్స్ వచ్చేంతవరకు, 80 వేలు అని వారు అంటే 12 వేలు అన్నారు; 12 వేలు

మిస్ అప్రొప్రియేషన్ చేసిన కేసును మూడు పర్యాయములు తెలియజేస్తే కూడ యాక్షన్ తీసుకోకపోవడానికి కారణం ఏమిటి ? ఈయన పేరు ఏమిటి ? ఈయనకు, జిల్లా పరిషత్ అధ్యక్షులకు సంబంధం ఉన్నట్లుగా అంటున్నారు. సంబంధం ఏమైనా ఉన్నదా ? ఈ విషయం చూస్తే ప్రభుత్వం కావాలని దీలే చేసినట్లుగా అర్థం అవుతున్నది. కారణాలు చెపుతారా ?

శ్రీ టి. రామస్వామి :—ఈ పెటిషన్స్ అన్నీ 1968 లో, 67 లో కాదు. నేను వెళ్ళినప్పుడు స్వయంగా డిస్ట్రిక్ట్ పంచాయత్ ఆఫీసరును వెంటనే ఎంక్వయిరీ చేయమని చెప్పినాను. 4-8-69 వ తేదీన ఎంక్వయిరీ రిపోర్టు వచ్చినది. పంచాయితీ రాజ్ కమిషనర్ కూడ ఎగ్జామిన్ చేసి అతనికి రిమూవల్ నోటీసు యిచ్చాడు. అందులో ఫ్రాడ్ ఏమి లేదని మనవిచేస్తున్నాను.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—షో కాజ్ నోటీసు ఎప్పుడు యిచ్చారు ?

శ్రీ టి. రామస్వామి :—14-2-69 న యిచ్చారు.

శ్రీ టి. పురుషోత్తమరావు (వర్ధన్నపేట) : 10-2-69 తేదీన షో కాజ్ నోటీసు యిచ్చామని చెప్పారు. రిమూవల్‌కు ఎంత టైమ్ లిమిట్ యిచ్చారు ? రిమూవల్ చేయకపోవడానికి కారణం ఏమిటి ?

శ్రీ టి రామస్వామి :—నోటీసు యిచ్చాము. 24 చార్జెస్ ఉన్నాయి. ఇవన్నీ నేను రికార్డు చూస్తేనేగాని ఎక్స్‌ప్లనేషన్ యివ్వడానికి వీలు లేదు అని ఆయన కమిషనర్‌కు రిప్రజంట్ చేసుకున్నారు. కమిషనర్‌కు రిప్రజంట్ చేసుకుంటే కలెక్టరుకు పంపించారు. కలెక్టరు నోటీసు యిచ్చారు. ఒక నోటీసుకు రాలేదు, రెండవ నోటీసుకు వచ్చాడో లేదో తెలియదు. రాకపోతే రాడు అని ఆలోచించి యాక్షన్ తీసుకుంటాము.

AUDIT OF KURUPAM SAMITHI

796—

*985 (1525-Z) Q.—Sri S. Prataparudra Raju (Nagur);—Will the hon. Minister for Panchayati Raj be pleased to state :

(a) whether at any time between 1966 and 1968 any audit has been done in Kurupam Samithi, Srikakulam District; and

(b) if it is done what is the report of the auditors; if not, why the Government has not pursued for audit?

Sri T. Ramaswamy :—(a) The audit of the accounts of the Panchayat Samithi, Kurupam in Srikakulam District was completed upto 1962-63. The audit for the years 1963-64 to 1967-68 has not been completed. However, the concurrent audit vouchers of the Panchayat Samithi for the period from October, 1967 to March, 68 was completed.

(b) The audit of the accounts of the Panchayat Samithi, Kurupam for the years 1963-64 and 1964-65 was taken up by the Additional Examiner of Local Fund Accounts but as the registers of the Panchayat Samithi were taken by the Anti-Corruption Bureau in

another connection the audit could not be completed. Necessary steps will be taken to complete the audit of the accounts of the Panchayat Samithi, Kurupam upto 1967-68 as soon as the records are made available.

శ్రీ ఎన్. ప్రతాపరుద్రరాజు :—మొన్న కూడ వారితో మనవిచేశాను. అసలు ఈ సమితిలో ఉన్న చర్యలన్నీ వారికి విశదం అయ్యే ఉంటుంది. అష్టదిక్పాలకులు రావణుడి ఏలుబడిలో ఉన్నట్లుగా అన్ని డిపార్టుమెంట్స్ వారిలోనే కలిసి ఉన్నాయి. కాకపోయేలాగు ఉంటే యింతకుముందు రోడ్ల గురించి, చెరువుల గురించి, బావుల గురించి, చెట్ల గురించి యిన్ని మనవిచేశాను గదా ? లేనివి ఉన్నాయని, ఉన్నవి లేవు అని కూడ ప్రకటిస్తున్నట్లుగా వారు యిచ్చిన రికార్డు, ప్లానింగ్ డిపార్టుమెంట్ వారు యిచ్చిన భోగట్టాను బట్టి కూడ మనవిచేశాను. ఆదిగాక ఈ సమితి ప్రెసిడెంటుగారి పరిస్థితి తమకు కూడ తెలుసు. ప్లానింగ్ డిపార్టుమెంట్ వారు సర్చార్జి చెల్లించ లేదని యిచ్చారు. 7 మాసాల నుంచి కట్టనప్పటికి వారి యందు ఎట్టి చర్య తీసుకోకుండా ఉన్నది అంటే దీనికి కారణం ఏమిటి ? ఆది ఒక లోకమా ?

శ్రీ టి. రామస్వామి :—ఇది ఆడిట్ గురించి ప్రశ్న. ఆడిట్ చేయకపోవడానికి కారణం—యిందులో ముఖ్యమైన రికార్డ్సు అన్నీ చంద్రమణి, ఎక్స్ ఎమ్. ఎల్. ఎ, చూడామణిదేవ్, యిప్పుడున్న ఎమ్. ఎల్ ఎ. ఆఫీసు మీద, ఆ ఎకౌంటెంట్ మీద ఏవో కంప్లయింట్స్ చేయడంవల్ల ఆ రికార్డ్సు అన్నీ పట్టుకు వెళ్ళినారు. అది ఫైనల్ స్టేజ్‌లో ఉన్నది. ట్రిబ్యునల్ ఫర్ డిసిప్లినరి ప్రొసిడింగ్స్ దగ్గర ఉన్నాయి. డిఫెన్స్ స్టేజ్‌లో ఉన్నది. అది అయిపోగానే రికార్డ్సు పంపుతాము అన్నారు.

Second Primary Health Centre at Nakrekal

737—

* 59 (7229) Q.—Sri N. Raghava Reddy :—Will the hon. Minister for Panchayati Raj be pleased to state

(a) the reasons for not starting the second Primary Health Centre at Nakrekal Samithi in Nalgonda District though the public deposited an amount of Rs. 10,000 eight months ago ; and

(b) whether orders will be issued at least now to start it immediately?

Sri T. Ramaswamy:—(a) Owing to paucity of funds the Government in Health, Housing and Municipal Administration Department imposed ban on sanctioning new Primary Health Centres. As such the 2nd Primary Health Centre to Nakrekal Panchayat Samithi, could not be sanctioned.

(b) No, Sir. The ban is still in force.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :—ఇప్పుడు కాంషన్ అయిందని అక్కడ దబ్బు కూడ వసూలు చేస్తున్నారు. మీరు కాలేక్షంటారు. ఏమి అయింది. లెటర్ కూడ యిచ్చారు గదా ?

శ్రీ టి. రామస్వామి :—అవును. ఎద్దులూరు అని ఆ ఊళ్లో పెట్టడానికి శాంక్షన్ చేసినారు. కాని శాంక్షన్ చేసిన తదుపరి ఈ బాన్ వచ్చినందువల్ల ఆర్థిక పరిస్థితిని బట్టి హెల్త్ డిపార్టుమెంటువారు క్రొత్తవి పెట్టవద్దన్నారు. లాస్ట్ యియర్ ఈ యియర్ కూడ క్రొత్తవి ఏమి పెట్టడం లేదు.

శ్రీ సి. హెచ్. వెంగయ్య (మార్కాపూర్) :—బాన్ వచ్చి ఉంటే 10 వేల రూపాయలు అక్కడ ప్రజల నుంచి ఎందుకు వసూలు చేయాలి? అది ఒకరు యిచ్చేది కాదు. పల్లెల నుంచి ఎందుకు వసూలు చేసి ఉంటారు. ఆ డబ్బు వసూలు చేసి డిపాజిట్ చేయడం, మీరు బాన్ వచ్చినదని ఆస్పత్రి యివ్వకపోతే అక్కడ ప్రజలు ఏమి అనుకుంటారు? ఈ పద్ధతి బొత్తిగా బాగా లేదు. దీనిని గురించి ఆలోచించి తప్పకుండా ప్రైమరీ హెల్త్ సెంటర్ యిచ్చే దానికి ప్రభుత్వం ఆలోచిస్తుందా?

శ్రీ టి. రామస్వామి .—ముందు వసూలు చేశారు. మేము ప్రైమరీ హెల్త్ సెంటర్ పెడదామని అనుకొన్నాము ఆర్థిక పరిస్థితి వల్ల హెల్త్ డిపార్టుమెంటు వారు క్రొత్తవి పెట్టవద్దు అనడంవల్ల యిది ఏర్పాటు చేయడం లేదు.

శ్రీ బి. సత్యనారాయణ —బి. కె. ఆన్సర్ చేస్తూ బాన్ ఉన్నందువల్ల యిప్పుడు చేయడం లేదు అన్నారు ఆ బాన్ ఏదో క్లియర్‌గా చదివి వినిపిస్తారా?

శ్రీ టి. రామస్వామి :—బాన్ క్రొత్త ప్రైమరీ హెల్త్ సెంటర్స్ పెట్టకూడదని 68–69 లో యిచ్చారు. 69–70 లో కూడ కంటిన్యూ అవుతున్నది.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి .—ఎవరు పెట్టినారు ఆ బాన్?

శ్రీ టి. రామస్వామి :—హెల్త్ డిపార్టుమెంట్. వారే యివ్వాలి జీవోలు. వీరికి కావలసిన డబ్బు వారు మా బడ్జెట్‌లో లేదు, మీరు క్రొత్తవి పెట్టవద్దు అని చెప్పడం వల్ల పెట్టడం లేదు.

MEMBERSHIP OF ILLATHUR PANCHAYAT

738—

* 27 (6518) Q.— Sri G. Sivaiah :— Will the hon. Minister for Panchayati Raj be pleased to state :

(a) what is the total membership of the seats in Gram Panchayat Board of Illathur in Pichatur Panchayat Samithi, Chittoor District ;

(b) whether it is a fact that the Sarpanch of the said Panchayat Board has removed 5 members out of the total membership of 7, if so, whether it is valid ;

(c) whether any complaint was sent by the said removed members to the concerned Panchayat authority in that respect, if so, what action was taken ;

(d) if the said removal happens to be a fact, whether the said Gram Panchayat Board can continue with two members including the Sarpanch and whether it is valid; and

(e) if the removal of the said members is correct why elections were not yet held to fill up the vacancies of the said Board ?

Sri T. Ramaswamy — (a) 7 (seven), Sir

(b) The Sarpanch is not empowered to remove any member under the Act· The members having incurred disqualification under section 20(k) of the Andhra Pradesh Gram Panchayats Act, the Sarpanch sent intimation to them under sub-section (2) of section 21 of the said Act

(c) The disqualified members had put in petitions to the District Panchayat Officer concerned, and necessary enquiries were got conducted.

(d) The Gram Panchayat is at present functioning with 4 members· There is no objection for the Panchayat to function with 3 members.

(e) With reference to certain points regarding the disqualification of the members raised by the Collector, Chittoor, it has been clarified by the Government on 7-8-69 that it was for the members to have filed an application before the Munsiff Magistrate within the specified time They have failed to do so It has been considered that there is no need for the Collector to give a direction to the Sarpanch to apply to the District Munsiff for a decision·

It is expected that the Collector will take necessary further action in the matter.

శ్రీ వై వెంకటరావు (వేమూరు) :—మెంబర్‌షిప్ సీజ్ అవడం గురించి ఏదో చెప్పారు. చాల పంచాయితీలలో ప్రెసిడెంట్ మూడు కాన్‌సిక్యుటివ్ మీటింగ్స్ పెట్టకపోతే సీజ్ అవుతూఉంటే హైకోర్టు స్టే వెకేట్ అయిన తరువాత మంత్రిగారు మళ్ళీ స్టే యిస్తున్నారు. అటువంటి కాపీయం లేకుండా తొందరగా చేసే సదుపాయం కలుగజేస్తారా ?

శ్రీ టి. రామస్వామి :—తొందరగా చేస్తున్నాము. రిమార్క్స్ వచ్చిన తరువాత తొందరగానే చేస్తున్నాము.

CONSTRUCTION OF BUILDINGS IN MANGALAGIRI R.T.C. BUS STAND ROAD

739—

* 997 (1527-H) Q.—Sarvasri C. Janga Reddy (Parkal) and Vobbilisetty Rama Rao (Vijayanagaram) :—Will the hon. Minister for Transport be pleased to state.

(a) whether it is a fact that some persons are constructing buildings unauthorisedly in the Government land sanctioned by the District Collector for R T. C Bus stand at Mangalagiri, Guntur district,

(b) whether the District Collector, Guntur is in receipt of any representation from the Railway and Bus passengers Association, in this regard ; and

(c) if so, the details of the action taken by the Government thereon ?

[The Minister for Revenue deputised the Minister for transport and answered the question] (Sri P. Thimma Reddy):—(a) Yes Sir,

(b) Yes, Sir;

(c) The matter is under consideration of the Government.

శ్రీ ఎ. మాధవరావు (నెల్లూరు):—ఇందులో ఒక చిదంబర రహస్యం వుంది. యల్. డిస్ నం. 25303/61 డేటెడ్ 29-8-62 లో కలెక్టరుగారు తహసిల్దారును ఆర్.టి.సికి హాండోవర్ చేయమని యీ పది సెంట్ల భూమిని ఆర్డర్ చేశారు. దాని కాస్ట్ 50 వేల రూపాయలు. ఆది ఆర్.టి.సి కి హాండోవర్ చేశారు. చేసిన తరువాత, దానిలో ఎంక్రోచ్‌మెంట్స్ జరిగాయి. ఎంక్రోచ్‌మెంట్‌ను ఎవిక్షన్ చేయమంటే ఆ ఎవిక్షన్‌దార్లు కూడా హైకోర్టుకు వెళ్ళారు. హైకోర్టులో రిట్ పెటిషన్ డేటెడ్ 2-7-68 ను శేడీన డిస్మిస్ చేశారు. చేసినప్పటికి, యీ రోజు వరకు ఆ ఎంక్రోచ్‌మెంట్స్ తియ్యడానికి వీరికి ధైర్యం, సాహసం లేక పోయినవి. దానికి కారణం ఏమిటి? దానిని ఆర్.టి సికి వుండనిస్తారా, లేక తీసి వేస్తారా? ఒకసారి యిచ్చిన తరువాత దానిని తీసుకునే అధికారం ప్రభుత్వానికి వున్నదా?

శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి:—ఆర్. టి. సి. కి యిచ్చిన తరువాత, వారికి యిచ్చినది, వారు సర్దుబాటు చేసుకోలేకపోతేనే మళ్ళీ మేము ప్రవేశించవలసి వచ్చింది. అందుచేత నేను మనవిజేసేదేమంటే, ఎంక్రోచ్‌మెంట్స్ జరుగుతూ వుంటాయి. దానిని తీసివేయ్యడానికి ఒక ప్రొసీజర్ వున్నది. ఆ ప్రొసీజర్ ప్రకారంగా తీసివేస్తూ వుంటారు.

శ్రీ టి. నాగేశ్వరరావు (మంగళగిరి):—ఇది చాలా వాల్యుబుల్ సైట్. పబ్లిక్ యుటిలిటీ దృష్ట్యా చూస్తే బస్సుస్టాండ్‌కు చాలా అవసరం. అయితే ఆంజుమన్‌వారు కొంత లోగడ ఆక్యుపై చేసి వున్నారు. ఇది చాలా సునిశితమైన సమస్య. దీనిని తిరిగి జాగ్రత్తగా విచారించి, ప్రభుత్వం ఒక నిర్ణయం తీసుకుంటుందా?

శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి:—జాగ్రత్తగానే వ్యవహరిస్తాం.

శ్రీ ఎ. మాధవరావు:—లాండ్ ఎంక్రోచ్‌మెంట్ ఆక్టు క్రింద ప్రొసీడింగ్స్ స్టార్ట్ చేశారు. ఎవిక్షన్ స్టేజ్‌లో, మళ్ళీ గవర్నమెంటు వారు దానికి కొంత స్కోప్ చేసి, ఆరు సెంట్లో, మూడు సెంట్లో బేరం పెట్టి ఏదో చేస్తున్నారు. ఇచ్చిన తరువాత దానిని ఏ విధంగా తీసుకోగలరు?

శ్రీ పి. తిమ్మారెడ్డి:—అక్కడి పరిస్థితులను విచారించి, చేయవలసిన విధానం చేస్తూ వుంటాము.

APPLICATIONS FOR SCOOTERS

740—

* 132 (1566) Q.—Sri K Anjina Reddy :—Will the hon. Minister for Transport be pleased to state .

the partywise names of persons from whom applications have been received for Scooters from M· L. As and M.L.Cs. during 1967-68 and 1968-69, together with the dates of application and allotment of scooters ; and the number of applications still pending ?

The Minister for Transport (Dr. M. N. Lakshminarasaiah) :—A statement is placed on the Table of the House.

(Statement)

A STATEMENT PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE IN CONNECTION WITH L.A.Q. No. 1566 (STARRED) [* 740]

The party-wise names of M. L As., and M. L. Cs., from whom applications have been received for Scooters during 1967–68 and 1968–69 together with the date of application and the allotment of Scooters.

Sl. No.	Name of the Legislator.	Date of receipt of application.	Date of allotment	Party to which he belongs.	Remarks
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1.	Sri V. Rama Rao, MLA.	4–4–67	Pending	Congress	
2.	,, Vobilisetty Rama Rao, MLA.	4–4–67	Pending	Janasangh	
3.	,, Chandupatla Janga Reddy, MLA.	4–4–67	Allotted on 23–7–68	Janasangh	
4.	,, S. Venkata Reddy MLA.	5–4–67	Allotted on 28–8–68	Congress	
5.	,, Palwai Govardhana Reddy, MLA.	5–4–67	Allotted on 13–7–67	Congress	
6.	,, Md. Rajab Ali, MLA.	12–4–67	Allotted on 1–2–67	C. P. I. (M)	
7.	,, N. D. M. Prasada Rao, MLC.	15–4–67	Allotted on 13–7–67	Communist	
8.	,, M Krishna Reddy, MLA.	20–4–67	Pending	Congress	
9.	,, Bheemireddy Narasimha Reddy, MLA.	6–5–67	Allotted on 26–7–67	C. P. I. (M)	
10.	,, M. Kasi Ram, MLA.	8–5–67	Pending	Congress	
11.	,, Rudra Raju Satyanarayana Raju, MLA.	8–5–67	Allotted on 28–9–67	C. P. I. (M)	
12.	,, P. Venkatesan, MLA.	8–5–67	Allotted on 22–5–67	Swatantra	
13.	,, T. Papa Rao, MLA.	15–5–67	Allotted on 26–7–69	Congress	
14.	,, Chowdary Satyanarayana, MLA.	22–5–67	Allotted on 28–9–67	Swatantra	
15.	,, Chappidivengiah, MLA.	22–5–67	Allotted on 3–4–69	Independent	
16.	,, Ch. Venkataratnam, MLA.	27–5–67	Allotted on 12–4–68	Congress	
17.	,, V. V. Krishnam Raju, MLA.	27–5–67	Pending	Congress	
18.	,, K. Ram Reddy, MLA.	27–5–67	Allotted on 28–9–68	P. D. P.	
19.	,, Nabi Saheb, MLA.	9–6–67	Pending	Congress	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
20.	Sri Panuganti Pichaiah, MLA.	9-6-67	Pending	Congress	
21.	Smt. Sumitra Devi, MLA.	15-6-67	Pending	Congress	
22.	Sri Valluri Ramakrishna Chowdary, MLA.	30-6-67	Allotted on 28-10-68	Congress	
23.	,, Mohan Reddy, MLA.	1-7-67	Allotted on 28-10-68	Congress	
24.	,, N. Gopala Reddy, MLA.	1-7-67	Allotted on 3-4-69	Congress	
25.	,, P. Sanyasi Rao, MLA	10-7-67	Allotted on 23-7-68	C. P. I (M)	
26.	,, T. Lakshma Reddy, MLA.	22-7-67	Allotted on 26-7-69	Independent	
27.	,, Gaddamapalli Narayana Reddy, MLA.	26-7-67	Pending	Congress	
28.	,, D. Narasimham, MLA.	31-7-67	Pending	Swatantra	
29.	,, Ch. Butchi Krishnam Raju, MLA.	30-7-67	Pending	J C.	
30.	,, Kanumuri Someshwara Rao, MLA.	2-3-67	Allotted on 2-9-68	Congress	
31.	,, V. Muniswami Appa, MLA.	2-8-67	Pending	Congress	
32.	,, Dasari Prakasam, MLA.	3-8-67	Allotted on 12-1-68	Congress	
33.	,, T. C. Mareppa, MLA.	3-8-67	Allotted on 23-7-68	Independent	
34.	,, K. V. Krishnamurthy, MLA.	3-8-67	Allotted on 1-2-69	Swatantra	
35.	,, K. Anjna Reddy, MLA.	4-8-67	Pending	Independent	
36.	,, Kona Prabhakara Rao, MLA.	4-8-67	Pending	Congress	
37.	,, Ch. P. Murthi Raju. MLA.	4-8-67	Pending	Congress	
38.	,, M. R. Appa Rao, MLA.	7-8-67	Allotted on 26-10-67	Congress	
39.	,, S. P. Nagi Reddy MLA.	6-7-67	Allotted on 3-4-68	Congress	
40.	Smt Katta Subbamma, MLC.	7-8-67	Allotted on 22-5-68	Congress	
41.	Sri K. V. Vema Reddy, MLA	7-8-67	Allotted on 28-10-68	Congress	
42	,, K. Ramachandra Reddy, MLC	7-8-67	Pending	Congress	
43.	,, N. V. Gangaraju, MLC.	7-8-67	Pending	Congress	
44.	,, K. Subramanyam, MLC.	7-8-67	Allotted on 23-7-68	Congress	
45.	,, K V. Pratapa Reddy, MLC.	8-8-67	Allotted on 1-2-69	Congress	
46.	,, N. V. Jagannatham MLC.	8-8-67	Allotted on 12-4-68	Congress	
47.	,, V. Vijayaram Raju, MLC.	14-8-67	Allotted on 3-5-69	C. P. I.	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
48.	Sri Taddi Rama Rao, MLA.	21-8-67	Allotted on 26-7-69	P. D. P.	
49.	,, A Punna Reddy, MLA.	23-8-67	Pending	Congress	
50.	,, Ravipati Mahananda, MLA.	26-8-67	Allotted on 3-5-69	J C	
51.	,, Ch. Sri Srinavasa Rao, MLA.	26-8-67	Allotted on 1-2-69	Congress	
52.	,, V. N Goud, MLA.	29-8-67	Pedding	P. D. P.	
53.	,, B. Narasimha Reddy, MLA.	8-9-67	Allotted on 26-7-69	P. D. P.	
54.	,, A. Chengal Reddy, MLC.	16-9-67	Allotted on 28-10-68	Congress	
55.	,, T.G.L. Thimmiah, MLA	18-9-67	Pending	Congress	
56.	,, R. V. V. Krishnamraj Bhadur, MLA	18-9-67	Allotted on 28-9-67	Congress	
57.	,, P. Seshavataram, MLA	22-9-67	Pending	C. P. I. (M)	
58.	,, T Satyanarayana, MLA	23-9-67	Pending	C. P. I	
59.	,, B. Abraham, MLA	23-9-67	Pending	C. P. I.	
60.	,, G. Ramulu, MLA	25-9-67	Pending	Congress	
61.	,, Darapu Govindarajulu, MLC	26-9-67	Pending	Communist	
62.	,, G. Bhupathy, MLA	30-9-67	Allotted on 26-7-67	P. D P	
63.	Smt. K. Kankaratnamma, MLA	30-9-67	Allotted on 28-10-68	Congress	
64.	Sri Ch. Panduranga Rao, MLA	19-10-67	Pending	J. C.	
65.	,, D. Kondala Rao, MLA	18-10-67	Allotted on 12-1-68	Congress	
66.	,, M. Bheema Reddy, MLA	24-10-67	Pending	Independent	
67.	,, C. Jagannath Rao, MLA	21-10-67	Pending	Congress	
68.	,, T. Anjaneyulu Naidu, MLA	2-11-67	Allotted on 7-11-68	Congress	
69.	,, T, Purshothama Rao, MLA	5-11-67	Pending	J C.	
70.	,, G. NarayanReddy, MLA	6-11-67	Allotted on 22-7-68	Congress	
71.	,, Gudivada Appalaswamy, MLC	6-11-67	Pending	Congress	
72.	,, Ganthana Suryanarayana, MLA	15-11-67	Pending	Congress	
73.	,, D. Gopal Reddy, MLA	22-11-67	Pending	P. D. P.	
74.	,, Y. Venkatarao Chowdary, MLA	28-11-67	Allotted on 23-7-68	Congress	
75.	,, Brahmayya, Chairman, Legislative Council	1-12-67	Pending	Congress	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
76.	Sir Ch. Satyanarayana Rao, MLA	2-12-67	Allotted on 3-4-67	Independent	
77.	,, P. Narasimha Reddy, MLA	4-12-67	Allotted on 3-4-67	P. D. P	
78.	,, Gogineni Satyanarayana Rao, MLA	7-12-67	Allotted on 14-2-69	Congress	
79.	Mrs. M. Godfrey, MLA	14-12-67	Allotted on 23-7-68	Congress	
80.	Sri J. Mutha Reddy, MLC	3-1-68	Allotted on 28-10-67	N. T. F	
81.	,, G. V. Chandra Shekara Reddy, MLA	4-1-68	Pending	Congress	
82.	,, Md. Rahmathullah, MLA	9-1-68	Allotted on 3-4-69	Congress	
83.	,, P. Vani Ramana Rao, MLA	11-1-68	Pending	Congress	
84.	,, Gaddo Venkatarattaiah, MLA	11-1-68	Pending	Congress	
85.	,, S. R. A. S. Appala Naidu, MLA	22-1-68	Pending	Congress	
86.	,, K. V. Bhanoji Rao, MLA	3-2-68	Pending	Congress	
87.	,, Shiv Rao Shetkar, MLA	3-2-68	Pending	Congress	
88.	,, B. Adinarayana Rao, MLC	8-2-68	Pending	Congress	
89.	,, K. Bhim Rao, MLA	17-2-68	Allotted on 12-4-68	Congress	
90.	,, T. Chitti Naidu, MLA	22-2-68	Allotted on 3-4-69	Congress	
91.	,, Kilari Gopala Naidu, MLA	22-2-68	Allotted on 17-2-69	Congress	
92.	,, Pantam Kamaraju, MLA	26-2-68	Allotted on 3-4-69	P. D. P	
93.	,, Rajagopal Reddy, MLA	24-2-68	Pending	Congress	
94.	,, K. C. Srirangaiah Setty, MLA	28-2-68	Pending	Congress	
95.	,, B. Vijaya Kumar Raju, MLA	28-2-68	Pending	Independent	
96.	,, Katari Muniswamy, MLA	1-3-68	Pending	Swatantra	
97.	,, T. Nageswara Rao, MLA	2-3-68	Allotted on 26-7-69	Congress	
98.	,, B. Ratna Sabhapathy, MLA	4-3-68	Allotted on 28-10-68	J. C.	
99.	,, Maley Venkata Narayana, MLA	4-3-68	Pending	Congress	
100.	,, Ghanta Krishnamurthy, MLC	6-3-68	Pending	Congress	
101.	,, M. Sreenivasa Rao, MLA	6-3-68	Allotted on 3-5-69	Congress	
102.	,, Nunna Veeraraju, MLA	8-3-68	Pending	Congress	
103.	,, Mukhdoom Mohiuddin, MLC	8-3-68	Pending	C. P. I.	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
104.	Sri Geddam Mahalakshmi, MLA	14-3-68	Allotted on 28-10-68	Congress	
105.	,, Pragada Kotaiah, MLA	14-3-68	Allotted on 1-2-69	Congress	
106.	Smt. Rama Kumari Devi, MLA	14-3-68	Allotted on 3-.-69	Congress	
107.	Sri R. Bhoom Rao, MLA	23-3-68	Pending	J. C	
108.	,, K. V. Pratap Reddy, MLC	26-3-68	Pending	Congress	
109.	,, K. Vijayanarasimha Raju, MLA	26-3-68	Allotted on 28-10-68	Congress	
110.	,, D. Satyanarayana, MLA	26-3-68	Allotted on 26-7-69	J. C.	
111.	,, M. Munaswamy, MLA	30-3-68	Pending	Congress	
112.	,, Kamkireddy Eswara Reddy, MLA	1-4-68	Allotted on 3-4-69	C. P. I (M)	
113.	,, Orepalli Venkata Subbaiah, MLA	6-4-68	Allotted on 26-7-69	P. D. P.	
114.	,, Akkala Kotaiah, MLC	15-4-68	Allotted on 3-4-69	Congress	
115.	,, Javvadi Lakshmayya, MLA	25-4-68	Pending	Congress	
116.	,, Kondamodalu Rami Reddy, MLA	7-6-68	Pending	Congress	
117.	,, K. Butchi Rayudu, MLA	10-6-68	Pending	S. S. P.	
118.	,, Ch. Rajeswara Rao, MLA	26-6-68	Allotted on 26-7-69	C. P. I	
119.	,, J. Thippy Swamy, MLA.	27-6-68	Pending	Swatantra	
120.	,, M. Venkatarama Naidu, MLA	27-6-68	Pending	Swatantra	
121.	,, Vemareddy Venkureddy, MLA	29-6-68	Pending	Congress	
122.	,, J. Vengal Rao, MLA	27-6-68	Allotted on 9-7-68	Congress	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
123.	Sri Nimmala Ramulu, MLA.	6-7-68	Allotted on 1-2-1969	P.D.P.	
124.	,, B. V. Subba Raju, MLC.	6-7-68	Pending	Congress	
125.	,, M. Subbanna, MLA.	11-7-68	Pending	Congress	
126.	,, S M K Biya Bani, MLC.	17-7-68	Pending	Congress	
127.	,, Karam Kannaiah Dora, MLA.	18-7-68	Pending	Congress	
128.	,, Challa Subba Rayudu, MLA.	26-7-68	Pending	Congress	
129.	,, M. Chennakeshava Reddy, MLC.	26-7-68	Pending	Congress	
130.	,, M B. Raja Rao, IAS (Retd.) MLA.	19-8-68	Pending	P D. P.	
131.	,, Simma Jagannadham, MLA	28-8 68	Pending	Swatantra	
132.	,, Pulli Venkata Reddy, MLA.	28-8-68	Allotted on 17-2-69	Congress	
133.	,, Chinta Ramachandra Reddy, MLA.	28-8-68	Pending	Congress	
134	,, Badri Vishal Pitti, MLA.	31-8-68	Pending	S.S.P.	
135	,, Ireni Lingiah, MLC	17-9-68	Allotted on 28-10-68	Congress	
136.	,, K. Rosiah, MLC.	17-10-68	Pending	Swatantra	
137.	,, D. Venkatesan, MLA.	17-10-68	Pending	P.D P.	
138.	,, Chebrolu Hanumaiah, MLA.	22-10-68	Pending	Congress	
139.	,, C. Jagannatha Rao, MLA.	22-10-68	Allotted on 26-10-69	Congress	
140.	,, Som Bhopal, MLA.	19-11-68	Pending	P.D.P.	
141.	,, V. C. Keshava Rao, MLA	28-11-68	Pending	Congress	
142.	,, Kadiyala Venkateswara Rao, MLA.	5-12-68	Pending	J C.	
143.	,, Limba Reddy, MLC	5-12-68	Pending	Congress	
144.	,, Ch. B. Krishnam Raju, MLA.	5-12-68	Pending	I.N.D.	
145.	,, T. C. Rajan, MLA.	5-12-68	Pending	Swatantra	
146.	,, Agarala Eswara Reddy, MLA.	5-12-68	Pending	Swatantra	
147.	,, G. Ram Reddy, MLC.	7-12-68	Pending	Independent	
148.	,, T. S. Murthy, MLA.	7-12-68	Pending	P.D.P.	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
149.	Sri Ealy Vadapally. MLA.	9-12-68	Pending	Congress
150.	,, Alluri Narasing Rao, MLA.	10 12-68	Pending	Congress
151.	,, D. Panduranga Reddy, MLA.	4-12-68	Pending	J. C,
152.	,, Akkineni Bhaskara Rao, MLA.	4-12 68	Allatted on 3-4-1969	Congress
153	,, K. Sudershan Reddy, MLA.	17-12-68	Pending	Congress
154.	., Chanamolu Venkata Rao, MLA.	26-12-68	Allotted on 26-7-69	Congress
155,	,, C. Rajanarasimha, MLA.	2-1-69	Pending	Congress
156	,. Ramachandra Rao, MLA.	25-1-69	Pending	Congress
157.	Smt Musunuri Kasturi Devi, MLA.	25-1-69	Pending	Congress
158	Sri Poola Subbaiah, MLA.	13-2-69	Pending	Congress
159	,. Heeralal Meria. MLC.	18-2-69	Pending	Congress
160.	, Chintamaneni Bavaiah Chowdary, MLC	3-3-69	Allotted on 26-7-68	Congress
161.	,. G. Saidaiah, MLA,	3-3-69	Pending	Congress
162.	., Y. C. Ranga Reddy, MLC.	12-3-69	Pending	B. J. S.
163.	,, Satrucharla Prataparudra Raju, MLC.	12-3-69	Pending	Swatantra
164.	,, Vema Reddy Rama-chandra Reddy, MLA.	13-3-69	Allotted on 26-7-69	Congress
165.	,, V. Palaveili, MLA.	20-3-69	Allotted on 3-4-69	Swatantra
166.	,, Aouthu Rami Redy, MLA.	21-3-69	Pending	Congress
167.	,, Sultan Salahuddin Owasi, MLA.	26-3-69	Allotted on 8-4-69	Independent
168.	,, C. V. K. Rao, MLA.	26-3-69	Allotted on 8-4-69	Independent
169.	,, Santhosh Chakravarthi MLA.	26-3-69	Allotted on 8-4-69	Congress
170.	Smt. Zubeida Begum, MLC.	26-3-69	Pending	Congress
171.	Sri P. Laxman Rao, MLA.	31-3-69	Pending	Congress

Sri G. Sivaiah :—I am surprised to see this list. Are there any other names which have been deleted from the list. Inspite of applying for a Scooter in June 1967 I was not allotted. People who have applied in 1967 could not get even in 1969, whereas people who applied in 1969 have been allotted Scooters and have already purchased them. There is also a rumour that unless a member goes and approaches the Chief Minister the allotment is not made. Does the Chief Minister intend that the members should go and make a request to him for the sake of these dirty Scooters?

Dr. M. N. Lakshminarasaiah :— No, not necessary, Sir ముఖ్యమంత్రిగారివద్దకు పోవలసిన అవసరంలేదు. శివయ్యగారికి ఎవరుచెప్పారోగాని, ఆ ఇన్‌ఫర్‌మేషన్ కరెక్తుకాదు. ముఖ్యమంత్రిగారికేమీ దీనితో సంబంధంలేదు. నేనే చూస్తున్నాను. మేమేమీ అందరినీ మాచుట్టూ తిరగమనిచెప్పము; వారే వస్తూ వుంటారు. అవసరాన్నిబట్టి, పర్సన్‌నుబట్టి యితరత్రా విచారించి యిస్తూవుంటాము వారివిషయం నేను కనుక్కుంటాను.

Sri G. Sivaiah :—I applied in Jund 1967 itself.

డాక్టర్ యం యన్. లక్ష్మినరసయ్య :—వారి పేరుమీద అప్లికేషన్‌యిస్తే యిందులో తప్పకుండా వారిపేరు వుండాలిగదా, ఎందుకులేదో నేను విచారిస్తాను.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :—నేనుకూడా 67లో అప్లికేషన్ యిచ్చాను దీనిబట్టి అప్లికేషన్‌కూడా మాయం అయినట్లు అర్థమవుతున్నది. దయచేసి వెతికించండి. లేక, కొన్ని తగ్గించాలని యిట్లాచేశారా?

డాక్టర్ యం. యన్. లక్ష్మినరసయ్య :—అటువంటిదేమీలేదు. అప్లికేషన్ వుంటే, తప్పకుండా రిజిష్టర్ అవుతుంది

Sri G. Sivaiah :— We have applied. His Office is making the mischief.

డాక్టర్ యం. యస్. లక్ష్మినరసయ్య :—కనుక్కుంటాను.

శ్రీ కె. సి. శ్రీరంగయ్య :—సంవత్సరం, రెండు నెలలు అయింది నేను అప్లికేషన్ పెట్టి, సి.వి.కె. రావు గారికి వీడుమాసాలకే యిచ్చారు స్కూటర్. అసలు గవర్నమెంటుయొక్క పాలసీ వీమిటి? డేట్‌వారీగా యిస్తున్నారా, లేక యింకేమైనా కన్సిడరేషన్ వుందా? ఒకరికి సంవత్సరం దాటిపోయినా యివ్వకపోవడానికి, మరొకరికి వీడుమాసాలకే యివ్వడానికిగల కారణమేమిటి?

డాక్టర్ యం. యన్. లక్ష్మినరసయ్య :—కారణాలు వీమీలేవు. అన్నీ పార్టీ-వైజ్‌గా, ఎవరెవరికి ఎప్పుడెప్పుడు యివ్వాలనే ఆలోచనచేసి యివ్వడంతప్ప మరేమీ లేదు.

శ్రీ జి. శివయ్య :— ఇప్పుడు అవసరమున్నవారు, అప్లయి చేసుకున్నతరువాత యీ టర్మ్ అయిపోయేంతవరకూ యివ్వకపోతే నెక్స్ట్ టర్మ్‌లో వారు మళ్ళీ అప్లయి చేసుకోవాలా?

డాక్టర్ యం. యన్. లక్ష్మినరసయ్య :—అటువంటిదేమీలేదు.

శ్రీ ఎ. మాధవరావు :—సి.వి.కె. రావు గారంటే గవర్నమెంటుకు యిష్టంలాగా వున్నది.

శ్రీ సి. వి. కె రావు :—అది మొన్ననే వచ్చినది. డబ్బులేదు, యింకా రిలీజ్ చేసుకోలేదు. దానికిగాను గవర్నమెంటు ఏదయినా లోన్ యిస్తుందా; లేక క్లైమ్ ఎక్స్టెండ్ చేస్తుందా; లేకపోతే, పోతుందేమోనని భయంగా వున్నది.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—లోన్ తీసుకుంటే మళ్ళీ యివ్వవలసి వస్తుంది. ఫ్రీ సబ్సిడీ ఏమైనా యిస్తారేమో చూడండి. (నవ్వులు)

శ్రీ పి. గున్నయ్య :—అధ్యక్ష, 67 నుంచి చాలా దరఖాస్తులు వున్నాయి. మంత్రులు కార్లలో తిరిగితే, యం యల్.ఏస్ స్కూటర్స్‌పైన అయినా తమ ఏరియాలో తిరగాలని చాలా ఉత్సాహపడుతున్నారు. ఎన్నో దరఖాస్తులు పెండింగుగా వున్నాయి. దయచేసి, కనీసం యీ డిసెంబర్‌లోగా అందరికీ యిచ్చే ఏర్పాటు చేయడం ఒకటి; రెండవది—జిల్లా పరిషత్తు చైర్మన్‌లకు, పంచాయితీ సమితి అధ్యక్షులకు చాలా అవసరమున్నది కాబట్టి, వారికికూడా యివ్వడానికి ప్రయత్నం చేస్తారా?

డాక్టర్ యం. యన్. లక్ష్మీనరసయ్య :—జిల్లాపరిషత్తు అధ్యక్షులు యిందులోకి రారు. తరువాత, అందరికీ డిసెంబరులోగా యివ్వడం సాధ్యంకాదని మనవిచేస్తున్నాను.

श्री बदरी विशाल पित्ती —स्कूटर्स के एलाटमेंट की जो सूची दी गई है उस को देखने से ऐसा मालूम होता है कि इस संबन्ध में सरकार के पास कोई नीति नहीं है। जो लोग मार्च एप्रैल १९६७ में दरखास्तें दिए हैं उन में से कई को नहीं मिला है। और रामचन्द्रा रेड्डी १३,३,६९ को अपलाई किए हैं उन को २६,७,६९ को मिल गई। पालवेल्ली साहब २०-३-६९ को अपलाई किए हैं उन को ३-४-६९ को मिल गया। सलाहोद्दीन साहब २०-३-६९ को अपलाई किए उन को ३-४-६९ को मिला। सी वी के राव २६-३-६९ को अपलाई किए उन को ३-४-६९ को मिल गया। इससे मालूम होता है कि कोई नीति नहीं है।

श्री वी कृष्णमूर्ति नरसय्या :—नीति है। नीति से करते हैं। पारदीवाइज़ क्लास करते हैं।

శ్రీ కె. అంజనరెడ్డి :—నేను 67 లో అప్లయ్ చేశాను. 68 తరువాత అప్లయ్ చేసిన వారికి కూడా వచ్చాయి. కాని నాకు మాత్రం యింతవరకూ రాలేదు. నాకు చాలా అవసరంవుంది, అప్లయ్ చేశాను. ఇప్పుడిస్తే నా అవసరం తీరిపోయింది కాబట్టి, ఏమి చెయ్యాలో అర్థం కావడంలేదు.

డాక్టర్ యం. యన్. లక్ష్మీనరసయ్య :—నరెండర్ చేయండి.

శ్రీ కె. అంజనరెడ్డి :—అప్పుడు అవసరమున్నది. ఇప్పుడు మూడేళ్లు గడిచి పోయినవి, యింకా రెండేళ్లు మాత్రమే వున్నాయి. ఈ రెండు సంవత్సరాల కోసరకు ఎందుకు తీసుకోవాలి అనే మనస్తత్వం వచ్చేసింది.

RAFFLES BY GOVERNMENT

741—

* 435-A. (1921) Q Sarvasri Agarala Eswara Reddy(Tirupathi)' M. Ch. Nagiah (Prathipadu) P.O. Satyanarayana (Yemmiga ur) and G. Sivaiah :—Will the hon. Minister for Finance be pleased to state

(a) whether the Government is in favour of conducting 'Raffles' in Andhra Pradesh since the people in the State are purchasing tickets of raffles worth lakhs of rupees conducted by other State, thereby the other States are benefitted by the flow of money from Andhra Pradesh ; and

(b) if not, the reasons for non-conducting ?

The Minister for Finance (Sri K. Vijaya Baskara Reddy) .—

(a) The Government have not yet taken any decision in the matter

(b) Does not arise.

PROPERTIES OF RAMAMANDIRAM, PEDACHERUKUR VILLAGE

742 -

* 163 (2071) Q —Sri A. Madhava Rao :- Will the hon. Minister for Endowments be pleased to state:

(a) whether a list showing the moveable and immovable properties (including gold) of Sri Ramamandiram and Sri Chandramouleswaraswamy Temple of Pedacherukur Village, Nellore District, Nellore taluq be placed on the Table of the House ;

(b) the annual income and expenditure of the temple during the last five years ;

(c) whether the accounts of the temple have been audited, if so, when ; and

(d) whether the moveable properties of the temple are in tact and whether any of these moveable properties have been sold away after 1963 ?

The Minister for Endowments (Sri R. Ramalinga Raju) :—(a) A list showing the moveable and immoveable properties of the two Institutions is placed on the Table of the House.

(b) The annual approximate income of the two Institutions, as per the Assessments & Demands Register, is as follows :

Fasli.	Sri Ramamandiram.	Sri Chandramouleswara Swamy Temple.
1373.	Rs. 6,550	Rs. 2,767
1374.	Rs. 2,935	Rs. 3,360
1375.	Rs. 3,000	Rs. 3,400
1376.	Rs. 8,400	Rs. 3,000
1967-68 (9 months)	Rs. 3,900	Rs. 8,400

The particulars of expenditure are not readily available, as the records and accounts have not been handed over by the Ex. Trustee.

(c) The accounts of Sri Chandramouleswaraswamy Temple, upto 1373 F, were audited on 5.1.1966 while the accounts of Sri Rama mandiram, upto 1370 F. were audited on 22.9.1 62.

(d) The moveable properties are intact and were not sold away after 1963

(ఎ) ఈ రెండు సంస్థలకు చెందిన స్థిరచరాస్తుల పట్టిక సభా సమక్షములో వుంచబడినది.

(బి) ఎసెస్‌మెంట్స్, డిమాండ్స్ రిజిస్టర్‌ను అనుసరించి, యీ రెండు సంస్థల యొక్క పాంవత్సరిక ఆదాయం.

ఫసలీ	శ్రీ రామమందిరం	శ్రీ చంద్రమౌళేశ్వర స్వామి దేవాలయం
	రూ.	రూ.
1373	3,350	2,767
1374	2,935	3,360
1375	3,000	3,340
1376	3,100	3,000
1967–68 (తొమ్మిది నెలలకు)	3,900	3,400

మాజీ ట్రస్టీ రికార్డును, అకౌంట్స్‌ను అప్పగించనందున ఖర్చులకు సంబంధించిన వివరాలు లభ్యం కాలేదు.

(సి) శ్రీచంద్రమౌళేశ్వరస్వామి దేవాలయపు అకౌంట్స్ 78 వ ఫసలీ వరకూ ఆడిట్ చెయ్యబడింది. శ్రీరామ మందిరం అకౌంట్సు 70 ఫసలీ వరకు ఆడిట్ చెయ్యబడింది.

(డి) చరాస్తులు యథావిధిగానే వున్నాయి 63 తరువాత వేటినీ అమ్మలేదు.

(Statement)

PAPER LACED ON THE TABLB OF THE HOUSE

[vide answer to clause (a) of L.A.Q. No. 2071 (Starred) [*742]

Sri Chandramouleswaraswamy temple :

According to the property register the following are immoveable properties o. Sri Chandramouleswaraswamy temple, Peddacherukur village, Nellore taluk and district.

S. No.	Name of the village	Survey number	Extent	Nature	Remarks
1.	Peddacherukur	89	0-46 cts.	wet.	
		91	0-54 ,,		
		123B 1	2-18 ,,		
		329 A4	1-02 ,,		
		B5	0-47 ,,		
			4-67 cts.		
2.	Chintareddypalem		3-50 ,,		
3	Chinnacherukur		1-36½ ,,		
4.	Allipuram	62	0-77 ,,		
5.	Narukur	98/2	1-05½ ,,		
6.	Gudapallipadu	103	0-60 ,,		
			11-96 cts.		

Houses ; 1) An extent of Ac. 0-10 cts. and 0-14 cts. covering by S Nos· 4.13/3 and 63-A respectively. The Archakas are residing there.

2) There is a house extending 4½ Ankanams totally· The Archakas are residing there freely without any rent

3) Tiled house in Mutharajuvari Street, Nellore town, The house in dilapidated condition. Proposals for sale of this house have been approved and orders obtained. The sale has not yet but effected by the defecto trustee

Movable properties of Sri Chandramouleswara swamy temple, according to the Property Register.

క్రమ సంఖ్య	వస్తువుయొక్క పేరు	సంఖ్య	తూకము	కిమ్మత్తు	ఎవరివంన రాబడినది	వివరాలు
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
			బంగారు వస్తువులు			
			తులము	రూ.		
1.	కంఠె	 1	8–8–0	180–00	మనుబోలు అచ్చమ్మ	అర్చకుం స్వాధీనములో ఉన్నది మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నది.
2.	రాళ్ళతో కట్టబడిన ముక్కుపోగు	... 1	0–4–0	11–0–0	-డిటో-	-డిటో-
3.	-డిటో- చిన్నవి	.. 2	0–0–6	8–0–0	మనుబోలు పిచ్చమ్మ	-డిటో-
4.	బులాకులు	. 2	—	6–0–0	యిపనాక జానకమ్మ	-డిటో-
5.	మంగళసూత్రము	 1	0–2–0	8–0–0		-డిటో-
6.	వెల్లరాళ్ళ కమ్మల జత	 1	1–14–0	60–0–0	మనుబోలు కమలమ్మ	-డిటో-
7.	వరుడుతో సహా మంగళసూత్రము.	 1	3–0–0	70–0–0		-డిటో-
			వెండిమీద బంగారు గిల్టు			
1.	వెండిమీద వీరుపోసిన వడ్డాణము	... 1		6–0–0		-డిటో-
2.	-డిటో- స్వామివారి గంధపు లొట్టి	... 1		2–0–0		-డిటో-

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
			రాగిమీద బంగారు గిల్టు			
1.	కంటాభరము (9 బిళ్ళలు కలది) ...	1		30-0-0	వెంగళరెడ్డి ఆదెమ్మ	మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నది.
2.	హస్తముల జత ..	1		8-0-0	మనుబోలు రవణమ్మ	— డిటో —
3.	పాదముల జత (పెద్దది) ..	1		8-0-0	శేషమ్మ	ఒక పాదము విరిగి ఉన్నది.
4.	—డిటో— (చిన్నది) .	1		5-0-0	—డిటో—	మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నది.
5.	క్షైరముడి ...	1		15-0-0	మ॥ వెంకటమ్మ	— డిటో —
6.	రాజముడి (పెద్దది)	1		15-0-0	మ॥ రంగారెడ్డి	— డిటో —
7.	రాజముడి (చిన్నది) ..	1		10-0-0	మనుబోలు వెంకటమ్మ	— డిటో —
8.	కిరీటములు ...	2		10-0-0	మనుబోలు రంగారెడ్డి	— డిటో —
9.	వెండిమీద వీరు పోసిన చైనా నాణు	1		2-0-0	..	— డిటో —
10.	తుంకుమ బొట్లు రాళ్లతో కట్టినది	1		10-0-0	.	— డిటో —
			వెండి సామానులు			
1.	స్వామివారి మకర తోరణము ..	1	తులము			
2.	మరియు చిలకలు ..	2	108-0-0	162-0-0	పొక్కిరెడ్డి అక్కమ్మ	మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నది
3.	నాగాభరణము ...	1	50-0-0	75-0-0	చుండూరు సుబ్బా రాయుడు.	— డిటో —
4.	పుష్పమాల	1	15-0-0	22-0-0	మనుబోలు వెంకట సుబ్బారెడ్డి	— డిటో —

(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
5.	మారెడు దళముల దండ	..	1	7– 8–0	11– 0–0	మ. లక్ష్మీదేవమ్మ	మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నది
6.	అర్చన గిన్నె	. .	1	7–12–6	11– 0–0	వెంగళరెడ్డి సుబ్బమ్మ	–దిటో–
7.	ఉద్ధరిణె (పెద్దది)	. .	1	1– 6–0	2– 0–0	–దిటో–	–దిటో–
8.	భిక్షగిన్నె	....	1	1– 0–0	1– 8–0	మ లక్ష్మీదేవమ్మ	–దిటో–
9.	ఉద్ధరిణె (చిన్నది)	.. .	1	0– 8–0	0–12–0	–దిటో–	–దిటో–
10.	కర్పూర హారతి	....	1	4–10–0	7– 0–0	రామచంద్రయ్య	–దిటో–
11.	త్రిశూలము	...	1	0– 8–0	0–12–0		–దిటో–
12.	రుద్రపాదము	..	1	39– 3–0	59– 0–0		–దిటో–
13.	అమ్మవారి కిరీటము	....	1	13– 2–0	20– 0–0	మనబోయి కమలమ్మ	–దిటో–
14.	కర్ణ పత్రములు	....	2	6– 6–0	9– 8–0	గ. సుబ్బమ్మ	–దిటో–
15.	హస్తములు	....	4	48–13–0	73– 0–0	–దిటో–	–దిటో–
16.	వజ్రాంగము గజ్జెలది	...	1	5– 0–0	7– 8–0	మ. లక్ష్మీదేవమ్మ	–దిటో–
17.	పాదములు	....	2	16– 2–0	24– 0–0	దిగంబమ్మ	–దిటో–
18.	స్తాంభాళము (తట్ట)	....	1	10– 0–0	15– 0–0	మ. కమలమ్మ	–దిటో–
19.	తీర్థపు గిన్నె						
20.	ఉద్ధరిణె	....	2	12– 0–0	18– 0–0	య. శివమ్మ	–దిటో–
21.	గంధపు గిన్నె	....	1	3– 0–0	4– 8–0	అల్లూరి కోటమ్మ	–దిటో–
				రాగి మీద వెండి గిల్టు			
1.	స్వామివారి పాదుపట్టము	....	1		6–0–0		–దిటో–
2.	ధారాపాత్ర	....	1		6–0–0		–దిటో–

(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(8)
3.	తీర్థపు బిందె	.	1		10_0_0		మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నది.
4.	అలంకార హస్తములు	..	2		3_0_0		ఒక హస్తము విరిగిపోయినది.
5.	త్రిపురసుందరి అమ్మవారి పాదముల క్రింది కమలములు.	....	1		6_0_0		మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నది.
6.	వైరముడి	...	1		6_0_0		—డిటో—
7.	రాజముడి	.	1		3_0_0		—డిటో—
			గిల్టు రాళ్ల నగలు				
1.	రాళ్ల చెక్కిన హస్తములు	...	2		5_0_0		రాళ్లపోయినవి (గాజు రాళ్లు)
2.	పాదములు	....	2		5_0_0		—డిటో— —డిటో—
			రాగి				
1.	త్రిసూల స్వామి (విగ్రహము)	....	1	—	—		మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నది.
2.	నాగాభరణము	..	1	—	5_0_0		—డిటో—
3.	ధారాపాత్ర	....	1		4_0_0		ఉపయోగములో లేదు.
4.	పంచపాత్రలు	..	2+2		3_0_0		మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నవి.
5.	ఉద్ధరిణెలు	....					
6.	పంచామృత గిన్నెలు	...	5		1_0_0		ఉపయోగములో లేదు.
7.	వేలాయుదము	...	1		0_8_0		—డిటో—
8.	చామరములు	...	2		4_0_0		చెడిపోయినవి, కాడలు ఉన్నవి.
			ఇత్తడి				
1.	స్వామివారి మకరతోరణము	....	1		15_0_0	మనుటోలు లక్ష్మీదేవమ్మ	మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నది

(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
2.	పీఠాసనము	....	1		10–0–0	మనుబోలు లక్ష్మీదేవమ్మ	మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నది
3.	దీపారాధన సిమ్మెలు	....	2		5–0–0	–డిటో–	–డిటో–
4.	–డెటో– చిన్నది	....	1		2–0–0	–డిటో–	–డిటో–
5.	సుబ్రమణేశ్వర స్వామివారి మకర తోరణము.	....	1		25–0–0	వేమారెడ్డి శేషమ్మ వేంకటమ్మ	–డిటో–
6.	త్రిపురసుందరి అమ్మవారి మకర తోరణము	..	1		25–0–0	—	–డిటో–
7.	పీఠాసనము	....	1		10–0–0	మ. లక్ష్మీదేవమ్మ	–డిటో–
8.	ఉత్సవర్లు మకర తోరణము	...	1		15–0–0	బొక్కా–రెడ్డి అక్క–మ్మ	–డిటో–
9.	ఏకోహారతి	....	1		1–0–0	ప్ర త్తిపాటి లక్ష్మణశెట్టి	ఉపయోగములో లేవు.
10.	నేత్ర హారతి	.. .	1		1–0–0	–డిటో–	–డిటో–
11.	త్రిజిహారతి	.	1		1–8–0	–డిటో–	–డిటో–
12.	చతుర్థ హారతి	....	1		1–8–0	–డిటో–	–డిటో–
13.	పంచహారతి	....	1		2–0–0	–డిటో–	–డిటో–
14	ధూపహారతి	...	1		1–0–0	–డిటో–	–డిటో–
15.	పంచకట్టలు	..	5		3–0–0	–డిటో–	–డిటో–
16.	కుంభహారతి	..	1		1–8–0	–డిటో–	–డిటో–
17.	నక్షత్ర హారతి	....	1		3–0–0	ప్ర త్తిపాటి లక్ష్మణశెట్టి	ఉపయోగములో లేవు.
18.	స్తాంభాకము (తట్ట)	....	1		2–0–0	–డిటో–	ట్రస్టీగారి స్వాధీనము ఉన్నట్లు అర్చకులు చెప్పినారు.

(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
19.	రథ కవిశము	...	1		30_0_0	ప్ర త్తిపాటి లక్ష్మణశెట్టి	మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నది.
			ఇనుప సామానులు				
1.	ఇమపపెట్టె	....	1		130_0_0	సోమిరెడ్డి క్రిష్ణమ్మ	చెడిపోయినది, ఉపయోగములో లేదు.
2.	కాకపు బుర్రలు	...	4		4_0_0		మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నవి.
3.	మంచకోల	...	1		8_0_0		_డిటో_
4.	చిన్న బుర్రలు	...	2		1_0_0		_డిటో_
			వాహనములు				
1.	బళ్లకి	....	1		20_0_0	యిసనాక కానికమ్మ.	
2.	శేషవాహనము	....	1		50-0_0	కోదూరు శీతమ్మ.	
3.	ధ్వజ వాహనము	....	1		50_0_0	మ. రంగారెడ్డి.	
4.	నందివాహనము	.	1		50_0_0	బెల్లంకొండ రాఘవులు	
5.	ఏనుగు వాహవము		1		80_0_0		
6.	తుర్రపు వాహవము	...	1		40_0_0	మనుబోలు రంగారెడ్డి.	
7.	మకర తోరణముతో సహా	.. .	1		35_0_0	మనుబోలు లక్ష్మీదేవమ్మ	
8.	గజలక్ష్మి వాహనము	...	1		20_0_0	_డిటో_	మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నది.
9.	పుంజలి	....	1		20_0_0	వెంగళరెడ్డి ఆదెమ్మ	_డిటో_
10.	రథము	.. .	1		4,000_0_0	గూడూరు కోటారెడ్డి	పెద్దు లేదు.
11.	ద్వారపాలకులు	....	8		80_0_0		ఆరు మాత్రము ఉన్నవి. చెద పురుగులచే తినివేయబడినవి.

(1)	(2)		(3)	(4)	(5)	(6)	(6)
12.	సింహములు	...	4		40–0–0		చెదపురుగులచే తినివేయబడినవి.
13.	గుర్రములు	...	4		60–0–0		2 మాత్రము ఉన్నవి. మిగిలిన రెండు చెదపురుగులచే తినివేయబడినవి.
14.	రథ సారథులు	..	2		5–0–0		ఒకటి మాత్రమే ఉన్నది మిగిలినది చెదపురుగులచే తినివేయబడినవి.
15.	కొయ్య పెట్టె	...	1		10–0–0		మంచి స్థితిలో ఉన్నది
16.	బెంచీ పీట	.	1		1–0–0		విరిగిపోయినది.
17.	అభిషేకము పీట	.	1		1–0–0		మంచిస్థితిలో ఉన్నది.
18.	దండెములు (పెద్దవి)	...	4		10–0–0		చెదపురుగులచే తినివేయబడినవి.
19.	హంసపాదు కుర్చీలు	..	8		4–0–0		మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నవి.
20.	దండెములు (చిన్నవి)	....	2		2–0–0		-దిటో-

క్రమ సంఖ్య	వస్తువు వివరములు	లోహము	తూకము మ.శే.తు	కొలతలు పొ.వె.చుట్టుకొలత	ఎట్లు రాబడినది	కిమ్మత్తు	రిమార్కులు
1.	స్వామివారి విగ్రహములు— 1 ..	పంచ లోహము	2-20-0	3-3½-6	మ కమలమ్మ		మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నది
2.	డిటో చిన్నది— 1	డిటో	1-20-0	2-2½-4	శ.మహాలక్ష్మమ్మ	400-00	డిటో
3.	అమ్మవారి విగ్రహములు— 3						
1.	త్రిపుర సుందరీదేవి విగ్రహము 1....	డిటో	2-0-0	2-3-4	బోమిశెట్టి సీతమ్మ		డిటో
2.	గంగాదేవి విగ్రహము— 1	డిటో	2-0-0	2-3-4	మ. కమలమ్మ		డిటో
3.	త్రిపుర సుందరీదేవి విగ్రహము చిన్నది 1	డిటో	1-0-0	1½-1½-2	శ మహాలక్ష్మమ్మ		డిటో

Sri Rama Mandiram, Peddacherukur village, Nellore taluk.

According to the Property Register, the following are the immovable properties of the subject temple :

క్రమ సంఖ్య	గ్రామము పేరు		సర్వే నంబరు	విస్తీర్ణము	భూమి యొక్క స్వభావము	రిమార్కు-
1.	పెద్ద చెరుకూరు	..	22	ఎ. 9-39 సెంట్లు	మెట్ట భూమి	
		...	222 సి	1-20 ,,	,,	
		.. .	234	1-75 ,,	,,	
2.	చిన్న చెరుకూరు	.	–	1-00 ,,	,,	
				ఎ 13-34		

HOUSE : There is a house extending 5 Ankanams in Peddacherukur village, Nellore taluk and district. The said house has been removed for construction of a pucca building but not yet constructed. The Archaka is residing in a verandah on the northern side of the temple.

క్రమ సంఖ్య	వస్తువు పేరు	సంఖ్య	తూకము	కిమ్మత్తు	రిమార్క్‌లు
1.	95 పూసలు గల మిరియాలదండ ...	1	దారముతోసహా 84	70-00	శివాలయము అర్చకుని స్వాధీనములో ఉన్నది. పూసలు కొన్ని పోయినవి.
2.	స్వామివారి ముఖపట్టా ...	1	గు 2	2-00	రామ మందిరము అర్చకుని స్వాధీనములో ఉన్నది.
3.	మంగళ సూత్రము ..	1	గు 5	4.00	డిటో
			వెండి సామానులు		
1.	మూలవర్లు శ్రీరామచంద్ర కిరీటము ..	1	16-8-0	16-8-0	రామ మందిరము అర్చకుని స్వాధీనములో
2.	కర్ణ పత్రములు ..	2	10-6-0	10-8-0	నున్నది.
3.	శీతాదేవి కిరీటము	1	17-14-0	17-14-0	-డిటో-
4.	కర్ణ పత్రములు ..	2	8-6-0	8-6-0	-డిటో-
5.	లక్ష్మణస్వామి కిరీటము .. .	1	18-0-0	18-0-0	-డిటో-
6.	కర్ణ పత్రములు ...	2	8-6-0	8-6-0	-డిటో-
7.	ఉత్సవర్లు కిరీటము	3	32-10-0	32-11-0	శివాలయము అర్చకుని స్వాధీనములో నున్నవి.
8.	పాదములు .. .	4	20-8-0	20-8-0	రామ మందిరము అర్చకుని స్వాధీనములో
9.	శీతాదేవి వామకమలహస్తములు	2	12-0-0	12-0-0	నున్నది.
10.	వెండినామాలు	2	2-0-0	2-0-0	
11.	శేషవస్త్రము	6	1-0-0	1-0-0	

క్రమ సంఖ్య	వస్తువుల పేరు		సంఖ్య	తూకము	కిమత్తు	రిమార్కులు
				వెండి గిల్టు		
1.	అర్చన గిన్నెలు	...	5		5–0–0	
2.	అర్చన ప్తాంబాళము	...	1		4–0–0	
3.	గంధపు గిన్నె	...	1		1–0–0	
4.	శతగోపురము	.	1		6–0–0	
				ఇత్తడి సామానులు		
1.	కుంచ బిందె	...	1		14–0–0	ట్రస్టీగారి స్వాధీనములోవున్నట్లు అర్చకులు చెప్పినారు.
2.	రెండు మంతల బిందె	...	1		5–0–0	–దిట్టో–
3.	గంగాళము	....	1		12–0–0	–దిట్టో–
4.	మకర తోరణములు	....	3		30–0–0	అర్చకుల స్వాధినములో నున్నది.
5.	ధూప హారతి	....	1		0–6–0	–దిట్టో–
6.	పూల తట్ట	....	1		1–0–0	–దిట్టో–
7.	మరలశెమ్మె	....	1		3–0–0	–దిట్టో–
8.	పాదశెమ్మె	....	1		2–0–0	–దిట్టో–
9.	పెద్ద ప్తాంబాళము	..	1		1–0–0	
10.	కళాయి ప్తాంబాళము	....	1		1–0–0	
11.	కంచు గంట	....	1		1–0–0	

క్రమ సంఖ్య	వస్తువు పేరు		సంఖ్య	తూకము	కిమత్తు	రిమార్కులు
			కొయ్య సామానులు			
1.	పెద్ద అద్దము	....	1		40-0-0	అర్చకుల స్వాధీనములో నున్నది.
2.	బీరువా	....	1		20-0-0	దిటో మించి స్థితిలో ఉన్నది.
3.	వాలుగుకాళ్ళ బల్ల	....	1		5-0-0	-దిటో- -దిటో-
4.	గరుడవాహనము	. .	1		50-0-0	-దిటో- -దిటో-
5.	చప్పరము	.	1		10-0-0	-దిటో- -దిటో-
6.	గంధపు పావము	....	2		2-0-0	-దిటో- -దిటో-

క్రమ సంఖ్య	వస్తువు పేరు		సంఖ్య	లోహము	తూకము (మ. శే. తు.)	కొలత (పౌ. వె. చు.కొ.)	రిమార్కులు
1.	శ్రీరాములవారి విగ్రహము	...	1	పంచలోహము	0 - 30 - 0	$2\frac{1}{2}$- 3 - 6	అర్చకుని స్వాధీనములోఉన్నది. మంచి పరిస్థితిలో ఉన్నది.
2.	లక్ష్మణస్వామి విగ్రహము	...	1	-దిటో-	0 - 25 - 0	$2\frac{1}{2}$- 2 - 4	-దిటో-
3.	సీతాదేవి విగ్రహము	....	1	-దిటో-	0 - 20 - 0	2 - 2 - 4	-దిటో-
4.	ఆంజనేయుల విగ్రహము	....	1	-దిటో-	0 - 15 - 0	$1\frac{1}{2}$- 2 - 4	-దిటో-

శ్రీ ఎ. మాధవరావు :—ఈ భూములను పబ్లిక్ ఆక్షన్‌లో రీజూకు యిస్తారా; లేక లెక్కలు తేలకుండా ఎంతకాలం యిట్లా పడివున్నాయి; ప్రతి సంవత్సరం చూడాలని వుందా, లేక ప్రభుత్వమే మర్చిపోయిందా;

శ్రీ ఆర్. రామలింగరాజు :—మరచిపోలేదు 61 వ సంవత్సరంలో ట్రస్టు బోర్డు ఏర్పాటయింది. 63 వ సంవత్సరంలో—అందులోని చైర్మన్‌గారు చేసిన అవినీతి కార్యక్రమానికై వారిని రిమూవ్ చేశారు. వారు కమిషనర్ దగ్గర అప్పీలుకు పెట్టుకుంటే అది 66 వరకూ కంటిన్యూ అయింది. స్టే యివ్వబడింది. అందుచేత ఒక ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసర్‌ను వేసి, తగిన చర్యను తీసుకోవడానికి ఏర్పాటుచేస్తే, వారు కూడా తగు చర్య తీసుకోని కారణంగా వారిని కూడా సస్పెండ్ చేయడం జరిగింది. తరువాత, మళ్ళి కొత్త బోర్డును వేశారు; ఆ బోర్డు మీద కూడా తిరిగి జాయింట్ కమిషనర్‌కు అప్పీల్ వెళ్ళింది; అది కూడా త్వరలోనే తేలిపోయింది. ఇప్పుడు 93 వ సెక్షన్ ప్రకారంగా, వారి నుండి స్వాధీనం చేసుకోవడానికి చర్య తీసుకోబడుతున్నది.

శ్రీ ఎ. మాధవరావు.—ప్రతి సంవత్సరంకూడా దేవాలయాల అక్కౌంట్సు ఎందుకు వెరిఫై చేయడం లేదు; 22 ఏండ్లనుంచి ఎందుకు అట్లాగే వుంది;

శ్రీ ఆర్. రామలింగరాజు :—వారు అక్కౌంట్సు చూపించడం లేదని మనవి చేశాను. వారి మీద చట్ట ప్రకారం చర్య తీసుకుంటున్నాము.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—స్పెషలు ఆఫీసరువో ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరునో వేశామన్నారు. ఆయనకూడా యివ్వడంలేదట. వారి చుట్టాలను వంశ పారంపర్యంగా వేశారా; ఆఫీసరును. వేస్తేకూడా అక్కౌంట్సు రాని పరిస్థితి ఎందుకు వచ్చింది; ఇది ఇంత అసమర్థపు పరిపాలనా;

శ్రీ ఆర్. రామలింగరాజు :—కొంత మంది ఆఫీసర్సులోకూడా ధార్మల్యాలు వుంటాయి. వారిమీద కూడా చర్య తీసుకుంటున్నాము. వారు, వీరు అనిలేదు మాకు, చర్య గట్టిగానే తీసుకుంటున్నాము.

శ్రీ సి. వి. కె. రావు :—ప్రతి సంవత్సరం ఆడిట్ చేయాలి కదా; ఎందుచేత చేయించడం లేదు;

శ్రీ ఆర్. రామలింగరాజు :—63 వ సంవత్సరం లగాయితూ అక్కౌంట్సు పాత ట్రస్టీలు స్వాధీనం చేయలేదు. చేయనందువల్ల, చట్టబద్ధంగా ఏయే చర్యలు అవసరమో ఆ చర్యలు తీసుకుంటున్నాము. అందులో ఏమీ లోపం లేదు,

Mr. Speaker :— Answers to all other questions will be placed on the Table of the House except those relating to questions Nos. 747 749 and 750.

LEPROSY SURVEY EDUCATION CENTRES

747—

* 633 (7161) Q.—Sarvasri R. Mahananda, P. Venkata Reddy, P.O. Satyanarayana Raju and S. Vemayya :— Will the hon Minister for Health and Medical be pleased to state :

(a) how many Leprosy Survey Education and Treatment Centres are located in the State now ,

(b) whether the State is getting any special grant from the Central Government to run and improve these centres;

(c) what is the total expenditure incurred on all these centres in 196 -67 and 1967-68 ,

(d) whether there are also District Laboratories for Leprosy in the State , and

(e) if so, how many?

The Minister for Health and Medical (Sri Mohd. Ibrahim Ali Ansari) : (a) 182.

(b) Yes, Sir.

(c) Expenditure during :

	1966-67	1967-68
Non-Plan	Rs. 13,54,080	Rs. 14,62,182
Plan	Rs. 86,215	Rs. 1,98,922

(d) No, Sir.

(e) Does not arise.

(శ్రీ డి. వెంకటేశం :— ఎక్కడికేషను ఆఫ్ లెప్రసీ గురించి ప్రభుత్వం లెప్రసీ సర్వే, ఎడ్యుకేషను సెంటర్ల క్రింద ఇంత డబ్బు ఖర్చుచేస్తోందికాని ఇందు కోసం ప్రభుత్వం ఎన్ని డిస్పెన్సరీలను నడుపుతోంది? వాటిలో సక్రమంగా ట్రీట్‌మెంటు జరగడంలేదనే కంప్లయింట్సు వచ్చాయా?

(శ్రీ మహమ్మద్ ఇబ్రహీం ఆలీ అన్సారీ :—ఇంతవరకూ కంప్లయింట్సు ఏమీ రాలేదు.

Sri R. Mahananda :—Will the Government come forward to finance the social organisations who will take up t is work?

Sri Mohd· Ibrahim Ali Ansari : -Certainly we shall consider.

ELAYA PERUMAL COMMITTEE REPORT

749—

* 1492 Q. Sri P. O. Satyanarayana Raju :— Will the hon. Minister for Social Welfare be pleased to state :

(a) whether the Government is in receipt of the Report of the "Elaya Perumal" Committee on Untouchability; and

(b) if so, whether a copy of it would be placed on the Table of the House?

The Minister for Social Welfare (Sri D. Perumallu):—(a)Yes, Sir;

(b) The report is in 4 bulky volumes The Government of India are being requested to send an extra set and as and when it is received it will be placed in the Legislature Library for common reference

ఎ. అందింది.

బి. ఆ నివేదిక ఒక పెద్ద సంపుటిగా వుంది. ఒక అదనపు ప్రతిని పంప వలసిందిగా భారత ప్రభుత్వాన్ని కోరడం జరుగుతున్నది. అది అందిన వెంటనే గౌరవ సభ్యులు చదవడానికి వీలుగా శాసన మండలి గ్రంధాలయములో వుంచబడుతుంది.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—వారి రికమెండేషన్సు సమ్మరీ యిస్తారా?

శ్రీ డి. పెరుమాళ్లు :—అది నాలుగు వాల్యూమ్సు వున్నవి. ఇప్పుడు ఒక ప్రతి అవైలబుల్‌గా వున్నది. ఇంకొక ప్రతిని పంపవలసిందని భారత ప్రభుత్వాన్ని కోరడమైంది. అది వచ్చిన తరువాత మన లైబ్రరీలో వుంచుతాము.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—రికమెండేషన్సు వరకు వది వేటీలు వుంటుంది. అది అయినా కేబిల్ మీద పెడతారా?

శ్రీ డి. పెరుమాళ్లు :—ప్రయత్నం చేస్తాము.

శ్రీ ఎస్. వేమయ్య :—అధ్యక్ష, ఇందాక ముఖ్యమంత్రిగారు శేరని మొదటి రెండు ప్రశ్నలు తరువాత తీసుకుంటామన్నారు మీరు. అవి తీసుకోవాలని నేను మిమ్ములను కోరుతున్నాను.

శ్రీ టి. వాగేశ్వరరావు :—పెరుమాళ్ల కమిటి రిపోర్టు ప్రతి అందింది అన్నారు. అందులోవున్న ఫిర్యాదులను పరిశీలన చేయించారా?

శ్రీ డి. పెరుమాళ్ల :— ఇంకా, అది పరిశీలన చేయలేదు.

MISAPPROPRIATION OF FUNDS IN PALAKURTI SOMESWARASWAMY HOSTEL

7-50—

* 590 (6526) Q.— Smt. N. Vimala Devi (Chennur) —Will the hon. Minister for Social Welfare be pleased to state :

(a) whether any letter dated 8-4-1968 has been received by the Hon. Minister for Social Welfare from Smt. N. Vimala Devi pertaining to the misappropriation of funds of the Palakurti Someswaraswamy hostel in Janagaon taluk, Warangal district; and

(b) if so, the action taken thereon?

Sri D. Perumallu :—(a) A copy of the letter dated 8-4-1968 was received by Government on 13-9-1968.

(b) Disciplinary action against the management of the hostel is being taken by the Director of Social Welfare.

ఎ. 8-4-1968 వ తేదీగల లేఖ ఒక టి 13-9-68 న ప్రభుత్వానికి అందింది.

బి. సాంఘిక సంక్షేమ శాఖా డైరెక్టరు ఆ హాస్టలు యజమానిపై న క్రమశిక్షణ చర్య తీసుకుంటున్నారు.

శ్రీమతి ఎన్. విమలాదేవి :—ఏమి చర్య తీసుకున్నారు ? నేను కంప్లయింటు యిచ్చి సంవత్సరం మీద ఆరు నెలలు అయింది. ఇంత సొమ్ము దుర్వినియోగం చేస్తున్నా, మేము ప్రభుత్వ దృష్టికి తెచ్చేవరకూ వారికి తెలియదు, చర్య తీసుకోరు ? ఏమి చర్య తీసుకోబోతున్నారు ?

శ్రీ డి. పెరుమాళ్ల :—నివేదిక అందిన వెంటనే దానివిడిట్ రూల్స్ ప్రకారం వేచర్ ఆఫ్ ఇన్వెస్టిగేటివ్ ఏమిటో పరిశీలన చేయించి, అవసరమైన చర్య తీసుకుంటాము.

శ్రీ సి. హెచ్. రాజేశ్వరరావు :—నివేదిక అన్నారు. అందులో ఎంత దుర్వినియోగం అని వచ్చింది ? నేరాలున్నాయా, లేదా ? ఏమి చర్య తీసుకుంటున్నారు ?

శ్రీ డి. పెరుమాళ్లు :—ఇంకా నివేదిక అందలేదు. వచ్చిన తరువాత పరిశీలన చేయించి, చర్య తీసుకుంటాము.

శ్రీ వి. నరసింహారెడ్డి (కొల్లాపూర్) :—మొదట చర్య తీసుకుంటున్నామని సమాధానం చెప్పారు. ఏమి చర్య అని అడగగానే, నివేదిక పరిశీలించి, చర్య అన్నారు. ఆ పరిశీలించేది ఏమిటి అంటే ఇంకా నివేదిక రాలేదు అన్నారు మంత్రిగారి సమాధానం ప్రకారం యీ చర్య తీసుకునే పద్ధతులు యిట్లా వున్నప్పుడు ఇట్లాగే కొనసాగించాలని మంత్రిగారి ఉద్దేశమా ?

శ్రీ డి. పెరుమాళ్లు —ఆ నివేదిక పంపించవలసిందని సోషల్ వెల్ఫేరు డైరెక్టరుకు ఆదేశించడం జరిగింది. అది వచ్చిన వెంటనే ప్రభుత్వం పరిశీలన చేయించి, వెంటనే చర్య తీసుకుంటుంది.

శ్రీమతి ఎన్. విమలాదేవి :—ఆతనికి ఎంత డబ్బు యిచ్చారు ? హాస్టలు నడపడానికి తిరిగి ఆజ్ఞ యివ్వబడిందా ? హాస్టలు నడుపుతున్న సెక్రటరీ ఎంత డబ్బు లాప్స్‌చేసారనే సంగతి మేము ప్రభుత్వ దృష్టికి తెచ్చినప్పుడు నల్ల కలెక్టరు ఎంక్వయిరీ చేస్తే, అది సరైనదేనని కూడా మేము తిరిగి వ్రాసి పంపాము. అది కూడా వారికి అందింది దానిమీద ఎంక్వయిరీ చేయిస్తామని చెప్పారు. అది ఏమి అయింది ?

శ్రీ డి పెరుమాళ్లు :—నివేదిక అందిన తరువాత చర్య తీసుకుంటాము. రిపోర్టు అందనిదే ఎట్లా ?

శ్రీమతి ఎన్. విమలాదేవి :—డబ్బు ఎంత ?

శ్రీ డి. పెరుమాళ్లు :—13-9-68 వ తేదీన వారు ఎలిగేషన్సు చేస్తూ వ్రాసిన లెటరు అందినది. 1965-66 సంవత్సరంలో రూ. 5,819 విద్యార్థులకోసం డ్రా చేసి వున్నారు, కాని బోర్డింగ్ గ్రాంట్సు రూల్సు ప్రకారం అందులో రూ. 681 లకు అర్హులు కాదు అని ఒక ఎలిగేషను. బడి దినాలు 11,480 అయితే హాస్టలు నడిచినది 10,638 మాత్రమేనని వుంది.

శ్రీ టి. పురుషోత్తమరావు :—మంత్రిగారు 8-4-68 న శాసన సభ్యులు అప్లికేషను ఇచ్చింది. దీనిపై కలెక్టరుకు ఏ డేటున పంపారు? ఇంతవరకు రాక పోవడానికి కారణం ఏమిటి?

శ్రీ డి. పెరుమాళ్లు :—డైరెక్టర్ ఆఫ్ సోషల్ వెల్ఫేరుకు వచ్చే ఉంటుంది. అది పరిశీలన చేస్తున్నారు. ఇంకా ఫైనల్ కాలేదు

Mr Speaker :— The complaint was sent by the Member some where in April 1968. Now we are in September 1969. That is on year and five months. That means even though it is nearly one year and five months, so far report has not been received. Please see that the report is got as early as possible and necessary action is taken.

Sri D. Perumallu :—Certainly, Sir.

శ్రీమతి ఎన్. విమలాదేవి :— స్కూల్స్ ఓపెన్ అవని కనుక ఈ హాస్టల్ లేదు కాబట్టి వారికి మరొక హాస్టలు ఏర్పాటు చేయడానికి ఆలోచిస్తారా?

శ్రీ డి. పెరుమాళ్లు :- తప్పకుండా కన్సిడర్ చేస్తాము.

TELE-COMMUNICATION CABLE FACTORY

731—

* 551 Q. —Sri B. Niranjan Rao :—Will hon. the Chief Minister be pleased to state:

(a) whether it is a fact that the State Government has requested the Government of India to set up a Tele-communication Cable Factory as a Unit of Bharat Electronics; and

(b) if so, what is the reply obtained from Government of India?

The Chief Minister (Sri K. Brahmananda Reddy):—(a) No, Sir.

(b) Does not arise.

As a unit of Bharat Electronics అని అడగడం వల్ల లేదు అని సమాధానం చెప్పాను. రెండవ టెలి కమ్యూనికేషన్స్ ఫ్యాక్టరీ పెట్టే విషయమై ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు కేంద్ర ప్రభుత్వంతో జరుగుతున్నాయి. ఒకటి రెండు మాసాలలో తేలిపోవచ్చునని అనుకుంటున్నాను.

శ్రీ బి. నిరంజనరావు :—ఎలక్ట్రానిక్ కార్పొరేషన్ యూనిటుగా కాకపోయినా ఆ ప్రాజెక్టుకు ఎంత పెట్టుబడి అవుతుంది? దీనిని నాలుగవ ప్రణాళికలో చేర్చారా?

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి :—రెండవ టెలి కమ్యూనికేషన్స్ ఫ్యాక్టరీ విషయమై ఇదివరకు ఒకసారి కేంద్ర ప్రభుత్వం నిర్ణయించి ఇక్కడ ఫౌండేషను కూడా వేయడం జరిగింది. తరువాత ఆక్షేపణలు వచ్చాయి. పబ్లిక్ సెక్టరులో ఇంత ఇండస్ట్రీ అనసరం లేదు. ప్రవేటు సెక్టరులోనే ఇంప్రూవ్ చేయడానికి స్కోప్ ఉంది అనుకున్నారు. తరువాత రెండు మూడుసార్లు మన ప్రభుత్వం వ్రాయడం, చెప్పడం జరిగింది. నిర్ణయించింది వెనుకకు పోవడం బాగా లేదంటే తిరిగి ఆలోచిస్తున్నారు. ఒకటి రెండు మాసాలలో తుది నిర్ణయం జరుగుతుంది అనుకుంటున్నాను.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—మరల వస్తుందనే ఆశ చూపించారు. అందుకే నేను చెప్పాను—ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు వచ్చే పరిశ్రమలు రాయలసీమలో వచ్చే మేఘాలు వంటివని. గాలికి పోతుంటాయి. పబ్లిక్ సెక్టారులో ఆడుగుతుంటే ప్రవేటు సెక్టరులో ఆడిగే పెద్ద మనిషి ఎవరు? ఇప్పుడు మాత్రం మరొకరు కొట్టుకు పోరనే నమ్మకం ఏమిటి?

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి :—మన ప్రభుత్వానికి సంబంధించి కాదు. 1966లో కేంద్ర ప్రభుత్వం పెట్టాలని నిర్ణయం చేసారు. ఆ ప్రాజెక్ట్ ఆఫ్ థింకింగ్‌లో పబ్లిక్ సెక్టరులో అవసరం లేదు, ప్రవేటు సెక్టారులోనే స్కోపు ఉంది అనుకున్నారు. దీనిపై చర్య నడుస్తూ వచ్చింది. మరల మనం ఇక్కడ నుంచి కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ప్రధానమంత్రిగారికి ఫక్రుద్దీన్ అహమ్మద్‌గారికి వ్రాయడం, చెప్పడం జరిగింది.

శంకుస్థాపన జరిగిన తరువాత పెనుకకు పోవడానికి వీలులేదని చెప్పాము. వారు పున: ఆలోచిస్తున్నారు.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :— దీనికి పెట్టుబడి ఎంత ?

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి :—మొదట 7, 8 కోట్లు అనుకున్నారు. ఇప్పుడు నాలుగైదు కోట్లు కావచ్చును.

SHORT NOTICE QUESTIONS AND ANSWERS

Reservation of Posts in the Civil Supplies Dept.

S. N. 750-A

S. N Q No. 1723 Q.— Sri R. Mahanand :—Will the hon. Ministre for Civil Supplies be pleased to state·

(a) whether it is a fact that the posts of District Supply Officers, Tahsildars and Deputy Tahsildars in the Civil Supplies Department are reserved for the personnel of the Board of Revenue and Secretariat Departments;

(b) if so, the number of posts so reserved and the proportion given to the Board of Revenue and the Secretariat Departments respectively; and

(c) the number of persons from the Board of Revenue and the Secretariat Departments deputed since 1963 till to-day ?

The Minister for Civil Supplies (Sri A. Sanjeeva Reddy):—(a) Yes, Sir,

(b)	(i) District Supply Officers and Special Officers for checkposts.	..	3
	(ii) Civil Supplies Tahsildars and Special Tahsildars for checkposts.	.	2
	(iii) Civil Supplies Deputy Tahsildars and Special Deputy Tahsildars for checkposts.	..	16

The posts have been reserved as indicated below in a unit of 4 vacancies:

1st vacancy	..	Board of Revenue (Civil Supplies)
2nd vacancy	.	Secretariat Department.
3rd vacancy	.	Board of Revenue (Civil Supplies).
4th vacancy	..	Board of Revenue (Civil Supplies).

The number of posts of 8 District Supply Officers and Special Officers for checkposts and 2 Civil Supplies Tahsildars, etc. indicated above is not final and it varies from time to time due to sanction of additional posts or abolition of the existing posts under the enforcement and checkposts schemes depending on the circumstances.

(c) None was deputed from the Secretariat departments so far, while 5 persons were deputed from the Board of Revenue (Civil Supplies) in the following posts:

(i) District Supply Officers	.	2
(ii) Civil Supplies Tahsildars and Special Tahsildars for checkposts	..	2
(iii) Civil Supplies Daputy Tahsildars	.	1

శ్రీ ఆర్. మహానంద :—రేషియో ఏర్పాటు చేసాము అన్నారు. ఇప్పుడు ఇచ్చిన పోస్టులు చూస్తే సెక్రటేరియట్ నుంచి ఏమీ తీసుకున్నట్లు లేదు. బోర్డుకు మాత్రమే మొనాపలీగా ఇవ్వడానికి కారణం ఏమిటి? మొదట ఏర్పాటు చేసిన రేషియో వయలేట్ చేయడానికి కారణం ఏమిటి? సెక్రటేరియట్ కంటె బోర్డుకు ప్రిఫరెన్స్ ఇవ్వడానికి బోర్డు ఏమైనా పై అధికారా?

శ్రీ ఎ. సంజీవరెడ్డి :—10 పర్సంటు కోటా పెట్టారు. మొదట చెప్పినట్లు నాలుగు కాళీలలో ప్రతి రెండవ కాళీ సెక్రటేరియట్‌కు ఉంది. 6-10-61 న జి. వో ఉంది. దానిపై తరస్పాందెన్సు నడిచింది. It was finally decided in March of this year that it should be implemented. So it will be implemented soon, Sir

Sri T. Purushotham Rao —Mr Speaker, Sir

Mr. Speaker :—There are still about 40 members who want to speak today. The question hour is already over. I am extremely sorry, I do not allow

BUSINESS OF THE HOUSE

శ్రీ ఎస్. వేమయ్య :—On a point of order, Sir. రెండవ ప్రశ్న చాలా ముఖ్యమైనది. ముఖ్యమంత్రిగారు ఆ సమయానికి రానందువల్ల ఆ ప్రశ్న దాటవేసి ఒగతా ప్రశ్నలకు వెళ్ళారు. ముఖ్యమంత్రిగారు ఎవరికైనా అప్పగించి నట్లయితే అప్పుడే జవాబు వచ్చి ఉండేది. లేదా, ఆయన వచ్చిన తరువాతనైనా ఆ ప్రశ్నలను తీసుకోవలసి ఉండె. ఇటువంటి సందర్భంలో ఇదివరకు చివర జవాబులు ఇచ్చేవారు మంత్రిగారు సమయానికి ఎందువల్ల రాలేదని ఆదిగి తరువాత అవకాశం ఇచ్చేవారు. ఇప్పుడు ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం ఇప్పించాలని కోరుతూ పాయింట్ ఆఫ్ ఆర్డరుగా రెయిజ్ చేస్తున్నాను

శ్రీ ఎస్. వేమయ్య :—దానికి దీనికి సంబంధంలేదు. I would like to raise a point of Order before the Chief Minister goes to the other question.

Mr. Speaker :—On that point of order, I would like to raise a point of order. Because 20 questions are posted in the list. Every member who has sent a question expects his question to be answered fon the floor of the House. If members go on taking 15 to 20 minutes ior every question, how are the other questions going to be answered, en the time left? Every member whose question is not answered can raise a point of order and say that he has sent a question, and why is it that my question is not answered'. Can he not raise a point of order?

A point of order can be raised when the Speaker or any member contravenes the provisions of the law or the rules. I do not know whether I am contravening any provisions of the rules or law.

శ్రీ వి. రత్నసభాపతి —మీరు ఆ ప్రశ్నలను తరువాత తీసుకుంటామన్నారు.

Mr Speaker :—That is, if time permits. Simply because a member gets up and says 'point of order' it does not mean point of order. That is why since this right of point of order is being misused or abused in all the legislatures, that was discussed in the Whips' Conference during the last two or three days. They have also passed a resolution.

Sri C. V. K. Rao :—What right have the Whips, Sir, to discuss on the point of order that has to be raised in the House? It is the hon. Speaker that has got to give a ruling.

Mr Speaker :—Mr C. V. K. Rao, with all your experience as a legislator you must know that a point of order can be raised if a member or Speaker or a Minister is contravening the rules not because a member gets up and says: 'On a point of order'.

Sri C. V. K. Rao .—On that the hon. Speaker gives a ruling.

Mr. Speaker :—So far as today is concerned, I want to give an opportunity to every member who wants to speak on Telangana situation. I have still got 4 call attention motions. Please allow me to dispose of the business. Otherwise I won't be able to do justice to other members who want to speak.

श्री बदरी विशाल पित्ती —मेरा पाइट आफ आर्डर यह कि जब किसी मंत्री का कोई प्रश्न सदन मे आता है तो क्या उस मत्री को प्रश्न काल मे सदन मे उपस्थित रहना चाहिए या नही !

Mr. Speaker :—After all even ministers too under unavoidable circumstances are not able to be present. They make a request to the Presiding Officer in advance.

श्री बदरी विशाल पित्ती :—तो क्या इस तरह की कोई रिकवेस्ट मुख्य मत्री ने की थी !

Mr. Speaker :—Yes, he did make a request and also he sent a word to me saying that his driver died and because of that he was not able to be present in time. Why should I tell you all these things? These are all small things.

WRITTEN ANSWERS TO QUESTIONS

APPOINTMENT OF CANDIDATES PASSED GROUP IV SERVICES EXAMINATION

732—

* 1251 Q.—Sri S. Vemayya :—Will hon. the Chief Minister be plased to state:

(a) whether there are any proposals under consideration of the Government to appoint all the candidates who have already appeared and passed in the Examinations conducted by the Andhra Pradesh Public Service Commission during the years 1966 and 1967 in pursuance of G. O. Ms. No 196 General Administration (Services) Department, Dated 3-4-1969 in which the Government have excluded the Group IV Services under review of the A. P. P. S. C., and

(b) if not, the reasons therefor?

Sri K. Brahmananda Reddy :—

A :—

(a) and (b) :—Candidates who have come up for selection in Group-IV Services Examination conducted by the Public Service Commission in January 1966 have been allotted by the Public Service Commission to the various departments By the time the Commission took up the allotment work of 1967 examination candidates the posts of L. D. Cs. Typists etc., in Group-IV Service have been kept outside the purview of the Andhra Pradesh Public Service Commission and the work of recruitment thereto has been entrusted to the District Collectors. Some of the candidates who had appeared for the 1967 Examination conducted by the Commission filed writ petitions in the High Court against their replacement by the persons selected on the results of the oral test conducted by the District Collectors and for a direction for declaring the results of 1967 Examination. The decision of the High Court is awaited.

PROPERTIES OF CHELVARAYASWAMY TEMPLE, KOLAMASANAPALLI

748—

*177 (2878) Q.—Sri T. C. Rajan :—Will the hon. Minister for Endowments be pleased to state :

(a) whether it is a fact that most of the landed property of Chelavarayaswamy temple of Kolamasanapalli of Palmaner taluk, Chittoor district, is being disposed of ; and

(b) if so, will the Government propose to take steps to restore those properties ?

A :—

(a) An extent of Acres 6.55 cents of land in the possession and enjoyment of servicedar was alienated.

(b) Action is being taken by the Endowments Department to recover possession of the land alienated wrongfully.

PROPERTIES OF BAIRAGI MUTT, KASPAPENTAPADU

744—

* 111 (1494) Q.—Sri Vavilala Gopalakrishnayya :—Will the hon. Minister for Endowments be pleased to state :

(a) the extent of property owned by Bairagi Mutt, Kaspapentapadu Village, Tadepalligudem taluk, West Godavari District, and who is managing it ;

(b) what was the income and what are the findings of audi for the last five years, and

(c) whether any dues are there, if so, how much, and from whom ?

A :—

(a) to (c), The answer is placed on the Table of the House

PAPER PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE
VIDE ANSWER TO L. A. Q. NO 1494 (STARRED) [* 744]

QUESTION	*ANSWER*
(a) The extent of party owned by Bairagi Mutt, Kaspapentapadu (V) Tadepalligudem taluk West Godavari District and who is managing it.	(a) The extent of land owned by the Math is Ac. 375-01 cents, out of which cultivable land is Ac. 163.64½ cents. The institution is governed by a scheme settled in O. S. No, 6/38 by the District Court, Eluru, according towhich the institution has to be managed by a paid Manager appointed by the Endowments Department, who shall act according to the directions of the Mahant in regard to worship of the temples and Samadhies and under the advice of the Mahant in regard to other affairs.
(b) what was the income and what are the findings of audit for the last five years, and	(b) The annual income from the land is 170.1 bags and 36 kgs. of paddy and, Rs. 976-34 paise each. There are no other sources of income. No financial losses to the institution have been reported in the audit reports for the last five years.
(c) whether any dues are there; if so, how much, and from whom ?	(c) The outstanding arrears due to be collected as on 31-12-68 were 704-11½ bags of paddy and Rs. 170 cash. Names of the persons from whom the arrears are due and the amount of arrears are furnished below :—

Lands in Kaspapentapadu	Extent. Ac. Cts.	Arrears due upto 31-12-68 Bags. Kgs.
(1)	(2)	(3)
1. Sri Abdul Nabi	10-70	1-58½
2 Sri Syed Silar	3-66	8-45
3. Smt. Tadi Geratamma	7-76	125-56
4. Sri V. Jiyyanna	2-37	84-88
5. Sri G. Dorayya	1-00	10-19
6. Sri T. Nagabhushanam	2-00	18-00
7. Sri T. Venkatasubbaiah	2-95	53-00
8. Sri B. Satyam	2-61	1-74
9. Smt. A. Nagamani	2-85	18-40
10. Sri Ch. Musalayya alias Perayya	3-87½	28-15
11. Smt. A. Saraswathamma	2-58	16-59
12. Sri V. Narasimha Rao	0-87½	5-58
13. Sri N. Peda Gopi Reddi	2-27	14-58

	(1)	(2)	(3)
14	Smt. K. Lakshmikantahamma	1-32	8-44
15	Sri N. Yesudas	0-50	6-38
16	Sri D. Appanna	1-50	9-49
17.	Sri B. R. V. G. Veerabraham	0-75	4-67
18.	Sri V. Peda Tataiah	8-22	26-00
19.	Smt. B. Sattamma	2-59	6-00
20.	Sri V. Narasimha Rao	0-87 3/4	6-00
21.	Sri P, Suranna	3-01	26-00
22.	Sri V. Narayanaswamy	5-14	8-00
23.	Sri N. Satti Reddi	2-38	5-00
24.	Sri Ch. Perayya alias Musalayya	2-75	6-00
25.	Sri D. Appanna	8-45	105-00
26.	Smt. Ch. Saraswathamma	2-00	12-00
27.	Sri Ghodagiri Rama Rao	1-07½	21-00
28.	Sri V. Narayanaswamy	1-00	9-00
	Lands in Ravulaparru		
29.	Sri Karmati Papa Rao	2-89	87-00
30.	Sri Gera Veeranna & others	1-25	8-57
31.	Smt. Dusanapudi Ramamma	1-00	8-00
32.	Sri Adapa Subbanna	3-10	9-28
33.	Sri Kukku Bhadrayya	1-80	8-00
34.	Sri Dusanapudi Kondiah	0-90	3-54
	Total Bags		704-11½kgs

REMOVAL OF IDOLS FROM TRIPURANTHAKASWAMI TEMPLE

745—

*1035(2424-C) Q.— Sarvasri P. Subbiah, T. C. Rajan, R. Mahananda, A. Madhav Rao and C. V. K. Rao :—Will the hon. Minister for Endowments be pleased to state :

(a) whether the idols are being removed from the temple of Tripuranthakaswami temple at Tripuranthakam, Markapur taluk, Kurnool district,

(b) whether the Foreign Agents are purchasing them ; and

(c) if so, what action is being taken ?

A :—

(a) Yes, Sir. Ten out of 64 stone idols in the temple were stolen in January 1969 and later recovered by Police.

(b) No, Sir.

(c) Does not arise.

LAND UNDER PROPOSED PROJECT AREAS

746—

* 1346 Q.—Sri Dhanenkula Narasimham :— Will the hon. Minister for Irrigation be pleased to state :

(a) whether the Government have decided to keep the ayacut under the Projects, proposed to be constructed in famine areas as irrigated dry; and

(b) if so, whether the said decision will be implemented ?

A.—

(a) It is not clear to which specific Projects the Hon'ble Member is refering to. The question of keeping the ayacut as wet or irrigated dry or both varies from Project to Project depending on soil condition, availability of water etc.,

(b) Does not arise.

FIRE STATIONS IN SRIKAKULAM DISTRICT

748—

* 1672 Q—Sri Dhanenkula Narasimham : - Will the hon. Minister for Home be pleased to state :

(a) whether any new fire stations have been started during 1969-70 in Srikakulam District;

(b) if not, why, and

(c) whether any representations have been received during the said year from the public of the said district for the starting of the same ?

A :—

(a) No, Sir.
(b) Due to difficult ways and means position of the State.
(c) Yes, Sir.

POINT OF INFORMATION

re : Formation of Ongole District

Sri K. Brahmananda Reddy:—Sir, while moving the Revenue Demands, the hon. Minister for Revnue made a statement in the Legislative Assembly that a proposal for the formation of a new district with Ongole as head-quarters, and consisting of portions carved out of the existing districts of Guntur, Nellore and Kurnool is under consideration of the Government, and that a preliminary notification inviting objections and suggestions to the proposal is proposed to be issued shortly.

The proposal of the Board of Revenue envisage the inclusion of the following portions of the above three district in the new district :—

Nellore District :

i) The entire Darsi Taluk
ii) The entire Podili Taluk
iii) The entire Kanigiri Taluk
iv) Kandukur taluk (excluding Gudlur and Ulavapad firkas)

Kurnool District :	i) The entire Markapur Taluk
	ii) The entire Giddalur Taluk
Guntur District .	i) The entire Ongole Taluk
	ii) Chirala Sub-Taluk
	iii) Parchur firka of Bapatla Taluk
	iv) Martur and Kommalapad firkas of Narsaraopet taluk
	v) Santamagulur, Tangadumalli and Gurizepalli of Rompicherla firka of Narasaraopet taluk.

In formulating the above proposals, the Board has proceeded on the basis of contiguity and administrative convenience, and has taken into account the need to make the new district viable and at the same time give relief to the existing districts. It has adopted as a general principle that as far as possible, the splitting up a revenue firka should be avoided. The only exception is the Rompicherla firka, where the Board has recommended that three villages of the firka should alone be included in the new district the reason for this being that since practically all villages of Santhamagulur Panchayat Samithi will be added to the new district, the Board considered it appropriate that the block headquarters village viz., Santhamagulur and the neighbouring villages (viz) Tangedumalli and Gunizepalli villages may also go to the new district.

After examining the above proposals, the Board of Revenue was informed on 5-9-1967 that the Government are provisionally in agreement with its proposals. The Board was also requested to issue necessary instructions to the Collectors concerned for publishing a preliminary notification in their respective District Gazettes inviting objections and suggestions for the formation of a new district.

Sri Vavilala Gopalakrishnayya .—Upto what date objections can be received by the Government ? అది నోటిఫికేషను కాపీయా లేక డేటుమెంటా ?

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి :—నోటిఫికేషన్ గెజిటులో పబ్లిషు చేస్తారు దానికి 15 రోజులు లేక వన్‌మంత్ టైము ఉంది

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—19 వరకు వేసినట్లు తెలుస్తున్నది. మనం 24 తారీఖులో ఉన్నాము. ఇంత వరకు నోటీసు బయటకి రాలేదు. మేము ఎప్పుడు పోయి వ్రాయాలి ?

Mr. Speaker .—Time can be extended if necessary.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య :—జిల్లా గెజిటు అంటున్నారు. అది ఎవరికి రాదు.

డా. టి వి. ఎస్. చలపతిరావు :—జిల్లాల పునర్విభజన కృష్ణా ఈస్టు వెస్టు అనేది కూడా ఉండగా ఒంగోలు ఒకటే చేయడానికి కంపెలింగ్ రీజన్ ఏమిటి? కాంప్రెహెన్సివ్‌గా అన్నీ తీసుకోకుండా అది ఒకటే ఎందుకు తీసుకున్నారు. కృష్ణా జిల్లాకు కూడా ఆ స్పిరిట్ వర్తింపచేసి ఈస్టు కృష్ణా వెస్టు కృష్ణా చేయడానికి ప్రపోజల్స్ నోటిఫికేషను చేయడానికి త్వరంగా ఆలోచిస్తారా? మామూలుగా కాదు.

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి :—త్వరంగా లేదు మామూలుగా లేదు కృష్ణా జిల్లాను బైఫర్కేటు చేసే ప్రపోజలు లేదు. ఇది చాలా కాలం నుంచి ఉంది. గుంటూరు జిల్లా 32 లక్షల పాపులేషను. నెల్లూరు జిల్లా కూడా from one end to the other it is over 250 miles. దానిలో కర్నూలు జిల్లా వెస్టర్న్ పోర్షన్ నల్లమల. ఈ క్వశ్చను చాలా కాలంగా ఆలోచించబడుతున్నది. ఇప్పటికే చాలా డిలే అయినది.

CALLING ATTENTION TO A MATTER OF URGENT PUBLIC IMPORTANCE

re : NEED FOR CONSTRUCTION OF URACHERUVU-KOMMUGEDDA ROAD BRIDGE IN CHINNABONDAPALLI, PARVATIPURAM TALUK

శ్రీ పి. గున్నయ్య :—అధ్యక్ష, శ్రీకాకుళం జిల్లా పార్వతీపురం తాలుకా చిన్నబొండపల్లి పంచాయతిలో ఊరచెరువు—కొమ్ముగడ్డ రోడ్డు బ్రిడ్జ్ నిర్మాణం 1962 సంవత్సరం నుంచి ప్రతిపాదన ఉన్నది. కనీసం 10—12 వేల రూపాయలు ఖర్చుతో కట్టినట్లయితే మూడువేల జనం. కనీసం 5—6.00 ఎకరాల భూమికి పనిపాట్లకు వెళ్ళే వారికి ముఖ్యమైన రోడ్డు. 1962 నుంచి ప్రయత్నం చేయగా ఏదో మొత్తంమీద గత సంవత్సరం ఇదే నెలలో గౌరవనీయులు పూజ్యులు మన సోషల్ వెల్ఫేర్ మంత్రిగారు దానికి ఫౌండేషన్ వేశారు. 12 వేల రూపాయలు సమితివారు యిచ్చారు. దానికి ఫౌండేషను కూడా వేశారు. అలాంటి సందర్భంలో వారికి మంత్రివర్గంలో సభ్యత్వం కూడా పోయింది. కాని ఫౌండేషను రాయి అలాగే ఉంది. ఇంతవరకు అది చేయలేదు. అది ముఖ్యమైనది, అధ్యక్ష. నేను పుట్టినట వంటి గ్రామం, అధ్యక్ష. నా సొంతం నాకు ఒకటి రెండు ఎకరాలు ఆ ప్రాంతంలో ఉంది. ప్రతి నిత్యం అక్కడకు వెళ్ళవలసి ఉంది. 12 వేల రూపాయలతో అది పూర్తి అవుతుంది. పార్వతీపురం పంచాయతి సమితిలో ఉన్నటువంటి అసిస్టెంటు ఇంజనీరు నూటికి 15 రూపాయలు పర్సంటేజి అడుగుతున్నారు. పని ప్రారంభించక ముందు 15% అడుగుతున్నారు. సూపర్‌వైజరు 5% అడుగుతున్నారు. ఆ సమితిలో ఉన్న సిబ్బంది 10% అయినా తీసుకోవచ్చునని భయంతో కంట్రాక్టర్లు రాకపోతే ఒక కంట్రాక్టరును ప్రోత్సహించి పని చేయాలని చెప్పాము. అక్కడ బ్రిడ్జి లేనందువల్ల స్త్రీ పురుషులు బాధపడుతున్నారు. అందుచేత తొందరగా పని పూర్తి చేస్తే కనీసం డిపెండరు నెలకు చేస్తే వ్యవసాయదారులకు ఉపయోగకరంగా

ఉంటుంది. మంత్రిగారు ఆ ప్రాంతానికి వచ్చి ఈ బ్రిడ్జిని ప్రారంభించాలని వినయ పూర్వకంగా ప్రార్థిస్తూ, గట్టి చర్య తీసుకోవాలని తమద్వారా ప్రార్థిస్తున్నాను.

శ్రీ టి. రామస్వామి :—12 వేల రూపాయలు ఈ కాజ్‌వేకి కాంట్రాక్టు అయినది. శ్రీ బోడా అప్పలనాయుడు అనే కంట్రాక్టరుకు యివ్వడమైనది. అప్పుడే ప్రారంభించారు. మొదటి భాగము బిల్లు 2,275 రూపాయలు పే చేశారు 4, 5 మాసాలలో పూర్తి అవుతుందని మనవిచేస్తున్నాను

POINTS OF INFORMATION

re PRICE OF SUGAR CANE

శ్రీ కె. బుచ్చిరాయుడు (కొవ్వూరు) :—27 వ తేదీన ముఖ్యమంత్రిగారు ఢిల్లీ వెడుతున్నారు కదా. యింతవరకు గత సంవత్సరము చెరుకుకు యివ్వవలసిన రేటు విషయము సెటిల్ కాలేదు. రూ. 100 లకు ప్రభుత్వము హామి యిచ్చినది. ఢిల్లీలో మాట్లాడి మాకు ఆ రేటు యిప్పించే ఏర్పాటు చేయాలని కోరుచున్నాను.

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి :—నేను మనవిచేశాను. అగ్రికల్చర్ మినిష్టరుగారు మనవిచేశారు. కేంద్ర ప్రభుత్వముతో చెప్పాము. ఆ స్టాండ్‌కి మాకు అభ్యంతరము లేదు. కొంతమంది చెరుకు రైతుల ప్రతినిధులు ఢిల్లీలోనే వున్నారు.

re: STRIKE BY THE EMPLOYEES OF THE HIGHWAYS DEPARTMENT

శ్రీ యన్. రాఘవరెడ్డి :—అధ్యక్ష, హైవేస్ వర్కర్సు గురించి వరుసగా 3 రోజులనుంచి చెబుతున్నాను. కాల్ అటెన్షన్‌కి సమాధానము యిచ్చారు. తెలంగాణాలో హైవేస్ వర్కర్సుకు ఏదైతే ప్రొవిన్షియలైజు చేయాలని వున్నదో ఆ రకముగానే ఆంధ్రలో వున్న వర్కర్సుకు ప్రొవిన్షియలైజేషను వర్తింపచేయాలని మంత్రిగారు తిప్పలు పడుతున్నారు. సెక్రటరీగారు ఒప్పుకొంటున్నట్లు లేదు.

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—నిన్ననే మాట్లాడాము. మేము ఒప్పుకొన్నవి అమలులో పెడుతున్నాము. కొత్త డిమాండ్సు కావాలంటే ఆలోచిస్తామని చెప్పాము.

శ్రీ యన్. రాఘవరెడ్డి :—కొత్త వాటి విషయము కాదు. 2 వేల మంది వచ్చి హైదరాబాదులో ప్రదర్శనలు చేస్తున్నారు. సమ్మె జరుగుతోంది. ఈ ప్రొవిన్షియలైజేషను ఆంధ్రకు కూడ వర్తింపచేయాలని కోరుచున్నారు.

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—ఆంధ్రలో వున్నవి తెలంగాణా వారికి వర్తించే టట్లుగా అన్ని ఒప్పుకొన్నాము. కొన్ని యిబ్బందులున్నని. వారితో మాట్లాడినాము. వారి ప్రతినిధులు వచ్చారు. గంటసేపు మాట్లాడినాము.

శ్రీ యన్. రాఘవరెడ్డి :—సెక్రటరీగారు నిరాకరిస్తున్నారు.

శ్రీ జె. వి నరసింగరావు :—ఎవ్వరూ నిరాకరించడము లేదు.

శ్రీ వి. హెచ్. నరసింహారెడ్డి (తుంగతుర్తి) :—ఒప్పుకొన్నామని చెప్పిన డిమాండ్సునుకూడ అమలు జరపని కారణముచే ఈ రోజున వారు సమ్మె చేయవలసి

వచ్చినది. నిన్న ఒప్పుకొన్నామని చెబుతున్నారు. కాని ఎవరు ఆడము వస్తున్నారు. సమ్మె చేయవలసిన పరిస్థితి ప్రభుత్వము కల్పిస్తే ఏమి చెప్పాలి ?

శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు :—యమ్. యల్. సి. ప్రసాదరావుగారు వచ్చారు. వారి ఎదుట అన్ని విషయాలు మాట్లాడాను. ఆ మీటింగులో మీరు లేకపోయారు. ఆ విషయాలు యిక్కడ చర్చిస్తే బాగుండదు. సాధ్యమైనవి ఒప్పుకొన్నాము. వాటిని అమలులో పెట్టాలని అన్నాము.

Mr. Speaker :—Please meet the Minister again. Please explain to them satisfactorily.

Sri J V. Narasinga Rao :—Yesterday I held a meeting in your Chamber also, Sir

శ్రీ మహమ్మద్ రజబ్ అలీ (అమ్మం) :—కొత్త సమస్యలు జటిలముగా వున్నవి. వాటిని పరిష్కరించడానికి వీలులేని పరిస్థితి వున్నది అని చెబుతున్నారు. కార్మికులకు, ప్రభుత్వానికి ఎక్కడ పొసిగినది చెప్పండి.

శ్రీ జె. వి నరసింగరావు :—నిన్న నాతో చర్చించినవారితో అన్ని విషయాలు చర్చించాను.

CALLING ATTENTION TO A MATTER OF URGENT PUBLIC IMPORTANCE

re : BREACHES TO TUNGABHADRA HIGH LEVEL CANAL NEAR KOWTHALAM, ALUR TALUK

శ్రీ కె. ఈశ్వరరెడ్డి :—అధ్యక్ష, తుంగభద్ర దిగువ కాలువకు ఆలూరు తాలూకా కౌతాడం సమీపములో గండ్లు పడి నాట్లు వేసుకొన్న వరిపైరు దాల వష్టపడి నట్లు గండ్లను త్వరితముగా రిపేరు చేయవలసిన అవసరము వున్నదని రైతులు ఉత్తరాలు వ్రాశారు ఈ పాటికి రిపేరు అయి వుండవచ్చును. ప్రతి సంవత్సరము నెలకు 2, 3 సార్లు గండ్లు పడుతూ వుంటాయి. వేసవి కాలములో కాలువ రిపేరుకు కాలువను కట్టి వేస్తూవుంటారు. ఆ రిపేరు జాగ్రత్తగాచేస్తే తరచుగా గండ్లు ప్రమాదము తొలగించేదానికి వీలు ఏర్పడుతుంది. తగిన చర్యలు తీసుకోవాలని మనవిచేస్తున్నాను.

The Minister for Irrigation (Sri S. Sidda Reddy) :— At 7 a. m. on 15-9-1969 a breach of 50'' occured at mile No. 168/2 in the left bank of Tungabhadra low level canal near Pedthombala village, Adoni taluk in Kurnool district. Immediate action was taken to procure necessary material to close the breach and a ring bund was formed immediately The flush in the breach portion was removed on 17-9-1969 and 18-9-1969 and embankment to the height of 8' to 10' was formed by 2 p m. on 19-9-1969. The breach was closed and water was allowed at 4 p. m. on 20-9-1969. The ayacut below the breach is 25,000 acres. There is an extent of 10,000 acres ayacut of the villages in Alur and Adoni taluks. The ayacut below the breach was not affected as there was heavy rain on 18-9-1969 in the ayacut area.

శ్రీ టి. వి. ఎస్. చలపతిరావు :—ఈ Calling attention notice కోసం సంబంధించి conference జరిపారు కనుక దానిని press చేయడం లేదు.

re. Plight of Harijans of Vijayawada and the need for releasing a lakh of rupees from the funds earmarked for Harijan welfare during the Gandhi centenary celebrations.

శ్రీ టి. వి. యస్. చలపతిరావు (విజయవాడ-ఈస్ట్) :—అధ్యక్ష, విజయవాడ పరిస్థితి అంగట్లో అన్ని వున్నవి, అల్లుని నోట్లో శని వున్నట్లు వున్నది స్వరాజ్యము వచ్చి 22 సంవత్సరాలు అయినది. 1960 నుంచి 1968 వరకు రు 7,68,167.53 పైసలు ఖర్చు చేసి 71 గ్రామాలలో 271 ఎకరాలు అక్వైర్ చేసి 3,684 హరిజన కుటుంబాలకు స్థలాలు యిచ్చారు. సంతోషము. కృష్ణాజిల్లాకు విజయవాడ నడిబొడ్డు, పొలిటికల్ సెంటరు అని చెబుతారు. ఈ 20 సంవత్సరాలలో ఒక్క నయా పైసా ఖర్చుపెట్టి ఒక్క హరిజనునికి స్థలము యివ్వలేదు. 1952 లో నేను పురపాలక సంఘ అధ్యక్షులుగా వున్నప్పుడు రాజగోపాలాచారిగారు మద్రాసు ముఖ్య మంత్రి, వారితో చెబితే లక్ష రూపాయలు యిచ్చారు. ఆ లక్ష పెట్టి 10 ఎకరాలు కొనడానికి 10 సంవత్సరాలు పట్టినది. ఆ 10 ఎకరాలు మేరీస్ లయోలో కాలేజీకి దానం యిచ్చారు, హరిజనులకు వచ్చినది ఏమీ లేదు. లక్ష రూపాయల అప్పు మిగిలినది. ఆరిగ రామస్వామిగారు ఋషి పుంగవులు. దయార్ద్ర హృదయులు కాకాని వెంకటరత్నం గారి అధ్యక్షన 1968 నవంబరులో రామస్వామిగారు బెజవాడలో ఒక సభను ప్రారంభించారు. స్త్రీలతో అందరువచ్చి తమ గోడును చెప్పుకొన్నారు. వారికి కాలి కలిగి సహాయము చేస్తామని అన్నారు. 27 నవంబరు 1968 లో నేను మంత్రి రామస్వామిగారికి యిది జ్ఞాపకము చేస్తూ కాబినెట్ లెవల్‌లోకి తీసుకొనివెళ్లి యిప్పు డున్న విధానాన్ని మార్చకపోతే ప్రమాదమువచ్చే పరిస్థితి వున్నదని, ఖాళీ స్థలాలను హరిజనులు ఆక్రమించే ప్రమాదము రాకుండానే చర్యతీసుకోవాలని వ్రాశాను మద్రాసు గవర్నమెంటులో రాజాజీ చేపినట్లు ఎపోర్డు పేమెంటుపైన భూదానమండలకు యిస్తా మని, యిప్పుడున్న అక్విజిషన్ ప్రొసీజరులో హరిజనులకు స్థలాలు యివ్వడానికి సులభమైన మార్గాలు అన్వేషించి శాసనముచేసి పుణ్యము కట్టుకోండని వ్రాశాను. వారు తప్పకుండా కాబినెట్ లెవెల్‌లోకి తీసుకొని వస్తామని అన్నారు. కాని మా దురదృష్టమనుకొంటాను. వారు ఈ నాడు మంత్రిగాలేరు. యువకులు, సమర్థులు అయిన పెరుమాళ్లుగారు మంత్రిగా వచ్చారు. డబ్బులేదని, మునిసిపాలిటీలే చేసుకో వాలని మామూలు సమాధానము చెప్పకుండా గాంధీజీ శత జయంతి సంవత్సర ములో యివ్వగలిగితే 10 లక్షలు యివ్వండి. లేకపోతే 2 లక్షల చొప్పున 5 సంవ త్సరములు యివ్వండి, ఏటా లక్ష చొప్పున 5 సంవత్సరములు అయినా ఇవ్వమనండి. కనీసము టోకేనుగా అయినా వేలురూపాయలైనా యిచ్చి డజనుమందికి అయినా యిచ్చే విధంగా చూడాలని మనవిచేస్తున్నాను

The Minister for Social Welfare (Sri D. Perumallu) :—Sir, the Municipal Council, Vijayawada acquired an extent of 9 acres 99 cents of land in R.S.No. 128 of Patamata village for providing house sites to the harijans of Vijayawada at a cost of Rs. 98,200. This amount was sanctioned as a loan by the Government of Composite Madras State in January 1953. It is also a fact that this amount was sanctioned for providing house sites for Harijans. At the request of Mary Stella College Authorities, the Municipal Council in its resolution No. 1019 dated 30-11-1961 resolved to gift away the site to Mary Stella College. Government, in December 1961 approved the

proposal of the Municipal Council to gift away this site to the Management of the Mary Stella College to establish a Women's College.

The request to release an amount of Rs. 5 lakhs already requested by the hon. member from the funds ear-marked for Harijan welfare during the Gandhian Centenary Celebrations for providing house sites to harijans in Vijayawada Municipality will be examined by the Government.

శ్రీ టి.వి.ఎస్. చలపతిరావు :—అయిదు లక్షలలో కనీసం ఒక లక్ష అయినా ఇస్తామని ప్రకటించాలని కోరుతున్నాను. లేకపోతే సత్యాగ్రహం తప్ప వేరే మార్గం లేదు.

PAPERS LAID ON THE TABLE

AMENDMENT TO THE A. P. PUBLIC SERVICE COMMISSION REGULATIONS, 1963

Sri J. V. Narasinga Rao, Deputy Chief Minister (On behalf of Sri K. Brahmananda Reddy, (Chief Minister) :—I beg to re-lay on the Table a copy of Notification issued with G. O. Ms. 28, General Administration (Service-A) dated 16-1-69 making an amendment to the Andhra Pradesh Public Service Commission Regulations, 1968 in accordance with clause (5) of Article 320 of the Constitution.

Amendment Notification issued under Sec. 3 of the A. P. District Collectors' Powers (Delegation) Act, 1961

The Minister for Panchayathi Raj (Sri T. Ramaswamy,) (On behalf of Sri P. Thimma Reddy, Minister for Revenue):-I beg to lay on the Table a copy of the amendment to Notification issued under section 3 of the Andhra Pradesh District Collectors' Powers (Delegation) Act, 1961 in Government Memo No. 794-W2/68, Revenue, dated 21-3-69 and published at pages 898 of the Andhra Pradesh Gazette Part-I dated 3rd April, 1969 as required under section 5 of the said Act.

Amendment to Rules issued under Sec. 69 (1) of the A. P. Panchayat Samithis and Zilla Parishads Act, 1959.

Sri T. Ramaswamy .—I beg to lay on the Table with reference to sub-section (2) of section 69 of the Andhra Pradesh Panchayat Samithis and Zilla Parishads Act, 1959, a copy of G. O. Ms. No. 984, Education Department, dated 15-5-69 with which Notification an amendment to Rules under sub-section (1) of section 69 of the Act has been published in Rules Supplement to Part VII of the Andhra Pradesh Gazette dated 29th May, 1969.

Notification issued under Sec 16 of the A. P. Motor Vehicles Taxation Act, 1968.

Dr. M. N. Lakshminarasaiah .— I beg to lay on the Table under sub-section (3) of section 16 of the Andhra Pradesh Motor Vehicles Taxation Act, 1968 (Andhra Pradesh Act 5 of 1968) a copy of the Notification issued in G.O Ms. No. 108, Home, (Transport-II) Department dated 25-1-1969 and published in the Andhra Pradesh Gazette dated 31-7-69, under sub-section (1) of section 16 of the said Act.

HOUSING PROGRAMME FOR 1969-70 THE BUDGET ESTIMATES FOR 1969-70 ETC., OF THE A. P. HOUSING BOARD

The Minister for Housing and Accommodation (Sri C. Raja Narasimha) :—I beg to lay on the Table copies of the Housing Programme for 1969-70, the Budget Estimates for 1969-70 and the Schedule of Staff of the Andhra Pradesh Housing Board, as required under section 26 of the Andhra Pradesh Housing Board Act, 1956.

Mr. Speaker :—Papers laid on the Table.

BUSINESS OF THE HOUSE

ఒక గౌ. సభ్యుడు :—అధ్యక్షా, నేనొక క్వాలిఫికేషన్ ఇచ్చాను. దానికి క్లైమ్ లేదని మీరు డిక్లేర్ చేశారు. కనీసం దానిని కన్సర్న్డ్ మినిస్టరుగారికి పంపి యాక్షన్ తీసుకోమని చెప్పకపోతే అన్యాయం జరుగుతుంది.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—వారికి పంపి తప్పకుండా యాక్షన్ తీసుకోమని చెబుతాను.

(శ్రీ) టి. పురుషోత్తమరావు :—12-9-69 నాడు రూల్ 42 క్రింద మీరు ఎక్స్‌పంజ్ చేసిన దానికి సంబంధించి నేనొక మోషన్ పంపించాను.

Mr Speaker :—About the entire thing. So far as that is concerned, it is not peculiar in this House That is a thing which happens every day in the Lok Sabha and other legislatures also. As a matter of fact we have written to the Lok Sabha Secretariat to send all the rulings of the Lok Sabha Speaker as well as the proceedings of the Lok Sabha. Whenever a discussion takes place or members speak without the permission of the Chair all those things do not find place in the record with the result they won't be liable for publication.

(శ్రీ) టి. పురుషోత్తమరావు :—ఆ రోజు ఎవరైనా అభ్యంతరకరమైన మాటలు మాట్లాడినా.

Mr. Speaker :—I may tell you one thing. On that particular day, many of them spoke without my permission, one after another. A number of them spoke things which were not relevant to the subject under discussion. Your point is that it is only when a member uses unparliamentary or undignified language, such portions should be expunged. Apart from that my contention is that whenever members speak not only using undignified language but whenever they begin to speak without my permission and refer to irrelevant things, all those things will not form part of the record. I have given my ruling. There is an end of it.

(శ్రీ) టి. పురుషోత్తమరావు :—తమ రూలింగ్ గురించి నేను ప్రస్తావించడం లేదు. కాని ఆ రోజు పరిశీలిస్తామని తమరు చెప్పారు. ఆ రోజు దాదాపు జరిగిన ఒకటిన్నర గంటల ప్రొసీడింగ్స్‌లో చాలా మంది తమ అనుమతితో మాట్లాడారు. తమరి అనుమతితో మాట్లాడిన ఘటనలు కూడా వున్నాయి.

Mr. Speaker —I do not think any member spoke with my permission.

Sri T. Purushotham Rao :--I myself have spoken with your permission, Sir.

Mr. Speaker :—It is possible. That is what I remember.

Sri P. Narasinga Rao .—Mr, Speaker. Sir.. . .

Mr. Speaker :—There is a more important subject under dis' cussion. I want to give opportunity to all members. The time of the House is precious. A number of members want to participate in the discussion on the resolution.

(శ్రీ పి నరసింగరావు :—ఈ సెషన్‌లో మెడికల్ కాలేజి ఎడ్మిషన్స్‌కు సంబంధించి వచ్చిన సమస్యకు తమరు మినిష్టరుగారిని ఒక డిక్లైర్డ్ స్టేటుమెంటు ఇవ్వాలని చెప్పారు. అది మంత్రిగారు ఎప్పుడు ఇస్తారని అడుగుతున్నాను

Mr Speaker :—The hon. Minister will place it on the Table of the House either today or tomorrow.

MOTION UNDER RULE 95 OF THE ASSEMBLY RULES
re : Serious situation in Telangana area.

(శ్రీ సి. పెంగయ్య :— అధ్యక్ష, రాష్ట్రంలో అసాధారణ పరిస్థితి వుందని ముఖ్యమంత్రిగారు మొదలు అందరు ఒప్పుకొంటున్నారు. తొమ్మిది మాసాల నుండి అసాధారణ పరిస్థితివుంది. దీని గురించి మార్చి పదవ తేదీన నా అభిప్రాయం చెప్పాను. ముఖ్యమంత్రి గారికి ప్రత్యేకంగా విజ్ఞప్తి చేశాను. ప్రతి గ్రామానికి వెళ్ళి, తెలంగాణా అంతా పర్యటించి ప్రజాభిప్రాయం తెలుసుకోండి అని మనవిచేశాను. కాని వారు వెళ్ళలేదు. ఇకపోతే ఇప్పుడు నేను రెండు విషయాలు చెప్పదలచుకున్నాను. అసలు ప్రత్యేక తెలంగాణా రాష్ట్రం కోరడం న్యాయమా అనేది మొదటి పాయింటు. ఈ విషయం గురించి గత 7, 8 మాసాలుగా ఆందోళన చేస్తున్నారు. వారు ప్రత్యేక రాష్ట్రం కోరడం అనేది న్యాయము, సబబు సరైన కారణాలు గల కోర్కె అని నేను గట్టిగా అభిప్రాయపడుతున్నాను. నిన్న కొంతమంది మిత్రులు మాట్లాడారు. ఏ విధంగా మనం ఆనాడు మద్రాసు రాష్ట్రం నుండి విడిపోవాలని కోరామో, ఏ కారణాల వల్ల ఆంధ్ర జిల్లాలలో ప్రత్యేక రాష్ట్రం కావాలని ఆనాడు ఆందోళన చేశామో, ఆ కారణాల కంటే ఎక్కువ కారణాలే ప్రత్యేక తెలంగాణా కోరటానికి వున్నాయి. ఆ నాడు ఆంధ్ర శాసనసభ్యులు చెప్పిన కారణాలు నేనిప్పుడు చెప్పదలచుకోలేదు. కాని ఒక్కటి మాత్రం చెప్పదలచుకున్నాను. వారు ప్రత్యేక రాష్ట్రం కోరడంలో తప్పు లేదు, చాలా న్యాయంగావుంది, తక్షణం వారికి ప్రత్యేక రాష్ట్రం ఇవ్వవలసిన అగత్యం వుందని నేను మొట్టమొదట విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. ఇక రెండవ విషయం– ప్రత్యేక రాష్ట్రాన్ని కోరడం–ఇది ప్రజా ఉద్యమమా, లేక పిల్లకాయలు చేసే ఉద్యమమా అనేది. ఈ సందర్భంలో నేనొక విషయం మీ దృష్టికి తీసుకురాదలచుకున్నాను. ఆనాడు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వాన్ని ఎదిరించిన రోజుల్లో మీరు కూడా సత్యాగ్రహం చేసి రెండు మూడుసార్లు జైలుకువెళ్ళారు. అప్పుడు మీ ప్రాంతంవుంది, మీ తాలూకావుంది,

మీ జిల్లానుండి అక్కడవున్న ప్రజానీకం అంతా సత్యాగ్రహం చేశారా, ఆందోళన చేశారా అని అడుగుతున్నాను. ఆంధ్రరాష్ట్రం కొరకు ఒక్క పొట్టి శ్రీరాములు గారు మాత్రమే ఆత్మార్పణ చేశారు. నాకు తెలిసినంతవరకు అప్పుడు వారికి సాను భూతిగా పదిరోజులు ఎవరూ నిరసనవ్రతం జరపలేదు. కాని ఆంధ్రలో జరిగిన ఉద్యమంలో ఆంధ్రులందరూ పాల్గొన్నారనే భావించి మనం రాష్ట్రం తెచ్చుకొన్నాము. కాని ఇక్కడ సంబంధించి చాలామంది ఈ నాడు ప్రత్యేక తెలంగాణా రాష్ట్రం ఆడగటంలేదు. కొద్దిమందే పాల్గొంటున్నారు అనే మాటలను నేను నమ్మలేకుండావున్నాను. నేను దానిని గురించి దీర్ఘంగా ఆలోచించాను. తెలంగాణా ప్రాంతంలో కొద్దిమంది వ్యక్తులు మినహా ఆబాలగోపాలం ప్రత్యేక తెలంగాణ కావాలని వాంఛిస్తున్నారు. ఇదేదో కేవలం ఒకరో ఇద్దరో నాయకులు నడిపే ఉద్యమంకాదు. ఆ నాయకులు ఎప్పుడో 2-3 నెలల తర్వాత రంగంలోకి ప్రవేశించారు. తెలంగాణ ప్రజలు అందరూ దీనిని ముందు ప్రారంభించిన తర్వాత ఆ అవకాశం జారవిడుచుకోరాదని వచ్చి చేరారు. ఆ నాయకులను దృష్టిలో పెట్టుకుని రాజకీయ కారణాలతో ప్రారంభించారని నిర్లక్ష్యం చేయడం బాగులేదు. మొదట ప్రత్యేక రాష్ట్రం కోరడం న్యాయం సబబు. రెండవది తెలంగాణ సామాన్య ప్రజలుకూడ దానిని కోరుతున్నారనేది ముఖ్యమంత్రిగారికి విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. దానికి కారకులు ఎవరయినా కానివ్వండి. ఒక బ్రహ్మానంద రెడ్డిగారే కారకులుకాదు. 56 వ అగ్రిమెంటులో సంతకం చేసిన పెద్ద మనుష్యులు అప్పటినుంచి ముఖ్యమంత్రిగా వ్యవహరించినవారు. అప్పటినుంచి రీజినల్ కమిటి చైర్మనుగా ఉన్నవారు, తెలంగాణ శాసనసభ్యులుగా 13 సంవత్సరములనుంచి ఉన్న వారు అందరూ బాధ్యులు వారిలో బ్రహ్మానందరెడ్డిగారొకరు. కనుక ఇది బ్రహ్మా నందరెడ్డి గారి సృష్టి అని నేను భావించడంలేదు ఈ సందర్భంలో ఒకటి చెబుతాను. చాలమంది అడుగుతున్నారు వెంటనే ముఖ్యమంత్రిగారు దిగిపోవాలని కొంతమంది ప్రశిడెంటు పాలన రావాలని కొంతమంది కోరుతున్నారు. నేను యీ రెంటికి వ్యతిరేకిని. ముఖ్యమంత్రిగారు దిగిపోకూడదు. ప్రశిడెంటు పాలన రావద్దు. పోతే బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు అదృష్టవంతులని అనుకుంటున్నాను. వారికి ఒక మహదవకాశం లభించింది. రాష్ట్రాన్ని దేశాన్ని కలవరపరచే సమస్యను పరిష్కరించే స్థానంలో బ్రహ్మానందరెడ్డిగారున్నారు. వారు తప్ప ఎవరూ పరిష్కరించలేరు జరిగినదానికి ఎవరు బాధ్యులనేది విడిచిపెట్టి సమస్య ఎలా పరిష్కరించాలనేది ముఖ్యమంత్రిగారు చూడాలి. నిన్నటి చర్చలు చూస్తుంటే బాధగా ఉంది. స్వేచ్ఛగా మాట్లాడడానికి అవకాశం ఇవ్వకుండా కొన్ని తతంగాలు జరుగుతున్నాయి. ఒక విజ్ఞప్తి చేస్తాను. మీరు సీక్రెట్ బ్యాలట్ పెడితే నూటికి 75 మంది తెలంగాణ సభ్యులు ప్రత్యేక తెలంగాణ కోరతారని నా విశ్వాసం. అటువంటి ప్రక్కకు పెట్టి చర్చపెట్టి చర్చలో 60 మంది పాల్గొన్నారు 30 మంది అనుకూలం 30 మంది వ్యతిరేకం అని రుజువు చేయడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. అందువలన ముఖ్యమంత్రిగారు యీ పంథాను మరిచిపోవాలి. వారికి ఒక అవకాశం లభించింది. గతంలో ఉన్నవారు ఎన్ని తప్పులు చేసినా యీనాడు పరిష్కరించే స్థానంలో ఉన్నారు కాబట్టి కేంద్రానికి నచ్చచెప్పి తక్షణమే ప్రత్యేక రాష్ట్రానికి పునాదులు వేయాలి. మాకు కూడ యీ సమస్య వాయిదా వేస్తే చిక్కులు ఉన్నాయి. అక్కడనుంచి వెళ్ళిపోయినట్లయితే

రాజధాని ఎక్కడ ఏర్పరచాలనే సమస్య ఉంది. దానిలో భేదాభిప్రాయాలు రావచ్చు. ఇప్పుడు ముఖ్యమంత్రిగారికున్న బలం మెజారిటీ ఉపయోగించివారు యీ సమస్యకూడ ఇప్పుడే పరిష్కరించే అవకాశం ఉంది. ఇది వాయిదా వేస్తే 1972 తర్వాత ఏమి జరుగుతుందో ఎవరి మెజారిటీ వస్తుందో మరి. 12-13 సంవత్సరాలనుంచి పడ్డ కష్టాలు పడ్డాము వెళ్ళిపోయిన తర్వాత ఉద్యమాలు ఆందోళన లేకుండా యీ సమస్య కూడ ముఖ్యమంత్రిగారు పరిష్కరించేస్థానంలో ఉన్నారు గాబట్టి రాజధాని పరిష్కార విషయంకూడ ముఖ్యమంత్రిగారు ధృఢనిశ్చయంతో రాష్ట్ర రాజధానిని కూడ నిర్ణయించి సుఖంగా ఇక్కడినుంచి కదిలిపోయి అక్కడ రాష్ట్ర పాలన జరిపించాలని నేను మనస్ఫూర్తిగా అభిప్రాయపడుతున్నాను.

ఇప్పుడు ఎన్నో అవాంతరాలు జరిగాయి. వారు 200 మంది చనిపోయారంటున్నారు. ఇక్కడున్న ప్రజాసమితి నాయకులకు ఉద్యమంలో పాల్గొన్నవారికి విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. మీరేదో అడుగుతున్నారు. అది ఎంత తొందరగా ఇస్తే అంత మంచిది. కాని వ్యక్తులమీద దౌర్జన్యాలు గోడలమీద అవమానకరమయిన వ్రాతలు మానండి అని మీద్వారా మనవిచేస్తున్నాను నేను మొదటినుంచి ప్రత్యేకరాష్ట్రం ఇవ్వాలని చెబుతున్నప్పటికీ రెండు విషయాలగురించి బాధపడుతున్నాను. ఒకటి గోడలమీద వ్రాతలు చూస్తుంటే కిడ్నాప్ ఆంధ్ర గరల్స్ అని రేప్ ఆంధ్ర ప్రాస్టిట్యూట్స్ అని రెండుమాటలు చూస్తున్నాను. ఆ వ్రాతలు ఎక్కడున్నాయో చెప్పగలను. కనీసం మీరు ఆ వ్రాతలనయినా మానిపించలేరా? తెలంగాణా ప్రజాసమితి నాయకులకు బాధ్యులయినవారికి ఆ వ్రాతలు చెరిపించడానికి మా మీద దయలేదా? ఆంధ్రులు మీ పైనచేసిన పాపమేమిటి? ఎవరో నాయకులు చేసిన కుమ్ములాటలకు సామాన్య ప్రజలు సామాన్య ఆంధ్రులు హింసించబడతారా? ఆడే మీ స్త్రీలమీద వ్రాసినట్లయితే యీ పాటికి మేము ఇక్కడుండేవారమా? కనుక ఇప్పటినుంచయినా గోడలమీద వ్రాతలు చెరిపించండి మీరు మీ రాష్ట్రాన్ని తీసుకొనడానికి మా ఆక్షేపణలేదు ఏదో ఖర్మకాలి జరిగింది. వెళ్ళిపోతున్నాం. కాబట్టి మీరు మాత్రం దయచేసి ఆంధ్రులపయిన గాని ఎవరిపయినగాని దౌర్జన్యం జరిగితే మూడున్నర కోట్ల మంది ఆంధ్ర ప్రజలు చాల బాధపడుతున్నారు. ఇక్కడ హౌస్‌లో మాట్లాడితే తెలంగాణ వారికి వ్యతిరేకం ఏమోనని భయం. ఈ విధంగా ఉన్నప్పుడు వారు అట్లాగ చేయకూడదని చెబుతూ శలవుతీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ మహమ్మద్ రజబలి :— అధ్యక్ష, నిన్నటినుంచి జరిగే చర్చలు మనకు ఒక విధంగా తెలంగాణాలో ఉద్భవించిన అనేక సమస్యలు పరిష్కరించడానికి ఒక పిక్చరునివ్వడానికి తోడ్పడుతున్నాయి. కాని యీ సందర్భంలో నేను మనవిచేసేది దానివెనుకనున్న పొలిటికల్ బాక్‌గ్రౌండును మనం దృష్టిలో పెట్టుకోకుండా నిన్న మాట్లాడిన మిత్రుల చర్చల సరళి చూచినప్పుడు కాంక్రీట్‌గా పరిష్కార మార్గం కనిపించడంలేదనే విషయం చాలమందికి బోధపడుతుంది. అయితే పొలిటికల్ బాక్‌గ్రౌండ్ అని ఎందుకంటున్నానంటే భారతదేశంలో మూడు పంచవర్ష ప్రణాళికలు అయిపోయి నాలుగవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో మనం సమాయత్తం అయే ఈ సందర్భంలో భారతదేశంలో 22 సంవత్సరాల కాంగ్రెసు పాలనలో దాని పాలసీలు ఆన్నీ వైఫల్యం చేయడానికి అనేక కారణాలు మనముందరున్నాయి. రోజురోజుకూ బాధా భూయిష్ట

గుత్తాధిపతులు పెరిగిపోతున్నారు. కష్టజీవులు మరీ నికృష్టంగా వున్నారు. గ్రామ సీమల్లో నివసించే పేదలు దుర్భర దారిద్ర్యాన్ని అనుభవిస్తున్నారు. చదువుకున్న విద్యావంతులలో నిరుద్యోగం ప్రబలిపోయింది. ఆ నిరుద్యోగ సమస్యపైన ఆకలి చావులు తప్పడం లేదు ఈ వాతావరణంలో మొన్న జరిగిన 67 వ సారస్వత ఎన్నికలలో కాంగ్రెసు ఘోర పరాజయం చెందింది. ప్రజలు దానిని ఓడించారు. తొమ్మిది రాష్ట్రాలలో కాంగ్రెసేతర మంత్రివర్గాలు ఏర్పడ్డాయి. అందులో కాంగ్రెసు తన ఉనికిని ఎసర్టయిన్ చేసుకొనడానికి చేసిన ప్రయత్నాలు ఏమిటని చూస్తే అసలు యీ కాంగ్రెసు మంత్రివర్గాలను కూలదోయడం ఎట్లాగని తమ గ్రూప్స్‌ను పదిలపరచుకొనడానికి చేస్తున్న ప్రయత్నాలలో కట్టలు తెంచుకుని వస్తున్న ఈ ప్రవాహం 68 లో

(Sri G Venkata Reddy in the Chair)

మిడ్ టరమ్ ఎలక్షన్సు నాలుగు రాష్ట్రాలలో రావడం తటస్థించింది ఆ నాలుగు రాష్ట్రాలలోకూడ కాంగ్రెసు ఘోర పరాజయం చెందింది ఈ పొలిటికల్ బాక్ గ్రౌండ్ అం ఎందుకు మనవిచేస్తున్నానంటే ఇంత మార్పు చెందిన తర్వాత 22 సంవత్సరాలలో నాలుగవ సారస్వత ఎన్నికల అనంతరం కేంద్రంలో ఉన్న కాంగ్రెసుపార్టీ బలాన్ని చూస్తే అతి స్వల్పమైన మెజారిటీతో అది దేశాన్ని పరిపాలన చేస్తోంది. కాని, మన రాష్ట్రములో, అధ్యక్ష, మనము అదే విధంగా మన రాష్ట్రంయొక్క Picture ను చూచినట్లయితే, మన రాష్ట్రములో Congress నాలుగు కాళ్ల సవారీ చేస్తున్నది గుర్రము ఆ కాంగ్రెసు. నాలుగుకాళ్ల సవారీ అంటే చెప్పడానికి వీలు లేనటువంటి race పందెములో గుర్రము పరుగెత్తినట్లుగా ఇప్పుడు ఈ కాంగ్రెసు పరుగెత్తుతున్నది ప్రతిపక్షాలు అన్నీ దెబ్బతిన్నాయి దీనికిమూలం కాంగ్రెసు యొక్క అవినీతి చర్యలే. యిక్కడ Congress majority లోకి రావడానికి ఒక తార్కాణము. కేంద్రంలో ప్రతిష్టంభన, రాష్ట్రములో నాలుగు కాళ్ళ సవారీ, యివి రెండు simultaneous గా జరుగుతున్నాయి. అధ్యక్ష, యిక్కడ బ్రహ్మానందరెడ్డి గారి ఎత్తుగడలు, ఒక రకంగా ప్రతిపక్షాలను చీల్చిచెండాడడానికి ఆయన తీసుకొనినటువంటి ఎన్నికల ఎత్తుగడలే ఈ result ను తీసుకువచ్చినాయి అనే మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము. మేము ఎన్నికలయొక్క సమీక్షలో కూడా నొక్కి చెప్పుకొన్నాము అయితే, అధ్యక్ష, మన రాష్ట్రంలో ఈ నాడు ముఖ్యంగా రైతులు, వ్యవసాయ కార్మికులు అనేక సంవత్సరాలనుంచి అనేక పోరాటాలు సాగించినారు. తెలుగు రాష్ట్రంకోసమని లేక తెలుగు ప్రజల సమైక్యం కావాలనే ఉద్దేశంతో అటు నైజాం నవాబుకు వ్యతిరేకంగా ఎంతోమంది ఆంధ్ర మహాసభ, కమ్యూనిస్టు నాయకత్వాన ఇక్కడ పోరాటాలు సాగించినటువంటి చరిత్ర సువర్ణ అక్షరాలతో వ్రాయబడి ఉన్నది. అయితే ఇటు తెలంగాణా ప్రాంతములో ఉన్నటువంటి 8 జిల్లాలు, అక్కడ ఆంధ్రలో ఉన్నటువంటి లేదా మద్రాసు రాష్ట్రములోఉన్నటువంటి తెలుగు జిల్లాలు, యివన్నీ కలిసి ఒక రాష్ట్రంగా ఏర్పడడానికి అనేక సంవత్సరాలనుంచి పోరాటాలు యిక్కడ జరిగినాయి. నైజాం రాష్ట్రాన్ని విచ్ఛిత్తిచేయాలని అనేక పోరాటాలు జరిపి, అయిదు వేలమంది యిక్కడ అశ్రువులు ఆర్పించినటువంటి చరిత్ర ఈ సందర్భంలో నేను మనవి చేయక తప్పదు. అయిదువేలమంది రైతులు, వ్యవసాయ కార్మికులు మరణించి ఆత్మబలిదానం చేసినతరువాత, నైజాము విచ్ఛిత్తి జరిగింది. అదేరకంగా

నైజాముయొక్క విచ్ఛిత్తి జరగకపోయినట్లయితే, 1952 ఎన్నికలలో కాంగ్రెసు ఘోరంగా పరాజయం చెందనట్లయితే, తెలంగాణాలో ఒక జిల్లాలోకూడా కాంగ్రెసు నామరూపాలే లేకుండా మట్టుపెట్టడం అనేటటువంటిది ఆ పోరాటం చేసింది. ఇటు అటు తెలుగు మాట్లాడేటటువంటి మద్రాసు రాష్ట్రంలోకూడా దాని ప్రభావము మద్రాసు రాష్ట్రంలో ఉన్నటువంటి తెలుగు జిల్లాలలో కూడా చూపింది. అక్కడ కూడా కాంగ్రెసు ఘోర పరాజయం చెందింది. ఇటు తెలంగాణాలో ఉన్న 8 తెలుగు జిల్లాలతోపాటు, మద్రాసు రాష్ట్రంలో ఉన్న తెలుగు జిల్లాలలో కాంగ్రెసు ఘోర పరాజయం చెందింది అంటె, కాంగ్రెసు అప్పుడే ఓడిపోయినటువంటి దశలో విశాలాంధ్ర ఏర్పడాలి అనేటటువంటి ఆలోచన ఈ రోజున పాలిస్తున్నటువంటి పాలకులకే ఆ ఆలోచన తట్టింది ఈ రోజున, ఒకవేళ నైజాము విచ్ఛిత్తి జరగక పోయినట్లయితే ఈ తెలుగు ప్రజలు ఏకమయ్యేవాళ్ళు కారు. నైజాము రాష్ట్రములో ఉన్నటువంటి 8 జిల్లాలలో కాంగ్రెసును మట్టుపెట్టకపోయినట్లయితే, మద్రాసు రాష్ట్రంలో వున్న జిల్లాలలోకూడ కాంగ్రెసును మట్టుపెట్టకపోయినట్లయితే విశాలాంధ్ర ఏర్పడేదే కాదు. ఈ వేళ మన దగ్గర, ఆవేళ కాంగ్రెసు ఓడిపోయిన తరువాత, అప్పటినుంచి ఈనాటివరకు విశాలాంధ్ర ఏర్పడడానికి లేక ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడడానికి చాలామంది ప్రజలు ఆహుతి అయిపోయినారు అయితే ఆనాటినుంచి ఈ సమైక్యం అయినటువంటి ఈ జాతి సాధించుకొన్నటువంటి అనేక సమస్యలు ఉన్నాయి. విశాలాంధ్రతోపాటు దాని వెనుకనే తెలంగాణాను లేక ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో వనరులను భద్రపరచడానికి పెద్ద ఎత్తున జరిపినటువంటి నాగార్జునసాగర్ నిర్మాణానికి, మరి అతి ముఖ్యమైనటువంటి పోరాటం, ఆంధ్రప్రదేశ్ సమైక్యంగా సాగించినటువంటి ఘట్టనలు కూడా మనముందు ఉన్నాయి. అటువంటి త్యాగాలు చేసిన సాంప్రదాయాలు కలిగిన మనము ఈవేళ ప్రత్యేక తెలంగాణా నినాదాన్ని లేవదీసి మనము ఈనాడు ఈ దేశాన్ని, ఈ ఆంధ్రరాష్ట్రాన్ని చీల్చి, దీనికి నిప్పుపెట్టి మరొక రకంగా దీనిని తీసుకుపోవడానికి ఒక ప్రయత్నం సాగుతూ ఉన్నది మరి ఈ పోరాటాలు సాగినటువంటి రోజులలో ఎవరైతే ఈ తెలంగాణ ప్రాంతాన్ని విడిచిపోయి రజాకార్ల మూకలతో తట్టుకోలేక అవతల సర్కారు జిల్లాలలో తలదాచుకొన్నటువంటి నాయకమణులు ఈ రోజు యీ చిచ్చుకు ఈ విషబీజాలు నాటి అగ్రభాగంలో ఉండి పోరాటాలు నడిపిస్తున్నారు, అధ్యక్ష, ఈనాడు ప్రత్యేక తెలంగాణ పోరాటాన్ని నడుపుతున్నటువంటి ఈ మహా వీరులే ఆనాడు సర్కారు జిల్లాలలో, మద్రాసు రాష్ట్రంలో ఉన్నటువంటి తెలుగు ప్రాంతాలలో, ముఖ్యంగా బెజవాడ, కృష్ణా జిల్లాలలో తలదాచుకొన్నారు. అప్పుడు అక్కడ దాగుకొన్నటువంటివారంతా ఈనాడు ప్రత్యేక తెలంగాణ నినాదాన్ని తీసుకొని ముందుభాగాన ఉండి మేము పోరాడుతాము అని చెప్పుతున్నారు అధ్యక్ష, నేను ఎందుకు చెప్పుతున్నానంటే 10, 15 సంవత్సరాలనుంచి గుత్తాధిపత్యాన్ని తమచేతిలో పెట్టుకొని మీరు అనుసరించేటటువంటి విధానం ఏమిటి? ఈవేళ రైతు కూలీలు సాగిస్తున్నటువంటి తమ వర్గ పోరాటాన్ని అణచడానికి సాగిస్తున్నటువంటి మీయొక్క ఘోరకలి, ఆటు ఖమ్మంలో, నల్గొండలో, తెలంగాణా ప్రాంతము అంతటా హత్యాకాండ మీ అధ్వర్యాన, మీ అసూయాయుల అధ్వర్యాన, మీ agents యొక్క అధ్వర్యాన జరుగుతున్నటువంటి ఘోరకలి, ఇది ఎందుకు జరుగుతూ ఉంది? నేను

ఒక్క ప్రశ్న అడుగుతున్నాను ఈ కొండా వెంకటరంగారెడ్డిగారు మంత్రిగా ఉన్న రోజులలోగాని, చెన్నారెడ్డిగారు మంత్రిగాఉన్న రోజులలోగాని అదేరకంగా కొండా లక్ష్మణ్‌బాపూజీగారు మంత్రిగా ఉన్నటువంటి రోజులలోగాని ఈ అనేక ఉదంతాలు, అనేక హత్యాకాండలు, హింసాకాండలు జరుగుతున్న సందర్భంలో ఎప్పుడైనా నోరుఎత్తి మాట్లాడారా అంటే లేదు. మీ వర్గస్వభావానికి, మా వర్గస్వభావానికి తేడాఉన్నదని మేము అహర్నిశలు పోరాటాన్ని సాగిస్తున్నాము. తెలంగాణలో ఇంతమంది బలి అయి తెచ్చుకొన్నటువంటి Agricultural Tenancy Act, implement చేసి, తెలంగాణలో ముఖ్యంగా భూసంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టి, భారతదేశంలోనే దీనిని ఆదర్శప్రాయంగా నడిపిస్తామని కలలు గన్నటువంటి నాయకులు, ముఖ్యంగా కమ్యూనిస్టు పార్టీ movement, దాని చరిత్రను మరిపించడానికి చేసినటువంటి కుటిల నీతిలో ఒక అడుగు ముందుకు వచ్చి (interruption). అధ్యక్ష, ఈ కౌలుదారీ శాసనంలో, ఇక్కడ రక్షిత కౌలుదార్లకు ఇవ్వబడినటువంటి హక్కు, దాదాపు ఇక్కడ మూడు లక్షలమంది protected tensnts దానిద్వారా లాభము పొందవలసినటువంటి అవకాశం ఉండెను కాని ఆ Act Implementation అయిన తరువాత వెంటనే ఇక్కడ బడాబూర్జువావాళ్లకు కాంగ్రెసు భూస్వాములకు అందగా నిలిచినటువంటి కొండా వెంకటరంగారెడ్డిగారిని ప్రస్తావించక తప్పదు ఆనాడు Home Portfolio లో ఉండి ఇచ్చినటువంటి హక్కులు ఒక చేతితో ఇవ్వడము, ఇంకో చేతితో లాగుకొనేటటువంటి విధానాన్ని అనుసరించినటువంటిది మేము చూశాము గ్రామాలకు గ్రామాలే, పాయగాళ్లకు పాయగాళ్లు, Estates కు Estates, పెద్ద పెద్ద భూస్వాములు యిలాంటి వాళ్ల భూములకు, భూస్వాములకు agents గా వ్యవహరించినటువంటి కొండా వెంకటరంగారెడ్డిగారి విషయం ఈవేళ ప్రస్తావించక మేము మరచిపోలేము. ఎందుకంటె మూడు లక్షల మందికి protected tenancy forms లభించవలసి ఉండగా, ఆ భూస్వాముల agency పుచ్చుకొని తిరిగి వాళ్ళకు ప్రాణం పోసినటువంటివారు కొండా వెంకటరంగారెడ్డిగారు. ఈవేళ ఏ యొక్క ఆర్థిక విధానాన్ని మెరుగుపరచడానికీ అడ్డంగా ఉన్నటువంటిది రంగారెడ్డిగారే అని నేను గట్టిగా మనవిచేయదలచుకొన్నాను కారణం ఏమిటంటే, భూములు పంపకం చేసుకొని స్వయముగా, ఏలాంటి యిబ్బందులులేకుండా స్వేచ్ఛగా సాగుచేస్తున్నటువంటి సాగుదార్లను మంట కలిపించి, పోలీసుయొక్క అంటులను పంపించింది రంగారెడ్డిగారే. ఆ రకంగా మూడు లక్షలమందికి protective హక్కులు కలిగితే, ఒక లక్ష మందికి మాత్రమే హక్కులు కలిగినట్లుగా ప్రభుత్వము records లో మనకు చూపారు. ఖమ్మం జిల్లాలో, వరంగల్ జిల్లాలో ములుగు తాలూకాలో ప్రవేశపెట్టినటువంటి 38 (e) Section వచ్చేటప్పటికల్లా హళ్ళికి హళ్ళి, నున్నకు ఫున్న, భూసంస్కరణలు ఏమీ లేవన్నారు. 1955 లో తోరణాలు కట్టి, సినిమాలో slides వేసి, దున్నేవాడికే భూమి మేము యిస్తున్నాము, కమ్యూనిస్టుది ఏమీలేదు అని నల్గొండలో మారుమ్రోగించినటువంటి ఆ నినాదము ఆనాడు అవతరించినటువంటి కొండా వెంకటరంగారెడ్డి గారియొక్క అవతారము. భూస్వాములకు Agency పుచ్చుకొని, భూములమీంచి బేదఖలుచేస్తుంది ఎవరు? ఈ దరిద్రానికి తెలంగాణలో ఈవేళ రైతాంగం అంతా middle class

వర్గము అంతా తమపిల్లలకు చదువుచెప్పించుకోలేనటువంటి పరిస్థితిఏర్పడింది అంటే ఎలా ఏర్పడింది? ఆర్థిక విధానంలో అసమానత్వాలు చూసి భూముస్వాలు కొమ్ము కాచినందు జరిగింది. మన రాష్ట్రంలో అనేకమంది నిరుద్యోగులు ఉన్నారు. ఈ నిరుద్యోగ సమస్యను వల్లనే ఇది పరిష్కారం చేయటానికి మన కాంగ్రెసు పాలకులు అవలంబించిన పద్ధతి ఏమిటి? 10 లక్షల మంది నిరుద్యోగులున్నట్లు మీ లెక్కలే చెబుతున్నవి. తెలంగాణాలో నిరుద్యోగ సమస్యాపరిష్కారానికి, తెలంగాణాలో వెనుకబడినతనాన్ని పోగొట్టటానికి తెలంగాణాను పారిశ్రామికవంతంచేసి, పరిశ్రమలు ప్రోత్సహించి చేయటానికి మీరు అవలంబించిన పద్ధతులు ఏమిటి? కొత్తగూడెంలో ఎరువుల ఫ్యాక్టరీ నిర్మాణానికి మీరు ప్రయత్నం చేశారు. అయితే మీ గ్రూపుల కుమ్ములాటకాదా దానికి అంతరాయం కలిగింది? ఆ ఫ్యాక్టరీ నిర్మాణంచేస్తే ఆరువేల మందికి నిరుద్యోగ సమస్య పరిష్కారం అవుతుందని మీరు టార్గెట్ చేయలేదా? మీయొక్క విధానాల వైఫల్యం—మన రాష్ట్రంలో ఆర్థిక అసమానత్వాలను పెంచి, ఆంధ్ర తెలంగాణా వ్యత్యాసాన్ని మరింత ఎక్కువ చేస్తున్నది. ఈ దుర్మార్గ వైఖరి అవలంబిస్తున్నటువంటి కాంగ్రెస్‌లోని కొందరు యీ ఉద్యమాన్ని నడుపుతున్నారు. ఈ ఉద్యమం క్షీణించకపోదు. ఇది క్షీణించుతుంది. ఈ ఉద్యమాన్ని నడిపించి మీరు కొంత కాలం దోపిడీ సాగించాలనే ఉద్దేశ్యంతో పాత దేశ్‌ముఖ్‌లు, జమీందార్లు నేస్తంకట్టి యీనాడు యీ ప్లాటుఫారం ఓపెన్ చేశారు. మీరు ప్రజలు లేనందువల్ల—మీరు యీనాడు విద్యార్థుల జీవితాన్ని పాడుచేశారు. విద్యార్థులను నాశనం చేయటానికి, వారికి నష్టం కలిగించటానికి మీరు తూర్పున్నారు. నైజాం ప్రభుత్వ కాలంలో ఖమ్మంలో ఒక హైస్కూలు ఉండేది. ఈనాడు 75 హైస్కూల్సు ఉన్నవి. ఎందుకు ఉన్నవి. ఇవాళ మిడిల్‌క్లాస్ వర్గం నుండి అనేక మంది పిల్లలు చదుకొనేదానికి ఆసక్తి చూపిస్తున్నారు. ఇదివరకు నైజాం కాలంలో ఎవరూ చదువుకోటానికి వీలులేదు. వాళ్లు చదువుకొంటే తిరగబడ తారనే ఉద్దేశ్యంతో ఆనాటి నిజాం ప్రభుత్వం స్కూల్సును అభివృద్ధి చేయలేదు. నిజాం ప్రభుత్వం విద్యావిషయంలో సంకుచితంగా ఆలోచించింది. అపుడు నూటికి 15 మంది ఉన్న వర్గం పరిపాలన చేస్తున్నది. మిగతా నూటికి 85 మంది ఉన్న వర్గంవారు విజ్ఞానంకలవారైతే తమను గద్దె దించుతారని ఆనాటి నిజాం ప్రభుత్వానికి ఉన్నటువంటి భయం. ఇవాళ తమయొక్క పదవికోసం, తమయొక్క అధికారంకోసం, తమ గద్దెలు పదిలపర్చుకోటానికి చెన్నారెడ్డిగారు, లేదా, ప్రజాసమితి అగ్రనాయకులు ఆలోచించే విషయం ఏమిటంటే—వారు పాత దేశముఖ్‌లు గనుక—ఇపుడు విద్యా విధానం బాగా వ్యాప్తిలోకి వచ్చింది కాబట్టి, వీరందరు చదువుకొన్నట్లయితే, వారి దోపిడీ విధానం సాగదు; వారి వ్యవహారం ఇక సాగనివ్వరు అనే ఉద్దేశ్యంతో—వారు బోగసు వినాదాలు తీసుకువచ్చి, విద్యార్థుల చదువులకు అంతరాయం కలుగజేస్తున్నారు. ఆనాటి పాలకులకు ఆడుగులకు మడుగులొత్తినటువంటి యీ దేశ్‌ముఖ్‌ల వర్గ స్వభావంలో యీనాటికీ మార్పు రాలేదు. విద్యార్థుల చదువును ఏదో ఒక రకంగా ఆపు చేయాలని వారి ప్రయత్నం. కాని మన కొండాలక్ష్మన్‌గారి కుమార్తెలు ఫస్ట్‌క్లాస్‌లో పాసయినారు. చెన్నారెడ్డిగారి కుమార్తెలు ఫస్ట్‌క్లాసులో చదువుకున్నారు. నేను కమ్యూనిస్టు పార్టీ వర్కర్‌గా నాకు ఉన్న అభిప్రాయాలు చెబుతున్నాను.

శ్రీ కొండాలక్ష్మన్ బాపూజీ (భోనగిరి) :—అధ్యక్ష, వారు నా పర్సనల్ విషయాలనుగురించి చెబుతున్నారు. దానికి నా సమాధానం చెప్పటానికి వారి స్పీచ్ అయిన తర్వాత నాకు ఛైమ్ ఇవ్వాలని కోరుతున్నాను.

శ్రీ పి గోవర్ధనరెడ్డి (మునుగోడు) :—అధ్యక్ష, ఈ హౌసును తప్పుదోవన పట్టించేవిధంగా సభ్యులు మాట్లాడటం మంచిదికాదు. చెన్నారెడ్డిగారి కొడుకు ఎక్కడ చదువుతున్నారో చెప్పాలి. చెన్నారెడ్డిగారి కొడుకు కూతురు ఎక్కడా చదవటంలేదు. చెన్నారెడ్డిగారి బిడ్డ మాత్రం ఇక్కడ స్కూలుకు పోతున్నది. ఇపుడు ఆమెకూడ స్కూలుకు పోవటంలేదు. ఆమె స్కూలుకుపోయి 8 నెలలు అయినది. అసలు చెన్నారెడ్డిగారి కొడుకు చదవటంలేదు గౌరవ సభ్యులు హౌసును యీ విధంగా తప్పు త్రోవన పట్టించటం మంచిదికాదని మనవిచేస్తున్నాను.

శ్రీ వి. నరసింహారెడ్డి :—స్వప్రయోజనాలకొరకు తమ రాజకీయాలకొరకు మొత్తం జనాన్ని బలిపెట్టి వారియొక్క కాష్టంలోనుండి లాభం రాబట్టాలని చూసేవారు మేము మాట్లాడుతుంటే మాకు ఆర్డర్ రావటమా? మాకూ బ్రహ్మాండమైన జనం ఉన్నారు.

మిస్టర్ చైర్మన్ :—ఒక మెంబర్ మాట్లాడుతున్నప్పుడు ఇంకొక మెంబరు మధ్యలో మాట్లాడటం మంచిదికాదని, నిన్న ఒక కన్వెన్షన్ పెట్టుకొన్నాము.

శ్రీ పి. గోవర్ధనరెడ్డి :—అబద్ధాలు మాట్లాడినప్పుడు క్లేరిఫికేషన్ చెప్పాలికదా. మాకు నోరు ఉందని చెప్పి, యీ సభ్యులు ఇష్టంవచ్చినట్లు మాట్లాడితే ఎట్లా?

శ్రీ మహమ్మద్ రజబలి :—వర్గస్వభావంలో మాకు వారికి వైరుధ్యం ఉన్నది. కనుక ఇంటరప్షన్ తప్పదు. ఏ రాష్ట్రంలో అయినా, కాంగ్రెస్ పాలనలో ఆర్థిక అసమానత్వాన్ని పోగొట్టటానికి యీ కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వానికి సమర్థత ఉన్నట్లు యీ 22 సంవత్సరాల అనుభవంలో నేను ఎక్కడా చూడలేదు. కాంగ్రెస్ బాగా బలంగా ఉన్నటువంటి రాష్ట్రం అయిన బొంబాయిలో, అస్సాంలో యీ సంకుచితమైన నినాదాలు లేచాయి. ఇక్కడ తెలంగాణావాదులు లేరా? కాంగ్రెస్ బలంగా ఉన్నటువంటి ప్రాంతాలలో ఇటువంటి సంకుచిత నినాదాలు లేవదీస్తున్నారంటే దానికి ఒకటే మూల కారణం—పదవుల పంపకం, అధికార వ్యామోహం, ఆశ్రిత పక్షపాతం. ఇవాళ బొంబాయిలో కాంగ్రెస్ మెజారిటీగా ఉంది. అస్సాంలో కాంగ్రెస్ మెజారిటీగా ఉంది. ఆంధ్ర దేశంలో కాంగ్రెస్ మెజారిటీగా ఉంది. కాంగ్రెస్‌కు మెజారిటీఉన్న ప్రాంతాలలోనే యీ సంకుచిత స్వభావంగల నినాదాలు లేవదీస్తున్నారు. మనకు విశాలాంధ్ర వచ్చిందిగాని, ఇంకా ప్రజాతాత్పర్యం వీర్పడలేదు. ఈ సందర్భంలో మా ధ్యేయాన్ని మనవి చేయాలి. దానిని సాధించటానికి మనం అనేక త్యాగాలు చేయాలి, ఆ ప్రజా రాజ్యం సాధించుకోటానికి కష్టజీవులు కలిసిరావాలనేదే మేము కోరేది ప్రజలతో సంబంధం కలిగి, ప్రజలను అంటిపెట్టుకొని ఆహర్నిశలు ప్రజలకొరకు కష్టపడుతున్నటువంటి మాకే ఇక్కడ మాట్లాడే అవకాశం లేకుండా, మేము ఇష్టం వచ్చినట్లు మాట్లాడుతున్నామని వారు అంటే—మీ సిద్ధాంతాలమీద మాకు ఉన్న అభిప్రాయభేదం చెప్పక తప్పదు. ఈ 8 మాసాలలో—కాంగ్రెస్‌లో ఏర్పడిన రెండు [illegible]

బ్రెండ్స్-రెండుగా విడిపోయాయి. క్రిందినుండి పైదాకా విడిపోయాయి. రెండు గ్రూపులుగా తయారై-తగవులాడుకొంటున్నారు ఒకరినొకరు క్రిష్ చేసుకొనటానికి మీరు పడుతున్న తాపత్రయం స్పష్టంగా కనబడుతున్నది మొన్న రాష్ట్రపతి ఎన్నికలలో మీయొక్క నిజమైన అవతారం స్పష్టంగా కనబడింది. మీరు మొన్న సమైక్య విధానాన్ని రూపొందించటానికి ఒక తీర్మానం చేశారు. ఈ కాంగ్రెస్ పాలకులు అన్ని రాష్ట్రాలలో తమ తమ గ్రూపులు కన్సాలిడేట్ చేసుకొనటానికి, తమ గ్రూపులవారిని ఒకరి నొకరు పిలుచుకొంటున్నారు. పిలుచుకొని వారికివారు చెవులు కొరుక్కుని ఈ గ్రూపులు యింకా ట్రైగ్రైన్ చేయడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నారు కాని ఐక్యతా విధానం అనేటటువంటిది ఎక్కడా కనబడడం లేదు. ఎందుకంటె కాంగ్రెస్‌లో కరడుకట్టిన సిండికేటు వర్గం ఒకటి. కాస్త అభ్యుదయభావాలు కలిగిన వర్గం మరొకటి. మిశ్రమ ప్రభుత్వాలుగా ఏర్పడినటువంటి శక్తులు కొన్ని రాష్ట్రాలలో ఉన్నటువంటివి. వీరంతాకలిసి, అభ్యుదయ కాముకులంతా కలిసి ఇందిరాగాంధి యొక్క పాలసీలను ఎందుకు సమర్థిస్తున్నారంటే, ఏ ఉద్దేశ్యంగా సమర్థిస్తున్నారంటే ఈ కరుడుకట్టిన కాంగ్రెసు నాయకత్వం లేదా సామ్రాజ్యవాదులకు అడుగులకు మడుగులు ఒత్తేవారిని త్వరగా పంపించి దేశంలో ఆర్థిక అసమానత్వములను తొలగించడానికి అభ్యుదయభావాలను చేపట్టింది. కనుకనే ఆమెను ఈ శక్తులన్నీ కూడగట్టుకొన్నాయి. ఈ సెపరేట్ తెలంగాణా నినాదాన్ని లేవదీసిన దేశ్‌ముఖ్‌లకు, జమీందారులకు వ్యతిరేకంగా మాపార్టీ ఫరమ్‌గా నిలబడ దలచుకొన్నది. బ్రహ్మానందరెడ్డిగారికి మాకు కొన్ని బ్రహ్మముళ్లు వేస్తున్నారు. వేయాల్సిన పనిలేదు. బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు జాతిసమైక్యతకోసం నిలబడ్డంతవరకు మాయొక్క యాటిట్యూడ్ అంతా ఆయనకు లింక్ అప్ అయినట్లుగానే కానవస్తున్నది. అయితే అభ్యుదయ కార్యక్రమాలు నడిపించేంతవరకు మేము ఉంటాము. కాని ఆయన యింకొక సమస్యకు ఎప్పుడైతే వస్తాడో అప్పుడు మా విప్లవకర దీక్ష, ప్రతిపక్షంయొక్క టీలు మా తలకాయలోనుంచి పోతుందని ఎవరైనా భ్రమిస్తే అది భ్రమే. ఇన్నాళ్ళబట్టి ఏకపక్షంగానే యుద్ధం జరిగిపోయింది. పిల్లలకు విషబీజాలు నాటారు. దీనిని తట్టుకోడానికి మార్క్సిస్టుపార్టీ, కమ్యూనిస్టుపార్టీ రంగంలోకి వచ్చినది. అక్కడ ప్రజలను సమీకరిస్తున్నాము. దీనికి వ్యతిరేకంగా మా 5 వేలమంది బలిదానాన్ని నిలబెట్టుకోడానికి సమైక్య ఆంధ్రప్రదేశ్‌ను నిలబెట్టడానికి అప్పుడే అక్కడ మేము నినాదాలు తీసుకొని ప్రజలలోనుంచి కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తున్నాము. అక్కడ దానికి రిటాలియేషన్ రావడంలేదు. ఇక్కడ మెజారిటి ఉంది, నాలుగుకాళ్ళ సవారి చేస్తున్న ఈ కాంగ్రెస్ సభ్యులంతా కలిసి మామీద సవారిచేయడానికి మేము 7, 8 మంది ఉన్నాము కాబట్టి వీళ్ళకు సంఖ్య చాలతక్కువగా ఉన్నదని యిన్నాళ్ళబట్టి చేస్తున్న అలజడిని యివ్వాళ చూపించవలసుకొన్నట్లయితే యిక్కడకూడ మేము యుద్ధానికి తయారే. మా సమైక్యతావాదాన్ని మేము విడనాడుకోము. మీ ఇన్‌టర్‌ఫరెన్సువల్ల, మీ భయాలవల్ల, మీ కమాండింగు టోన్ వల్ల మీయొక్క హంటర్ చూపించి రుదిపించే కార్యక్రమాలవల్ల మేము వెనక్కుపోయే సమస్యలేదు. ఇక్కడ పోట్లాడుతాము, బైట రంగంలో పోట్లాడుతాము అనేది మార్క్సిస్టుపార్టీ తీసుకున్న దృఢమైన నిశ్చయం. అందుకని మీరు అనవసరమైన తాపత్రయాలకు రాకోకండి.

పోలీసు నిర్బంధవిధానం అమలుజరుగుతున్న రోజులలో, 50 వేల సైన్యాన్ని తెలంగాణా ప్రాంతంలో ఉంచిన రోజులలో all of a sudden ప్రజాస్వామ్య పద్ధతులలో ఎన్నికలు వచ్చినరోజులలో, రివాల్వర్స్ చేతులలో పెట్టుకొని డయాస్‌మీద ఉపన్యాసాలు యిచ్చేరోజులలో మీది మీరు చెప్పుకోండి, మాదిమేము చెప్పుకుంటాము అని మాకు మెజారిటీ ఉన్నప్పుడు మమ్మలను ప్రాధేయ పడినటువంటి మీకు ఈ నాడు దాపులం కావలసిన అవసరం మాకు లేదు.

(Mr Speaker in the Chair)

Sri Konda Lakshman Bapuji:—Sir the Chairman agreed to give me time to give personal explanation to the personal attacks made by Sri Rajab Ali Will you permit me, Sir?

Sri P. Goverdhan Reddy:—He made personal attacks on Dr Chenna Reddy and Sri Konda Lakshman.

మిస్టర్ స్పీకర్ :— ఏ విషయంలో?

శ్రీ కొండాలక్ష్మణ్ బాపూజీ :—పర్సనల్ అటాక్ నాపైన చేసిన విషయంలో, వారి స్పీచ్ అయినతరువాత సమయంయిస్తే నేను ఎక్స్‌ప్లేన్ చేస్తాను అంటే వారు ఆగ్రి అయినారు.

శ్రీ మహమ్మద్ రజబలీ :—అధ్యక్ష, మార్క్సిస్టుపార్టి పరిభాషలో ఉన్న పదజాలాన్ని వాడానుగాని వారిని అటాక్ చేసి మాట్లాడవలసిన అవసరంలేదు.

Sri P. Goverdhan Reddy:—Let us decide in the elections.

శ్రీ కొండాలక్ష్మణ్ బాపూజి :—నా కుటుంబంసంగతి రజబలిగారికంటె నాకు ఎక్కువ తెలుసు. నాకు యిద్దరు కుమారులు, ఒక కూతురు. కుమారులను బైట ఎడ్యుకేషన్ యిప్పించడానికి పంపించినాను, యిక్కడ కాలేజెస్ క్లోజ్ చేసిన తరువాత అని వారు అన్నారు. బైటకూడ కొంత ప్రచారం చేసినారు. అది నిజంకాదు. ఒకడు మిలిటరీలో ఉన్నాడు. ఇంకొక అబ్బాయి గిండి కాలేజిలో యింజనీరింగ్ చదువుతున్నాడు, మూడు సంవత్సరాల నుంచి బైటనే వాళ్ళు ఉన్నారు. కూతురు యిక్కడ చదువుకొంటున్నది. ఆమె స్కూలుకు పోవడం మానివేసినది. తూర్పు గోదావరిజిల్లాలో చిన్నమ్మ ఉన్నందున చిన్నమ్మ దగ్గరకుపోతే పరీక్షకారకు పోయినారు అన్నారు. పరీక్ష అప్పియర్ కాలేదు. నా కొడుకు ఆంధ్రలో పరీక్షకు పోయినారని ప్రచారం కమ్యూనిస్టు మిత్రులు చేసినట్లు ఉన్నది. రజబలి చేసినారో ఏమో తెలియదు. అసలు నా కొడుకు మెట్రిక్ అప్పియర్ అవడానికి లేనేలేదు. కావున ఇది సరైనదికాదు. ఇంకొకటి కమ్యూనిస్టుల విషయంలో ఛాలెంజ్ చేసి అన్నారు నా అంతట నేను మనవిచేస్తున్నాను ప్రజాక్షేమం అనే విషయంలో ఎప్పుడు కమ్యూనిస్టు నాతో పోటీచేసినా అప్పుడప్పుడు కమ్యూనిస్టులు ఓడిపోయినారు. ఒకసారి గెలిచినారు కరప్షన్ ద్వారా, దుర్మార్గుల ద్వారా గెలిచినారని హైకోర్టు ఆ ఎలక్షన్ రద్దు చేసినది. మళ్ళీ పోటీచేస్తే చిత్తుచిత్తుగా ఓడిపోయినారు. అది ప్రజలలో ఉన్నటువంటి పలుకుబడి కమ్యూనిస్టులకు నాకన్నా ఒక ప్రాంతంలో పోటీ చేసినప్పుడు

శ్రీ బి. నరసింహారెడ్డి :—అధ్యక్ష, పర్సనల్ రిమార్క్స్ అనే పేరుతో మరల పర్సనల్ రిమార్క్స్ చేస్తే మాకుకూడ చాన్స్ యివ్వడం మంచిది కొండా లక్ష్మణ్ మీదనో, ఎవరి మీదనో చేయాలనే ఉద్దేశ్యంతో రజబలి, కమ్యూనిస్టులు చేశారన్నారు. ప్రత్యేకంగా కొండాలక్ష్మణ్ మీదనో, ఎవరి మీదనో కాదు. మేము బ్రహ్మానందరెడ్డి, కొండాలక్ష్మణ్ అందరినీ తుడిచిపెట్టే పైముకోసం ఎదురు చూస్తున్నాము. కాంగ్రెస్‌ను తుడిచిపెట్టాలని. అంతేగాని మాకు పర్సనల్ లేదు వారు ఏదో ఛాలెంజ్ చేశారు. ఫెయిర్ ఎలక్షన్స్ జరిపినట్లయితే నల్లగొండ జిల్లాలో కొండాలక్ష్మణ్‌కు డిపాజిట్ కూడ దక్కదు. This is my challenge

శ్రీ కొండా లక్ష్మణ్ బాపూజీ :—కాంగ్రెసులో ఎంత తగాదాఉన్నా కాంగ్రెసే దేశాన్ని రక్షిస్తుంది. జ్ఞాపకం పెట్టుకోండి.

శ్రీ బి. నరసింహారెడ్డి :—ఒకసారి ఓడిపోయి చావుతప్పి కళ్లు లొట్టపడి చాల అవస్థగా బైటపడి వచ్చి బ్రహ్మాండంగా చేశామని చెపుతున్నారు.

Mr. Speaker :—Their grievance is not against any one of you. Their grievance is against the personal attacks made on them.

Sri P. Goverdhana Reddy:—They made personal attacks. అమ్మం ముసిసిపాలిటీలో మార్క్‌సిస్టు కమ్యూనిస్టుపార్టీ అభ్యర్థి చైర్మన్. మా కాంగ్రెస్ మినిస్టర్ అయిన వెంగళరావుగారికి అక్కడ సన్మానం చేసినారు. These people speak about democracy. భూస్వామ్యవర్గం యిది అది మాట్లాడుతున్నారు. మా కాంగ్రెస్‌యొక్క రక్షణలేనిది బ్రతకలేరు. These people will be kicked and killed in Nalgonda district if the Government is not going to safeguard them.

శ్రీ బి. నరసింహారెడ్డి :—వారికి స్పెషల్ ప్రివిలేజ్ మాట్లాడడానికి పర్సనల్ రిమార్క్స్ వస్తే చెప్పుకోడానికి యిస్తే మాకు కూడ ఈ క్రమంలో తప్పకుండా యివ్వాలి. వారు ఎంత చెప్పినా అదే కాంగ్రెస్ పాలకవర్గీయులు. వారు ఆరంభం నుంచి ఆసాంతంవరకు సి ఎమ్. మీదనే ఏడుస్తున్నారు. ఆ సి.ఎమ్. బ్రహ్మానందరెడ్డి పోతే బాధపడము, కొండాలక్ష్మణ్ వస్తే కోపపడము. వారి యిద్దరి పతనం కోసమే మేము చూస్తున్నాము. పర్సనల్ గైవల్‌రీ లేదుగాని రిమార్క్స్ పేరుమీద వారికి యిట్లా అవకాశం యిస్తే, మాటమాటకి మమ్ములను. ... ..

మిస్టర్ స్పీకర్ :—వారు ఏ పార్టికి చెందినవారో ఆ పార్టిని కూలద్రోయ వలెనని మీ అభిప్రాయం.

శ్రీ బి. నరసింహారెడ్డి :—తమరు చాల కరెక్టుగా చెప్పారు. దాని పతనం కోసం ఎదురుచూస్తున్నాము.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :—ఇప్పుడు అచ్యుతరెడ్డిగారు, గోవర్ధనరెడ్డిగారు మాటి మాటికి ఓపీనియన్ పోల్ కండక్టు చేయమంటున్నారు. వారు రాజీనామా యిస్తారు గదా ; నల్లగొండజిల్లాలో నిలబడదామని ఆలోచిస్తున్నాము. ఏమీ భయపడకండి.

దానికి సిద్ధంగానే ఉన్నాము. నిలబడి మీ సవాల్‌ను ఎదుర్కొంటాము. నల్లగొండ జిల్లాలో మీతో కంటెస్టు చేస్తాము అప్పుడు గెలవండి, ఆలోచిద్దాము

(శ్రీ పి. గోవర్ధనరెడ్డి :—మనం యిద్దరము రాజీనామా యిద్దాము. దగ్గరదగ్గర ఉంటాము.

(శ్రీ బి. నరసింహారెడ్డి :—ఫెయిర్ ఎలక్షన్స్‌కు అవకాశం దొరికితే చేస్తాము. కాని మీరు ఫెయిర్ ఎలక్షన్స్‌కు సిద్ధంగా ఉన్నారా ?

(శ్రీ కొండాలక్ష్మణ్ బాపూజి :—ఫెయిర్ ఎలక్షన్స్ అంటే వారికి కత్తులు కటారులు యివ్వాలి. కత్తులులేకుండా మేము ఉండాలి అది ఫెయిర్ ఎలక్షన్ వాళ్లకు.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :—ఎలక్షన్ కండక్టు చేసినా సిద్ధమే. ఒపీనియన్ పోల్ ఏ రూపంలో తీసుకున్నా నల్లగొండ జిల్లాలో ఆ ఛాలెంజిని అందుకోడానికి సిద్ధంగా ఉన్నామని తెలియ జేస్తున్నాను.

(శ్రీ పి. గోవర్ధనరెడ్డి :—మనం ముగ్గురము రాజీనామాయిద్దాము.

(శ్రీ బి. నరసింహారెడ్డి :—వారి సంగతి తేల్చుకోనిదే ఈ హౌసును బాధ పెట్టడం ఎందుకు ?

Mr. Speaker :—Mr Goverdhana Reddy, why all these challenges ?

(శ్రీ పి. గోవర్ధనరెడ్డి :—ఎప్పుడు భూస్వాములు భూస్వాములు అంటారు. ఎవరు భూస్వామికాదు. భూస్వాములంతా పీళ్లు. మేమంతా మధ్యతరగతి రైతులము. కాంగ్రెసుగురించి మాట్లాడేటటువంటి అర్హత లేదు.

(శ్రీ బి. నరసింహారెడ్డి :—అందులో ఉండే చెబుతావెందుకు ? ఇవతలకురా. నీకు ఆదమ్ములు లేవు. నిజాయితీ లేదు. అందులో ఉండే మొత్తుకుంటావు ఎందుకు ?

(శ్రీ పి. గోవర్ధనరెడ్డి :—నిజాయితీ ఉంటే మేము గవర్నమెంటు దగ్గర డబ్బు తీసుకొని మీటింగులు పెట్టము. ప్రజలదగ్గర దమ్ము ఉన్నది కాబట్టే పోలీసు, మిలిటరీ బలగం లేకుండా పబ్లిక్ మీటింగు పెడుతున్నాము.

(శ్రీ బి. నరసింహారెడ్డి :—మీరు ఎన్ని వేషాలు వేసినప్పటికి—

(శ్రీ పి. గోవర్ధనరెడ్డి :—కాంగ్రెసు లేనిదే దేశం లేదు. దానిని గురించి మాట్లాడకండి—Don't speak about Congress.

(శ్రీ బి. నరసింహారెడ్డి :—ఆంధ్రలో ఆంధ్ర భూస్వాములకు వ్యతిరేకంగా యావత్పీడిత ప్రజానీకం తరపున పోరాడే వాళ్లం మేము. తెలంగాణాలో భూస్వాములు యిప్పుడు యింకొక రూపంలో వస్తున్నారు. వీటికే వ్యతిరేకంగా పోరాడుతాం.

Sri G. Sivaiah :—Certain unparliamentary words are used, Sir.

Mr Speaker .—I am not allowing any further discussion.

Sri G. Sivaiah :—One objection, Sir. He has said that Communists be kicked and killed. Those words should be expunged. Neither he nor his party can kick and kill the communist party. Even if they bring thousands of people they cannot kick and kill the communists. Those words should be expunged from the records, Sir. It is a very serious allegation How dare they kick and kill the communists. Let them first kick and kill the Congress. Instead of doing that, they think of us most unfortunately.

Mr. Speaker :-I may caution one thing else. Today, they might be having the differences But tomorrow, they may jointly fight against all of you. Take care of them. (Laughter)

Sri G. Sivaiah :—We will also join together and fight and put up a fight against them, Sir.

(Laughter)

శ్రీ పి. వెంకటరెడ్డి (కనిగిరి) :—అధ్యక్ష, సుమారు రెండు నెలలుగా ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో జరుగుతున్న అలజడి చూస్తుంటే నాకు చాలా విచారంగాను, బాధగాను వుంటున్నది.

స్వాతంత్ర్యం రాకమునుపే యీ భాషా రాష్ట్రాల నిర్మాణం కాంగ్రేసు ఆమోదించిన విషయం అందరికీ తెలిసినదే ఎట్టకేలకు, ఆంధ్ర రాష్ట్రం మన పెద్దలు ఎంతో త్యాగాలుచేసి తెచ్చిన విషయం మనం మరువరాదు. మనం ఎన్నో కష్టాలుపడి మొట్ట మొదట ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పరచుకున్నాం. అదేవిధంగా ఆంధ్రరాష్ట్ర అవతరణసందర్భంలోనేమనం ఎన్నో ఆంధ్రప్రాంతాలనుపోగొట్టుకున్న విషయం మనం మరువరాదు.కొన్ని ప్రాంతాలు మైసూరుకు పోయినవి, కొన్ని ప్రాంతాలు ఒరిస్సాకు పోయినవి; కొన్ని ప్రాంతాలు మద్రాసుకుపోయినవి. ఆ ప్రాంతాలనుతరువాతనై నా కష్టనష్టసంపాదించుకుందామనే ఉద్దేశంతోనే మనం ఆనాడు రాష్ట్రాన్ని ఆవిధంగా ఏర్పరచుకొనడానికి ఒప్పుకున్న విషయంకూడా మరువరాదు. ఆ తరువాతకొంతమందినాయకులనాయకత్వంలోనై తేనేమి, తెలంగాణా నాయకుల సహకారంతోనై తేనేమి మనం ఆంధ్రప్రదేశ్‌ను ఏర్పరచుకున్నాం. 12 సంవత్సరాలుగా ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాన్ని పరిపాలించుకుంటున్నాం. అయితే, యీ భాషారాష్ట్రాలు ఎందుకు ఏర్పడినవనే విషయం మనం తెలుసుకోవాలి మన రాష్ట్రంలోవుంటే మన పరిపాలన చక్కగా వుంటుందని, పరిపాలన సౌలభ్యంగా జరుగుతుందని మనం యీ విధంగా రాష్ట్రాలను ఏర్పాటు చేసుకున్నాం. ఆర్థికంగాను, సాంఘికంగాను, పారిశ్రామికంగాను ఎంతో అభివృద్ధి చెందడానికి వీలవుతుందనే ఉద్దేశంతో మన పెద్దలు ఎన్నోత్యాగాలుచేసి యీ రాష్ట్రాన్ని సంపాదించాననే విషయం మనం మరువరాదు. కొన్ని అన్యాయాలు జరిగివుండవచ్చు, ఆ అన్యాయాలను సరిదిద్దుకోవడానికి మనకు మార్గాంతరం లేదా ? అని నేను అడుగుతున్నాను. అందరం కలిసి ఆ మార్గాలను అన్వేషించడానికి బదులుగా ప్రత్యేకతెలంగాణా ఉద్యమం బయల్దేరడం చాలా బాధాకరంగా వున్నది. ఈ విధంగా రాష్ట్ర విచ్ఛిత్తికి బయల్దేరడం

మంచిదికాదని నా సోదర సభ్యులకు మనవిజేస్తున్నాను ఒక చిన్న సామెత చెబుతాను—ఒక మనిషి, తలకు పేలుపడితే అవిపోయే మార్గాన్ని వెతకకుండా తలకు అగ్గిపుల్ల గీస్తే ఏమవుతుందో యీ విషయంలోనూ అదే అవుతుందని మనవిజేస్తున్నాను.

(Interruption by Smt J. Eswaribai)

నేను ఒకరిని ద్వేషించడం లేదు. మన రాష్ట్ర శ్రేయస్సు కొరకు, అభివృద్ధికొరకు కృషిచేయవలయునని తప్ప, కొన్ని అన్యాయాలు జరిగినవని విడిపోతామనడం భావ్యం కాదని నేను మనవిజేస్తున్నాను.

శ్రీమతి జె. ఈశ్వరీబాయి :—ఏవో కొన్ని అన్యాయాలు జరిగినవా ? 300 ప్రాణాలు పోయినవి; కొన్ని అన్యాయాలు జరిగినవా ?

శ్రీ పి. వెంకటరెడ్డి :—చెబుతాను—ఎందుకు ప్రాణాలుపోయినవి చెబుతాను కొంచెం ఓపికవుండాలి అమాయికమైన విద్యార్థుల ప్రాణాలు పోయినందుకు—వారికి నేను తోహర్లు అర్పిస్తున్నాను. ఇది చాలా విచారకరమైన విషయం. అయితే, ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడిన తరువాత, ఆంధ్రప్రాంతమునుండి వచ్చినవారు యిక్కడి వారికి అన్యాయాలు చేశారని, యిక్కడ అన్ని పదోగాలను ఆక్రమించుకొన్నారని, యిక్కడి డబ్బు అంతా ఆ ప్రాంతంలో ఖర్చు పెట్టేశారని యీ విధంగా ప్రజలలోను, విద్యార్థులలోను తీవ్రంగా ప్రచారం చేయడం తటస్థించినది దీనివలన, ప్రత్యేక రాష్ట్రంలో తప్ప మనకు మోక్షం లేదని కొంతమంది అమాయకులైన ప్రజలు ప్రాణాలు పోగొట్టుకున్న విషయం మనం మరచిపోకూడదు. జరిగినవేవో జరిగినవి—వాటిని సరిదిద్దుకొనడానికి మార్గాంతరం లేదా ! అని నేను అడుగుతున్నాను. మనలో మనకు వివాదాలువుండవచ్చు, విభేదాలువుండవచ్చు, ఏమైనా వుండవచ్చు; విభేదాలు వున్నంత మాత్రంచేత ఆంధ్రప్రదేశ్‌నుండి విడిపోయి చిన్న రాష్ట్రంగా వుంటామనడం ఎంతవరకు సబబు ? అసలు చిన్నరాష్ట్రంగా వుంటే మనం బాగుపడుతామా ? అని నేను ప్రశ్నిస్తున్నాను. పెద్ద రాష్ట్రంగావుంటే మనకు భారతదేశంలో వున్నత స్థానం వుంటుంది. మనం ఐక్యతగావుంటే మన రాష్ట్రాభివృద్ధికి, ఎక్కువ కేటాయింపులు తెచ్చుకోవడానికి వీలవుతుంది రాష్ట్రాభివృద్ధికి నిర్విఘ్నంగా కృషిచేయడానికి వీలవుతుంది. చిన్న రాష్ట్రంగా వుండి ఏమి సాధిస్తామని అడుగుతున్నాను. అందువలన అన్యాయాలు జరిగితే, వాటిని సరిదిద్దుకొనడానికి ప్రయత్నించాలిగాని, విడిపోతామనడం సరికాదని నేను వారికి మనవిజేస్తున్నాను. నాకి అవకాశం యిచ్చినందుకు తమకు ధన్యవాదాలు తెలుపుతూ యింతటితో సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ ఆర్. భూదాపు (బోధన్) :—అధ్యక్ష, ఈ పరిస్థితులలో ప్రత్యేక తెలంగాణా తప్ప వేరే గత్యంతరం లేదని నేను మనస్ఫూర్తిగా విన్నవించుకుంటున్నాను. ఈ విషయం యీవేళ చెప్పడమేకాదు, మార్చి నెలలో ప్రత్యేక తెలంగాణా పీపుల్స్ కన్వెన్షన్ ప్రప్రథమంగా జరిగినప్పుడే నేనూ, పదుషోత్తమరావుగారూ యీ నిర్ణయం తీసుకున్నాము. అయితే, యీ ప్రత్యేకతెలంగాణా వాంఛను ఎవరో రాజకీయ భేదాభిప్రాయాలవల్ల, పార్టీలోవున్న విచ్ఛిన్నతవల్ల కొందరు నాయకులు కలుగజేశారు అనేది కొందరు తెలుస్తున్నారు. వాస్తవంగా యీ దేశంలో నివసిస్తూ

జరిగే విషయాలన్నీ చూస్తూ, ఎప్పుడెప్పుడు ఏమేమి జరిగాయో, యీ ఉద్యమం ఎప్పుడువచ్చిందో, ఎప్పుడు ప్రజారంగంలోకి వెళ్ళిందో, ఎప్పుడు గ్రామాలలోకి వ్యాపించిందో ఒక నీతి నిజాయితీలతో ఆలోచిస్తే వాస్తవం బోధపడుతుంది. కాని దీనిని కప్పిపుచ్చడానికి, తప్పుడు మార్గాలలో పెట్టి తెలంగాణా ప్రజలను యింకా మోసంచేయడానికి, పక్షపాతంతో, పార్టీలోవున్న భేదంతో, అధికారంకోసం యిది వచ్చింది అనడం ఇంతవరకు సుస్థ అబద్ధం యింకొకటిలేదని చెప్పవలసి వస్తుంది. ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలనేది 59వ సంవత్సరంలో వచ్చిందికాదు ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడకముందు, 56 కంటే ముందే తెలంగాణా వేరుగానే వుండాలని, ఆంధ్ర-తెలంగాణాలను ఏకం చేయవద్దని తెలంగాణా గ్రామాలలో, జిల్లాలో, హైదరాబాదు పెంటరులోకూడా చాలామంది ప్రజలు ఆందోళన లేపారు. అప్పుడు వారికి వున్న అనుమానాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని యీ పెద్దమనుషులనేవారు ఒక ఒప్పందం తయారుచేసి పెద్దమనుషుల ఒప్పందంఅని, రక్షణలు యిస్తామని నమ్మించారు సహజంగా తెలంగాణా ప్రజలు అమాయకులు, వారిమాటలునమ్మి ఆ రక్షణలను అమలుపరిచే అవకాశం ఆంధ్ర ప్రభుత్వానికే వదిలిపెట్టి, గ్యారంటీలను అమలుచేస్తారుకదాయని వేచివున్నారు. ప్రజలు అనుకున్నట్లుగా, తెలంగాణావారిని ఆంధ్రప్రాంతం పాలకులు ఎట్లాబాధలు పెడతారని అనుమానపడ్డారో అట్లాగే యీ 13 సంలు తు.చ. తప్పకుండా సంజీవరెడ్డిగారినుంచి ఇప్పుడు బ్రహ్మానందరెడ్డిగారివరకు యీ ప్రజల అనుమానాలను అమలుచేశారు. తెలంగాణా ప్రజలు నానా అగచాట్లకు గురయ్యారు. విద్యారంగంలోగాని, ఏరంగంలోగాని, గ్రామాలలోగాని ఎక్కడవారు అక్కడే వుండేటట్లుచేసి తెలంగాణా ధన్ను ఎక్కడకు పోయాయో, ఎవరిజేబులో పడ్డాయో తెలియదు. ఆంధ్రప్రాంతంవారు యీ డబ్బు మా ప్రాంతంలోకూడా ఖర్చుకాలేదని చెబుతున్నారు. తెలంగాణాకు మోసంజరిగింది. ఆగ్రిమెంటు కాపాడడం జరగలేదు, కుచిత బుద్ధితో, కుటిలబుద్ధితో తెలంగాణా ప్రజలను మోసంచేశారు, తెలంగాణా ప్రాంతానికి యీ ప్రభుత్వం నష్టంచేసిందని చెబుతున్నాముకాని యీ డబ్బు ఆంధ్రప్రాంతంలో ఖర్చుచేశారని ఎవరూ అనలేదు. ఆంధ్ర-తెలంగాణా ప్రజలమధ్య సామరస్యభావం కాపాడాలి, పెంపొందించాలి. కేవలం పాలకుల దురుద్ధితో వచ్చిన నష్టం యిది, కనుక ఆ పాలకవర్గం తొలగాలని, తెలంగాణా ప్రత్యేకంగా ఏర్పాటుచేసుకుంటే ప్రజలకు యిక ఇటువంటి అన్యాయాలు జరగవని యీ వేళ ప్రత్యేక తెలంగాణా కోరుతున్నాముతప్ప మరేమీకాదు. తీవ్రంగా యీ ప్రత్యేక తెలంగాణా ఉద్యమం సాగుతుంటే బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు, ఆయన సహచరులు, కొన్ని పత్రికలు, ఆఖరికి రేడియో స్టేషనుకూడా యీ ఉద్యమాన్ని మరీ తెచ్చగొట్టడానికి కారకులయ్యారు. ఇది ప్రజలఉద్యమం కాదనీ, రౌడీలు ఉద్యమం ప్రారంభించారనీ అన్నారు. విద్యార్థులు దీనిని ఆరంభించారనీ, ఇది ప్రజాఉద్యమం కాకపోతే, పల్లెపల్లెనా, గ్రామగ్రామాన యీ ఉద్యమం లేకపోతే 9 మాసాలనుంచి యిక్కడ సెక్షను 144 ఎందుకుపెట్టారు, 800 మందిని బంధవలసిన అవసరం ఎందుకువచ్చిందిు తెలంగాణాలో జరిగిన యీ 9 మాసాల ఉద్యమం ప్రపంచచరిత్రలోనే లేదని చరిత్ర చదివినవారు చెబుతున్నారు. నేనయితే చరిత్ర చదవలేదు, పెద్దమనుషులు చరిత్రలోనేలేదని చెబుతుంటే దానికికూడా ఒప్పుకుంటారో, లేదో తెలియదు. గ్రామాలలో పంచాయతీలు, సమితులు ఎక్కువ మెజారిటితో ప్రత్యేక

తెలంగాణా కావాలంటున్నాయి. ఇవన్నీ కప్పిపెట్టి, కాదుఅంటూ, రిజర్వు పోలీసును, మిలిటరీని మన ప్రక్క-రాష్ట్రాలనుంచీ పోలీసును తెప్పించవలసిన అవసరం ఎందుకు వచ్చింది? మన యీచుట్టూ కాపలా ఎందుకు? ఈ 9 మాసాలనుంచి ప్రజలు తెలంగాణా పౌరులుగా జీవించడానికి అవకాశం లేకుండా ఎందుకుచేశారు? ఇది కుట్రా, తంతా? ఇంకా, యీ పోలీసుతో ప్రజలను బాధపెట్టాలని ప్రభుత్వం ఆలోచించిందా? తెలంగాణా ప్రాంతం పోలీసులపైకూడా యీ ప్రభుత్వానికి విశ్వాసంలేకుండా పోయింది. ఈ దుస్థితి తెచ్చింది ఎవరు? ఇదంతా చేస్తున్నది ప్రభుత్వమే. ఇకనైనా ప్రభుత్వం యీ ప్రజలను హింసించి, చెడుమార్గాలు ఆలోచించక, వాస్తవ పరిస్థితి గమనించాలి. విద్యార్థులు పరీక్షలకు వెళ్ళమని చెబుతుంటే వారిని మోసంచేసి ఏదోరకంగా పరీక్ష పేపరుమీద పేరు వ్రాసేస్తే పాస్ చేస్తామని చెప్పడం జరిగింది. ఆ విధంగా చేసినప్పటికీ వారు పోలేదు. పరీక్షలు పెట్టి అనవసరంగా అమాయకులైన పిల్లల, పెద్దల ప్రాణాలుకూడా తీసి యీ వేళ తెలంగాణాకు యీ ప్రభుత్వం నష్టంకలిగించింది ఇవన్నీ ఉద్యమంలో వచ్చాయా లేక బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు వ్యక్తిగత విరోధంతో పోలీసువారిద్వారా వీరిని చంపించారా? అందువల్ల ఉద్యమం వుంది అనేది ఒప్పుకోవాలి అందువల్ల, తప్పుడు ప్రచారాలు చేయవద్దు, నీతి నిజాయతితో ఆలోచించి. వారి అధికారం యీనాడు తెలంగాణా సభ్యుల మెజారిటితో వున్నది. ఆంధ్రకు వెడితే అక్కడ ఒక్షపాతాలు, భేదాభిప్రాయాలు వున్నాయి. తెలంగాణా విడిపోతే తమకు ముఖ్యమంత్రి పదవి వుండదని అనుకుంటే, ఇక్కడకూడా వారి పదవికోసం ఎవరూ సిద్ధంగా లేరు, ఆంధ్రులు అంతా కలిసివుంటేనే బాగుంటుంది. తెలంగాణాకు ఆదాయం లేదు, వనరులు లేవు అంటున్నారు. కాని, ఇంత వరకూ మమ్ము కాపాడింది చాలు, ఇకనైనా మా మీద దయచేసి మమ్ములను పదలండి, యీ పాలక వర్గంతో యింకా బాధలు అనుభవించే అవసరంలేదు మాకు, ప్రజలు, మేము కూడా తెలుసుకున్నాము. ఇంకా మమ్ములను అమాయకులుగా చేసి బాధలు పెట్టడానికి ప్రయత్నం చేయవద్దు, మా మేలును కోరినవారైతే ఇంకా మమ్ము హింసల పాలు చేయకుండా ప్రత్యేక తెలంగాణాకు ఒప్పుకోండని కోరుతున్నాము. అట్లా ఒప్పుకున్న రోజునే తెలంగాణా ప్రజల మేలుకోరి బయటకు వెళ్లారని అనుకుంటాము కాని చెప్పేవి శ్రీరంగనీతులూ దూరేవి దొమ్మర గుడిసెలూ అన్నట్లు ఆంధ్ర, తెలంగాణా కలిసివుంటే విధులు బాగుంటాయి, తెలంగాణాకు ఆదాయం లేదు అని చెప్పడం బాగుండదు. అసలు ఇప్పుడు తెలంగాణా నుంచి వచ్చిన ఆదాయం ఎక్కడ పెట్టారు? ఆ లెక్కలు ఏమైపోయాయి? తప్పుడు ప్రచారం చేయవద్దు. తెలంగాణా ఉద్యమం గురించి స్వార్థపరులు. పక్షపాతంతో బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి వైపు వుండేవారు, ఆల్ ఇండియా రేడియో కూడా తప్పుడు ప్రచారాలు చేయడం జరుగుతోంది. తెలంగాణా గురించి ఆల్ ఇండియా రేడియో, ఢిల్లీ కేంద్రంనుంచైనా ఏమైనా వస్తుంది కాని హైదరాబాదు స్టేషను నుంచి రాదు. ఇంత పక్షపాతం పనికిరాదు. ఇటువంటి పద్ధతులతోనే తెలంగాణా ప్రజలను ఇంతవరకు తెచ్చారు. పోలీసు బలంతోనే యీ ఉద్యమం అణుస్తామనుకుంటే ఇది చాలా దుర్మార్గానికి దారితీస్తుంది. ప్రజలు ఇక సహించలేరు, వారు రెచ్చిపోవడానికి యీపాలకవర్గమే కారణమవుతుంది కనుక

ఇప్పటికైనా దయచేసి తెలంగాణాను వేరుచేయడానికి ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రయత్నిస్తే రెండువైపులవున్న —తెలంగాణా—ఆంధ్ర ప్రజలకూ మేలు చేసినవారవుతారు. రెండు ప్రాంతాలలోని ప్రజలలోనూ మళ్లా మామూలు ప్రేమ భావాలు పుంటాయి. జరిగిన విపత్తులు రెండు పక్షాల నుంచీ జరిగాయి. ఎవరు చేసినా చేసివుండవచ్చు. రెండు ప్రాంతాల ప్రజల మధ్య లేనిపోని భావాలు సృష్టించి నాయకుల మీద అభాండాలు చిత్రిస్తే బాగుండదు. దీనిని మరొక రకంగా వినియోగించుకోకుండా మా కోరికను మాకు వదిలిపెట్టండి. అప్పుడు మేము చూసుకుంటాము. తెలంగాణాలో ఏమి ఉన్నాయి. అంటున్నారు. తెలంగాణా ఇచ్చి చూడండి. తెలంగాణా ముందు బాగు పడుతుందో, ఆంధ్ర ముందు బాగు పడుతుందో చూడండి అని చెబుతున్నాను.

శ్రీ అహమ్మద్ హుస్సేన్ (సీతారాంబాగ్) :—నిన్న నేను ఇచ్చిన ఉపన్యాసం పేపర్లలో క్రిందుమీదుగా వచ్చింది. నేను మినిస్ట్రీలో లేను. నా అంతరాత్మకు తోచినది చెప్పాను. స్త్రీలకు అవమానం చేసారు—అందుకే నేను చెప్పాను. బ్రహ్మానందరెడ్డి గారిపై కోపం ఐతే ఆయన భార్యపై ఎందుకు వ్రాయడం? పత్రికల వారు క్రిందు మీదు చేసి వ్రాశారు. దయచేసి ఆ విషయం చూడాలని కోరుతున్నాను.

శ్రీ కె. ఎస్. నారాయణ (సికింద్రాబాద్—కంటోన్‌మెంటు) :—అధ్యక్ష, గత కొమ్మిది మాసాలుగా తెలంగాణా ప్రజలు వీరోచితమైన పోరాటం సాగిస్తున్నారు. ఎక్కడా కని విని ఎరుగని పోరాటాన్ని తెలంగాణా ప్రజలు నలుపుతున్నారు. మాకు ఎరుక ఉన్నంతవరకు భారతదేశం స్వతంత్రం కోసం కూడా ఇంత పెద్ద ఎత్తున ప్రజల సహకారం లభించలేదు. ఈ రోజున తెలంగాణా ఉద్యమానికి ప్రతి ఇంటి నుంచి ప్రజలు రావడం, సత్యాగ్రహాలు చేయడం, ఈ ఉద్యమంలో పాల్గొనడం అందరికి ఆశ్చర్యం కలిగించిందని నేను మనవిచేస్తున్నాను ఈ ఉద్యమంలో పాల్గొన్న ప్రజలకు, నాయకులకు నేను జోహార్లు అర్పిస్తున్నాను. ఫీలింగ్ ఆఫ్ నపదేషను అనేది చాలా డీప్ రూటెడ్‌గా ఉంది. ఈ రోజున ఒక్క సారిగా ఒక్క రోజుగా వచ్చింది కాదని మనవిచేస్తున్నాను. 1956 లో ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఏర్పడే ముందు ఇదే విధంగా ప్రజలలో ఆందోళన బైలుదేరింది. ఆంధ్ర ప్రాంతంతో కలిసి వుంటే అభివృద్ధి జరుగదు, అన్యాయం జరుగుతుంది అనే భయం, అనుమానం ప్రజలలో చాలా ఉండెను. ఐతే పెద్దలందరు కలిసి—దీనికి ముఖ్యంగా జవహర్లాల్ నెహ్రూ కారకులు—తెలంగాణా నాయకులను ఒప్పించారు విశాలాంధ్ర వల్ల లాభం ఉంటుందని చెప్పారు. ఆయన మరొక మాట కూడా అన్నారు—ఐదు సంవత్సరాల తరువాత కష్టనష్టాలుంటే సంతృప్తికరంగా రాష్ట్రం నడవని పరిస్థితి ఉంటే తప్పకుండా వేరు పడవచ్చునని ఆయన హైదరాబాదు ఉపన్యాసంలో చెప్పారు. ఇటువంటివి జరిగినప్పుడు పెద్దల ఒప్పందం, రీజినియల్ కమిటీ వచ్చినప్పుడు ఈ 13 సంవత్సరాల కాలంలో ఈ అనుమానాలను తీసివేయడానికి మన ప్రభుత్వాలు ఏమైనా చేస్తాయా? ఆంధ్ర నాయకత్వం తెలంగాణా ప్రజలలో అనుమానాలున్నాయి, వాటికొరకు జాగ్రత్త పడవలసిన అవసరం ఉంది, లేకపోతే రేపటి భవిష్యత్తుకే ప్రమాదం అని గమనించకుండా ఇష్టం వచ్చినట్లు చేయడం వల్లనే ఈ ప్రమాదకరమైన పరిస్థితి ఏర్పడిందని మనవిచేస్తున్నాను. ఈ ఉద్యమం మొదట

విద్యార్థులు మొదలు పెట్టారు వారు చెప్పిన మాటలు, కోరికలు చాలా సహజమైనవిగా ఉన్నాయి వాటిని ఒప్పుకోడానికి బదులుగా ఈ ఉద్యమాన్ని కౌంటరు చేయడానికి ప్రభుత్వం ప్రయత్నం చేసారు. దీనితో ఇంకా చెలరేగినారు ఇది ఈ రూపం దాల్చడానికి బాధ్యత ముఖ్యమంత్రి తప్ప మరెవ్వరు కాదని చెబుతున్నాను వారి మాటలు, వారు చేసిన యత్నాలు ఎట్లా ఉన్నాయి ? ఇది ఉద్యమమే కాదన్నారు. ఎవరో అర్చిన్స్ చేస్తున్నారన్నారు అప్పటికి ఇంకా మేము ఉద్యమంలో దిగిన వారం కాదు. ఐనా మాకు బాధ కలిగింది ఇన్ని కోట్ల రూపాయిలు తెలంగాణాకు సర్ప్లసులున్నాయంటే ఏకోట్లు, తొడుక్కునే కోట్లా అన్నారు ఇప్పటికైనా తొమ్మిది సంవత్సరాలుగా స్ట్రగుల్ జరిగినా ఒక్క విషయమైనా తేల్చినారా అని అడుగుతున్నాను సర్ప్లసుల గురించి కాని సర్వీసెస్ గురించి కాని ఏ విషయంలోనైనా న్యాయం చేకూర్చామని చెప్పగలరా ఈ నాటికైనా ? సర్ప్లసులు గురించి లలిత్ కమిటీ వేసారు. తరువాత మరొక కమిటీ అన్నారు. ఈ కమిటీల అవసరం ఏమిటి ? గవర్నమెంటు లెక్కలు ఆఫీసర్లు చూస్తున్నారు కదా. తెలంగాణా సర్ప్లసుల కోసం న్యాయమూర్తులు కావలసివచ్చిందా అని అడుగుతున్నాను ప్రభుత్వమే ఈ లెక్కలు 30 కోట్లు చిల్లర ఉందని ఒప్పుకుంటున్నారు కదా దీనితో ఎదో డిలే చేసి ఇబ్బందులను కలుగచేయాలని చూస్తున్నారని అందరిలోను అభిప్రాయం వచ్చింది. తెలంగాణా ప్రజల సమస్యల పట్ల సీనియారిటీ లేదనే భావం కలిగింది వేరు రాష్ట్రం ఉంటే తప్ప న్యాయం జరుగదనే అభిప్రాయం రావడానికి ముఖ్య కారణం ఇదే అని మనవిచేస్తున్నాను. హైకోర్టు జడ్జిమెంటువస్తే సర్వీసెస్‌లో ఇంప్లిమెంటు చేయలేదు. జిల్లా లెవెలులో అప్పాయింట్‌మెంట్లు చేయవచ్చునని వాంచూ కమిటీ చెప్పింది కదా అంటే డైరక్టరేట్సు, సెక్రిటేరియట్, కార్పరేటు బాడీస్‌లో ఎట్లా ? అక్కడనే 80 పర్సంటు రిక్రూట్‌మెంటు ఉంటుంది అక్కడ రక్షణ ఉండదనే అనుకుంటున్నాము. 1956 లో నాయకత్వం వహించిన సంజీవరెడ్డిగారు మొదలుకొని ఈ రోజువరకు తెలంగాణాలో నాయకత్వం లేకుండా చేయాలని ప్రయత్నం సిస్టమేటిక్‌గా జరిగింది. ఇన్నాళ్లు మీరెందుకు మాట్లాడలేదని మమ్మల్ని అడుగుతున్నారు. మేము మాట్లాడినా ఎక్కడ ఏమి చెప్పినా ఇన్‌ఎఫెక్టివ్ ఐపోయిందని చెబుతున్నాను శాసన సభలో ఎన్నో సార్లు చెప్పాం. రీజినియల్ కమిటీకి మర్యాదలేకుండా పోయింది మంత్రులుకూడా రాకుండా పోయారు. ముఖ్యమంత్రిగారు రాకపోవడంవల్ల ఆనేకసార్లు ఫోస్టుపోన్ చేయడం జరిగింది. దీనితో అందరిలోను ఒక ఫీలింగ్ వచ్చింది—న్యాయం చేయాలనే భావం లేదు, ఎవాయిడ్ చేయాలనే భావం ఉంది కాబట్టి ఇది కుదరదు, తేల్చివేయాలనే భావం ప్రబలింది. ఆంధ్ర సోదరులకు ఒకటి అడుగుతున్నాను రీజినియల్ కమిటీ ఉంటుంది, రక్షణలుంటాయి, పెద్ద మనుష్యుల ఒప్పందం ఉంటుంది—అన్నీ ఉంటూ ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్రం మనం ఏ విధంగా అనుకుంటున్నామో ఆ విధంగా సమైక్యంగా ఉంటుందా, ఇంత దూరం వచ్చిన తరువాత మనం కలిసి ఒక రాష్ట్రంగా ఉంటే సవ్యంగా నడుస్తుందా అని అడుగుతున్నాను. రేపటినుంచి మా లెక్కలు, మీ లెక్కలు అంటారు. యు కెనాట్ గో బ్యాక్. రీజినియల్ కమిటీ, రక్షణలు, పెద్ద మనుష్యుల ఒప్పందం రద్దు చేస్తామని చెప్పడానికి వీలులేని పరిస్థితి ఏర్పడింది. అది ఉన్నంత

వరకు తగవువస్తునే ఉంటుంది. దీని బదులు అన్నతమ్ములవలె విడిపోదాము. రెండు రాష్ట్రాలుగా ఉండవచ్చును. తరువాత తెలుగు మాట్లాడే ప్రజలు ఒకే రాష్ట్రం కావాలంటే అప్పుడు కావచ్చును ఫజల్ అలీ కమిషను రిపోర్టులో ఐదు సంవత్సరాల వరకు ప్రత్యేక తెలంగాణా ఉండాలని చెప్పడం దీనికి నాంది ఐనదని మనవిచేస్తున్నాను. ప్రభాకరరావుగారు మాట్లాడుతూ దీనివల్ల లాభం ఉందా, డబ్బు ఉందా, డెవలప్‌మెంటు ఉంటుందా అన్నారు. తెలంగాణా వయబుల్ స్టేటు అవుతుందని ఫజల్ అలీ కమిషను వారు చెప్పారు. తెలంగాణాలో ఖర్చు చేయవలసిన డబ్బు ఖర్చుచేయకుండానే కొంత డెవలప్‌మెంటు చూస్తున్నాము ఆందరి మనస్సులలో ఒకటి ఉంది, ఒకే భాష మాట్లాడి ఒకే సంస్కృతికల వారం కదా అనే భావం ఉంది ఒక భాష మాట్లాడే వారు ఒకేరాష్ట్రంగా ఉండాలని ఎక్కడైనా ఉందా? మన దేశంలోనైనా ఇది ఉన్నదా? హిందీ మాట్లాడే వారికి రెండు యూడు రాష్ట్రాలు లేవా? హిందీ మాట్లాడుతారు కదా అని యు పి.ని బీహారును కలిపాలంటే కలుపుతారా? మనకు ఒకే రాష్ట్రం ఉండాలనే భావం, వాదన ఎక్కడనుంచి వచ్చింది బైట దేశాలలో చూడండి. ఉదుమా, అరబిక్ మాట్లాడే ముస్లిం దేశాలు అనేకం ఉన్నాయి. వేర్వేరు రాష్ట్రాలుగా ఉన్నాయి వారి మధ్య యుద్ధాలుకూడా వస్తున్నాయి, లాంగ్వేజి ఒక్కటే యూనిఫైంగ్ ఫాక్టరు కాదనేది తేలిపోయింది. ఎకనమిక్ ఫాక్టర్సు, పొలిటికల్ ఫాక్టర్సు, సోషల్ కండిషన్సు బట్టి యూనిటీకి అస్కారం ఉంటుంది కాని ఒక్క భాష అంటే అర్థంలేదని మనవి చేస్తున్నాను. ఒకే తల్లికి పుట్టిన అన్నదమ్ములుంటారు. పార్టిపర్టీ విషయం తగాదాలు పడి విడిపోతారు. స్వభావికంగా ఉండే విషయాన్ని ఒకే భాష మాట్లాడే వారంటే ఏమి ప్రయోజనం? ప్రజలువద్దు అంటుంటే 13 సంవత్సరాలుగా ఈ ఫీలింగ్స్ సర్ చెర్ చేస్తుంటే బలవంతంగాకలిసి ఉండాలంటే భావ్యమా? ఈ రోజు దాటివేయవచ్చును. నాలుగు సంవత్సరాలు తరువాత మళ్ల వస్తుంది, ఆ రోజున దాటలేని పరిస్థితివస్తుంది తెలంగాణా ఆంధ్ర ప్రజల మధ్య ఇంకా విభేదాలు పెరుగకుండా బిట్టర్‌నెస్ పెరుగకుండా చూడాలి. ఇంత ఉద్యమం వచ్చినా ఆంధ్ర ప్రజలపట్ల తెలంగాణా ప్రజలకు ద్వేషం లేదు. ప్రభుత్వంలో ఉండేవారు చేసారే కాని ప్రజలకు సంబంధం లేదనే భావం ఉంది. ఆంధ్రులకు ఎక్కడైనా ఎవరైనా నష్టం కలిగిస్తే ఎటాక్స్ చేస్తే నేను అటువంటి చర్యలను అన్‌ఈక్వివోకల్‌గా కండెమ్న్ చేస్తాను. కాని మా బాధ అర్థం చేసుకోవాలి మా మనస్సులో విషయం అర్థం చేసుకోవాలి అర్థం చేసుకోకుండా బలవంతంగా పోలీసువారితోను, మిలిటరీ వారితోను లొంగదీస్తామంటే బ్రహ్మాతరం కాదు, బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి తరం ఏమవుతుంది? ప్రజలను ఆణచి ఏ ఉద్యమాన్నీ రూపుమాపు చేయలేరు. కాంపోజిట్ స్టేట్‌లో అన్యాయం జరిగిందని హోరా హోరీగా యుద్ధంచేసి ఆంధ్రులు రాష్ట్రాన్ని సాధించుకున్నారు. అదే పరిస్థితి యిప్పుడు ఏర్పడినదని స్వయంగా అర్థం చేసుకోడానికి కూడా ఈరోజు సిద్ధముగా లేరు. మీ పైన అన్యాయం జరిగితే మీరు ఆరోజు ఏమి చేసినారో అదే ఉద్యమం తెలంగాణా ప్రజలు జరిపించినారు కాంపొజిట్ మదరాసులో మీ బాధ ఏముందని రాష్ట్రం కావాలని అభివృద్ధిలోకి రావాలని ఆలోచించినారో ఆ విధముగా ఆలోచిస్తున్నారు తెలంగాణా ప్రజలు దానికి వేరుగా భాష్యం చేయకూడదు. ఇంకొక మాట వస్తున్నది, తెలంగాణాలో మంత్రులు ఏమి చేసినారు చెన్నారెడ్డిగారు ఏమి చేసినాడు, కొండాలక్ష్మణ్

బాపూజీగారు ఏమి చేసినారు అనే మాట వస్తున్నది. వారు చేయగలిగినంత చేసినారు ఆ పరిస్థితులలో చేయలేన్నట్లు రజాఒలీగారు అన్నారు. వారు చేయలేదని కాదు. అదిగో అధికారం ప్రజలకు లేదా? అన్యాయాలు ఎందుకు జరిగాయి అని అడగకూడదా? కొండాలక్ష్మణ్ బాపూజీగారు చెన్నారెడ్డిగారు ఉద్యమంలో ఎప్పుడు వచ్చారు. ఉద్యమం జనవరిలో మొదలైనది మే లో పొలిటీషియన్సు వచ్చినారు ఏ మాసాలు విద్యార్థులే నడిపించినారు. చరిత్రాత్మకమైన ఉద్యమంలో ప్రజలు ముందుకుపోయారు. నాయకులు వెనుకబడ్డారు. పొలిటీషియన్సు వెనుకపడ్డారు. మా అంతట మేము ఉద్యమం తీసి ఉండేవారము కాము. 13 సంవత్సరాలనుంచి అన్యాయాలు జరుగుతూ ఉంటే లెజిస్లేటర్సు ఏ విధముగా ఉపయోగించుకున్నామో అదే విధముగా రాజకీయ పార్టీలు ఫెయిలయినాయి కాబట్టి ఉద్యమం మేము తీసుకుంటాము అని విద్యార్థులు ప్రజలు ముందుకు వచ్చి ఉద్యమాన్ని నడిపినారు. అపార్థాలు కలుగచేయకూడదు. స్వార్థపరులు ఎక్స్‌ప్లాయిట్ చేస్తున్నారు. ఉద్యమాన్ని నడుపుతున్నారనడం నిజంకాదు. చెన్నారెడ్డిగారివల్ల నడవడం లేదు. ఆయన చేరమంటే ప్రజలకు మతిపోయిందా? నా మట్టుకు నేను చెన్నారెడ్డిగారితో కలిసి పనిచేయలేదు. 25 సంవత్సరాల రాజకీయ జీవితంలో. చెప్పే మాటలలో బలం ఉంది కాబట్టి, నిజాయితీ ఉంది కాబట్టి సత్యం ఉంది కాబట్టి చేరినారు కాని చెన్నారెడ్డిగారు చెప్పినా, కొండా లక్ష్మణ బాపూజీగారు చెబితే చేయడం కాదు అధ్యక్ష ఇంత జరిగిందా? ఇప్పుడు ఏమి చేసినారు? సెపరేట్ ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు కమిటీ తెలంగాణాకు ఉండాలని ఎగ్రిమెంటులో ఉన్నది. ఆంధ్రప్రదేశ్ వచ్చి రావడంతోనే తెలంగాణా పి సి సి ని డిసాల్వ్ చేసినారు అక్కడరలేదు. కలిసి ఉందామన్నారు.

Mr. Speaker :—That is purely a party affair.

శ్రీ కె ఎస్. నారాయణ :— డిప్యూటీ చీఫ్ మినిస్టర్ గురించి ఏ విధముగా జరుగుతూ వచ్చిందో చూడండి. ఆందోళన జరిగేవరకు డిప్యూటీ చీఫ్ మినిస్టర్ యివ్వాలని ఎందుకు జ్ఞాపకం రాలేదు? వారికి ఆ ఉద్దేశ్యము సిన్సియారిటీలేదు, యింప్లిమెంటేషను చేయాలని. ఇంత గొడవ అయినా తెలంగాణా మంత్రులను వేశారు క్యాబినెట్టులో అయితే వారికి ఏమి పోర్ట్‌ఫోలియోలు యిచ్చారు? ముఖ్యమైనవి యిచ్చారా అని అడుగుతున్నాను డిప్యూటీ చీఫ్ మినిస్టరుకు ఏమి పోర్టుపోలియో యిచ్చారు? బిల్డింగ్స్, రోడ్సు. స్పోర్ట్సు యింకొకమంత్రి. మార్కెటింగ్. ఎందుకు వారిని స్లైయిట్ చేస్తున్నారు? ఫైనాన్సు, అగ్రికల్చరు, రివిన్యూ, లా అండ్ ఆర్డర్ జి. ఏ. డి. ఇండస్ట్రీస్, పంచాయత్‌రాజ్ యివన్నీ ఆంధ్ర మంత్రుల చేతిలో పెట్టి చిన్నవి తెలంగాణా వారికి యిస్తే చిన్నచూపు ఏ విధముగా బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు చూస్తున్నారో మనని చేయడానికి దృష్టాంతం మనవిచేస్తున్నాను తెలంగాణా మంత్రులను గురించి బయట ఏమిటి అనుకుంటున్నారంటే I do not want to cast any aspersion and I have some valued friends amongst them. వారందరు ఆంధ్ర క్యాబినెటులో ఎన్. జి. ఓస్ అనే మాట ప్రజలలో వస్తున్నది. సమాధానం చెప్పలేని పరిస్థితిలో వేసినవారు అవుతారు. అటువంటి ట్రీట్‌మెంట్ తెలంగాణావారికి యిచ్చారు అనేది మనస్సులో ఉంది. అధ్యక్ష. ఇప్పుడు ఏదో ప్రశాంతమైన పరిస్థితి

ఉంది. ప్రభుత్వం దీనివల్ల లాభం పొందాలని మనవి చేస్తున్నాను. విద్యార్థులు కాలేజెస్‌కి పోవాలని ప్రజాసమితి యాక్షన్ కమిటీ నిర్ణయం చేసినందుకు వారిని అభినందిస్తున్నాను ప్రభుత్వం ఏమీ చేయకపోయినా వాడు నిర్ణయం తీసుకున్నారు. 15 లక్షలమంది విద్యార్థులు 9 మాసాలనుండి బడికి వెళ్ళకుండా ఉంటే ముఖ్యమంత్రి గారు ఏమీ పట్టించుకోలేదు. అదే పని ఆంధ్ర విద్యార్థులు చేస్తే వారివిధముగా ఉండగలరా: వెళితే వెళ్ళారు లేకపోతేలేదని ఊరుకుంటున్నారు. వారి యాటిట్యూడ్ ఏ విధముగా ఉందని చెప్పడానికి మనవిచేస్తున్నాను. ఆఖరుకు మనవిచేస్తున్నాను. ఈ విషయం పెరగకుండా సమస్యను పరిష్కరించడానికి ప్రభుత్వం చర్య తీసుకోవాలి. కొంతకాలం వరకైనా ప్రెసిడెంటు రూలు ఏర్పాటుచేసి సెపరేటు తెలంగాణా ఏర్పాటు చేయడానికి ప్రభుత్వం చర్య తీసుకోవాలని మనవిచేస్తూ నాకు 4 నిముసాలు ఎక్కువ టైము యిచ్చినందుకు తమకు ధన్యవాదాలు చెబుతూ శలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ వై. సూర్యనారాయణమూర్తి (పిఠాపురం) :—అధ్యక్ష, ఆంధ్ర, తెలంగాణా అనే సమస్య, అసలు ఏ సారస్వతమైతే కలదో ఆంధ్రులయొక్క ఏ ప్రజ్ఞావిశేషం ఆయితే విజయవంతంగా సర్వ భారత దేశానికి అచంచలమైన గౌరవ ప్రతిష్టను ఆర్జించినదో ఆ విజయం వెంబడినే రాష్ట్ర సమస్య లేక నాయకత్వ సమస్య ప్రజలకు ఎంతవరకు మేలు చేసినది అనేటటువంటి భావాలలో దిగజారడం ఆ నాడు మహా మహులు ఆంధ్ర సారస్వతంకోసం త్యాగం చేసినటువంటి గొప్ప త్యాగులు, వీరులు వారియొక్క గౌరవానికి వారి తేజస్సుకు కించపరచే విధముగా మనలను మనం అవమానపరచుకొనే విధముగా ఉండడం యిది కేవలం దురదృష్టకరమని నేను భావిస్తున్నాను. ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లో రెండు రాష్ట్రాలు ఏ సౌభాగ్యంగురించి మనం కోరుతున్నామని ప్రత్యక్షంగా ఒక ప్రశ్న మనం వేసుకోవలసిన అవసరం ఉంది. ఆంధ్ర ప్రాంతంలో అనేక ప్రాంతాలలో ఉన్న వెనుకబడినతనం, లేమి పొగొట్టడానికి ప్రయత్నం చేయవలసి ఉన్నదో, ఏ ఆనెంప్లాయిమెంటును పూర్తి చేయడానికి అవసరం ఉందో అన్నీ కూలంకషంగా చర్చించిన తరువాత మొదట ప్రజల సౌకర్యం గురించి ప్రజలకు కావలసిన కార్యరూపం గురించి విధానాన్ని తెలియచేసుకుని వాటికోసం కృషి చేయడమే ధైర్యంతప్ప చిన్నచిన్న రాష్ట్రాలుగా విభజనై చిన్నచిన్న రాష్ట్రాలలో నాయకత్వం కావాలనిగాని పెత్తనం కావాలనిగాని లేక తద్వారా పై ఆంతస్థుకు ఎగబాకాలనిగాని ఎవరం అయినా ఊహించినట్లయితే చాలా ఆత్మహత్య సదృశం అని మనవి చేస్తున్నాను. ఆ మహాత్యాగధనులు చేసిన త్యాగాన్ని తెలుగులో వారి అఖండ తేజస్సును కల్పించిన మహా త్యాగులను మరచి చిన్న దృక్పథం అవలంబిస్తే పేరు ప్రతిష్టయు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ పొందడానికి ఏమయినా సావకాశం ఉందా: ఆనాడున్న మహనీయులందరూ యిలాంటి విచిత్ర దృక్పథాలను చూపించిన విశాలాంధ్రకు ఏమైనా ఈ ప్రతిష్ట నిలుచునా ? ఆంధ్రులమని, పూర్వపు-దొన్నత్యాన్ని, త్యాగాన్ని చెప్పుకొని, ఎంతో ముందుకు పోతున్న తరుణములో విచ్ఛిత్రియాలను తీసుకువచ్చి ఆనాటినుంచి వున్న సంప్రదాయాలను, ప్రేమ విశ్వాసాలను మానుకోవలసినదని ఈనాడున్న పిల్లలకు చెప్పడము యిదేనా ప్రజా ప్రతినిధుల కర్తవ్యము అని అడుగుచున్నాము. తాత్కాలిక తరగతులవారిని విభాగము చేయడమేనా మన నాయకత్వ లక్షణము. ఆంధ్ర ప్రాంతము

వేరు, తెలంగాణా ప్రాంతము వేరు అనే భావాలు పిల్లల పసి హృదయాలలో కల్పించడము ఎంత ప్రమాద స్థితికి తీసుకొని రాబోతున్నదీ ఆలోచించాలని కోరుతున్నాను. రాబోయే తరమువారికి ఎంతవరకు అంధకారబంధమైన కార్యరంగాన్ని చూపించగలమో ఒకసారి చూడవలసిన అవసరము వున్నది. తండ్రి తన కొడుకుకు మంచిగా అభివృద్ధిచెందే కార్యరంగాన్ని చేపట్టేవిధంగా సలహాలు యిస్తారుతప్ప తమ పిల్లవాడు చేధించి, భేదించి సిథిలావస్థ పొందే కార్యరంగాన్ని ఏ తండ్రిఅయినా తమ కుమారునికి యిస్తారా ? ఏ తండ్రి అయినా తన కుమారుడు తనకంటే అగ్రశ్రేణిలో వుండాలని చూస్తారే అలాంటి యువకులకు ప్రేమపూర్వకముగా, హృదయపూర్వకముగా రాష్ట్ర శ్రేయస్సును దృష్టిలో పెట్టుకొని ఆహ్వానించి. అశేషమైన కృషి సల్పి, త్యాగానికి మెరుగులు దిద్దేవిధంగా పిల్లలకు సలహాలు యివ్వాలితప్ప సువ్వు వేరు, నేను వేరు అని లేనిపోని సలహాలు యిచ్చి అవిశ్వాన్ని కలుగచేస్తే శ్రేయస్సుతో ముందుకు పోగలమా అనేది యోచించవలసి వున్నది అని మనవి చేస్తున్నాను. ఏ ఉద్యమాని కయినా యిది కరెక్టు అని నిర్ణయము చేసుకొన్నప్పుడు పెద్దలు కార్యరంగములో నిల్వాలి అవసరమువచ్చి త్యాగము చేయవలసివస్తే పెద్దలు చేయాలి తప్ప పెద్దలు పిసుకపుండి మేటి యువకులుగా తయారయ్యేవారికి రంగములోకి పొమ్మని చెప్పడము ఇదేనా మన సంప్రదాయము ? తండ్రి బ్రతికివుండగా కుమారుడు హతంకావడము ఏ సంప్రదాయమైనా అంగీకరిస్తుందా ? విద్యార్థులకు చెప్పవలసిన రాజనీతి ఒక్కటే అయ్యలారా, మీరు యిప్పుడు కాదు, ఏ విషయాన్ని సాధించడము కోసము నిర్ణయము చేసామో దానిని సాధించడము మా ధర్మము. మా శవాలమీద మీరు నడవాలి తప్ప మీకు అపాయము కలిగే పరిస్థితులు మేము చూసి ఉద్యమాన్ని నడపడము అన్యాయము అని పిల్లలకు సర్దిచెప్పి, పెద్దలయిన మనము ఏ ఉద్యమములో ముందుకు పోతున్నామో, ఏ కోరిక సఫలీకృతము చేసుకొనడానికి ముందుకు పోతున్నామో ఆ సందర్భములో ముందు ఆడుగుపేసి ముందుకుపోవాలి తప్ప పిల్లలను ముందుకు తోయడమేనా న్యాయము అని అడుగుచున్నాను పిల్లలు విద్యారంగములో ఎంత అభివృద్ధిని కోల్పోయారో ఆలోచించండి. ఈ నష్టమునుంచి ఎప్పటికి తేరుకోగలుగుతారో ఆలోచించండి. డబ్బు వున్నవారు యితర ప్రదేశాలలో చదివించుకోవచ్చు మధ్యరకపు సంసారులు, పేద సంసారులు యొక్క గతి ఏమిటి ? వారి భవిష్యత్తు మనకు అవసరము లేదా ? యివన్నీ యోచనచేసుకొని ముందుకుపోవలసిన సందర్భములో యే యోచనతో కార్యరంగములో ముందుకు పోయారు. ఏ అభివృద్ధిని సాధించడానికి ముందుకుపోయారు అనేది చూసుకొన్నప్పుడు అది శూన్యము అని మనవిచేయవలసివుంటుంది. వివిధ ప్రాంతాలనుంచి అనేకమంది పారిశ్రామికవేత్తలు, వ్యవసాయదారులు వారికివున్న సంపదలను అమ్ముకొని, యిక్కడ సెటిల్ అయ్యి, భూములుకొని వృద్ధిలోకొచ్చారు. వారికి రక్షణలేని ఒక అంధకార బంధురమైన వలయము వారిచుట్టూ మూగివున్న పరిస్థితులలో ఏమైపోవాలనే వాతావరణము వున్నది. దీనివల్ల ఎంతోమంది వర్కర్లుకు పనులు దొరికినవి టాక్సీవారికి, రిక్షావారికి, కాయకష్టము చేసుకొనేవారికి ఎన్నో పనులు దొరికినవి. ఈ డెవలప్‌మెంటు అంతా ఏమైపోతుంది? ఇది అంతా దేనికి ప్రయోజనమైనది ? ఈ అందోళన వల్ల అభివృద్ధి ఎంతవరకు పడిపోయినది పేద ప్రజలకు ఎలాంటి నష్టమును కలుగచేసినదీ ఆలోచించాలని మన్నవి

చేస్తున్నాను చిన్న రాష్ట్రాలు ఎందుకు పుండకూడదు అని కొందరు అంటున్నారు. తెలంగాణా సభ్యులలోనే అనేక విరుద్ధమైన భావాలను విన్నాము. కొంతమంది సోదరులు ఉర్దూ రాష్ట్రము కావాలంటున్నారు దానికి ఏమి చెబుతాము? రాయలసీమ డెవలప్‌మెంటు బోర్డు అంటున్నారు. రాయలసీమకు కూడ చిన్న రాష్ట్రము కావాలని అంటారు. దానికి ఏమి చెబుతాము? లచ్చన్నగారు శ్రీకాకుళంజిల్లాకు రాష్ట్రము కావాలంటే ఏమి చెబుతాము?

శ్రీ బి. రత్నసభాపతి:—శ్రీకాకుళంజిల్లాకు రాష్ట్రము కావాలని లచ్చన్నగారు ఎప్పుడూ చెప్పలేదు.

శ్రీ వై. సూర్యనారాయణమూర్తి:—కావాలని కోరితే ఏమి చెప్పాలి అని అంటున్నాను ఉర్దూ సోదరులు వారికి ఉర్దూ రాష్ట్రము కావాలని అంటున్నారు. దానికి ఏమి చెబుతాము? వెనుకబడిన తనాన్ని పోగొట్టడానికి, నిరుద్యోగ సమస్యను పరిష్కరించడానికి ప్రయత్నము చేయాలని మనవిచేస్తున్నాను. ఆ విధంగా అందరికి కూడ ఒక న్యాయమైన, నిదానమైన ఉపయోగము జరుగుతుంది. 1956 ఆగ్రిమెంటు పున్నది దానిని ఎవరు కాదన్నారు? చిన్న వి. బి. రాజుగారు మాట్లాడుతూ గోచరించని విధంగా ఫలానా విషయము అని సూటిగా సమాధానము యిచ్చే విషయముగా కాకుండా "అయ్యా త్యాగము చేయాలి, త్యాగము చేయాలి, ఈ ఉన్న తగువు పరిష్కారమవుతుంది" అన్నారు. అది నాకు బోధపడలేదు అది ఎలాంటి త్యాగమో విపులీకరిస్తే అర్థము చేసుకోగలుగుతాము. ఆ త్యాగం ఏమిటంటే ఒకరి చొక్కా కావాలంటే విప్పి ఇవ్వటమా? త్యాగం చేయడం అనేది ఉదారుల స్వభావం అయి పుండవచ్చు. నాకూ ఒక కోరిక పుంది. మంత్రి చేయాలనే కోరిక నాకూ వుంది కాని ఎవరి చొక్కా తీసి నాకు ఇస్తారు? ఎవరైనా అటువంటి త్యాగం చేస్తే చాలా సంతోషిస్తాను. మంత్రి కావాలంటే నా వెనక కొంత బ్యాక్‌గ్రౌండ్ పుండాలి కొంతమంది ఎమ్. ఎల్ ఎలు, కొంత బలం పుండాలి. కేవలం చొక్కా ఇచ్చి త్యాగం చేయమంటే ఎవరైనా చేస్తారా? మనం అధికారంలో పున్నప్పుడు ఎంతవరకు త్యాగం చేశామో ఆలోచించండి. ఏమైనా ఒకరినొకరు విమర్శించుకోవడం, ఒకరి భావాలు ఇంకొకరు తప్పు అనుకోవడం క్షేమకరమైన విషయం కాదు, న్యాయమైన విషయం కాదు. 1956లో చేసిన నిర్ణయాలు తూ. చా. తప్పకుండా అమలు జరపాలి రాష్ట్రాన్ని చిన్నాభిన్నం చేసి ఈ ఎత్తున్ని చిన్న ముక్కలుగ చేసి తెలుగు సోదరులలో ఒక తల్లి బిడ్డలలో భేదభిప్రాయాలు రాకుండా మన కష్టాలు, నష్టాలు ఏకాభిప్రాయంతో తొలగించుకొంటూ పోతే ఎవరికీ అభ్యంతరం లేదు. ఎక్కడెక్కడ డెవలప్‌మెంట్ బోర్డులు కావాలో అక్కడ వేయండి. మా సర్కారు జిల్లాల వారికి ఒక్క నయాపైసా అక్కరలేదు. మీరు ప్రత్యేకంగా పుంటే మాకు ఏమి భయం? మేము లక్షణంగా బ్రతకగలమని. ఇప్పటివరకు చూస్తే మా ప్రాంతాలను ఏమి డెవలప్ చేశారు? మా వెస్టు గోదావరి జిల్లా నుండి వచ్చే ఆదాయం ఎంత, మా ప్రాంతంలో ఖర్చు పెడుతున్నది ఎంత? మా ప్రాంతానికి వచ్చి అక్కడ డెవలప్‌మెంట్ కార్యక్రమాలు చూస్తే అర్థమవుతుంది. పిఠాపురం ఏరియాలో, పత్తిపాడు ఏరియాలో త్రాగటానికి నుంచినీరు లేదు. పశువులకు

నీరు లేక చచ్చిపోతున్నాయి. వీలేదు రిజర్వాయరు కట్టమని ఎప్పటినుండి అడుగుతున్నా డబ్బు లేదు, ఆగమని అంటున్నారు కష్టాలు మీకే కాదు, మాకూ వున్నాయి. మన కష్టసుఖాలు అందరం సమానంగా చూసుకొని మనందరి మేలుకోసం, మనందరి న్యాయంకోసం మనం భద్ర పెట్టుకొంటూ పోదాము రేప్పు మన పూర్వులు సంపాదించిన తేజస్సును విభిన్నం చేయకుండా, ఆంధ్ర శ్రేయస్సుకు, ఆంధ్ర సోదరులలో బేధాభిప్రాయాలు ఉత్పన్నం కాకుండా ఏక కంఠంగా, ఒక తల్లి బిడ్డలంవలె జీవించేటట్లుగా వుండాలని మనవిచేస్తూ సెలవు తీసుకొంటున్నాను జైహింద్.

Smt. Kumidini Devi (Wanaparthi) :--Mr. Speaker, Sir, I am grateful to you for giving me this opportunity to speak on this burning problem. The incidents that have been taking place in the Telangana region for the past 6 months or more, though narrated by several of my friends here,—are a mere repetition. The injustice that is meted out to the region and the people of Telangana in the matter of development and services is an established fact, as, in fact, it was admitted by the Government itself. The authorities in Hyderabad and the Government in Delhi are not realising how serious the situation is The repressive method of large scale arrests including detention under S. 151, Cr P. C. and Preventive Detention Act including firings and lathi-charges may temporarily give an impression of bringing the situation under control; but all this will only aggravate matter. The leaders of the Telangana Praja Samithi have made a very welcome gesture in asking students who have been abstaining from attending their schools and colleges since the last 8 months or so to return to their classes. This move has been greeted with enthusiasm by various leaders of the State including the Chief Minister. In the light of these developments, I would not be wrong in assuming that to a large extent a state of normalcy has been achieved. To forestal resumption of agitation which would result in fresh outbreak of trouble and hardship for every one, I suggest that in the interests of our State this would be the most opportune moment for the imposition of President's Rule. This would form the foundation for calm and level-headed discussions which so far have been charged with emotion and personal animosities. A Round-table conference of leaders of all important sections of the State and Centre could be called to discuss the change in leadership The discussions could also include ways and means of returning a semblance of order and unity, of recuperating the confidence of the people--a confidence which has been shattered. It is imperative that the State which could have been considered one of the most progressive in all aspects, prior to this outbreak of chaos, return to that status again I appeal in all sincerity to all sober-thinking people to put forward their energies and bring out a lasting solution to the problem that is agitating the minds of one and all.

Thanking you, Sir,

Sri S. Jaipal Reddy (Kalwakurthi) :—Mr. Speaker, Sir, It is very difficult to speak on Telangana situation because so many ideas and memories crowd in one's mind. One's throat is literally throttled by the jumble of emotions and ideas when one speaks on this occasion. To me, during the last 8 months and more, the situation in

Telangana has been unfolding itself like a Greek tragedy, with everything contributing to its progressive aggravation. One could see the inscrutable hand of the inexorable fate in the march of events that have been taking place since the month of January. It was Shakespeare who said that misfortunes do not come singly but in a battalion. I must say, since the month of January, Andhra Pradesh was ambushed by a battalion of misfortunes. Who could have foreseen, say, in the month of December, that an agitation of this magnitude would ever break up, which would, in turn, be followed by the 19th January agreement which would be challenged in a court of law and the Court of law ultimately would not only strike down the G. Os. issued in pursuance of the agreement but also strike down the Public Employment Act which was enacted in 1957? Who could, for example, foreseen the counter-agitation in Andhra area which, in turn, added fuel to fire in the Telangana region? I would compare this movement to a Nature's fury, which was simply destroying everything that came in its way. It is very difficult to frecast situations when things explode in this manner. It is very easy of course to apply reason in retrospect but not reason in prospe t. You know, Sir, Ahmedabad city which has been a very peaceful one by and large for the last 20 years and more exploded into violence overnight It only goes to prove that we in this country after 20 years of foreedom are sitting on a volcano and any time we may find ourselves buried fathoms deep in the debris of explosion I for one think that the Telangana agitation that has been ranging for the last few months is one such explosion that has taken place in this country But this explosion, in my view, should not be misinterpreted as an urge of people for separation. It, as I have said more than once on the floor of the House, is only an expression, an explosive expression of some inner discontent that has been seething and simmering in this part of the country. So, Sir, we have therefore have to develop not any political barometer to the situation but, in fact, we have to invest what I may say a political seismograph in the State to understand undercurrents that might explode on our head any time. Now the agitation has reached what I say a state of pity. We might take stock of the wreckage of this disaster Sir, I have obtained some facts and figures from the Bureau of Economics and Statistics which have been authentically collected from various sources. The total losses due to the agitation amount to Rs. 35 crores apart from Rs 15 crores of infructuous outlays on education. So, the total losses that have been incurred during the agitation are as many as Rs. 50 crores apart from the discouragement to influx of investment from outside the city, in the State. It, therefore goes to prove that the losses incurred during this agitation alone are more than our Telangana surpluses. It has also thrown one generation of students out of what I may say educational gear and I really believe that such of those mischievous elements—let them be politicians and otherwise, who have been encouraging this destructive, devastating dance in this part of the country are really the betrayers of Telangana cause.

I believe, Sir, that after the formation of Andhra Pradesh Telangana has stood to gain more than to lose. I do not like to look at the ideal of Vishalandhra in the light of technical violations of

Telangana safeguards. There may have been very serious lapses both in respect of surpluses and services. But Telangana stood to gain in the sense that, because of the mulki rules, less people from outside Telangana could be employed in Telangana than otherwise. Apart from that, the Telangana surpluses would not have accrued because they would have been eroded by what I may say increased expenditure that would have been incurred on general administration in a separate entity. All this only goes to prove that while what we have lost in the last 12 years can be regained now, we have gained much more than what could have been lost in a separate State. I have said this only to prove that Vishalandhra is good from the point of view of Telangana itself. Secondly, many members of the House have been quoting Fazal Ali Commission and claim that Fazal Ali Commission recommended formation of a separate State for Telangana.

The Fazal Ali Commission has commended the ideal of Visalandhra. It said that Visalandhra was good from everybody's viewpoint. But, they said that separate State for Telangana could have been conceded as a transitory measure, but not a permanent footing. Now that we have achieved the ideal which has been laid down by Fazal Ali Commission, we cannot simply go back on the ideal which we have reached and which we have been able to practise for the last 12 years and more. This demand for separate Telangana in my view should not only be viewed in the context of Telangana but in the All India context. Supposing a separate State of Telangana is conceded, what are its legal and political implications? If separate Telangana is conceded, it will mean that for the first time a reorganized State in India would be disturbed. That means it would set in motion a chain reaction. And this was what was stated by Mr. Madhu Limaya.

श्री बदरी विशाल पित्ती —पजाब से हरयाना का क्या है।

Sri S. Jaipal Reddy —The Indian National Congress and the Government of India have approved the linguistic principle. Maharashtra, Gujarat, Haryana and other States have all been formed in pursuance of that principle. If separate Telangana is conceded, it would mean that we are going back on that linguistic principle.

Sri B. Ratnasabhapathi :—Let me understand the point, Sir. If separate Telangana is given, whoever has said that Telugu is not going to be the language of the State? There are six States speaking one language Hindi. That argument is very, very tendentions.

Sri S. Jaipal Reddy .—Please give me some time. I have something to answer.

People who are speaking Hindi stand on a different footing in this country.

Sri B. Ratnasabhapathi :—How?

Sri S. Jaipal Reddy :—They number 20 crores of people who cannot be brought together into a widely State. That is one thing.

(At thit stage, Mr. P. Govardhana Reddy was seen standing.)

Mr. Speaker :—That is his view-point and you may not agree with him

Sri B Ratnasabhapathi :—The population of Orissa is only 80 lakhs.

Sri S. Jaipal Reddy :—That is true. The people of Orissa are speaking one language. People who are speaking Oriya language have not been left out of the State.

Hindi is a national language and it has been patronized by the Government of India, and the regional languages have been patronized by the respective State Governments. Apart from that, if a separate State of Telangana is conceded it would mean setting an economic principle that a State can be formed on the basis of backwardness. Let anybody from the Opposition Benches or hon. Members on this side quote a single economic expert who said that a State in economic backwardness can thrive economically in isolation of the rest

Sri B. Ratnasabhapathi :—What about Ireland ? It was not advanced when it was formed.

Sri P Govardhana Reddy :—Telangana can develop better than Andhra.

Sri S. Jaipal Reddi :—Ireland is a country. I am speaking of the region A country cannot be clubbed with another nation

श्री बदरी विशाल पित्ती :— तेलंगाना बेकवर्ड ही है आप मानते हैं क्या ?

Sri S. Jaipal Reddi :—Yes From the question of backwardness it is relative. Everything is relative according to the Theory of Relativity of Enstein. It is backward as compared to some districts of Andhra.

Mr. Speaker —When compared with Sri Bhadri Vishal Pitti, how are you now ?

Sri S. Jaipal Reddi :—Very, very poor.

(శ్రీ టి పురుషోత్తంరావు :—ఇక్కడుండే రిసోర్సులన్ని ఎక్కడెక్కడో పెట్టినారు, వాటి మాట ఏమంటారు?

Sri S. Jaipal Reddi :—I would like to submit to this House that mere resources connot bring up prosperity. Resources will have to be coupled up with the investment and the investment can be saved provided we are able to spend less on general administration. That was the point I was trying to drive home.

(Sri P. Govardhana Reddi rose to speak)

Mr. Speaker :—You have your own view. You may not agree with his views. Jaipal Reddy, think of your own headache. Why do you think of the headache of others?

Sri S. Jaipal Reddy.—I believe that giving a separate State for Telangana would be upsetting the apple-cart in this country and this view was also reinforced by Mr. Madhu Limaya to which party, Mr. Pitti has the honour to belong. Of course, Mr Pitti is for change for the sake of change, not for progress although. I therefore think that at this stage national evolution of our country cannot simply afford another cycle of reorganization. Telangana, in my view, was an artificial unit during Nizam's Period, to concede separate State for Telalngana is to perpetuate the artificial historical divisions that were introduced during the British regime once again. But this problem of Telangana will have to be met, not by separationists, but by the integrationists; and this problem can be met provided we come out with what I may call a New Deal for Telangana; that deal as I said earlier, should be economic in character; and the Government has to take unilateral steps to meet this problem. There is no question, Mr. Speaker, Sir, in talking to our separationists because they are simply riding a tiger and they are very much tired of riding the tiger; but they are afraid of dismounting the tiger. What we should do is not to shoot the rider, but shoot this tiger; this tiger can be best shot by economic deal I therefore plead on the floor of this House for the new deal for Telangana and the Government of Andhra Pradesh must go ahead with taking unilateral steps with a view to meet the aspirations of the people. Thank you, Sir.

श्री बदरी विशाल पित्ती :—अध्यक्ष महोदय। यहा पर गोवर्धन रेड्डी साहब और लक्षमण बापूजी साहब ने कहा कि काग्रस का देश है। मैं इस बात की सफाओ कर देना चाहता था देश बहुत बडी चीज है काग्रस छोटी चीज है। काग्रेस खत्म हो रही है कई जगह खत्म हो चुकी है और यहा पर भी बहुत जल्द खत्म हो जाएगी। इस लिए देश और काग्रस दोनो की तुलना करना उचित नही है।

दूसरी चीज यह कि यहा कहा गया कि यह तेलगाना का आन्दोलन काग्रेस का आपसी झगडा हैं। यह बिलकुल गलत है। यह डेढ करोड जनता का झगडा है और यह उस समय तक चलता रहेगा जब तक कि अपने लक्ष को प्राप्त न करले.....

Sri S. Jaipal Reddi :—Why don't you convert the National Committee to your view-point ? Then, I will get converted, please.

श्री बदरी विशाल पित्ती —उस के लिए कोशिश कर रहे है कनवर्ट कर रहे है। और आप तो रोजवेल्ट के जमान की नीव डील की बात करते है और अब १९६९ का साल चल रहा है। गाधी जन्मशताब्दी के वर्ष मे यह घटना हो रही है। यहां पर गाधी जी की तसवीर लगी है आप जिस कुरसी पर बैठे है उस के ऊपर लिखा है "सत्य मेव जयते"। लेकिन जो चीज तेलगाना में चल रही है मैं उन के आधार पर यह दावे के साथ कह सकता हूं कि आप गाधीजी के वारिस कहलाने के लायक नहीं है, हिटलर और

मसोलेनी के वारिस शायद हों। तेलगाना मे ३५० आदमी मरे। न्याय का उसूल यह होना है कि चाहे १० गुनाहगार आदमी छूट जाअे लेकिन एक बेगुनाह को सजा न मिलना चाहिए यह जो साढे तीन सौ आदमी मारे गये वह सब बेगुनाह थे और मुख्य मंत्री के चेहरे की तरफ मै देखता हूं तो अेसा लगता है कि उन के चेहरे मे खून टपक रहा है, उन के हाथ खून से रगे हुअे हैं। एक बात उन्हो ने भी कही कि .. .

"I have great faith in the people; They get diverted temporary; truth will prevail in the end."

यह मुख्य मत्री को शोभा नही है। जहा तक सत्य का सवाल है वह इस को एक कोन मे देख सकते है। जब हमारे देश मे सूरज चमकता है तो दुनया के किसी और भाग मे अधरा हो सकता है, यह उनकी दृष्टि से सत्य हो सकता है दूसरो की दृष्टि से असत्य हो सकता है। सत्याग्रह के सबन्ध मे जिस बेदर्दी से सरकार की प्रवर्तना हुअी मै यह अर्ज करना चाहता हू और मै यह मानता हू कि सत्याग्रह का हथ्यार ही हमारे देश को महानाश से बचाएग लेकिन इन दिनों तेलंगाना मे ही इस को देखकर मै इस नतीज पर पहुचा हूं कि कही बहुत जल्द ही सत्याग्रह का हथ्यार निकम्मा न हो जाए। गाधीजी के देश मे ही इस को निकम्मा और बेअसर बनाया जा रहा है हालाकि गाधी के नाम पर ही कई कमेटिया बनाकर लोग इस मे रहा करते है। जहा तक हिसा की घटनाए हुअी है जनता की तरफ से कोअी हिंसा नही हुअी। अगर जनता की तरफ से हिंसा होती तो कोअी मत्री मारा गया होता या पोलिस का बडा आफीसर मारा जाता। हा एक चीज हुअी कि एक भूतपूर्व मत्री की नाक कट गई। लेकिन मै दावे के साथ कहना चाहता हू कि हिंसा जनता की तरफ से नही हुअी। मै एक चीज साफ कर देना चाहता हू कि मिलकियत की बरबादी और जान की बरबादी में फर्क करना चाहिए। कही कोअी बस जल गई और इस को हिसा मान ले तो इस का नतीजा खराब निकलेगा। गाधीजी के देश मे इस बात पर भी शासन सभा मे विचार होना चाहिए और दूसरी जगहो पर भी विचार होना चाहिए कि पोलिस कमिशनर के प्रतिबन्ध आदेश यहा ९ महीनो से है। नागरिक अधिकार अपन देश के बडे हिस्से में खत्म कर दिए गये है। यह सब गाधी जन्म शताब्दी मे हो रहा है। इसी तरह से नजर बन्दी का कानून जिस बुरे ढंग से दुरूप्योग किया गया उस के सबन्ध मे एक ही बात कहना चाहता हू। वह यह कि जिस तरह रुपये का अवमूल्यन हुआ है उसीतरह अपने देशमे न्यायकी घिसाई हुअी है। अदालतों का रूख कैसा है उस पर मै ज्यादा टिपन्नी न करते हुअे सिर्फ यह कहना चाहता हू कि २ जुलाई को हम लोगो ने अपनी याचिका हाईकोर्ट में दी २१ जूलाई से ६ अगस्त तक अदालत में उसकी सुनवाई हुअी। २५ अगस्त को उस का फैसला हुआ। न्याय का मतलब यह है कि यह जल्द मिलना चाहिए। अगर न्याय देर से मिलता है तो न्याय न्याय नही रहता वह अन्याय हो जाता है। इस के साथ ही पिछले ९ महीनो से इस सरकार ने जो धाधलिया की हैं मैं उस की दो मिसालें आपके सामने रखता चाहता हूं। नगर निगम ने इसी समय

गिरफ्तार किये जाते है जब कि कारपोरेशन की मीटिंग होने के लिए केवल एक दिन बाकी रहता है। इसी तरह शासन सभा के सदस्यों की गिरफ्तारी कब शुरू होती है जैसा कि गोवर्धन रेड्डी साहब और ईश्वरीबाई ने कहा सदन की बैठक शुरू होन से पहले ही उन्हे गिरफ्तार कर लिया जाता है। दुर्गा विलास होटल जो आबिद रोड पर है उस मे एक आदमी को मार दिया गया। उस के बारे मे मुझे इत्तला मिली है कि सरकार के बडे अधिकारी और बडे बडे मत्रियो ने इस केस मे हस्ताक्षेप किया और कातिल को छुडवाने और उस को फरार करने के लिए साजिश की। मै सी वी के. राव साहब और दूसरे सदस्यो से पूछना चाहता हू कि यह जो अमानुषिक क्रम तेलगाना मे हुआ उस के लिए किसी के पास भी सहानुभूति के दो शब्द भी नही थे. . .

Sri C. V K. Rao :—I am not able to make out what he is talking about on that aspect. I am saying this because he has mentioned my name. If at all he wants to refer to what I said, let him speak at that point in Telugu so that I can under stand how his mind is working

Mr. Speaker :—(To Sri Badri Vishal Pitti) You had better always speak in a language wh ch we do not understand, especially when something is against you.

श्री बदरी विशाल पित्ती यह अच्छा मजाक है अध्यक्ष महोदय। यह जो अन्याय हुआ है उनके संबन्ध मे ज्यादा न कहते हुअ "Atrocities in Telangana" की एक प्रति सदन मे रखना चाहता हू। मै चाहता हू आप भी देखे कि सरकार किस तरह चल रही है। जहा तक अन्याय और जुल्म का सवाल है पोलिस की ओर से जो लाठी गोली चली और जो ज्यादतियां हुअी है उन सब की अदालती जाच होनी चाहिए। अब सवाल यह उठता है कि सत्य क्या है। अगर मुख्य मत्री यह समझते है कि यह कानून और व्यवस्था का मामला है तो मैं यह साफ कहदेना चाहता हू कि यह कानून और व्यवस्था का मामला नही है। शिक्षणिक सस्थाअें खुल गई है यह कहा जाता है। लेकिन अभी इत्तला मिली है कि विद्यार्थियों में काफी असतोश पाया जाता है। इसी तरह से नगर कारपोरेशन और पचायतों के चुनाव को सरकार को रूकवाना पडा। मै दावे के साथ कह सकता हू कि अगर चुनाव हो जाते तो तेलंगाना की जनता की राय मालूम हो जाती। यह भी स्पष्ट हो जाता कि रीजनल कमेटी को निकम्मा बना दिया गया है। उसके तीरमानम् पर कोअी अमल नही हो रहा है। जहां तक मेरा सवाल है मैं तो १९५५ ही से पृथक तेलगाना राज्य की माग करने वाले लोगों में से हूं। राज्य पुनर्रचना आयोग के बारे मे अभी शिशुपाल साहब ने कहा। इस संबन्ध में मैं एक चीज आप के ध्यान में लाना चाहता हू फजले अली कमीशन की रीपोर्ट में यह कहा गया है कि—

"For the present, the Telangana area is constituted into a separate State which may be known as the Hyderabad State with provision for unification with Andhra after the General Election likely to be held in or about 1961 if two-thirds of the Assembly expresses its willingness for such unification."

इस की व्याख्या लोग अलग अलग ढग से कर सकते है । किसी चीज की भी व्याख्या सही ढग से होनी चाहिए । इस संबन्ध मे मै इतना ही कहना चाहता हू कि यह जो पृथक तेलंगान की माग है उसके पीछे इतिहासिक आर्थिकअ, सामाजिक और राजनीतिक कारण है । जो अन्याय हुआ है वह स्वयंसिद्ध है गलतियो को मुख्य मत्री ने स्वीकार किया है और उनके शिश्य शिशुपाल रेड्डी साहब ने भी स्वीकार किया । इस मे दो रायें नही हो सकती जो इतिहासिक कारण है उन मे एक राज्य पुनर्रचना आयोग की रपट है, सूदूसरा कारण तेलगाना प्रादेशिक समिति है तीसरा कारण यह है कि भाषावार प्रान्त रचना के पीछे जो लक्ष था वह असफल हो चुका है और उस का दुरुपयोग हो रहा है। यहा तेलुगु ज्यादा इस्तेमाल होने की बजाए सरकारी काम मे अंग्रेजी ज्यादा आती है । आर्थिक कारण अनेक है । इस के सबन्ध मे मै दो तीन अश आप के सामने रखना चाहता हू । तेलगाना प्रादेशिक कमेटी की———————

Ad-hoc Committee on Planning on Extra Finances of Telangana and implementation of Plan and non-plan Schemes (as adopted by the Regional Committee on 17-2-61)

यह सात मार्च की स्वीकार की गई है । इस मे यह है कि ———————

'The Regional Committee in its Report on Finances pointed out that the financial position obtaining at the time of Re-organisation of the States, i. e. on 1-11-56, was, the Telangana Region was having a surplus balance of Rs. 2.21 crores while in Andhra there was a balance of Rs. 9.72 crores and this minus balance has been increased year by year in that region even though the Committee clearly pointed out to the Government that half of the over-spent amount in Andhra Area should be credited to the Telangana Account ...

In spite of the persistent demand of the Regional Committee, the Government have done nothing in this regard and they continued the policy of less spending in Telangana than its income and over spending in Andhra area than its income even ignoring the basic needs of this region for the Second Plan. The Government while not adhering to the scheme of spending additional finances in the Telangana Area have used the surpluses as resources for getting matching grants from the Central Government for the entire State."

यह तेलंगाना प्रादेशिक कमेटी की रिपोर्ट है जो ७ मार्च को स्वीकार हुवी है। यह स्वयं-सिद्ध है । अभी शिशुपाल साहब ने कहा कि यह ब्याकवर्ड स्टेट है । यह ब्याकवर्ड स्टेट नही है । एकनामिकली वायबल स्टेट है यह सिद्ध होगया है । १०९ करोड तेलंगाना को खर्च किया गया यह भी सिद्ध होगया है। यह उसकी कमेटी की अनेक रुपों से सिद्ध हो चुका है । [सामाजिक सबन्ध में इतना ही कहना चाहता हूं कि सरकारी नौकर अध्यापक व्यापारी मध्यम वर्ग सब ही इस माग के पीछे हैं । सरकारी नौकरो के साथ अत्याचार हुए मैं यह चलपतिराव साहब के ध्यान मे लाना चाहता हूं यह भी तेलंगाना रिजनल

कमेटी की ७ मार्च की रपट है। उस को देख ले तो इस से स्पष्ट हो जाएगा। जहा तक राजनीतिक कारण है मै यह समझता हूं कि योग्यता की सिकुडन हो गई है। जो आदमी मत्री है या उसका रिश्तेदार है यह उसके जिले का या उसके गाव का है या उसके घर का है ऐसा लगता है कि सारी योग्यता सिकुड कर उसी के पास आ गई है। और दूसरे लोगो को अवसर नही मिला।

तेलगाना मत्रियो के सबन्ध मे इतना ही कहन चाहता हू कि यह लोग चपरासी सल्युट मारदेने से या वह जाकर कही उद्घाटन कर देने से खुश होजाते है। वे विफल होगए है इसी लिए आध्र प्रदेश की स्थिति ऐसे होगई है। और तेलगाना के ९ जिले अपना अलग राज्य मांग रहे है। सब से बडी चीज यह है कि आंध्र से जो शासक वर्ग आया है वह विजयता की मनुवृत्ति लेकर आया है और यहा के लोगो को हीन और हेय दृष्टि से देखता है। और यहा के लोगों के साथ दुनियाभर का अन्याय करता रहता है। इस सबन्ध मे मुख्य मत्री तेलुगु और गैर तेलुगु का सवाल उठा दिया करते है। उपाध्यक्ष महोदय आध्र प्रदेश का निर्माण होने से पहले यह राय रखते थे कि विशाल आध्र बनना चाहिए। स्वामी रामानन्द तीर्थ की भी ऐसी ही राय थी। वह अब भी इसी राय के है। वासुदेव नायक साहब की राय दूसरी होगई है। यह अलग चीज है। जो गैर तेलुगु लोग है वह लोग अगर उस समय एक आध्र प्रदेश की माग करते थे तो वह उचित था और अगर आज उन मे से कुछ लोग उसकी माग नही करते तो यह कैसे अनुचित हो जाता है सोचने की बात है यह मेरी समझ में नही आता। विद्यार्थियो, अध्यापको, उसमानिया यूनिवर्सिटी के उप कुलपति राउडा सत्यनारायण साहब, वकील डाक्टर, सरकारी नौकर एन जी ओज, गजीटेड नौकर सब ही इस माग के पीछे है कि पृथक तेलगाना होना चाहिए। यह अनेक बार सिद्ध होचुका है। अगर कोई यह समझे कि कुछ ही लोग इस आदोलन को चला रहे है तो मै समझता हू कि यह तेलंगाना की डढ करोड जनता का अपमान है। मुख्य मत्री साहब यह भी कहा करते है कि यह आदोलन पैसे पर चल रहा है। यह बात साफ है कि बिडला के कारखानो का वह लेकर आय है। कल ही प्रश्न काल मे एक प्रश्न का उत्तर देते हुए उन्होने कहा कि कितने कारखानो की पूजी उन के हाथ मे है। आप जानते है कि हमारे जैसे लोग हमेशा मनापली का विरोध करते रहे है, अगर वह यह समझते है कि स्वर्थ वाले लोग, पैसे वाले लोग इसको चलारहे है तो यह उन की गलती है। पैसे वाले लोग इसको एक दिन दो दिन चला सकते हैं। गुडो के बल पर कोओी आंदोलन एक दो दिन चला सकते है जिस तरह कि यह इनटीग्रेशन का आदोलन चला लेकिन इतने बडे पैमान पर कोई आदोलन इस तरह ९ महीने तक नही चल सकता। सी. वी के राव ने कहा कि————

"..resulting from the sectarin chauvanistic and powermongering demand for separate Telangana raised by feudal and exploiting capitalist classes of the ruling men which demanded disrupting the unity of the working people of the entire Andhra Pradesh ,

मैं अदब के साथ उन से यह कहना चाहता हू कि यह शासनिमटिक कंटेरियन या पावर सागरिंग लोगो की माग नही । यह तेलगाना के लोगो की माग है । आप तेलगाना के गाव गाव मुहल्ले मुहल्ले मे जाकर देखे तो यह साबित हो जाएगा कि यह जनता की माग है । मुख्य मंत्री साहब ती हमेशा सब ही सीमाओ का उल्लघन कर दिया करते है। पद के गौरव की सीमा उनके लिए कुछ भी नही हम समझते थ कि वह ज्यादा सुसस्कृत और शिक्षाप्राप्त आदमी है । मगर वह कुछ भी नही है । क्योंकि २१ अगस्त के समाचार पत्रों के उन्होंने कहा कि——

"The Chief Minister referred to a certain business Community which had settled down in the City since long and warned among thunderous cheers from Congress benches that those vested interests who once had a strongle-hold on the people of Telangana should resist from their present attempts to re establish it. Otherwise it will recoil on you and you will be digging your own grave."

किसी मुख्य मत्री के मुख मे यह बात शोभा नही देती। जैसा कि मैंने पहले ही अर्ज किया उन्होने सब सीमाओ का उल्लघन कर दिया है। इससे उनके दमाग का औछापन, उनके दमाग के गदगी डरपूकपन बिलकुल स्पष्ट हो जाता है।

अन्त मे ज्यादा समय न लेते हुए मै केवल इतना ही अर्ज करना चाहूगा कि यह तेलगाना का आदोलन आध्र वासियां विद्वेष के कारण नही है। ऐसा नही है कि उनके न खिलाफ क्रोध या कोई बैर है। मै आध्र के शासको से विद्वेश तो नही कहूगा लेकिन इतना जरूर कहूंगा कि उनके अन्याय से घृणा जरूर है । उनके खिलाफ लडने का सकल्प है । मै फिर से यह बात दोहराना चाहता हू कि यह आदोलन आध्रओं के खिलाफ नहीं है। आध्र और तेलगाना के लोग सब एक है । हम सब ने एक ही प्रश्न प्रशासन मे रहने की कोशिश की लेकिन यह सभव नही हो सकता। इस लिए हमारे सामने केवल एक ही रास्ता है। अब जो हमारे सामने दो रास्ते है वह यह है कि एक तो पृथक तेलगाना बने दूसरा यह कि आध्र प्रदेश रहे । तेलगाना प्रादेशिक कमेटी ते जो चीज हुअी है उनके कारण यह भी मचंगी आअी है । उसके बारे मे यह तेय करना होगा कि तेलगाना अलग बने या आध्र प्रदेश ह रहे। हम माग को लटकाकर ज्यादा दिन नही रख सकते अगर अैसा हो तो इसके खतरनाक नताएज निकलेगे । हम तो यह मांग करते है कि पृथक तेलगाना होना चाहिए । जहा तक लोकतत्र का सिद्धात है उस पर कोअी आच न आने पाए ऽ डेढ करोड जनता अपने लिए अलग राज्य की माग कर रवेहे है । अगर लोकतत्र चलाता है तो इस माग को स्वीकार करना पडेगा । नरसिंहा रेड्डी साहब और राजेश्वरराव साहब से मैं दरयाफ्त करना चाहता हूं कि अगर तेलगाना का अलग राज्य बन जाता है तो इस से समाजवाद का कौनसा सिद्धान्त टूट जाता है। यह जो लडाई है चाहे यह कोण्डा लक्ष्मण बापूजी के खिलाफ हो या ब्रह्मानन्द रेड्डी के खिलाफ हो, हम को और आप को मिलकर ही लड़ना है । .....

श्री बी नरसिंहा रेड्डी .— इससे तेलगाना और आंध्र के मजदूरों में फूट पड़ जाती है ।

श्री बदरीविशाल पित्ती —तो फिर रूस और चीन को भी मिला लीजिए.....

श्री बी. नरहिा रेड्डी —आध्र और तेलगाना के मजदूर मिलकर आध्र और तेलगाना के जमीनदारों को हटादेगे।

श्री बदरोविशाल पित्ती —यह कहना कि एक भाषा के अनक प्रान्त नही हो सकते यह कुतर्क है। एक भाषा के अनक राज्य हो सकते है। जैसे कि हिन्दी के उत्तर प्रदेश, बिहार, मध्य प्रदेश ५, ६ राज्य है। इन से साबित होता है कि आध्र प्रदेश चिरसत्य नही है। अकबर के जमान में जो नकशा बना था अब वैसा नही है। और जो इद्रा गाधी के जमान में नकशा है वैसा कल नही रहेगा. .. ..

Sri B. Narasimha Reddy :—Because Mr Pitti belongs to the Socialist Party, I want to tell him· ప్రపంచ కార్మికులారా ఏకం కండు. జాతీయ సమస్యను పరిష్కరించడంలో one culture one nationality, one language, one history అనే ఫారంలో, ఒక యూనిట్‌గా చేసి సోషలిజం యొక్క కంటెంట్‌తోటి ముందుకు తీసుకుపోవాలి.

This is the principle applied by Lenin and Stalin in Soviet Russia and this is the first and foremost slogan given by Marx-World's workers should unite.

అటువంటప్పుడు విశాలాంధ్రలో సెపరేషన్ అనేది రావడానికి ముఖ్యంగా సోషలిస్టులకు on the move కమ్యూనిస్టులకు పిలే లేదు. వారి నేషనల్ కమిటి కూడ ఈ విషయంలో ఆమోదించదని నా అభిప్రాయం.

श्री बदरी विशाल पित्ती अध्यक्ष महोदय, दुनया के मजदूर एक हो लेकिन रूस के मजदूर और हिन्दुस्तान के मजदूर मे कितना फर्क है। हाईवेज मे जो रोज होरहा है उसको हम देख रहे है। और फिर एच. एम टी का क्या हाल है और बबई के रिफाइनरी के मजदूर का क्या हाल है। क्या सब एक है सब बराबर है जब हम हिन्दुस्तान के मजदूरों को एक नही कर सकते तो दुनया के मजदूर क्या एक होग। क्या सब को बराबर बराबर सहूलतें मिल सकती हैं। यहा तो यह साल है कि हम पचायतो के तोटियो को हम साबुन तक नहीं दे सकते। दुनया के मजदूर एक हैं यह एक स्वप्न है उस को वैसे ही रहने दीजिए। हमें इस के लिए प्रयत्न करना है उस प्रयत्न को जारी रखिए। इच्छा से कोओी चीज नही मिल जाती मैं ने इस बात को समझने की कोशिश की कि कोनसा सिद्धान्त है जिस की बिना पर अलग तेलंगाना राज्य नहीं बन सकता। कुछ लोग कहते है कि अलग तेलगाना की माग कमजोर क्योंकि इस के बेंगाल केरल और अैसी कई समस्याअे खडी होजायगी वे भी कहेग कि हमको भी अलग देश होना चाहिए। मैं यह कहना चाहता हू कि आपको किसी की देश भक्ति में कोओी सदेह करने का कोओी अधिकार नही है। अगर कोओी सदेह करता है तो वह देशद्रोही होगा।

अन्त मे दो ही बाते कह कर मै खत्म कर दूगा। मेरे दोस्त वी. बी राजू साहब की तरह मेरे दमाग मे कोहरा उन्हों ने यह साफ नही कहा कि जो चीज चल रही है वह गलत है वह यह कहते है कि मुख्य मत्री को हट जाना चाहिए। आध्र प्रदेश की एकता कायम रहेगी लेकिन वह इस बात को भी साफ नही कहते। वे जो चाहते है उस को साफ तौर पर सदन मै कहना चाहिए। क्योंकि वे भी एक नेता समझे जाते है। मै तो यह कहूगा कि मुख्य मत्री रहे या जाए, वह मुख्य मत्री न भी रहे तो तेलंगाना आदोलन निरतर चलता रहेगा। इस समस्या के हल के लिए मुख्य मत्री को सब से पहले अपने पद से हटजाना चाहिए। उन की जगह जे वी नरसिग राव साहब रहे या कोओी और आअे मुझे इस से कोओी दिलचस्पी नही है। वे भी आयें तो इस समस्या का समाधान नही कर सकेग। इस लिए मुख्य मत्री के बदले कोओी और आने का सवाल नही है। इस लिए यहा सब से पहले राष्ट्रपति शासन होना चाहिए और दूसरा काम पृथक् तेलगाना राज्य।

شری سلطان صلاح الدین اویسی (چارمینار) — مسٹر اسپیکرسر - آج جس اہم مسئلہ اس ایوان میں بحث ہورہی ہے میں اسباب کو واضح کردیناچاہتاہوں کہ جہاں تک تلنگانہ کے ساتھ نا انصافیوں کا تعلق ہے تلنگانہ والوں پر جو زیادتیاں ہوئی ہیں اس سلسلے میں دو رائے نہیں ہوسکتے - یعنیاً تلنگانہ والوں پر زیادتیاں ہوئی ہیں اس کا اعتراف ہر شخص کو ہے - اس کے تحت ایک نیا مسئلہ سامنے آرہا ہے کہ اس مسئلہ کا حل یہ ہوسکتا ہے کہ تلنگانہ کو علحدہ کیا جائے - اس مسئلہ کی حد تک میں اور میری پارٹی اپنا رول بالکل غیر جانبدارانہ رکھتی ہے - کسی کی تائید کسی کی مخالفت کا سوال پیدا نہیں ہوتا - میں صرف یہ کہنا چاہتا ہوں کہ جب ناانصافی اور ظلم زیادتیوں کی بنیاد پر کوئی مطالبہ ہو رہا ہے تو پھر انصاف پسندی یہ ہوگی کہ اتحاد بین المظلومین ہو - جن لوگوں کے ساتھ ناانصافی ہوئی ہے ان تمام کا اتحاد ہو - اور یہ جائزہ لیا جائے کہ کس کس لوگوں کے ساتھ کیا کیا ناانصافیاں ہوئی ہیں - بڑی زیادتی جو تلنگانہ کے ساتھ ہوئی وہ نوکریوں میں ہوئی - سرپلس کے تعلق سے ہوئی - لیکن سوال یہ پیدا ہوتا ہے کہ گزشتہ (۲۳) برس میں جو ساڑھے سات ہزار فسادات ہوئے لاکھوں آدمی مارے گئے وہ کیا ہے - یہ تو نہیں ہوا کہ وہ لوگ رکشا چلانے پر مجبور ہوگئے - ہوٹلوں میں برتن مانجھنے پر مجبور ہوگئے - تو پھر سب سے زیادہ مظلوم کون ہے - کون لوگ سب سے زیادہ بے روزگار ہیں - ان لوگوں کو کیا سہولتیں دی گئیں اور ان کے لئے کچھ بھی نہیں ہوا - ایسی صورت میں میرا کسی کا ساتھ دینا بے معنی ہوکر رہ جاتا ہے - ابھی میرے ایک پیشرو مقرر نے کہا کہ آج ہم گاندھی صد سالہ شتابدی منارہے ہیں لیکن اسی زمانہ میں پولس کی فائرنگ سے کئی لڑکے ہلاک ہوگئے - یقیناً یہ ایک بری بات ہے - مجھے بھی افسوس ہے - ایسا نہیں ہونا چاہئے - لیکن میں پوچھنا چاہتا ہوں کہ اس انجیٹیشن میں

و لوگ مارے گئے وہ دو انسان نہے لیکن آج جو گجرات میں پانچ سو آدمی مارے گئے کیا وہ انسان نہیں تھے ۔ کیا وہ لوگ زندگی رکھتے تھے اور یہ لوگ زندگی نہیں رکھتے ۔ جب کسی کے ساتھ ظلم و زیادتیوں کا سوال آتا ہے تو انصاف ہونا چاہئیے ۔ اور یہ دیکھنا چاہئیے کہ ان لوگوں کے ساتھ کیا ہورہا ہے حیدرآباد کے اندر کیا ہوا ۔ یہاں جو مسلسل ناانصافیاں ہورہی ہیں اون کا بھی ہم کو جائزہ لینا چاہئیے کہ آخر کس کس لوگوں کے ساتھ ناانصافیاں ہوئی ہیں ۔ آج کتنے مسلمان بے روزگار ہیں اون کے لئے گزشتہ (۲۳) برس میں کیا کیا گیا ۔ اس ظلم کے تعلق سے دو رائیں نہیں ہوسکتیں ۔ یہ ظلم مسلسل ہورہا ہے ۔ اس لئے میں چاہتا ہوں کہ ہمارے ساتھ بھی انصاف کیا جائے ۔ جب تلگو بولنے والوں کے لئے دو اسٹیٹ ہوسکتے ہیں تو پھر تو ہم غیر جانبدار ہیں آخر ہمارا بھی مطالبہ ہے کہ اردو بولنے والوں کے لئے ایک علحدہ اسٹیٹ ہونا چاہئیے ۔ ہندوستان کے اندر جبکہ (۱۴) زبانوں کے لئے ایک ایک اسٹیٹ ہے تو پھر اردو زبان کے لئے بھی ایک علحدہ اسٹیٹ ہونا چاہئیے ۔ لیکن اردو کے ساتھ آپ نے نا انصافی کی ہے ۔ اردو کو اسٹیٹ کی دوسری سرکاری زبان قرار دینے میں بھی آپ ٹال مٹول کررہے ہیں ۔ اس لئے ہم یہ چاہتے ہیں کہ ہمارے ساتھ بھی انصاف کیا جائے ۔ اور جتنی بھی نا انصافیاں ہوئی ہیں اون کا ازالہ کیا جائے ۔ ہم نے کھلے طور پر اعلان کیا ہے کہ جو بھی ہمارے ساتھ انصاف کریگا اور ہمیں اس کا یقین دے گا ہم اوس کی پھر پور تائید کرینگے ۔ ایک طرف تو انصاف انصاف کی پکار کی جاتی ہے لیکن دوسری طرف جو ظلم ہورہا ہے اوس کے تعلق سے یہاں پر تشدد کے واقعات رونما آرہے ہیں ۔ میں یہ کہونگا کہ جب کوئی تحریک چلائی جاتی ہے تو اس کے چلانے کے سلسلہ میں ایک پالیسی ہونی چاہئیے ۔ یا تو آپ گاندھائی وصول کو قبول کیجئے یا نکسلائیٹ تحریک پر آئیے ۔ گوشری ناگی ناگی ریڈی سے میرا اختلاف رائے ہوسکتا ہے لیکن میں ان کی عزت کرتا ہوں کیونکہ انہوں نے صاف طور پر کہدیا کہ چونکہ اپنے مطالبات کی تکمیل کے لئے وہ ہتھیار اٹھانا چاہتے ہیں اس لئے وہ اسمبلی سے استعفاء دے رہے ہیں ۔ ان کی بات میں صداقت تھی ۔ انہوں نے اپنی صداقت کو ثابت کردیا اور وہ اسمبلی سے نکل گئے اور وہ اب جد و جہد کررہے ہیں ۔ لیکن یہاں نہ یہ نظر آتا ہے نہ وہ نظر آتا ہے ۔ ایک طرف تو عدم تشدد کا پرچار کیا جاتا ہے اور دوسری طرف تشدد کیا جاتا ہے ۔ کتنے لوگوں کی جانیں گئیں اس مسئلہ کے لئے ۔ بچارے غریبوں پر بم پھینکا گیا ۔ کتنے لوگ مارے گئے ۔ ایک پولس والے پر بم پھینکا گیا وہ مر گیا اوسکے آٹھ بچے ہیں ۔ آپ بتائیے اوس میں اوس بچارے کا قصور کیا تھا ۔ اس میں شک نہیں آج وہ آپ کو گرفتار کرنا لیکن کل آپ برسراقتدار آجائیں اور آپ کہیں کہ انڈیرینسٹ کو گرفتار کرو تو وہ اون کو

بھی گرفتار کریگا ۔ وہ تو حکومت کے احکام کی پابندی کرتا ہے ۔ جو حکومت پر رہیگا ان کے احکام کی پابندی کریگا ۔ اب وہ پولس والا مر گیا اس کے بیوی بچے بھوکے مر رہے ہیں کون ان کی مدد کرنے والا ہے ۔ اسی لئے میں یہ کہونگا کہ کانگریسیوں کے لئے ایک ہی اصول ہونا چاہئے ۔ کانگریس پارلیمنٹری بورڈ نے فیصلہ کیا کہ ہم تلنگانہ نہیں بنائیں گے ۔ اور اسٹیٹ کی مزید تقسیم نہیں کریں گے ۔ جب آپ کانگریس میں ہیں تو آپ کو اپنی پارٹی کے ڈسپلن کی پابندی کرنی چاہئے ۔ لیکن آپ یہ سمجھتے ہیں کہ کانگریس کا فیصلہ غلط ہے تو آپ اپنی پارٹی سے نکل جائیے ۔ آپ استعفا دیدیجئے ۔ آپ کانگریس سے استعفا دینا بھی نہیں چاہتے اور تلنگانہ بھی چاہتے ہیں ۔ نہ تو کانگریس کے ڈسپلن کی پابندی کرنا چاہتے ہیں اور نہ ہی کانگریس سے استعفا دینا چاہتے ہیں ۔ میں پوچھتا ہوں کہ یہ کونسا اصول ہے ۔ اب عوام کانگریس کی بات سننے کے لئے تیار نہیں ہیں وہ سمجھتے ہیں کہ ہماری جد و جہد میں وہ لوگ سنجیدہ نہیں تھے ۔ لیکن اسکی ذمہ داری کسی ایک شخص پر نہیں بلکہ پوری کانگریس پارٹی اس کی ذمہ دار ہے ۔ کانگریس کے یہاں کے چیف منسٹرس منسٹرس اور پورے کانگریسی ایم ایل ایز سب کے سب ذمہ دار ہیں ۔ وہ کبھی بھی اپنی ذمہ داری سے سبکدوش نہیں ہوسکتے ۔ آج یہ کہنا کہ ہم جد و جہد کرتے رہینگے غلط ہے عوام اس کو قبول نہیں کرسکتے ۔ وہ چاہتے ہیں کہ آپ سب سے پہلے کانگریس پارٹی سے استعفا دیں ۔ اسمبلی کی رکنیت سے استعفا دیں ۔ یہ عجیب و غریب صورت حال ہے کہ تلنگانہ حاصل کرنے کے لئے دوکاندار اپنی دوکانوں کو بند رکھے ۔ این جی اوز اسٹرائک پر رہیں ۔ طلبا مدارس کو نہ جائیں ۔ لیکن ایم ایل اے ہر مہینہ ساڑھے تین سو روپیہ اپنی جیب میں ڈال لیں ۔ یہ کونسا انصاف ہے ۔ میں کہتا ہوں کہ انہیں بھی استعفا دیدینا چاہئے ۔ آج طلبا ۹ مہینے سے اسٹرائک پر تھے اب آپ کہتے ہیں کہ طلبا مدرسوں کو چلے جائیں ۔ اوں کا وقت جو برباد ہوا آخر اسکی ذمہ داری کس پر ہے ۔ کون اسکی ذمہ داری قبول کرنے کے لئے تیار ہے ۔ یا تو وہ نعرہ تھا کہ جب تک تلنگانہ نہ بنے طلبا مدرسوں کو نہ جائیں ۔ لیکن اب یہ کہہ رہے ہیں کہ طلبا مدرسوں کو چلے جائیں ۔ میں یہ چاہتا ہوں کہ طلبا کو سیاست میں نہیں الجھنا چاہئے ۔ کبھی کبھی دو چار دن کے لئے شامل ہوجائیں تو کوئی بات نہیں ۔ لیکن مسلسل ہڑتال پر رہنا ٹھیک نہیں ہے ۔ آپ نے اپنی پالیسی کے تحت طلبا کو ایک برس تک بیکار رکھا ۔ اوں کا ایک سال ضائع ہوگیا اسکی ذمہ داری کون قبول کریگا ۔ مجھے آپ کی پالیسی سے اختلاف ہوسکتا ہے لیکن میں یہ چاہتا ہوں کہ آپ اپنی پالیسی پر صداقت سے قائم رہئے ۔ ایک طرف آپ نے کہا کہ جب تک تلنگانہ نہ بنے اسٹوڈنٹس کا لچس کو نہ جائیں ۔ لیکن آج آٹھ نو مہینے کے بعد آپ کہتے ہیں کہ طلبا مدرسے چلے جائیں اور

سٹرائک نہ کریں ۔ آپ نے آٹھ نو مہینے تک اون کا جو استحصال کیا آخر اوسکی ذمہ داری کس پر ہے۔ میں یہ بھی چاہوں گا کہ ہمارے ساتھ بھی انصاف کیا جائے (گھنٹی) دیکھئے یہاں بھی میرے ساتھ نا انصافی کی جارہی ہے۔

مسٹر ڈپٹی اسپیکر ۔ آپ کا وقت ہوگیا ہے۔ اب دوسری گھنٹی پر بیٹھجائیے۔

شری سلطان صلاح الدین اویسی ۔ اگر آپ کہیں تو میں بیٹھ جاونگا۔ لیکن میں اپیل کرتا ہوں کہ مجھے اور دو منٹ دئیے جائیں مجھے اس موقع پر یہ شعر یاد آرہا ہے۔

یہ دستور زباں بندی ہے کیسا تیری محفل میں
یہاں تو بات کرنے کو ترسی ہے زباں میری

آپ نے اس شعر کی داد دی ۔ مجھے خوشی ہے کم از کم اردو کا ایک جاننے والا تو مجھے مل گیا ۔ میں یہ کہہ رہا تھا کہ ہمارے ساتھ بھی انصاف کیاجائے ۔ ہم تو اس مسئلہ پر عبر جاندار ہیں ۔ آپ چاہیں تو تلنگانہ بنائیے ۔ چاہے تو آندھرا پردیش کو برقرار رکھئے لیکن میں چاہتا ہوں کہ ہمارے ساتھ جو ناانصافی ہوئی ہے اوس کا ازالہ کیا جائے اور ہمیں بھی تحفظات دئے جائیں ۔ اگر آپ یہ تحفظات نہیں دے سکتے تو پھر میں یہ کہونگا کہ شہر حیدر آباد کو مرکزی زیر انتظام علاقہ قرار دیدیا جائے ۔ آندھرا بغیر حیدرآباد کے ۔ اور تلنگانہ بغیر حیدر آباد کے ۔ آپ گنٹور چلے جائیے آپ ورنگل چلے جائیے ۔ لیکن حیدر آباد میں رہونگا ۔ ہم یہاں پر رہنے والے لوگ ہیں آخر ہماری بیروزگاری کا کیا ہوگا ۔ کسی نے یہ آواز نہیں اٹھائی کہ رکسا والوں پر کیا بیت رہی ہے ۔ ہوٹلوں میں جو لوگ کام کر رہے ہیں اون پر کیا بیت رہی ہے ۔ صرف یہ کہا جا رہا ہے کہ ظلم ہو رہا ہے ۔ میں پوچھنا چاہتا ہوں کہ یہ ظلم کس پر ہو رہا ہے ۔ سب سے زیادہ ظلم کا شکار کون ہیں ۔ میں یہاں پر کھڑا ہوں یہاں پر بھی میں نا انصافی کا شکار ہو رہا ہوں ۔ اس لئے میں یہ چاہتا ہوں ہمارے ساتھ انصاف کیا جائے ۔ مجھے کسی شخص سے بیر نہیں ہے ہم تو سب کے لئے دعاگو ہیں سب لوگ اچھے رہیں ۔ لیکن یہ جو نا انصافی ہمارے ساتھ ہو رہی ہے اوسکو ختم کیا جائے ۔ اردو کو اوسکا جائز مقام دیا جائے ۔ تلنگانہ کے سرپلس میں سے جو سو کروڑ کے قریب بتایا جاتا ہے کم از کم مسلمانوں کی بیروزگاری دور کرنے کے لئے (۱۰) کروڑ دئے جائیں ۔ آپ کہتے ہیں کہ تلنگانہ والوں کو نوکریاں دیئے جائینگے اوسمیں مسلمانوں کے لئے بھی نوکریوں کی گنجائش رکھئے ۔ یہ چیزیں اگر آپ نہیں دینگے اور صرف اپنی تائید چاہینگے تو ہم اسکو قبول کرنے کے لئے تیار نہیں ہیں ۔ ہم چاہتے ہیں کہ ہماری مصیبتیں دور ہوں ۔ ہماری بیروزگاری دور ہو۔ ہماری معاشی پریشانیاں دور ہوں ۔

میں آپ کا مشکور ہوں کہ آپ نے مجھے اتنا وقت دیا ۔

شری شیوراو شنکر (نارائن کھیڑ)۔ مسٹر اسپیکر سر۔ گاندھی ستابدی سال میں پورے تلنگانہ میں جو تحریک شروع ہوئی ہے وہ گاندھی جی کے اصولوں کے عین مطابق ہے۔ کیونکہ انہوں نے کہا تھا گاندھی نے فرمایا تھا کہ ظلم کو برداشت کرنا۔ ظلم کو سہنا ظلم کو بڑھاوا دینا ہے۔ جہاں تک تلنگانہ کے ڈیڑھ کروڑ عوام کا تعلق ہے انہوں نے گاندھی ستابدی کے اس سال میں یہ عظیم تحریک شروع کی کہ ہم مزید ظلم برداشت نہیں کرسکتے اور یہ ظلم برداشت کرنے کے لئے ہم تیار نہیں ہیں۔ گزشتہ (۱۳) سال سے یعنی سنہ ۱۹۵۶ ع سے جب سے کہ آندھرا پردیش بنا اوسوقت سے آج تک ہم نے تلنگانہ کے (۹) اضلاع میں حقارت۔ نفرت اور ناانصافی ہی دیکھی۔ آپ نے بخم ببول کا بویا اور اب یہ کہہ رہے ہیں اس جھاڑ سے آم کھائیے یہ کیسے ممکن ہے۔ آپ نے نفرت کا بیج بویا اور آج اوس کا یہ ثمر حاصل ہو رہا ہے۔ میں اپنے دوستوں سے درخواست کرتا ہوں وہ (۱۳) سال کے اس دور کا اگر ریویو کریں تو معلوم ہوگا کہ اس دور میں نا انصافی ہی نا انصافی اور ظلم ہی ظلم ہوا ہے۔ ہر جگہ ہمارے ساتھ بے وفائی کیگئی۔ اس تعلق سے کسی ایک فرد نے نہیں بلکہ ہر مکتب خیال کے لوگوں نے احتجاج کیا۔ او آج (۹) مہینے سے یہ عظیم تحریک چل رہی ہے۔ بعض لوگ یہ کہہ رہے ہیں کہ یہ بڑے بڑے بیوپاریوں یا انڈسٹریلسٹس کی تحریک ہے لیکن ایسا نہیں ہے۔ بلکہ اس میں نیرڈی۔ سب سیدی واچ آفیسرس عرض سب ہی آج چھ ماہ سے ہڑتال پر ہیں۔ دیہات کا پورا نظم و نسق مفلوج ہوکر رہ گیا ہے۔ وہاں پر کوئی کاروبار نہیں ہو رہے ہیں۔ اور گزشتہ ۹ مہینے سے جو تحریک چل رہی ہے تمام طلبا اوسکی تائید کر رہے ہیں۔ یہ کارنامہ ایسا ہے کہ تاریخ میں اسکی مثال نہیں ملی یہی نہیں بلکہ ہمارے اساتذہ۔ کالج کے پروفیسرس ین۔ جی۔ اوز سب کے سب ہڑتال پر ہیں۔ اون کا روز کا یہ عظیم کارنامہ خود آپ کے سامنے ہے۔ گو وہ آج دفاتر میں ہیں لیکن اون کے دل و دماغ مجروح ہیں۔ اون کا دماغ پریشان ہے۔ وہ اپنے اپنے کاموں کو تندہی کے ساتھ انجام دینے کے قابل نہیں رہے۔ انہوں نے کھلے طور پر یہ اعلان کردیا ہے کہ علحدہ تلنگانہ میں ہی اون کے مسائل حل ہوسکتے ہیں۔ میں آپ کے سامنے چند حقائق پیش کرونگا جس سے معلوم ہوگا کہ ہمارے ساتھ کیسی نا انصافی ہو رہی ہے۔ میں اپنے ہی تعلقہ کی ایک مثال دونگا۔ ظہیر آباد کوآپریٹیو شوگر فیکٹری کو سنہ ۱۹۶۶ ع میں لیسنس دیا گیا۔ اور سنہ ۱۹۶۷ ع میں کیبنٹ میں یہ مسئلہ پیش ہوا کہ سیر کیپٹل (۳۵) لاکھ روپیہ کا گورنمنٹ لے۔ لیکن گورنمنٹ نے انکار کردیا۔ اور اوسکا سیر کیپٹل نہیں لیا چنانچہ ظہیر آباد کوآپریٹیو شوگر فیکٹری اب لیکویڈیشن کے راستے پر ہے۔ اگر حکومت حقیقت میں ایماندار ہوتی تو (۳۵) لاکھ روپیہ اوسکے نزدیک کچھ بھی نہیں تھے۔ اگر حکومت اوسکا شیر کیپٹل لے لیتی تو وہ فیکٹری بہتر طور پر کام

کرسکتی تھی - اسی طرح مائنر اریگیشن کے تعلق سے میں عرض کرونگا کہ میرے ضلع میدک میں ہلدی واگو ایک پراجکٹ ہے - اسکے تحت ہزاروں ایکر زمین زیر کاسٹ لائی جاسکتی ہے لیکن اس پراجکٹ کے سلسلہ میں آبجکشن کرکے کویریر کرکے اسکو دانج جھ سال پنڈنگ میں ڈال دیا گیا - اسی لئے ہم کہتے ہیں کہ اس قسم کے مسئلے صرف علحدہ تلنگانہ میں ہی حل ہوسکتے ہیں - ہمارے پاس ڈی - سی - ایم - ایس کی کوآپریٹیو سوسائٹی ہے - اسمیں (۲۶) لاکھ روپیہ کا تغلب و تصرف ہوا جہاں پر جو ڈی - آر تھا وہ آندھرا رہنے سے تعلق رکھتا تھا - اس لئے اوس معاملہ کی تحقیقات نہیں ہوئی - اور حکومت کے کانوں پر جوں تک نہیں رینگی - چونکہ ایک آندھرا کا آفیسر اس میں انوالو تھا اس لئے اتنی بڑی غلطی کی پردہ پوشی کردیگئی - ایسی صورت میں تلنگانہ کے عوام اس حکومت کا کسطرح ساتھ دے سکتے ہیں - بی - آر - ڈی میں مجھے آپ بتائیے کیا ایک بھی ڈی - پی - او تلنگانہ کا ہے - اگر آپ ایک بھی تلنگانہ ڈی پی - او بتائینگے تو میں مستعفی ہونے کے لئے تیار ہوں - کیا وجہ ہے کہ ایک بھی تلنگانہ کا ڈی - پی - او نہیں ہے - اس سلسلہ میں جو انٹرویو لیا گیا اوسمیں سب سے پہلے آندھرا کے لوگوں کا انٹرویو لیا گیا بعد میں تلنگانہ کے لوگوں کا انٹرویو لیا گیا -

శ్రీ కె. అంజనరెడ్డి : —ఆక్కడ ఆంధ్ర కలెక్టరువున్నారని, ఆంధ్ర డి. ఆర్. వున్నారని చెబుతున్నారు ఎలిగేషన్సు గవర్న మెంటు దృష్టికి వచ్చాయి — ఇది క్వశ్చను అవర్ లో వచ్చింది. షుగరు ఫ్యాక్టరీకి సంబంధించినంతవరకు షేర్సు కలెక్టు కాలేదని చెబుతున్నారు; కాని గవర్న మెంటు షేర్సు యివ్వడానికి సిద్ధంగా వుందని చెప్పారు. ఆనవసరంగా ఆంధ్రవారనీ, వారనీ ఎందుకుచెప్పడం ?

Government is in notice of all those things, شری سیو راو سٹیکر -

but yet they are keeping quiet. You can have that copy. That copy is with me.

میرے پاس اوسکی کاپی ہے آپ پڑھ سکتے ہیں - پہلے جو ڈی بھی اوسکو ڈرالو کیا گیا اوسکو ڈرالو کرنے کے بعد ایک اسسٹنٹ آفیسر مقرر کیا گیا - اور اوسکے زمانہ میں ہی یہ سب کچھ ہوا -

الکٹرسٹی کے تعلق سے میں یہ عرض کرونگا کہ سپریٹ تلنگانہ تحریک سے پہلے ہمارے پاس جید گاؤں کو ریمیونریٹو تصور کرکے سلکٹ کیا گیا تھا لیکن اب سپریٹ تلنگانہ تحریک کے بعد اون ہی گاؤں کو ان ریمیونریٹو ہے کہہ کر کٹ ڈاؤن کردیا گیا - انجنیرس ولیجس میں جاکر کہہ رہے ہیں آپ لوگ تو سپریٹ تلنگانہ چاہتے ہیں پھر آپ کو الکٹرسٹی کیوں دیجائے - کتنے شرم کی بات ہے آج تلنگانہ کے ساتھ ایسا سلوک کیا جارہا ہے - آج آفیسرس کی یہ حراب ہورہی ہے وہ جاکر گاؤں میں ایسا کہہ رہے ہیں - اسطرح تلنگانہ کے لوگوں پر کیچڑا اچھالا جارہا ہے - شری راؤ دلالہ

گوپال نے کہا ہے ایک تخمین کیا تھا کہ پیامن ریلیف کے سلسلہ میں کتنے پیسے خرچ کئے گئے۔ اوس سے معلوم ہوا کہ تلنگانہ کے لئے جو (۱۱۱) لاکھ روپیہ رکھے گئے اوسمیں ایک پیسہ بھی خرچ نہیں کیا گیا اسکے برخلاف آندھرا میں (۱۳) لاکھ روپیہ خرچ کئے گئے۔ تلنگانہ میں (۱۲۱) لاکھ روپیہ سرپلس رکھے گئے اور ایک پیسہ بھی خرچ نہیں کیا گیا۔ آپ کے سامنے کوئسچن ہے آپ دیکھئے کہ تلنگانہ کے ساتھ کیسی ناانصافی کیگئی۔ ریلیف ورک کے سلسلہ میں بھی ناانصافی کیگئی۔ اس لئے میں عرض کرونگا کہ تلنگانہ پر جب اتنا ظلم وستم ہورہا ہے اور اوسکے ساتھ جب اتنی نفرت اور حقارت کا سلوک کیاجارہا ہے تو پھر تلنگانہ کے ڈیڑھ کروڑ عوام اگر علیحدہ تلنگانہ کا مطالبہ کرتے ہیں تو وہ حق بجانب ہیں۔ یہ حق انکو ملناچاہئے سنہ ۱۹۵۶ء میں زبان کی بنیادوں پر جو نقشے بنائے گئے وہ غلط ثابت ہوگئے وہ بیکار ہوگئے ہیں۔ زبان کی بنیاد پر جو ایمائر بناکر بیٹھے ہیں وہ ہندوستان کے لئے ایک دھوکا ہے۔ اور تلنگانہ کے عوام نے اسکو ظاہر کردیا ہے لسنگویج کی بنیاد پر ریٹ کا مسئلہ حل نہیں ہوسکتا۔ ہمارے بہت سے آندھرا کے دوست کہہ رہے ہیں کہ ہم مل جل کر رہینگے۔ لیکن ہمارا دل جل رہا ہے۔ ہمارے نوجوان سرورکار ہیں انکی نوکری کی کوئی ضمانت نہیں ہے۔ پھر ہم کیسے مل جل کر رہ سکتے ہیں۔ برہمانند ریڈی صاحب نے اسمبلی دیکر ایک ناٹک بتایا۔ تلنگانہ کے عوام یہ کہہ رہے ہیں کہ یہ سیاستدان کہتے ہیں کچھ اور، اور کرتے ہیں کچھ اور۔ ۱۳۔ مارچ کو اسمبلی میں کہتے ہیں ایک راونڈ ٹیبل کانفرنس ہوناچاہئے۔ ہم کو سیکریمائسس کرنا چاہئے۔ لیکن باہر کہتے ہیں آندھرا پردیس قائم رہنا چاہئے۔ بعض لوگ کہتے ہیں کہ تلنگانہ وائیبل اسٹیٹ نہیں رہیگا۔ میں کہونگا کہ تلنگانہ کا اسٹیٹ وائیبل رہیگا۔ وہ آبادی میں بڑا ہے۔ انڈسٹریز کی نوکری کے لئے بہت سے ری سورسس تلنگانہ میں ہیں۔ اس لئے تلنگانہ ہر لحاظ سے سرسبز و شاداب رہیگا۔ ہمارے اردو دوستوں کا خیال ہے کہ آندھرا میں ہی رہکر اردو کی ترقی ہوسکتی ہے۔ میں کہونگا کہ یہ غلط ہے۔ میں انکو یقین دلاتا ہوں کہ ہم بھی اردو سے دلچسپی رکھتے ہیں ہم بھی جذبات رکھتے ہیں۔ اردو کا وقف تلنگانہ میں یقیناً بہتر رہیگا۔ میں اردو دوستوں کو یقین دلاتا ہوں انکے شکوک و شبہات غلط ہیں تلنگانہ میں مسلمان بھی بڑی آن بان سے رہ سکتے ہیں۔ جئے تلنگانہ

సమాచార శాఖ మంత్రి (శ్రీ ఎ. వాసుదేవరావు).—అధ్యక్ష, నిన్న నేడు తెలంగాణా ప్రాంతంలో ఉండే పరిస్థితిపై గౌరవసభ్యులు చాలా మంది వారి వారి అభిప్రాయాలని చెప్పారు ఈ శాసనసభ ఈ సమస్యపై చర్చ జరిపి జాగ్రత్తగా చర్చించి మన ముందున్న సమస్యలను పరిష్కరింపచేయడంలో ఈ సభ శక్తి సామర్థ్యాలు ఉపయోగపడాలనేదే మన అందరి కాంక్ష కూడా. ఎవరు ఏ విషయాలు మాట్లాడినా అభిప్రాయాలు చెప్పడంలో అప్పుడప్పుడు ఉద్రేకాలను పెంచేవిధంగా

మొత్తంపై ఒకటి యథార్థమైన విషయం ఎనిమిది మాసాలుగా తెలుగు దేశంలో ప్రజలందరిని కలవరపరచిన సమస్య ఇది చాలా మనస్సులను పాడు చేసింది. బాధ పరచింది. అనేకమంది చాలా హింసలకు గురి అయినారు. అనేకమంది చనిపోవడం జరిగింది. అనేకమందికి గాయాలు తగిలాయి. ఆస్తులకు నష్టం కలిగింది. అవమానాలు కలిగాయి. మొత్తంపై ఈనాడు ఈ సమస్యపై మాట్లాడే ముందు ప్రథమంగా సమాజంలో ఒకనిగా నా హృదయపూర్వకమైన సంతాపాన్ని బాధితులు ఎవరైనా వారందరి పట్ల సవినయంగా మనవి చేసుకుంటున్నాను. ఈనాడు ఆంధ్ర దేశంలోని తెలంగాణా ప్రాంతంలో ఈ అలజడి ఏదైతే ఉండిందో దానివల్ల నేను గ్రహించిన విషయాలు విర్మొగమాటంగా నిష్పక్షపాతంగా చెప్పాలని ప్రయత్నం చేస్తూ ఏ ఒక్కరిని వ్యక్తిగతంగా కించపరచాలని కాని ఒకరిపై నేరం మోపాలని కాని ప్రయత్నం చేయకుండా ఉండాలనే ఉద్దేశంతో నేను మనవి చేసుకుంటున్నాను. మన అందరికి తెలుసు చరిత్రలో ఇంతవరకు తెలుగు జాతి ఎప్పుడు ఏ విధంగా చీలిపోవడం జరిగింది, మరల ఏ విధంగా కలిసిపోవడం జరిగింది, అనేక ఒడుదుడుకులను దాటించుకుని స్వతంత్రం పొందిన తరువాత ఎట్టకేలకు 1956 లో తెలుగు ప్రజలందరు ఒక త్రాటిపై ఒకే వ్యవస్థలో కలిసేందుకు కావలసిన ప్రయత్నం చేసుకోవడం జరిగింది. అందుకు పెద్దలయొక్క శక్తి, వారి త్యాగాలు తెలుగు ప్రజల వెనుక ఉన్నాయని భావించే వారిలో నేనూ ఒకణ్ణి. ఆనాటి నుంచి ఈనాటివరకు, 1956 నుంచి ఈ నిమిషం వరకు, ఇకముందు కూడా, తెలుగు జాతి సమైక్యత కావాలని, తెలుగు జాతి ఒక్కటిగా ఉన్నప్పుడే భారతదేశ చరిత్రలో, పటంలో సముచితమైన స్థానాన్ని గౌరవాన్ని సంపాదించుకోవడమే కాకుండా నాలుగు కోట్ల మంది తెలుగు ప్రజల సర్వతోముఖాభివృద్ధి అన్ని రంగాలలో జరుగుతుందని ప్రగాఢంగా విశ్వసించే వారిలో నేనూ ఒకణ్ణి. ఈనాడున్న ఆందోళన పరిస్థితిని దానికి గల కారణాలను మనం ఒకసారి జ్ఞప్తికి తెచ్చుకోవలసిన అవసరం కనబడుతుంది. 12 సంవత్సరాల కాలం తరువాత దురదృష్టవశాత్తు ఈనాడు తెలుగుప్రజలలో ఎవరికి వారికి విడిపోదామని వస్తున్నదంటే ఏమిటి? ఈవేళ తెలంగాణా ఒక ప్రాంతంగా విడిపోదామని చెబుతున్నారు. దీని అర్థం రాయలసీమ కోస్తా జిల్లాలు కలిపి ఒక ప్రాంతంగా విడిపోవాలనేవారు కొంతమంది ఉండవచ్చును. రాయలసీమ ప్రాంతం వేరుగా ఉంటే మంచిదనేవారు కొంతమంది ఉంటే ఉండవచ్చును. ఏది ఏమైనప్పటికి విడిపోవాలనే ఆలోచన నూటికి నూరుపాళ్లు తెలంగాణావారికే ఉందని చెప్పడంలో సత్యం లేదని మనవిచేస్తున్నాను. చరిత్రలో మనం అప్పుడప్పుడు యిటువంటి విషమ పరిస్థితులు వచ్చినప్పుడు ఎవరికి వారము ఏదోవిధముగా ఎవరిదారి వారు చూసుకుందామని చెప్పేవారు కనపడుతూ వచ్చారు. అందుచేత నేను మనవిచేసేది ఏమిటంటే ఎందుకు విడిపోవలెఁ విడిపోవలసిన అవసరం ఏమిటి? ఏమి ఇబ్బంది వచ్చిందని విడిపోవాలి? అందుకు కారణాలు ఏమిటి? ముఖ్యంగా 1956 నుంచి ఈనాటివరకు కొన్ని నష్టాలు జరిగాయి, కొన్ని కష్టాలు జరిగాయి. తెలుగువారందరిలో ఏదో ఒక అడ్డుగీత గీసి కోస్తా రాయలసీమ ప్రాంతంలో ఉండేవారు, ఆంధ్రులని లేదా యిక్కడ తెలంగాణా అని చెప్పుకునే

వ్యవహారంలో ఉంటూ 9 జిల్లాలలో ఉండేవారు ఒక జాతి అని వారు ఒక జాతి అని వారు పీరిపైన దండయాత్ర చేసినారని ఒక పద్ధతిలో ఏదయితే వ్యవహారం జరుగుతూ వచ్చిందో ఆ అప్రోచ్‌ను నేను చాలా తీవ్రంగా వ్యతిరేకించడమేకాకుండా యిటువంటి అభిప్రాయాలు కలుగుతున్నందుకు, కలుగచేస్తున్నందుకు, చాలా బాధపడుతున్నానుఅని మనవిచేస్తున్నాను. అధ్యక్ష, అసలు అన్యాయాలు జరిగినాయంటే, సజీవమైన సమాజంలో ఎప్పుడూ న్యాయానికి అన్యాయానికి మధ్య ఉండే సంఘర్షణ ప్రయాణం చేస్తూనే ఉంటుంది సంఘర్షణ అంటూ లేకపోతే సమాజం లేనే లేదు. ఎప్పుడూకూడా పరిణతి తరంవారు వారియొక్క అనుభవంలో ఒక మంచిని సాధించుదామనే ప్రయత్నాలు కృషిచేస్తూ ఆశలన్నీ పూర్తికాక మిగిలినవి రెండవతరంలో చేపట్టడం ఈవిధముగా జరుగుతూ ఉంది. సమాజంలో ఈరోజువరకు సమస్యలన్నీ పూర్తి అవుతాయి, పరిష్కారం అవుతాయి రేపటినుంచి సమస్యలు అనేవి ఉండవు అనే అభిప్రాయానికి తావు లేదు. అందుకని నేను మనవి చేసేది సమాజంలో అన్యాయం జరిగినా సమాజంలో మరొక విధమైన అపచారం జరిగినా ఏ అన్యాయాలకుగాని ప్రాంతీయ పరిధులు లేవని స్పష్టంగా మనవిచేస్తున్నాను. ముఖ్యంగా తెలంగాణా ప్రాంతానికి సంబంధించినటువంటి అన్యాయాలు అని చెప్పుకునేవాటిలో ఒకటి మిగులు నిధులకు సంబంధించినటువంటి సమస్య. రెండవది ఈ ప్రాంతంవారికి చెందవలసిన ఉద్యోగాలు చెందలేదని. సర్వీసెస్ యొక్క వి లీ సీ క రణ లో ఇంటిగ్రేషన్ లిస్టులుగాని ప్రొమోషన్సులో గాని కొన్ని అన్యాయాలు జరిగినాయని చెప్పుకోవడం జరుగుతున్నది. వాటిలో నేను మొదలు మిగులు నిధుల గురించి ప్రస్తావించదలచుకున్నాను. మిగులు నిధుల విషయంలో రెండవ ప్రణాళిక అంతానికి రీజియనల్ కమిటీ పజిన సబ్ కమిటీ లెక్కలు తేల్చారు. ఆ లెక్కలు 22 కోట్లు సుమారు తేల్చుకుని యిది మూడవ ప్రణాళికకాలంలో ఖర్చు పెట్టాలని అనుకున్నారు. అట్లానే మూడవ ప్రణాళికకాలంలో లెక్క తేల్చడం జరిగింది. తేల్చినప్పటికి కూడా అపరిష్కృతంగా ఉంది. 1967 సంవత్సరం ఎన్నికలైన తరువాత మేమంతా రీజియనల్ కమిటీ పజిన ముఖ్యమంత్రి గారి దగ్గరకు వెళ్ళి మూడవ ప్రణాళిక ఆఖరుకు ఈ మేరకు యివి ఉన్నాయి పెట్టుబడిలో ఈ మేరకు రావాలి, రివిన్యూ ఆదాయము,ఖర్చు ఈవిధముగా ఉంది అని చెబితే వారు సంతోషంగా ఒప్పుకోవడమే కాకుండా మీరు యింకా ఒక పని చేయండి ఏ అనుమానమైనా యిటువంటివి ఉండడం మంచిదికాదు, ఎప్పుడయినా సరే వెనుకబడి ఉన్నటువంటి ప్రాంతం ఎక్కడ ఉన్నాసరే ఏదయినా సరే అభివృద్ధికి తీసుకుని రావాలి అదనంగా ఖర్చు పెట్టుకొనే బాధ్యత ఉంది ఆటువంటివి పరిశీలించి తీసుకురండి అని వ్యయముగా చెప్పినారు. ఇప్పుడు నేను చెప్పదలచుకున్న విషయం బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి ప్రభుత్వం ఈ సమస్యలపట్ల ఏదయినా న్యాయంగా పరిష్కారం చేయాలనే తలంపుతో ప్రయత్నం చేసినదా లేదా అనే విషయాన్ని తెలుసుకోవలసిన అవసరం ఉంది. అంతే కాకుండా తెలంగాణా ప్రాంతంలో ఉండే ఉద్యోగాల విషయంలో ఈ ప్రాంతం వారికే దక్కాలనే పోయిన సంవత్సరం జి. ఓ. మీద హైకోర్టుకి పోవడం పబ్లిక్ ఎంప్లాయిమెంటు గడువు పొడిగించాలని ఒప్పుకున్నది. పార్లమెంటు చేసిన దానిని సుప్రీంకోర్టు కొట్టిపారేసిన విషయం తెలుసును. ప్రభుత్వం చేసిన అన్యాయం ఎక్కడ ఉందో

ఊహించలేకుండా ఉన్నాను. అట్లాగే సర్వీసెస్ విలీనీకరణానికి స్టేటు అడ్వయిజరీ పజిన గాని సెంట్రల్ అడ్వయిజరీ పజిన గాని చాలా సమస్యలు అపరిష్కృతంగా ఉన్నాయి. పరిష్కరించిన వాటిలో కూడా ఒకే ప్రాతిపదికపైన ఒకే సూత్రాలపైన అన్ని డిపార్టుమెంటులలో పరిశీలన జరగలేదు అనేటటువంటి అభిప్రాయం ఉందినది. ఇటువంటిది ఏదయితే ఉందినదో వారి అభిప్రాయాలను స్పష్టంగా చెప్పడం జరిగింది. దానిపైన ప్రభుత్వం పరిష్కరించకూడదు, ఎవరో ఒకరు, ముగ్గురు ఉద్యోగులకోసం ప్రభుత్వం ఈ నేరాన్ని తానే నిర్ణయించాలనే ఉద్దేశ్యంతో ఉందని ఆనాడూ విశ్వసించ లేదు. ఈనాడూ విశ్వసించడానికి సిద్ధముగా లేనని మనవిచేస్తున్నాను. ఇప్పుడున్నటు వంటి సమస్యలలో ఒక్కొక్క సమస్య ముఖ్యంగా 1967 ఎన్నికలు జరిగిన తరువాత రీజియనల్ కమిటీ సభ్యులందరూ కూడా అతిశ్రద్ధతో తెలంగాణా సమస్యలు పరిష్కరింపబడాలనే ఉద్దేశ్యముతో ఉన్నాము. తెలంగాణా సమస్యలు పరిష్కారం కాకుండా ఉండాలని ఏ సభ్యునికి కూడా ఉండదు. ఆ విధముగా ఆపాదించకూడదు. అయితే యింక వేరే విధమైన అభిప్రాయం కలిగిన పెద్దలు ఉంటే ఈ ప్రాంతానికి వారే దేశ భక్తితో ఉన్నతమైన ఆలోచన చేస్తామనుకుంటే, వారికే పరిమితం చేసుకునేవరకు అయితే ఫరవాలేదు, ఆక్షేపణలేదు, కాని యింకొకరిని అవమానించడంవల్ల వారి గొప్ప తనానికి క్రెడిట్ యాడ్ అవదని విచారపడుతున్నాను అధ్యక్ష, ఈ సందర్భంలో నేను మనవి చేయదలచుకున్నది గత నవంబరు మాసంలో జరిగిన ఈ శాసనసభలో మూడవ ప్రణాళిక అంతానికి శేషిన 30 కోట్లు ఈ సంవత్సరం నుంచి 5 సంవత్సరాలలో ఖర్చు పెట్టాలని. ఈ రెండు సంవత్సరాలలో ఏదయినా ఉంటే వెంబడే తేల్చి అందులో జమ చేసుకోవాలి. ప్రతి సంవత్సరం లెక్కలు సర్దుబాటు చేసుకుని వచ్చే సంవత్సరంలోనే దీనిని పరిష్కరించుకోవాలని ముఖ్యమంత్రిగారి ముందర రీజియనల్ కమిటీ సభ్యులం మేమంతా మాట్లాడిన విషయాలు కూడా మనవిచేస్తున్నాను. అధ్యక్ష, దురదృష్టవశాత్తు జరిగినది ఏమిటంటే 1963 సంవత్సరం నవంబరు తరువాత తెలుగుజాతి జాతకంలో ఏమి వ్రాత వ్రాయబడినదో కాని మొత్తంపైన సమస్యలను ఏ విధముగా పరిష్కరించుకోవాలనే కోణంలో కాకుండా అందులో రాజకీయాలు స్పష్టంగా ప్రవేశించాయని ఆనాడూ విశ్వసించాను, యింతకుముందు అనేక పర్యాయములు చెప్పాను, ఈనాడు సవినయంగా మనవిచేయదలచుకున్నాను. అయితే విద్యార్థులు ఈ తెలంగాణా సమస్యలపట్ల ప్రభుత్వం కార్యక్రమాలను నిర్వహించడంలో అన్యాయం చేస్తున్నారు. అన్యాయం జరగకూడదు, రక్షణలు తప్పకుండా అమలు జరపాలి అని ఉద్యమం ప్రారంభించిన సంగతి తెలుసును. దానిపైన వారు ప్రారంభించిన ఉద్యమంపైన విద్యార్థుల ఉద్యమం అందుకని దానికి తక్షణమైన పరిష్కారం కనుగొనాలనే ఉద్దేశ్యంతో శాసన సభలో పెద్దలందరిని, ప్రతిపక్షనాయకులందరిని ముఖ్యమంత్రిగారు వారి యింటికి పిలిచి రెండు రోజులు కూర్చుని అక్కడ కొన్ని స్పష్టమైన నిర్ణయాలు చేసుకోవడం జరిగింది. అయితే అధ్యక్ష, ముఖ్యమంత్రిగారు 18-19 దరిమిలా పిలవగా కాని, రీజియనల్ కమిటీ సభ్యులందరు చొక్కారావుగారు పిలిచిన మీదట కమిటీ రూమ్‌లో సమావేశం అయినాము. ఆ రోజు అక్కడక్కడ తీవ్రమైన సంఘటనలు చెదురు మొదురుగా జరిగితే దృష్టికి రావడం అందోళన పడుతున్న కాలంలో ఆనాడూ మనవి జేసాను. తెలంగాణా సమస్యలను పరిష్కారం చేసుకునే బాధ్యత మనపైన [illegible]

వలసిన అవసరం ఉంది, పిల్లలతో అప్పీలు చేద్దాము. మనలో కొన్నం జరుగుతుందేమో నని వారు ప్రారంభించారు, దాని తీవ్రతను మన దృష్టికి తీసుకురావడానికి చేసిన ప్రయత్నానికి హర్షంప్రకటిస్తూ ఈ బాధ్యత స్వీకరించవలసిన అవసరం ఉందని మనవిచేస్తున్నాను. దురదృష్టవశాత్తు దానికి అనుగుణమైన కార్యక్రమముగాని ఈ బాధ్యత స్వీకరించి అందరము కలసిమెలసి పనిచేసే అవకాశముగాని కలుగలేదు. 19 జనవరి ఒప్పందం జరిగినతరువాత ప్రత్యేక తెలంగాణా నినాదము పిల్లలలో ఏర్పడ్డము జరిగింది ఒక ప్రక్క తీవ్రముగా ఉద్యమము జరుగుతూ పోతూ వుంటే తెలంగాణా సభ్యులు ఈ సమస్యను నెత్తిమీద వేసుకొని పరిష్కరించడానికి కావలసిన ఏ ప్రయత్నము చేయవలసివుండెనో ఆనాడు చేయలేకపోయామని నా అంతరాత్మ చెబుతున్నది. ఒకవైపు ఉద్యమమునడుస్తూవుంటే తెలుగు ప్రజలందరూ ఒకే త్రాటిపైన నిలబడి వ్యవహరించడానికి కావలసిన తీర్మానాన్ని మార్చి సమావేశములో ఈ శాసనసభ ఆమోదించివది. ఆంధ్రప్రదేశ్ సమగ్రతను పరిరక్షించుటకు అని తీర్మానము అయినది. ఆ ఇదే శాసనసభ ఆ తీర్మానమును ఆమోదించినది. గౌరవసభ్యులందరము ఆంధ్రప్రదేశ్ సమగ్రతకు...

శ్రీ బి. రత్నసభాపతి :—ఆలాంటితీర్మానము చేయలేదు అని నేను అనుకొంటున్నాను. మార్చి సమావేశములో ఆంధ్రప్రదేశ్ సమగ్రతపైన తీర్మానము చేశామా?

శ్రీ ఎ. వాసుదేవరావు :—నేను చూపిస్తాను. ఆ ఆ తీర్మానమే కాకుండా పెద్దలు పత్రికాప్రకటనలు చేశారు. ప్రకటనలు చేసిన పెద్దలు రోజురోజుకు ఈ ఉద్యమానికి ప్రోత్సాహము యిచ్చేవిధంగానే వారియొక్క ప్రయత్నాలు జరిగినవి. ఈ ఉద్యమ ప్రభావములో మనముకూడ కలసిపోతే బాగు అనే ఉద్దేశ్యము కావచ్చు ఈ ఉద్యమములో భాగస్వాములుగా వున్నందువల్లనే మనకుకూడ కొంతకీర్తి దక్కుతుంది అని కావచ్చు, హృదయపూర్వకంగా ఆ నినాదముపైన కొంతమందికి కొంతవరకు విశ్వాసము వుండవచ్చు. కాని వారి మనస్సులలోవున్న ఉద్దేశ్యాన్ని నేను ఏమీ వ్యాఖ్యానించదలచుకొనలేదు. ఏ శాసనసభ్యులమైతే ఏకగ్రీవముగా రాష్ట్రసమగ్రతను పరిరక్షించుకోవాలి అని తీర్మానము చేసుకొన్నామో దానికి ద్రోహదముగా కాకుండా ఎప్పుడయినాసరే ఈ ఉద్యమకారులకు నచ్చచెప్పవలసిన ప్రతిసమయములోను ఎవరో ఒకరము మనమే కొంతమంది ప్రోత్సాహముయిచ్చే విధంగా ఈ కార్యక్రమాలలో నిమగ్నపయ్యే పరిస్థితులు ఏర్పడినవి అని మనవిచేస్తున్నాను. ఈనాడు ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలా, లేకపోతే ఆంధ్రప్రదేశ్ ఇదేవిధంగా వుండాలా అనే సమస్యను చర్చించవలసిన అవసరములేదని గౌరవసభ్యులందరికి మనవిచేయదలచుకొన్నాను. ఎందుకంటె తెలుగుజాతిఅంతా ఒకటిగాఉండాలని నిర్ణయమైపోయినది. తెలుగు జాతి విచ్ఛిత్తి జరగకూడదని హృదయపూర్వకముగా భావించేవాణ్ణి.

(Mr. Speaker in the Chair)

ఏదైనా అన్యాయాలుజరిగినా స్పెసిఫిక్‌గా వాటియందు పరిశీలనజరిపి అటువంటి అన్యాయాలు లేకుండా న్యాయము చేకూర్చడానికి ప్రయత్నముచేయాలి కాని మరొక విధంగా ఆలోచించడము తెలుగు ప్రజల అభివృద్ధిని కుంటుపరచడానికి కావలసిన

కార్యక్రమానికి తోడ్పడుతుందని మనవిచేస్తున్నాను. పెద్దలు మాట్లాడుతూ ముఖ్యమంత్రి గారు కూడ అన్యాయాలు జరిగినవి అని ఒప్పుకొన్నారు అని అన్నారు. నేను దానిలో దోషము వుందనుకొనడములేదు. వారిదృష్టిలో ఒప్పుకొనడమే దోషము అనుకొంటే వారి అభిప్రాయాన్ని పునఃపరిశీలించుకోవలసిన అవసరము వుందేమో అని ఈనాడు అనుకొనవలసి వస్తున్నది. ఏ మేరకయినా అన్యాయముజరిగినా, గతములో ఎవరు మంత్రులు వున్నా, ఎవరు ముఖ్యమంత్రులు వున్నా వాటన్నింటిని పరిశీలించాలి. ఈ ప్రాంతములో సంతృప్తిని కలుగచేయడం ప్రభుత్వముయొక్క విద్యుక్త ధర్మమనే అభిప్రాయము ముఖ్యమంత్రిగారికి వుండడములో తప్పుఏమిటో నాకు అర్థముకాలేదు లేప్సెస్ ఏవో కొన్ని వున్నవి వాటిని పరిష్కారము చేయాలని చెప్పడమును సదుద్దేశ్యముతో తీసుకొనకుండా ప్రత్యేకముగా ఈ 9 జిల్లాలు కాని అవతల ప్రాంతమంతా ఒక జాతిగావుండి మ్రింగివేస్తున్నారని చెప్పడము, అమాయకులైన ప్రజలకు, ముక్కుపచ్చలారని, పసిపిల్లల లేత హృదయాలకు యింతఅన్యాయం జరిగిందని చెప్పినప్పుడు వారికి యింత అన్యాయము జరిగినదాఅని కోపముారావడము సహజము. కోపమువచ్చినప్పుడు వారియొక్క అగ్రహాన్ని వెలిబుచ్చడము సహజము. అయితే ఈ ఉద్యమాన్ని సక్రమమైన పంథాలో నడిపారా లేదా అనే చర్చలోకి వెళ్ళదలచుకొనలేదు. మొత్తముమీద ఈ ఉద్యమాన్ని తాత్కాలికముగా అనుకోండి, ఏమైనా కాని విరమించుకొనడము జరిగింది. ఉద్యోగస్తులు ఆఫీసులకు వెడుతున్నారు. పిల్లలుకూడ సముచితమైన నిర్ణయము తీసుకొన్నందుకు మసందరము వారిని అభినందించవలసిన అవసరము వున్నది. ఈనాడు మనము అసలు సమస్యను పరిష్కరించడములో ప్రయత్నము చేసేదానికి బదులు ఈ సమస్య వున్నది కాబట్టి దానిని ఎవరి దృక్పథముతో వారు ఆలోచించి దానికి ఒక చిచ్చుపెట్టి అందులో ప్రయోజనము లాగుకొందాము అనే పద్ధతివల్ల తెలుగుజాతి నష్టపడుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. గత 8 మాసాలుగా జరిగిన నష్టమును 50 కోట్ల వరకు వుంటుందని మిత్రులు జయపాలరెడ్డిగారు చెప్పారు మంచి ఎకనమిస్టుచేత లెక్కవేయించిన యింతకంటె కూడ ఆ నష్టము ఎక్కువ అవుతుందని నా అభిప్రాయము. ప్రభుత్వ యంత్రాంగములో లోపాలు వుంటే దానికి ప్రజలు యింత పెద్దపెట్టున అవస్థపడే స్థోమతులో లేరు. ఈ ఉద్యమములో మానవుని కనీసము మానవునిగా గుర్తింపు, మానమర్యాదలకు లోపము కళ్ళారా చూడడము జరిగింది ఒకరిని ఒకరు ద్వేషించుకొనే పరిస్థితి జరిగింది, ప్రజాస్వామ్య సూత్రాలకు కనీస విలువ యిచ్చే గౌరవమును మరచిపోవడము జరిగింది. అందుచేత ఉన్నతాధ్యాసము చదివికూడ మరల అక్షరాభ్యాసముదగ్గరకు రావలసినస్థితి ఏర్పడింది. యిది ఏ ఒక ప్రాంతానికి సంబంధించిన సమస్య కాదు, ఏ ఒక కుటుంబానికి సంబంధించిన సమస్య కాదు, ఏ ఒక జిల్లాకు సంబంధించిన సమస్య కాదు, మానవ చరిత్రకు సంబంధించిన సమస్యగా పరిగణిస్తున్నాను. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో వున్న ఖనిజ సంపదను గాని, నదీజలాల సంపదనుగాని, అటవీ సంపదనుగాని మానవ శక్తిని తోడించి తెలుగు దేశము, తెలుగు ప్రజల పురోభివృద్ధికి తోడ్పడవలసిన అవసరము వున్నది తప్ప ఇంకొక విధంగా ఆలోచించకూడదు. అక్కడక్కడ ఏమైనా అన్యాయాలు జరిగినదీ అన్నప్పుడు, జరిగితే జరగవచ్చునుదానిని, నేను కాదనడములేదు. అది తెలంగాణా

మాత్రమే పరిమితమై వున్నదని చెప్పడంలో ఏకీభవించడము లేదు. ఉద్యోగులకు ఒక పద్ధతిలో అన్యాయము ఒకచోట జరిగితే యింకొక పద్ధతిలో యింకొకచోట జరుగుతుంది. రంప్లెంట్ బ్యూరోక్రసీని, నేరము చేసినది బ్యూరోక్రసీని. చివరకు పరిష్కారము చేయవలసినది బ్యూరోక్రసీ. అని దృఢముగా విశ్వసిస్తున్నాను. ఈ విషయములో ఒక ఉన్నతాధికారిని పరిశీలన చేయడానికి ఏర్పాటు చేయాలని రీజనల్ కమిటీ చెప్పినది. దానికి ముఖ్యమంత్రిగారు ఒప్పుకొనడములో వెనుకకు తీయకూడదని నేను అభిప్రాయపడుతున్నాను. అధ్యక్ష, ఈనాడు వాతావరణం అంతా బాగుంది, ఇప్పుడు శాంతి వుంది, అంతా అయిపోయిందని అనుకొంటే పొరబాటు. తక్షణం ఏదో చేయకపోతే విషమ పరిస్థితులు వస్తాయని హెచ్చరిస్తున్నాను. ఉద్యమం చల్లారటంకాని, పెరగటంకాని ఉద్యమ స్వభావాన్నిబట్టి, ఉద్యమకారులు తమముందు పెట్టుకొన్న ఆశయాలమీద ఆధారపడి వుంటుందని విశ్వసించేవాడిని. నేను ఒక విషయం మనవిచేయదలిచాను. తెలంగాణాప్రాంతంలో మంచికో చెడ్డకో ఏదైతే అసంతృప్తి మానసికంగా కలిగివున్నదో దానిని తీర్చటానికి ప్రభుత్వం శీఘ్రంగా కృషి చేయటానికి శాసనసభ్యులందరు ప్రభుత్వంతో సహకరించి పనిచేయవలసి వుందని మనవి చేస్తున్నాను. ఈరోజు మంత్రుల విషయంలో ఒక మాట అప్పుడప్పుడు వినవస్తుంటే గతంలో ఎవరు మంత్రులుగా వచ్చినా ఎవరిని కించపరచలేదు, వారికి ఊరేగింపులు జరిపాము. నివాళులు పాడాము వారిమీద పెద్ద ఆశలు పెట్టుకొన్నాము. వారిపై రంప్లయింట్స్ వున్నా బజార్లలో పెద్దగా కేకలు వేయలేదు. ఓడ ఎక్కేముందు ఒక మాట ఓడ ఎక్కిన తరువాత ఇంకో మాట వుండకూడదని మనవిచేస్తున్నాను. నామట్టుకు నేను 22 సంవత్సరాలనుండి రాజకీయ చరిత్రలో వుండి స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో రెండుసార్లు జైలుకు వెళ్లాను, పెద్దలు కొందరు పొలిటికల్ పార్టిసిపేషన్ సరిగా లేదని చెప్పారు. అది ఎట్లా లేదో ఎందుకు లేదో, లేకపోతే ఇంతమంది తెలంగాణా వారికి మంత్రుల హోదా లభించిందో, ఇంతటి కంటే ఉత్తమమైన హోదా ఎందుకు లభించకూడదో ఎవరికి ఏ హోదా లభించినా it must come as a matter of right not by mercy of anybody. రేపు ప్రత్యేక తెలంగాణా ఏర్పడితే అన్ని పార్టీలకు పొలిటికల్ పార్టిసిపేషన్ సరిగా ఇస్తారని గ్యారంటీ యిస్తారా అని అడుగుతున్నాను. ప్రత్యేక తెలంగాణా నినాదం క్యాంపైన్ ఆఫ్ హేట్రెడ్‌గా చెబుతున్నారు. ఈ సమస్యలకు శాశ్వతమైన పరిష్కారం ఇట్లా వుండదని, ఈ విధంగా అన్ని రంగాలలో సర్వతోముఖంగా అభివృద్ధిని సాధించగలమనే మాట వినబడటం లేదు. అందరం కలిసి పని చేయవలసిన ఈ తరుణంలో దురదృష్టవశాత్తు శని పట్టుకొని ఇంత నష్టం జరిగింది. నేను పెద్దలందరికీ మనవిచేస్తున్నాను. మా పార్టీ సభ్యులతో విశేషంగా మనవిచేస్తున్నాను. అందరం కలసిమెలసి పనిచేసినవారం. ఎవరికి ఏ అభిప్రాయాలు వున్నా శ్రుణంగా ఒకరినొకరు అర్థం చేసుకొని గడచినదంతా పీడకలగా మర్చిపోయి తెలుగు జాతి సర్వతోముఖాభివృద్ధికి పాటుపడుతూ ఇక్కడి సమస్యలను పరిష్కరించటానికి శాయశక్తులా తోడ్పడాలని విజ్ఞప్తి చేస్తూ సెలవు తీసుకొంటున్నాను.

శ్రీమతి సుమిత్రాదేవి :—ఇప్పుడు మంత్రిగారు మాట్లాడుతూ కొందరు తమ లాభంకొరకు చిచ్చుపెట్టారని చెప్పారు. ఎవరు, ఏ లాభంకొరకు చిచ్చుపెట్టారో వివరంగా చెబితే బాగుంటుంది.

(శ్రీ పి. గోవర్ధనరెడ్డి—ఇంటరప్షన్)

శ్రీ ఎ. వాసుదేవరావు :—నేను 24 సంవత్సరాలు కాంగ్రెసు కార్యకర్తగా వున్నాను. గోవర్ధనరెడ్డిగారి మాదిరి సంజీవరెడ్డిగారి దయవల్లనో, బ్రహ్మానందరెడ్డి గారి దయవల్లనో వచ్చినవాడను కాను. వారికే ఎందుకు అంటారు, అనిపించు కొంటారు? మీకు నమస్కారం చేసి చెబుతున్నాను. మర్యాద ఇవ్వండి, మర్యాద పుచ్చుకోండి. కనీసం మనం మనుష్యులమని గుర్తుంచుకోండి.

శ్రీ పి. గోవర్ధనరెడ్డి :—నేను సంజీవరెడ్డిగారి దయవల్లవచ్చినా, బ్రహ్మానంద రెడ్డిగారి దయవల్ల వచ్చినా నీతి నిజాయితీని నేను మాత్రం పోగొట్టుకోలేదు. ఈరోజు పైరవీలు చేసి బ్రతకవలసిన అగత్యం నాకులేదు. అది వాసుదేవరావుగారి...

మిస్టర్ స్పీకర్ :—గోవర్ధనరెడ్డిగారూ! వారికే ఎందుకు అనాలా, ఎందుకు అనిపించుకోవాలా? నీతి నిజాయితి అని ఎందుకు అనాలి, లేనిపోనిది ఎందుకు అనిపించుకోవాలి? దయచేసి ఒకరిని అనవద్దు, అనిపించుకోవద్దు. One appeal. యింకా దాదాపు 30 మంది సభ్యులు మాట్లాడదలచుకున్నారు. దీనిని బట్టి చూస్తే దీని ప్రాముఖ్యత ఎంత వున్నదో అర్థమవుతుంది. డిమాండ్స్ ప్రతి సంవత్సరం వస్తూ వుంటాయి, పోతూ వుంటాయి. అవి ఎట్లా అయినా పాస్ అవుతాయి. ఈ ప్రత్యేక సమస్యపై 5, 10 నిమిషాల్లో మాట్లాడి న్యాయం కలుగచేయాలంటే ఎవరూ చేయలేరు, 20, 25 నిమిషాలైనా కావాలి? కనీసం 15 నిమిషాలు అయినా అవకాశం ఇస్తూ వచ్చాను. పిట్టగారు 10 నిమిషాలు అన్నారు, 25 నిమిషాలు మాట్లాడారు. అందరికీ అవకాశం ఇవ్వాలనే నా కోర్కె. డిప్యూటీ స్పీకరుగారి కోరిక, సాయంత్రం 4 గంటలు దానికి కేటాయించి లేబర్ డిమాండ్ లాస్టులో తీసుకొని 10, 15 నిమిషాల్లో ముగిస్తే బాగుంటుందని నా అభిప్రాయం.

శ్రీ జి. శివయ్య :—మా కష్టాలు చాలా వున్నాయి.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—ఎవరు మాట్లాడదలచుకుంటే వారి అందరకూ అవకాశం ఇవ్వదలచుకున్నాను, వారికి కావలసిన టైమ్ కూడా ఇవ్వదలచుకున్నాను.

శ్రీ ప్రభాకరరావు :— లేబర్ డిపార్టుమెంటుకు అన్యాయం చేయకండి. అవసరమైతే యింకో రోజు పొడిగించండి.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—Time లేదు.

(The House then adjourned to meet at Four of the Clock)

(The House reassembled at Four of the Clock.)

(Mr. Speaker in the Chair)

MOTION UNDER RULE 93 OF THE ASSEMBLY RULES.

re: SERIOUS SITUATION IN TELANGANA AREA

డా. టి యస్ మూర్తి :—అధ్యక్ష, ఇవాళ ఉదయం లేచి పత్రికలు చూస్తే ఇంఫాల్‌లో ఫైరింగ్ అస్సామ్‌లో అల్లరి అహమ్మదాబాదులో అల్లరి నరే ఇక్కడ నాలుగు నెలలనుంచి చూస్తున్నాం. దేశం మొత్తంమీద యీ అల్లరులు చూస్తుంటే మన డెమక్రసీలో ఎప్పటికిది పోతుందో అనిపిస్తుంది. ఒక మాటు మనం ఆంధ్రులం కర్నాటకులం తమిళులం అన్నమాట మరిచిపోయి భారతీయులమనుకుని గుండెమీద చేయి వేసుకుని చూస్తే యీ దేశం ఎక్కడికి పోతుంది, ఏమైపోతుంది అనేది ప్రతివారికి కలుగకమానదు దీనికి కారణం ఏమిటి? 20 సంవత్సరాల క్రితం స్వరాజ్యం సంపాదించుకుని సుఖిక్షంగా దేశాన్ని ముందుకు తీసుకుని పోవాలని ప్రయత్నంలో మనం ఒక సౌధం నిర్మాణం చేసుకుందామనుకుని ప్రయత్నిస్తుంటే ఎందుకు దేశం చిన్నాభిన్నమయి పోతోందనేది ఆలోచిస్తే ఎంతసేపు ఆలోచించినా ఒకటే కారణం కనిపిస్తోంది ఆది 20 సంవత్సరాలనుంచి కాంగ్రెసువారి దుష్టపాలన అని వారికి కోపం వచ్చినా అనకతప్పదు. అయితే బ్రహ్మాండంగా ఏదో చేస్తామని ప్లాన్సు వేయడం ఆ ప్లాన్సు ఒక్కొక్కటి నాశనమవడం, ప్రతిదీ కాగితం మీద చూపించడం, చెప్పింది చేయకపోవడం, కాంగ్రెసు సిద్ధాంతాలు తప్పు అని అనను. కాని చేతికి అధికారం వచ్చిన తరువాత తొందరతొందరగా ఇన్నాళ్ళు నుంచి పడిన కష్టాలకు ఫలితాలు అనుభవిద్దాం అనే మెంటాలిటీతో ఆదరాబాదరా ఏదో సంపాదించుకుని ఇంట్లో పడేద్దాం అనే పరిస్థితులు కాంగ్రెసులో ఉత్పన్నమయినాయి. అదేదీనికి కారణం, అందువల్లనే అసంతృప్తి ప్రబలింది, అందువలనే దేశం చిన్నాభిన్నమయే పరిస్థితులు ఏర్పడడం అని మనవిచేస్తున్నాను. రివల్యూషన్సు అనేవి ఎవరో ఆర్గనైజ్ చేస్తే వచ్చేవి కావు. రివల్యూషన్సు ఆక్కడి పరిస్థితులను బట్టి బయలుదేరుతుంటాయి. ఆపర్చ్యునిటి తీసుకునేవారు తీసుకుంటారు, ఇదిగో రైట్ కమ్యూనిస్ట్‌వారు చేశారు, లెఫ్ట్ కమ్యూనిస్టువారు చేశారు పికెంగు చేసింది మాస్కో చేసింది అని చెప్పేవి వట్టి బూటకాలు. చారిత్రాత్మకంగా చూస్తే ఏది చేసినా ఎవరు చేసినా ఒక సిట్యుయేషను ఆక్కడున్నప్పుడు దానిలో ఎడ్వాన్‌టేజి తీసుకొనడానికి ప్రయత్నిస్తారుగాని సిట్యుయేషను లేకుండా ఎవరూ క్రియేట్ చేయరు. అదే విధంగా సెపరేట్ తెలంగాణ మూమెంట్ కూడ. పాప్యులేషను పెరిగింది, నిరుద్యోగ సమస్య పెరిగింది—హేవ్స్ అండ్ హేవ్ నాట్స్ అనేవారు ప్రపంచంలో ఎప్పుడూ ఉండనే ఉన్నారు. కొన్ని దేశాలు డెవలప్ అయినాయి కొన్ని దేశాలు ఇంకా ఇన్—డెవలప్‌డ్‌గా ఉన్నాయి. మన దేశంలోనే కొన్ని రీజియన్స్ డెవలప్ అయినాయి కొన్ని రిజియన్స్ ఇన్—డెవలప్‌డ్‌గా ఉన్నాయి. యీ పరిస్థితిలో అసంతృప్తి అనేది ఎప్పుడయితే వచ్చిందో దానిలోనుంచే అన్—ఎంప్లాయిమెంటు పెరిగింది. దానిలోనుంచే సెపరేట్ తెలంగాణ మూమెంటు వచ్చింది. నేను ప్రత్యేక తెలంగాణ కోరేవారిలో ఒకడిని. నా ప్రత్యేక తెలంగాణలో ఒక ప్రత్యేకత ఉందని నేను ఎన్నుక చెప్పినప్పుడు [illegible]

తీసిపారేశారు. ఆ ప్రత్యేకత ఎందుకు? దానికి కారణం చెప్పదలచాను. ఇది కొంచెం హిస్టారికల్‌గా చూడవలసిన అవసరం ఉంది. నైజాం పాలనలో తెలంగాణలో రెండే రెండు క్లాసులున్నాయి. ఒకటి బాగా ధనికులు, రెండు అతి బీదవారు. మధ్యతరగతి వారు శూన్యమయిపోయినారు. సాధారణంగా ఏ ఆసంతృప్తి వచ్చినా మధ్యతరగతి నుంచే వస్తుంది. ఆ మధ్యతరగతి ఇక్కడ లేదు. ఇక్కడున్నది జమీందారులు, జాగీరుదారులు, పెద్ద పెద్ద షావుకారులు, కేపిటలిస్టులు అప్పులమీద అప్పులు అప్పుల మీద వడ్డీ , వడ్డీలమీద చక్రవడ్డీలు పడత వడ్డీలు వేసి వారి దగ్గరనుంచి డబ్బు సంపాదించుకునే సేట్లు లేకపోతే క్రింది తరగతివారు. ఆ క్రింది తరగతి వారికి మిగిలిందేమిటి? చాకిరి చేయడం ఇంత మిచ్చి వేసుకుని తినడం. చదువుకుందుకు స్కూల్సు లేవు. దవాఖానాలు అసలే లేవు. వారికి మాకూ హక్కులున్నాయి, మేము మానవులమే మేము జంతువులం కాదు అనే పరిస్థితి కూడ వారికి తెలియదు. సరే మేము ఏదో ఒక మార్గంలో బ్రతుకుతున్నాం. మేము అంటే బ్రాహ్మలం. మేము ఖర్మ సిద్ధాంతం బోధిస్తూ ఆ జమీందార్లు, జాగిరుదారులు షావుకారుల వెంట ఉండేవారం. ప్రతి ఊరిలోనూ మూడు నాలుగు కొంపలు—ఒకటి ఆ ఊరిలో పటేలు పట్వారీలుండేది. ఒకటి దేశముఖుది ఒకటి షావుకారిది. ఒకటి బ్రాహ్మడిది. మిగిలినవన్నీ వూరి గుడిసెలు. యీ షావుకారేమో పెట్టుబడి పెట్టి డబ్బు సంపాదించుకొనడం, బీదవారిని బాధపెట్టడం. యీ బ్రాహ్మడు ఆ బీదవారు తిరగబడకుండా వారికి ఖర్మ సిద్ధాంతం బోధించడం. యీ పరిస్థితిలో ఎడ్యుకేషను లేక మిడిల్ క్లాసెస్ లేక వారికి రైట్స్ ఉన్నాయన్న సంగతి తెలియక వారు అధఃపాతాళానికి పోయే లోపల ఉద్యోగావకాశాలు లేకపోవడంవలన అక్కడ బ్రిటిషువారు పెట్టిన స్కూల్సులో ఉన్న సర్‌ప్లస్ వారు ఇక్కడ ఉద్యోగాలకు పొట్టపట్టుకుని వచ్చారు. వారందరూ ఇక్కడకు వచ్చి ఉద్యోగాలలో చేరారు. ఇప్పుడు స్వరాజ్యం వచ్చిన తరువాత చాల స్కూల్సు పెట్టారు. చదువు ఎక్కువయింది. చదువుకున్న వారు ఎక్కువయిన కొద్ది ఉద్యోగావకాశాలు తగ్గాయి. ఉద్యోగాలు తక్కువనడంతోటే మామూలుగా అడుగుతుంటారు మిత్రులు ఏమయ్యా తెలంగాణ మూమెంటు ఏమయినప్పటికి కర్నాటకులున్నారు, మహారాష్ట్రీలున్నారు మార్వాడీలున్నారు, గుజరాతీలున్నారు వారందరిని వదిలి ఆంధ్రుల మీద పడి ఎందుకు ఏడుస్తారు అని అడుగుతూంటారు. అంటే నేను చెప్పేది ఒకటే. ఎవరయితే మిడిల్ క్లాసువారు ఉద్యోగావకాశాలకు ప్రయత్నం ప్రారంభించారో వారికి ఎదురుగుండా ఉద్యోగాలు గుంజుకున్నవారు ఆంధ్రులు కనిపిస్తున్నారు. అందుచేత వారిమీద అంటున్నారు. యీ మూమెంటు ప్రారంభించింది యీ పెద్దలు కాదు. యీ ఉద్యోగావకాశాలకు ప్రయత్నం చేసి వారు ముందుకు వచ్చినప్పుడు యీ పెద్దలు మూడు నాలుగు నెలలు చూచి ఇది బాగానే ఉంది యీ ప్రభుత్వంలో మనం పాలుపంచుకోవాలంటే ఇంతకంటె మంచి మొహం కనిపించదు అనే ఉద్దేశంతో ఆ రంగంలోకి అందరూ దూకారు. అందుచేత యీ పరిస్థితులు వచ్చాయి. యీ పరిస్థితులకు విద్యార్థులది కాదు వారిని తప్పు దారిన పెట్టినవారిది తప్పు. దీనికంతటకి కారణం ఏమంటే మహానుభావులు కాంగ్రెసువారు వారి పంచాయితీలు.

శ్రీ జె వెంగళరావు —దాంట్లోకూడా రెండు గ్రూపులు ఉన్నాయండి.

డా. టి. యస్ మూర్తి:—నా గ్రూపుగురించే, నేను చెప్పుతున్నాను, నా అభిప్రాయము పతితవర్గం గ్రూపు నాది; నా constituency party అయితే వీళ్ళందరు కూడ దీంట్లోకి దూకి దీనికి twist ఇచ్చి నెమ్మదిగా మళ్ళీ ప్రత్యేక తెలంగాణా ఏర్పడిన తరువాత మళ్లీ కలలు కంటున్నారు. వారు ఇదేం కర్మరా మేము బాగా బాగీర్దార్లుగా ఉన్నాము, దేశ్‌ముఖ్‌లుగా ఉన్నాము, మా వెనకాల చాకలివాళ్లు పరిగెత్తారు, ఉరికారు, అన్నీ చేశారు అని. ఒక పెద్దమనిషి దగ్గరకు ఒకనాడు వైద్యానికి వెళ్ళుతూఉంటె. ఒక రూపాయి యిచ్చినందుకు చాకలివాడు పరుగెత్తుతున్నాడు నా వెనకాల అరె ఎందుకు పరుగెత్తుతావు అంటే, మా దొర చంపేస్తాడు అన్నాడు. నాకు దయగలిగి నేను వాడి చేతిలోకి ఒక రూపాయి పెడితే, ఆ దొర చూచి అరే ఎందుకు యిచ్చినావయ్యా రూపాయి, పాపము నా వెనకాల ఉరికిండు అంటె, నీవు ఈరోజు ఒక రూపాయి యిస్తే వాడు రేపుప్రొద్దున చెప్పినమాట వినడయ్యా. వాడిని అర్ధ ఆకలిమీద అలా పెడితేనే బానిసగా వాడితో నేను పని చేయించుకోగలను అన్నాడు. ఇది feudal తత్వము ఇది నా కళ్ళఎదుట చూసింది, నా చెవితోటి ఆ దొర చెప్పగా వినింది. ఇటువంటి పరిస్థితులలో ఉన్నవాళ్ళు మళ్ళీ కలలుగన్నారు. వారు మాకు మళ్లీ యిటువంటి పరిస్థితి ఎప్పుడు ఏర్పడుతుంది, ఎప్పుడు వస్తుంది అని. ఇది opportunity గా దొరికింది. ఎందుకంటె 12 ఏళ్లనుంచి వాళ్లు ప్రభుత్వములో ఉన్నారు, ఏదో కొంచెమో గొప్పో సర్దుకొన్నారు, బంగళాలు కట్టుకొన్నారు, కోట గోడలు కట్టుకొన్నారు; ఎంతో మంచిగానే ఉన్నారు. ఇప్పుడు ఈ పరిస్థితులలో పోయారు పోయిన తరువాత ఏమి చేయాలి, opportunity కోసం చూస్తున్నారు. ఈ students వాళ్ల అసంతృప్తికోసం బయలుదేరిన movement లో దూరారు. దూరిన తరువాత, అక్కడనుంచి దానికి లేనిపోని twists ఇచ్చారు. ఆఖరుకు నిన్న మొన్న చేసిన ఉపన్యాసాలు అన్నీ వింటూంటె, నాకే చాలా బాధ అనిపించింది. మిత్రులు ఒకరు చెప్పారు, బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు పోతే, మళ్లీ ఐక్యం బాగుపడుతుందేమోనని . బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు పోతే మాకేమి, ఇంకొక రెడ్డి వస్తే మాకేమి. మాకు కావలసింది ప్రత్యేక తెలంగాణా, మాకు కావలసింది మా ప్రజలకు కడుపునిండా తిండి. అందుచేత నేను అప్పుడు చెప్పినాను. ఇప్పుడు చెప్పుతున్నాను, ఈ twist ఉంటే, side-tracking, నెమ్మదిగా రైలుపట్టాను main line నుంచి loop line లోకి తోస్తున్నారు. ఈ loop line లో నుంచి తీసుకువెళ్ళి ఎటు తీసుకుపోతారో మాకు అర్థం కావడం లేదు ఈ సందర్భంలో ఒక చిన్న విషయం చెప్పదలచుకొన్నాను. మా ఊరిలో ఒక ప్రజాసమితి ఉన్నది. దానికి మా పురుషోత్తమరావుగారు ప్రెసిడెంటు, అయితే వారు ఉన్నంతకాలం బాగానే జరిగిందనుకోండి. వారిని గురించి నేను చెప్పడంలేదు. వారు జైలులోకి వెళ్లడం తటస్థించింది. ప్రజాసమితి మీటింగు పిలిచారు, నన్ను రమ్మన్నారు. సరేనని వెళ్ళాను. వెళ్ళి అక్కడ కూర్చోంటే అక్కడ programmes సమాచారం మరచిపోయి. నువ్వు ఎవరు, నిన్ను ఎవడు ప్రెసిడెంటు చేసిండు అంటున్నాడు ఒకరినొకరు. పెద్ద ముష్టియుద్ధానికి దిగారు, నీవు ఎవడు అడగడానికి, అంటె ప్రజాసమితి నీ సొత్తా అని ఇంకొకడు అంటున్నాడు

ఈ పరిస్థితులలో ఒక student లేచి, అయ్యా మీరు పెద్దమనిషి, మీరు వాళ్ళ తగాదా తీర్చండి అని అన్నాడు. శాశ్వతంకయ్యా ఈ తగాదా అంటే, పాపము ఒక student వచ్చి అరే, ఆయనను ఎందుకు గుంజుతావు ఈ పంచాయితీలోకి, ఏదో రేపుప్రొద్దున రాబోయే తెలంగాణాలో మంత్రులకొరకు వాళ్లు పంచాయితీలు పెట్టుకొంటె, వీళ్ళు అక్కరలేని ఆయనకు ఎందుకు ఇది, పోనీ ఆయన అని చెయ్యిపట్టుకొని క్రిందికి పంపించాడు నన్ను. ఎందుకంటె ఈ పేరుమీద ఎవరో కొంతమంది నిస్వార్థముగా పనిచేసేవారు ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలంటె, ఎప్పుడో రాబోయేదానికి మంత్రి పదవులను ఇప్పుడు పంచుకొంటె, ఇంకేమిటీ ఈ పరిస్థితులనుంచి తప్పించడంకోసం మా ప్రజాసంతి పుట్టింది ఈ పరిస్థితులనుంచి తప్పించాలి, ఈ పెద్దమనుషుల చేతిలోనుంచి movement ను loop line లోకి తీసుకువెళ్ళకుండా main line లోకి తీసుకువెళ్ళటట్లయితే, మా ప్రత్యేక తెలంగాణా అంటే మా ప్రత్యేక తెలంగాణా పీడిత ప్రజానీకంయొక్క ప్రత్యేక తెలంగాణా, ఇప్పుడే చెప్పినట్లు నా వెనకాల పరుగెత్తిన చాకలి ఎవడైతే ఉన్నాడో వాడికి రేపు ప్రొద్దున పట్టాభిషేకం చేసేటటువంటి ప్రత్యేక తెలంగాణా, ఒకచోట వోట్లువేయడం జరుగుతూ ఉండగా, దొరా, వాడు వోటుఇవ్వలేదని ఒకాయన అన్నాడు బేదఖలు చేయి గాడిదకొడుకుని అన్నాడు, ఆయన నేను అక్కడ ఉండగానే "అక్కడ ఏదో భూమి ఉన్నదట, బేదఖలు చేయాలట" బేదఖలు అంటే నాకు యిదివరకు అర్థం అయ్యేదికాదు ఇట్లా ఈ బేదఖళ్ళు తప్పించి, వాళ్ళకు అధికారాలు ఇప్పించేటటువంటిప్రత్యేక తెలంగాణా Middle Class కి వాళ్ళందరికి తగిన employment చూపించి ఈ దొరల ప్రభుత్వాన్ని మరల పైకి రాకుండా చేసేటటువంటి ప్రత్యేక తెలంగాణా, దానికొరకు మేము కొట్లాడుతున్నాంగాని, ఏదో బ్రహ్మానందరెడ్డిగారిని దింపి ఇంకొక రెడ్డిని పెట్టడానికోసం జైలుకు వెళ్ళలేదు. ప్రజల బాధలను తప్పించేటటువంటి ప్రత్యేకతెలంగాణాకోసం మేము కొట్లాడుతున్నాము, దానికోసం మేము కృషి చేస్తున్నాము మనవి చేస్తూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ ప్రగడ కోటయ్య :—అధ్యక్ష, గత తొమ్మిది మాసాల చరిత్ర తరువాత ఆంధ్రులు నష్టజాతకులు అని, నిర్ధారణ చేసుకోవచ్చు, ఎందుకంటె, మొదట్లో దేశాన్ని భాషాప్రాతిపదికగా విభజించాలనేటటువంటి ఆందోళన ప్రారంభించినది ఆంధ్రులే కాని వారికి రాష్ట్రము రాలేదు. ముందుగా, ఒరిస్సావారికి రాష్ట్రము వచ్చింది, చాలా సంతోషము కాని ఒరిస్సా రాష్ట్రాన్ని ప్రత్యేకిస్తూ ఆంధ్రలో భాగంగా ఉండవలసిన పర్లాకిమిడిని, బర్హంపురాన్ని వాళ్ళు తీసుకొనివెళ్ళారు. సరే ఆ తరువాత 1947 లో స్వాతంత్ర్యం వచ్చింది. స్వాతంత్ర్యానంతరము కూడా ఏదైనా ఈ భాషను ఆధారము చేసుకొని రాష్ట్రాలు కావాలనేటటువంటి ఆందోళన ఆంధ్రలో సాగుతూనే ఉన్నది. కాని అట్టే రాజకీయపేత్తలుమాత్రం దానిని సాధించలేకపోయినారు. చివరకి, ఏదో ఒక గాంధేయవాది, అమరజీవి పొట్టి శ్రీరాములుగారు ప్రాణాలు అర్పించడంద్వారా ఆంధ్రరాష్ట్రాన్ని అనుమతించింది ఇండియా ప్రభుత్వము. అప్పుడైనా సమగ్రమై నటువంటి రాష్ట్రం వచ్చిందాఅంటే ఆనాడు ఆంధ్రలో బాగా అభివృద్ధి చేసినటువంటి బళ్లారి పోయింది. తరువాత రాయలసీమ సస్యశ్యామలం చేయాలనేటటువంటి ఆలోచనతోటి పందల కోట్లు రూపాయలుపెట్టి కట్టినటువంటి Tungabhadra Head

works కూడా ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో లేకుండా పోయింది. ఆ తరువాత ఫజలలీ కమీషన్ వచ్చింది. దేశం మొత్తాన్ని విభజిస్తామని అన్నారు. ఆ పరిస్థితులలో అప్పుడైనా సమగ్రమైన ఆంధ్రరాష్ట్రం వచ్చిందా అంటే, అటు కోలారు పోయింది, ఇటు చాందా పోయింది, బస్తర్ పోయింది, చివరకు మిగిలింది తగవులాట. మనవారు చెప్పారు 1956 లో ఆంధ్రప్రాంతములో ఏఓటంటే, అటు సర్కారు జిల్లాలలోగాని ఇటు రాయలసీమ జిల్లాలలోగాని, చాలా ఉద్రేకపరులు ఆవేశంలో ఏదైనా ఇస్తామని చెప్పుతారు అప్పుడు తెలంగాణావారికి రక్షణలు కావాలంటే ఇస్తామని అన్నారు, మంత్రులు కావాలంటే ఇస్తామని అన్నారు సమస్తములో భాగాలు పంపిణీ చేస్తామని చెప్పారు. ఆ చెప్పింది ఏదైనా అమలు జరపడానికి, రాజకీయంగా అమలు జరపడానికి ప్రయత్నాలు జరిగినాయంటే కొన్ని సందర్భాలలో జరుగలేదు అనేది మనకు స్పష్టంగా తెలుసును. కాని ప్రారంభంలో వచ్చిన వివాదం ఏమిటి? మొట్టమొదట్లో 5 సంవత్సరాలు మాత్రం తెలంగాణాకు రక్షణలు అన్నారు ఆ తరువాత పరిస్థితులనుబట్టి, అవసరమైతే మరొక 5 సంవత్సరాలు పొడిగింపు అన్నారు. ఆయిదు సంవత్సరాలు గడిచిపోయినాయి, మళ్లీ 5 సంవత్సరాలు ఇచ్చినారు. ఈ 5 సంవత్సరాలుకాక మరొక 5 సంవత్సరాలు పొడిగించడానికి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వమువారు నిర్ణయించినారు. దానికి అనుకూలంగా చట్టాన్ని సవరించారు ఇంతలో ఆవేశాలు పెరిగినాయి. తెలంగాణా రక్షణలమేరకు ఉద్యోగాలు రాలేదని, నిజంగా ఈ ఉద్యోగాలు రాకపోవడానికి అచ్చగా ఆంధ్రులు కారణమా? ఎందుకంటే ఈ ఉద్యమం ప్రారంభంలో మాత్రం ఈర్ష్యా అసూయలతో ప్రారంభం అయింది ఎందుకంటే మనము చూస్తూనే ఉన్నాము, 9 మాసాలుగా, గాంధీగారు చెప్పినటువంటి శాంతిమీదనో, అహింసమీదనో, సత్యం మీదనో ఆధారపడినటువంటి ఉద్యమం కాదు. దౌర్జన్యంతోటి, హింసతోటి, అన్ని రకాలగుండా చర్యలతోటి ఈ ఉద్యమం ప్రారంభం అయింది. ఈ ఉద్యమంలో అచ్చగా తెలంగాణావారే నష్టపోయారా, ఆంధ్రులు నష్టపోలేదా? ఉభయులు నష్టపోయారు. తెలంగాణావారే వచ్చారా? ఆంధ్రులు చావలేదా? ఉభయులు వచ్చారు. తెలంగాణా ఆస్తి నష్టమైందా, లేకపోతే ఆంధ్రుల ఆస్తి నష్టమైందా అంటే, ఆంధ్రుల ఆస్తి, తెలంగాణా ఆస్తికూడా నష్టమైంది. అపమానానికి గురైనవారు హెచ్చుగా ఆంధ్ర ప్రాంతమువారు ఉండవచ్చు. తెలంగాణావారుకూడా ఉండవచ్చు. మొత్తంమీద పన ఆంధ్ర జాతకాన్ని చూస్తూ ఉంటే, మనము ఎందుకు చెప్పామా ఈ భాషారాష్ట్రాలు కావాలని, అనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే ఈ భాషారాష్ట్రాలయొక్క ప్రాతిపదికమీద నష్టపోయింది ఆంధ్రులే అనే విషయము చాలా స్పష్టంగా మనకు తేటతెల్లమయింది. ఎందుకంటే ఆంధ్ర భూభాగాలన్నీకూడా పోయినాయి. మనకు చెంగల్పట్ జిల్లాలో ప్రధానమైనటువంటి చేనేత కేంద్రాలన్నీ కూడా ఈవేళ మద్రాసులో ఉండిపోయినాయి. నాగరపాకం గాని, ఆరణిగాని ఈనాటికి కూడా పాశ్చాత్య దేశాలకు అవసరమైనటువంటి ఎగుమతి రకాలు తయారు చేస్తున్నటువంటి వేలాది చేనేత పారిశ్రామికులంతా అక్కడ మద్రాసు రాష్ట్రంలో ఉండిపోయినారు. అలాగే చందాలో ఉన్న చేనేత పారిశ్రామికులంతా అక్కడే ఉండిపోయినారు. ఈ విధంగా దేశం మొత్తం మీద జరిగిన ఈ సంఘటనల ఫలితంగా ఆంధ్రులకు మాత్రం అశేషమైన నష్టము జరిగింది. దీనిని పరిష్కరించడానికి ప్రయత్నాలు చేశారు. ఉదయమే

మన Public Relations మంత్రిగారు చెప్పారు, చేయవలసిందంతా చేశామని. చేస్తే ఇది పరిష్కారానికి వచ్చిందా అని అడుగుతున్నాను. చేశారు, ఏమి చేశారు, ఇదిగో ఫిబ్రవరి 29 నాటికి తెలంగాణా ప్రాంతములో ఉన్న ఆంధ్ర ఉద్యోగులందరిని ఒక్కసారిగా తరలిస్తామని చెప్పారు. అది సాధ్యమా, అసాధ్యమా అని ఆలోచించ లేదు, అదంతా ఇక్కడ శాసనసభలో ఉన్నటువంటి రాజకీయ పార్టీల పెత్తనందార్లు అంటే పార్టీ leaders మాత్రం పిలిచి నిర్ణయం చేశారు. ఈ హౌస్‌ను ఏమీ కాన్‌ఫిడెన్స్‌లోకి తీసుకోలేదు నాయకులందరు చేరి చెప్పారు. ఫిబ్రవరి 28 వ తేదీన ఆంధ్రలో ఉద్యమం ప్రారంభమైంది. ''నేను తప్పు చేశాను నేను తప్పు చేశాను'' అని అందరు వరుసగా చెప్పుకొంటూ వచ్చారు, మనం ఒక పరిష్కారాన్ని కనుక్కోవాలని అనుకొన్నప్పుడు యీ పరిష్కారంవల్ల ఇవతలవారికి జరిగిన నష్టాన్ని పూడ్చటమే కాదుండా, ప్రక్కన ఉన్నవారికి, పరాయివారికి నష్టం జరగకుండా చూడ వలసిన బాధ్యత ఉంది వాంచూ కమిటీ చెప్పిన ప్రతిపాదనల ప్రకారం జిల్లా కలెక్టర్లకు, హెడ్ ఆఫ్ ది ఆఫీస్‌కు రిక్రూట్‌మెంట్ అధికారం ఇచ్చినంత మాత్ర మున తెలంగాణా ప్రాంతంలో ముల్కీ రూల్సుకు లోబడి వారు ఆ ఉద్యోగాలు ఇవ్వాలి అనే వరకు పెట్టటానికి ప్రభుత్వంవారికి ఆస్కారం లేదు. సుప్రీమ్ కోర్టువారు స్పష్టంగా చెప్పారు. ఈ ముల్కీ రూల్సు అమలు జరపడం సాధ్యం కాదు రాష్ట్రంలో ఒక భాగానికి మాత్రమే ప్రత్యేకమైన రక్షణలు కల్పించటం సాధ్యంకాదని చెప్పారు. వెనుకబడిన ప్రాంతం అని ప్రత్యేకమైనటువంటి రక్షణలు కోరటానికి పూనుకొన్నటు వంటి వారంతా వెనుకబడినవారు మాత్రం కాదు. వెనుకబడిన పేరుతో రాజకీయాల పేరుతో ధనవంతులుగా ఉన్నవారు, బలవంతులుగా ఉన్నవారు, శక్తి ఉన్నవారు సమస్త అధికారాలు తమ గుప్పెట్లో పెట్టుకోటానికి స్థాపించే ఉద్యమాలే తప్ప, ఇవి వాస్తవానికి దేశంలో ఏ ప్రాంతంలోగాని, యీ రాష్ట్రంలో ఏ జిల్లాలోగాని, వెనుకబడిన ప్రాంతాలలోగాని, ముందుకు పెళ్ళిన ప్రాంతాలలోగాని వెనుకబడిన వర్గాలు ఉన్నవి, ఈ వర్గాలవారియొక్క రక్షణ కోసం మనం చర్యలు తీసుకోవలసిన అవసరం ఉన్న దన్నమాట ఇంతవరకు ఏ ఒక రాజకీయవేత్తకూడ చెప్పటం లేదు. తెలంగాణా ప్రాంతం మొత్తంగా వెనుకబడి ఉన్నది అంటున్నారు తెలంగాణా ప్రాంతంలో ముందుఉన్నవారు లేరా ? డాక్టర్స్ లేరా ? లాయర్స్ లేరా ? జమిందార్లు లేరా ? మొఖాసా దార్లు లేరా ? భూస్వాములు లేరా ? అడుగున ఉన్న పేదవారికి సమాన హక్కులు పంపకం చేయటానికి ఏదైనా ప్రాతిపదిక వేశారా ? ఆంధ్ర ప్రాంతంలో, రాయలసీమలో కృష్ణా, గుంటూరు జిల్లాలలో, శ్రీకాకుళం జిల్లాలలో విశాఖపట్నం జిల్లాలలో ఉన్నటు వంటి వెనుకబడి ఉన్న ప్రాంతాలను అభివృద్ధి చేయవలసినదే కాని ఇది ఎక్కడా స్పష్టంగా కాన్‌స్టిట్యూషన్‌లో చెప్పబడలేదు. ఇది ఏదో మనమంతా మధ్యలో అమర్చుకొన్నటువంటి పద్ధతులు ఇవి. కాని కాన్‌స్టిట్యూషన్‌లో ఆర్టికల్ 16-4 లో దేశంలో ఉన్నటువంటి వెనుకబడిన వర్గాలవారికి విద్య ఉద్యోగాలు విషయంలో ప్రత్యే కమైన రక్షణలు కల్పించాలని చెప్పటం జరిగింది. ఇవాళ రాష్ట్రంలో వెనుకబడిన తరగతులవారి సంఖ్య ఎంత, తెలంగాణా ప్రజల సంఖ్య ఎంత అన్నది ఆలోచించి నప్పుడు తెలంగాణాలో ఉన్న ప్రజల సంఖ్య తక్కువ అని మనవి చేస్తున్నాను. మొత్తం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో 4 కోట్ల జనాభా ఉంటే అందులో వెనుకబడిన వర్గాల

2 కోట్లకు పైగా ఉన్నారు. ఈ రెండు కోట్ల ప్రజల యొక్క హక్కులు సంరక్షించటానికి ఉద్యమం సాగించటానికి ఒక్క రాజకీయవేత్తకూడ ముందుకు రాకుండా—వెనుకబడిన ప్రాంతాల అభివృద్ధి పేరుతో మాత్రం ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలనేదానికోసం రాజకీయవేత్తలు వస్తున్నారంటే ఇందులో రాజకీయాలు ఇమిడి ఉన్నవి అన్నది సుస్పష్టంగా మనకు తెలుస్తుంది. ఇందులో రాజకీయాలు ఉన్నవి. వీటికి మనం పరిష్కారమార్గం కనుక్కోవాలి తప్ప, యీ ఉద్యమం సాగించటానికి నాకుగా చెప్పబడుతున్న ఉద్యోగాల విషయం. సర్ప్లసెస్ విషయం మాత్రమే మనం చెప్పుకొని—అసలు విషయం వెనక్కు పెట్టటంవల్ల యీ సమస్యకు పరిష్కార మార్గం లేదని మనవి చేస్తున్నాను ఉద్యోగాల విషయంలో మనం ఎంత వాంఛూ కమిటీ సిఫార్సులను అమలు జరపాలన్నా దానివల్ల పీర్పడబోయే చిక్కులు కూడ ఉన్నవి. ఇది తెలంగాణా ప్రాంతానికి మాత్రమే పరిమితము కాదు. తెలంగాణా ప్రాంతానికి మాత్రమే రీజినల్ కమిటీ, దానికి మాత్రమే ప్రత్యేక హక్కులు ఏర్పాటు చేయటంకాదు. రేపు రాయలసీమవారు-మా ప్రాంతానికి సంబంధించినంతవరకు తెలంగాణా ప్రాంతంలో ఉద్యోగాల విషయంలో ఏ విధానాలు అవలంబిస్తున్నారో అవిధానం మాకూ అవలంబించాలని అంటారు. అలాగే శ్రీకాకుళం జిల్లావారు, విశాఖ జిల్లావారు సర్కారు ఆంధ్రప్రాంతంవారు అన్నప్పుడు మనం ఎన్ని రీజినల్‌కమిటీలు పెట్టగలం, ఎంతమందికి ఎన్‌లార్జ్డ్ పవర్, స్టాట్యుటరీ పవర్స్ ఇవ్వగలము? ఉద్యోగాల విషయంలో మన రాష్ట్రాన్ని ఎన్ని ప్రాంతాలుగా విభజించి అమలుపర్చటం ఎలా సాధ్యమో ఆర్థంకావటం లేదు. వాంఛూ కమిటీ రిపోర్టు చదివిన తర్వాత లేనిపోని భారాన్ని నెత్తిన పెట్టుకొంటున్నాము. ఇవాళ ఉద్యోగాల విషయంలో న్యాయం జరగలేదని ప్రత్యేక తెలంగాణ కావాలని కొరుతున్నారు. ఉద్యోగాల విషయంలో అన్యాయం జరిగిందా, లేదా, అనేది మనం ఇవాళ కాంపుల్ సర్వేచేస్తే—ప్రమోషన్స్‌లో, ఇంటిగ్రేషన్‌లో ఆంధ్రులకు ఏవిధంగా అన్యాయం జరిగింది నిరూపించటానికి కావలసిన ఆధారాలు ఉన్నవి. వారికీ అన్యాయాలు జరిగినవి; వీరికీ అన్యాయాలు జరిగినవి. అవి 55 డిగ్రీలు ఉండవచ్చును. ఇవి 45 డిగ్రీలు ఉండవచ్చును. అంతేగాని ఉద్యోగాల విషయంలో తెలంగాణావారికే అన్యాయం జరిగింది, ఆంధ్ర ప్రాంతంవారికి జరగలేదు అని చెబితే న్యాయం కాదు. రీజినల్ కమిటీవారు సర్ప్లసెస్ లెక్కలు ఎట్లా తేల్చారో నాకు తెలియదు. రీజినల్ కమిటీ డబ్బు విషయంలో ప్రభుత్వాన్ని ఏమి అడుగుతున్నదో, ప్రభుత్వం ఏ లెక్కల ప్రకారం యీ డబ్బునంతా పంపిణీ చేస్తున్నదో మొన్న కుమార్‌లలిత్ రిపోర్టు మన చేతికి వచ్చేదాకా—ప్రభుత్వం, రీజినల్ కమిటీ చేస్తున్న గూడుపురాణి ఇక్కడ ఉన్నటువంటి కానన సభ్యులకు తెలియదు రీజినల్ కమిటీ ఏమి అడుగుతున్నది? ప్రభుత్వం ప్రభుత్వం ఏమి చేస్తున్నది? దీనివల్ల నష్టపోయింది ఎవరు, లాభించింది ఎవరు అన్నది—మన ప్రభుత్వంవారు గవర్నర్స్ అడ్రస్‌లో తెప్పించారు. 30 కోట్ల రూ.లు మీ డబ్బు మేము ఖర్చుపెట్టామని, అదంతా వెచ్చిస్తామని చెప్పారు. అదికాదు, కుమార్‌లలిత్ కమిటీ నిర్ణయించాలన్నారు. లలిత్ రిపోర్టు వచ్చినతర్వాత, అది 120 కోట్లకు, 170 కోట్లకు వెళ్ళింది. తిరిగి బార్గవా కమిటీ అన్నారు. ఈ సంవత్సరం 10 కోట్లు ఖర్చు పెరుతున్నాము అన్నారు అయినా సమస్య పరిష్కారం

కాలేదు ఉద్యోగుల విషయంలో వాంఛూకమిటీ సిఫార్సుల మేరకు కాకపోయినా— ఆ ప్రాతిపదికమీద ప్రభుత్వంవారు జిల్లా కలెక్టర్సుకు అధికారాలు ఇచ్చి ఉద్యోగాలు ఇచ్చిన తర్వాత, అక్కడి ఆంధ్ర ఉద్యోగులను ఆంధ్ర ప్రాంతానికి తరలించిన తర్వాత సర్ప్లసెస్ విషయం నిర్ధారణ కాకపోయినప్పటికీ, ముందుగానే 10 కోట్ల రూ.లు వెచ్చించటానికి ప్రభుత్వం సిద్ధపడిన తర్వాత ఎందుకు పరిష్కారం కాలేదు? రాజకీయాలు దీనివెనక ఉన్నవి అనేది ప్రధానమైన విషయము. ఈ విషయాన్ని మనం మర్చిపోయి యీ సమస్యకు పరిష్కార మార్గం కనుక్కోవాలంటే అసాధ్యమైన విషయము. ముఖ్యమంత్రిగారు మారితేతప్ప, ఆంధ్ర ప్రదేశ్ నాయకత్వంలో మార్పు వస్తేతప్ప, యీ సమస్య పరిష్కారం కాదని ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలనేవారుగాని, ఇతరులుగాని స్పష్టంగా చెబుతున్నారు. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ యొక్క సమైక్యతను కాపాడటానికి తోడ్పడినట్లయితే నేను నా ముఖ్యమంత్రి పదవిని త్యజించడానికి సంసిద్ధంగా ఉన్నాను అని ముఖ్యమంత్రిగారు చెప్పారు. ఇవాళ కావలసింది ఆది ఒక్కటే. వారు ఉద్యోగాలవిషయంలో చాలా ఉదారంగా వ్యవహరించారు. ప్రమోషన్స్ విషయంలో చాలా ఉదారంగా వ్యవహరించారు. ఎడిషనల్ చీఫ్ సెక్రటరీని వేశారు. హెడ్స్ ఆఫ్ ది డిపార్టుమెంట్సువారిని క్రమంగా తెలంగాణావారిని చేస్తున్నారు. ఇంటిగ్రేషన్‌లో న్యాయం కలుగజేశారు. ఇవాళ సర్ప్లసెస్ ఉన్నా, లేకపోయినా 10 కోట్లు వెచ్చించటానికి నిర్ణయం చేశారు ఇక వారు చెప్పినమాట వారు అమలు జరుపుకోవటమే ఇక మిగిలింది. దానివల్ల ఏదైనా ఆంధ్ర ప్రదేశ్ యొక్క సమైక్యత నిలబడితే నిలబడాలి. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ యొక్క సమైక్యత దానివల్లకూడ సాధ్యం కాకపోయినపుడు విడిపోవడం చాలా మంచిది. మనసులు విరిగిపోయిన తర్వాత ఆతకటం చాలా కష్టం మనం ఇక్కడ కూర్చుని ఎన్ని ప్రసంగాలైనా చేసుకోవచ్చును. కాని వాస్తవంగా ఇక్కడ జరుగుతున్న దాడి, అక్కడి ఆంధ్రులకు జరిగిన అగౌరవము, అన్యాయము, హింసాకాండ—ఇదంతా చూసిన తర్వాత—యీ గాయాన్ని మార్చటంమాత్రం యీ శాసనసభకు సాధ్యం కాకపోవచ్చును అని మనవి చేస్తున్నాను. అన్నదమ్ములు వేరుగా ఉండకూడదా? సిద్ధాంతాలు చెబుతున్నారు. సిద్ధాంతాలు ఎన్ని మారటంలేదు? నేషనల్ గవర్నమెంట్‌లో ప్రొహిబిషన్ ప్రవేశపెట్టాలని గాంధీగారు చెప్పారు. దానిని కాన్‌స్టిట్యూషన్‌లో ప్రొవిజన్‌గా పెడితే, కాంగ్రెసుసభ్యులు 164 మంది ప్రొహిబిషన్ తీసివేయమని ముఖ్యమంత్రిగారికి వ్రాసి ఇచ్చారు. అపుడు ఈ సిద్ధాంతాలు ఎక్కడకు పోయాయి? సిద్ధాంతాలు మనుష్యులు రూపొందించినవే. అప్పటి పరిస్థితులయొక్క ప్రభావాన్నిబట్టి సిద్ధాంతాలు రూపొందించబడ్డాయి అంతేగాని సిద్ధాంతాలు ఎప్పుడూకూడ శాశ్వతంకాదు. దానికి శాశ్వతమైన రూపంలేదు. కాన్‌స్టిట్యూషన్‌లో ప్రొవిజన్ ఉన్న తర్వాతకూడ—164 మంది శాసనసభ్యులు కోరుతున్నారు అన్న కారణంతో అక్టోబరు రెండు తర్వాత—బహుశా గాంధీగారి శతజయంతి దినోత్సవం రోజున—గాంధిగారు పుట్టిన 100 వ సం. రోజున మనం విజయవాడలో కల్లుసారాయి అమ్మకోటాకి పూనుకోవచ్చును. అందులో ఆశ్చర్యంలేదు. అక్కడ లేని సిద్ధాంతాలు ఎప్పుడో ఎవరో భాషా ప్రాతిపదికమీద రాష్ట్రాలు కావాలంటే వచ్చిన తరువాత, ఒక భాషలో ఉన్నవాడు రెండుమూడు రాష్ట్రాలలో ఉండడంతప్పు కాదు. వయబుల్ యూనిట్స్ అవునాకాదా? అసలు ఏ రాష్ట్రం వయబుల్

యూనిట్స్ అని అడుగుతున్నాను ఈ రోజున ఫైనాన్స్ కమిషన్ రిపోర్టు వచ్చినది. ఈ రిపోర్టును జాగ్రత్తగా చూసినట్లయితే ఈ దేశంలో ఉన్నటువంటి ఏరాష్ట్రంఅయినా వయబుల్ యూనిట్ అవుతుందా అని అడుగుతున్నాను. దేశానికి సంబంధించినటువంటి పన్నులుగాని, రీసోర్సెస్‌గాని, పంపకం స్థానంలో ఉన్నటువంటి అనేక లోపాల వల్లగాని, కేంద్రానికి ఉన్న అధికారాలవల్లగాని, రాష్ట్రానికి ఉన్న అధికారాలవల్లగాని, అనుసరిస్తున్నటువంటి స్థానాలవల్లగాని, యివ్వాళ దేశంలో ఏ రాష్ట్రంకూడ వయబుల్ యూనిట్ కాదు అన్నికూడ కేంద్రానికి ఎదురుచూడవలసిన దుస్థితిలో ఉన్నాయి. అందువల్ల వయబుల్ యూనిట్ అవునా కాదా అనేదికాదు. ఇవ్వాళ మనస్సులు విరిగిపోయిన తరువాత అతకడం మరి సాధ్యంకాదు అనే విషయం తెలుసుకొన్న తరువాత సమైక్యత కాపాడడానికి ముఖ్యమంత్రి వై దొలగి ఒక సావకాశాన్ని కల్పించ నైనా కల్పించాలి అది సాధ్యం కాదనుకొన్నప్పుడు ప్రత్యేక తెలంగాణా యివ్వడమే వాంఛనీయం తప్ప మరొకమార్గం లేదని నేను మనవిచేస్తున్నాను.

శ్రీ జె వెంకటరెడ్డి —అధ్యక్ష, నిన్నటినుంచి మనం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ప్రత్యేకంగా తెలంగాణాలో ఉన్న పరిస్థితి గురించి చర్చిస్తున్నాము నాకు ఎక్కువగా బాధ కలిగిస్తున్నది ఏమంటే– ఎవరో ప్రత్యేకవాదులు మాట్లాడంటే అర్థం ఉన్నది. వాళ్లయొక్క– వాళ్ళయొక్క లక్షంతో ప్రిన్సిపుల్స్‌తో ఏదో ఒకరకమైన పద్ధతిలో ప్రత్యేక తెలంగాణా సాధించుకోవాలనే కోరికతో వాళ్లు మాట్లాడుతూ యున్నారు కాని ఆంధ్రప్రాంతం నుంచి వచ్చిన శాసనసభ్యులు, ఎక్కువ కాంగ్రెసువారు, ప్రజాస్వామ్య సిద్ధాంతాలమీద నమ్మకం ఉన్నదని చెపుతూ, దానికి వ్యతిరేకంగా సెంట్రల్ గవర్నమెంటును యింటర్‌ఫియర్ అయి ప్రెసిడెంటు పరిపాలన పెట్టండి, లేకపోతే ముఖ్యమంత్రి దిగిపోతే పోతుంది ముఖ్యమంత్రి దిగిపోతే యీ రాష్ట్రంయొక్క సమగ్రత నిలబడుతుందని కొంతమంది చెప్పిఉన్నారు. వారందరిమాటలు వింటూ ఉన్నాము. నాకు ముఖ్యంగా బాధ కలిగించింది ఏమంటే– చలపతిరావుగారు చాల experienced man, well learned man, ప్రజాస్వామ్య సూత్రాలు అంటే ఏమిటో, కాన్‌స్టిట్యూషనల్ ప్రొవిజన్ అంటే ఏమిటో రూల్స్ రెగ్యులేషన్స్, రాజ్యాంగ సూత్రాలన్నీ అర్థం చేసుకొని. శక్తి సామర్థ్యాలు ఉన్నటువంటి మనిషి ఏ పరిస్థితులను ఆధారంచేసుకొని వారు ప్రెసిడెంటు పరిపాలన కావాలని అన్నారో నాకు అర్థంకావడంలేదు. ప్రెసిడెంటు పరిపాలన అంటే అర్థం ఏమిటి? కాన్‌స్టిట్యూషన్‌లో క్లియర్‌గా ఆర్టికల్‌లో ఉన్నది. ఈ రాష్ట్రంలో శాంతి భద్రతలను కాపాడడానికి ప్రభుత్వం విఫలం అయిందా? ఎక్కడో హైదరాబాద్ పట్టణంలో, వరంగల్‌లోనో కొద్ది పాకెట్స్‌లో కాదు. లా అండ్ ఆర్డర్ కావలసిందే. 20 జిల్లాలు ఉన్నాయి. ఈ 20 జిల్లాలలో లా అండ్ ఆర్డర్ సిట్యుయేషన్ ఫేయిల్ అయి రాష్ట్రప్రభుత్వం కంట్రోల్ చేయలేని స్థితిలో ఉన్నప్పుడు కేంద్రప్రభుత్వంవారు శోక్యం కలుగజేసుకొని ప్రెసిడెంటు పరిపాలన అంటే సరిపోతుంది. కాని ఒకటే వాదన అయిపోయింది. ప్రెసిడెంటు పరిపాలన వస్తే వచ్చేది ఏమిటి? ఇప్పుడు మంత్రివర్గం పరిపాలన చేస్తున్నది. డిఫరెన్సు ఏమిటి? ఆఫీసరులను మార్చేది ఏమీలేదు. గవర్నర్ పోడు. మరి పరిపాలనలో వచ్చే సౌలభ్యం ఏమిటో, ఆ పరిపాలనద్వారా ప్రజలకు కలిగే మేలు ఏమిటో ప్రజాస్వామ్యం అని చెప్పుకొనే

వారికి కలిగేమేలు ఏమిటో నాకు అర్థంకావడంలేదు. మొదట్లో స్వతంత్రం రాకముందు గాంధీగారి నాయకత్వంక్రింద జవహర్‌లాల్ నెహ్రూగారు వాళ్ళందరు ....

డా. టి వి.యస్. చలపతిరావు :—నన్నుగురించి యిది అది అని ఏదోచెప్పారు చాల ధన్యవాదాలు. ప్రెసిడెంటురూల్ పెట్టడంలో అర్థంఏమిటో నేను చివరకు చెప్పాను. Extraordinary situations require extraordinary treatment

శ్రీ జి. వెంకటరెడ్డి :—కంట్రోవర్షియల్ విషయాలలోకి నేను తరువాత వస్తాను. మనకు తెలుసు. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు ఏర్పడాలి అన్నప్పుడు జవహర్‌లాల్ నెహ్రూగారు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు మంచివి కావని మొదట్లో అబ్జెక్ట్ చేసినారు. భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు ఏర్పడినాయి. అమరజీవి పొట్టి శ్రీరాములుగారి ఆత్మార్పణంవల్ల మనకు ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడింది. ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడిన తరువాతనే దేశం మొత్తంమీద ఒక భాష మాట్లాడే వారంతా ఒక రాష్ట్రంలో ఉండాలి. వారికి సరైన సౌకర్యాలు కలుగజేయాలి అనినా, ఆ జాతికి సరైన మేలు చేయాలన్నా. యితర రాష్ట్రాల క్రింద, యితర భాషలు మాట్లాడేవారి క్రింద ఉండడం మంచిది కాదనే అభిప్రాయంతో ఆనాడు ఫజలాలీ కమిషన్‌ను ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. ప్రొద్దున జైపాల్ రెడ్డిగారు ఒక పర్టినెంట్ మాట మాట్లాడినారు. విశాలాంధ్ర ఫారమ్ కావడానికి వీలు లేదు విశాలాంధ్ర వచ్చేటట్లయితే మంచిది కాదనే అభిప్రాయం ఫజలాలీ కమిషన్ ఎప్పుడు చెప్పలేదు. ఇంబెరిమ్ అడ్జస్టుమెంట్ కోసం ఆనాడు 5 సంవత్సరాలు ప్రత్యేకంగా తెలంగాణ ఉండి, తరువాత 5 సంవత్సరాలు ఉండేటట్లయితే వీరిద్దరి మధ్యన ఉండే పరిపాలన విధానమైన యిబ్బందులను తొలగించుకోడానికి, ఒక రాష్ట్రాన్ని సమైక్య పద్ధతిలో పెట్టడానికి ఆనాడు వేరేగా ఉండమని చెప్పింది గాని, తెలంగాణ వయబుల్ స్టేట్ అవుతుందా, అవకపోతుందా అనే పద్ధతిలో ఆనాడు ఫజలాలీ కమిషన్ చెప్పలేదని నేను ప్రభుత్వానికి గుర్తుకు తెస్తున్నాను. ఏది ఏమైనా మొదటి నుంచి మనం చూస్తున్నాము. దేశంలో అల్లరులు జరుగుతున్నాయి. హిందీ భాష మాట్లాడే వారు 4 రాష్ట్రాలు ఆంటున్నారు. పంజాబ్ హరియానా డివైడ్ అయింది. గుజరాత్, మహారాష్ట్ర డివైడ్ అయింది. ఒక భాష మాట్లాడే వారు ఒకే రాష్ట్రంలో ఉండాలనే కోరిక సామాన్య ప్రజానీకంలో ఎక్కువ ఉన్నది భారతదేశంలో అనే విషయం నిర్వివాదాంశమైన విషయం. దానిని ఆధారం చేసుకొనే గుజరాత్ వారికి గుజరాత్ రాష్ట్రం యిచ్చినారు. పంజాబ్, హరియానా రాష్ట్రం డివైడ్ అయి రెండు రాష్ట్రాలుగా ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. 100 సంస్థానాలు, 200 సంస్థానాలు ఉన్నటువంటి భారతదేశానికి బ్రిటిష్‌వారు వారియొక్క ద్వంద నీతి పద్ధతిలో ఇండిపెండెన్స్ యిచ్చి పోయారు. దానిని వల్లభాయ్ పటేల్ చాకచక్యంతో ఏదో ఒక రకమైనటువంటి పొలిటికల్ స్టెబిలిటి భారతదేశానికి ఏర్పరచి పోయినారు. దానికి మనం వారికి ధన్యవాదాలు అర్పించవలసిన అవసరం యున్నది. ఆ పరిస్థితులలో భాషారాష్ట్రాలు కావాలి అని వచ్చినాయి. ఫజలాలీ కమిషన్ వేసినారు ఇదంతా తెలిసిన విషయమే. భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంతం మీద కాకుండా వేరే పద్ధతులలో రాష్ట్రాలను విభజన చేసేటట్లయితే దేశం మొత్తంమీద జరగవలసిన విషయం గాని యిది ఒక రాష్ట్రానికి ప్రత్యేకంగా జరగవలసిన విషయం కాదని మనవి చేస్తున్నాను. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల యొక్క సిద్ధాంతం మంచిదా చెడ్డదా, భాషా ప్రయుక్త

రాష్ట్రాలవల్ల ప్రజలకు మేలు జరిగిందా, దేశానికి మేలు జరిగిందా, దేశంలో విచ్ఛిన్న కర శక్తులు పెంచడానికి పని చేసినదా, లేకపోతే యూనిటరీగా, అందరు కలిసి పని చేసుకొని అఖండ భారత్‌లాగా ఒక పద్ధతిలో ఉండడానికి పని చేసినదా అని ఆలోచించినట్లయితే యివన్నీ ఆలోచించుకొని ఎసెస్ చేసి చేయవలసిందే గాని ఏదో ప్రత్యేక తెలంగాణ అని ఈనాడు నినాదం లేపి, తదుపరి లేపు మహారాష్ట్ర విదర్భవారు కావాలని వారు వినాదం లేపి, ఓల్డ్ మైసూర్ స్టేట్ కావాలని వారు వినాదం లేపి, యు. పి. డివైడ్ కావాలని, లేకపోతే జార్ఖండ్ కావాలని బీహార్‌లో నినాదం లేవదీస్తే ఈ విధమైనటువంటి fissiparous tendencies in the country are very dangerous అని మనవి చేస్తున్నాను. మన తృప్తి కోసం, మన స్వలాభం కోసం ఈనాడు మనం ఏదో ఆలోచిస్తున్నాము గాని యిది భారతదేశం మొత్తం మీద, భారత జాతికి సంబంధించిన సమస్య. ఒక జాతికి, ఒక భాష మాట్లాడేవారికి సంబంధించిన సమస్య కాదు. భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలవల్ల మంచి చెడ్డ జరిగిందా అని భారతదేశం మొత్తంమీద ఒక కమిటీ వేసి పరిశీలన చేయాలి. చెడ్డకు జరిగింది, భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలవల్లనే భారతదేశం విచ్ఛిన్నం అవుతోందనే వాదన కూడ యున్నది. ఇవన్నీ అవగాహన చేసుకొని సక్రమమైన పద్ధతిలో ఉండడానికిగాను ఏదైనా కమిషన్ వేసి గవర్నమెంటు చేయవలసిందే గాని పీస్‌మీల్‌గా, బిట్ బిట్‌గా ఏదో ఒక రాష్ట్రం ఉంచడం, ఒక రాష్ట్రం తీసివేసుకోవడం మంచిది కాదని నేను మనవి చేస్తున్నాను. తెలంగాణ మూవ్‌మెంట్ వచ్చినది. With conviction I am telling so many people may think it otherwise. ఈ తెలంగాణ మూవ్‌మెంట్ రావడానికి కారణం buracratic set up of administration లో ఉన్నటువంటి, లోయర్ లెవల్ నుంచి హైయ్యర్ లెవల్ వరకు ఉన్న ఆఫీసర్స్ కారణం అని మనవి చేస్తున్నాను. ప్రత్యేకమైన ఫాల్స్ ప్రొపగాండా చేసినారు. ఇంత డబ్బు మీ తెలంగాణ డబ్బు యున్నది. వీళ్ళంతా ఖర్చు పెట్టినారు అని. ప్రజాసమితి పక్షాన పాంప్లెట్ వేసినారు 10 వేలు, 30 వేలు ఉద్యోగాలు పోయినాయని. గవర్నమెంటు వారి స్టాటిస్టిక్స్ ఉన్నాయి. సర్‌ప్లస్స్ గురించి స్టాటిస్టిక్స్ ఉన్నాయి. ఇవన్నీ లెక్కలు చూసుకొని సక్రమమైన పద్ధతిలో ప్రజలకు చెప్పక, ఫాల్స్ ప్రొపేగేట్‌తో ప్రజలలో ఒక రకమైన చెడ్డ అభిప్రాయాలు క్రియేట్ చేశారు. ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లో తెలంగాణ ప్రాంతం యొక్క డబ్బు యితర ప్రాంతాలకు ఖర్చు పెట్టారని, వాళ్ల ఉద్యోగాలు ఎవరికో యిచ్చారని ఒక ఫాల్స్ ప్రొపగాండా చేశారు. నేను మనవి చేసేదేమంటే, ప్రభుత్వం కూడా—it has not come in true colour at that time— అదే గనుక సక్రమమైన పద్ధతిలో మనం గనుక ముందుకు వచ్చి విషయాలన్ని ప్రజల ముందు పెట్టి, సరిగా deal చేసినట్లయితే యీ వుద్యమం యీ పరిస్థితిలో వచ్చి వుండేది కాదేమోననే అభిప్రాయం నాకు వున్నది. ఇప్పుడే ప్రభుత్వం సక్రమమైన పద్ధతిలో—facts on Telangana అని అన్ని విషయాలనూ pamphlet రూపంలో తెలియజేసినది. డెవలప్‌మెంటు ఏ విధంగా జరిగిందీ—ఆ వివరాలలోనికి కూడా నేను కొంచెం పోదలచుకున్నాను. తెలంగాణా వెనుకబడివున్న ప్రాంతమనేది నిర్వివాదాంశము అందులో మర్రొక అభిప్రాయం లేదు. కాని, రిసోర్సెస్ వున్నాయి. రిసోర్సెస్ లేకుండా, వెనుకపడి వున్న ప్రాంతాలు

ఆంధ్రదేశంలో చాలా వున్నాయని మనవిచేస్తున్నాను. అయితే, ఈనాడు ఒక విధమైన భేదాభిప్రాయం కలిగిన తరువాత, ఆంధ్ర దేశంలో కూడా వెనుకబడిన ప్రాంతాలువున్నాయని చెబితే దానిని వేరుగా అర్థంచేసుకోవచ్చు కాని, నేను మొదటి నుండి మనవిచేస్తున్నాను ఈ తెలంగాణా ప్రాంతాన్ని అభివృద్ధి చేయవలసిన బాధ్యత ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రజానీకం మొత్తమ్మీద వున్నది. దానికి సంబంధించినంత వరకూ ఆంధ్ర ప్రాంతం నుండి వచ్చిన శాసన సభ్యులుగాని, ఆంధ్ర ప్రాంతం నుండి వచ్చిన ముఖ్య మంత్రులుగాని,—యిప్పుడు వున్న ముఖ్య మంత్రిగాని యీ ప్రాంతాన్ని సక్రమంగా దెవలప్ చేయాలనే ప్రయత్నం చేశారుగాని—ఏదో ఒక కుట్రతో, లేదా డబ్బు కాజెయ్యాలి, వీరిని అథఃపాతాళానికి తొక్కాలి, వారిని అభివృద్ధి పరచడానికి వీలులేదు అని అనుకున్నారనే motives attribute చేయడం మంచిది కాదని నేను మనవిచేస్తున్నాను. ఇంక జెంటిల్‌మెన్ ఎగ్రిమెంట్ వున్నది రెండు రకలైన జెంటిల్మెన్ ఎగ్రిమెంటు యిది. political expediency కోసం ఆంధ్ర, తెలంగాణా నాయకులు ఒక ఒప్పందం చేసుకున్నారు. దానిని ఆధారంజేసుకుని ప్రెసిడెన్షియల్ ఆర్డర్ యిస్యూ చేయడంజరిగింది. అదంతా యిప్పుడు నేను ఎందుకు చెప్పవలసివస్తున్నదంటే- యీ సమస్య వచ్చింది కాబట్టి- దీనిని చిలవలు పలవలుగా తప్పుడు ప్రచారం ప్రజానీకంలో, educated classలో కూడా చేస్తున్నారు కాబట్టి నేను యిప్పుడు లేవదీయవలసి వచ్చింది; లేకపోతే లేవదీసేవాడినికాదు. జెంటిల్మెన్ ఎగ్రిమెంటునే తీసుకోండి- ఇదీ ప్రెసిడెన్షియల్ ఆర్డర్-''

''For the more convenient transaction of business of Government, with regard to some specified matters, Telangana will be treated as a region.'' What are those specified matters, we have to take into consideration? They are as listed in the Schedule. So, as regards all developmental activities in Telangana region which are specified in the Schedule to President's Order, the Regional Committee has got every power to recommend to the Government. ఈనాడు జరుగుతున్న విషయాలను తలోచిస్తే- నేను యింకొకటికూడా మీ దృష్టికి తీసుకువస్తాను- a temporary provision will be made to ensure that for a period of five years. ఈ నాడు ప్రతి నోటా వినబడుతున్నది—ఆంధ్ర, తెలంగాణా పెద్ద మనుషుల యొక్క ఒక్క ఒప్పందం వుల్లంఘించబడినదని—ఎక్కడ వుల్లంఘించబడినదో నాకు అర్థం కావడంలేదు. 1956 లో రాష్ట్రం వచ్చింది. 1959 లో ప్రెసిడెన్షియల్ ఆర్డర్ వచ్చింది - అయిదు సంవత్సరాలూ అయిపోయింది; పది సంవత్సరాలు అయిపోయింది. తెలంగాణా ప్రాంతానికి సంబంధించిన రక్షణల విషయంలో—ఆంధ్ర ప్రాంతానికి చెందిన శాసన సభ్యులు గాని, ఆంధ్ర ప్రజానీకంగాని ఎవరైనా సరే, ఏవడైనా సరే సభలు, సమావేశాలు పెట్టి extention యివ్వడానికి వీలులేదు, అని మాట్లాడి వున్నారా? నిన్ననో, మొన్ననో కొండాలక్ష్మణ్ బాపూజగారు అన్నారు—ఆంధ్ర ప్రాంతంలో మూవ్‌మెంట్ వస్తే యిక్కడ లూటీలు, గృహదహనాలు, హింసాకాండ జరిగింది అన్నారు—అప్పుడు ఆంధ్ర ప్రాంతంలో

మూవ్‌మెంట్ ఎందుకు వచ్చిందో మనవిజేస్తాను. ఈ అఖిల పక్ష ఒప్పందాన్ని అనుసరించి 19 వ తారీఖు ఒప్పందాన్ని అనుసరించి—4 వేల మందిని ఒక్కసారి రిక్రెంచ్ చేస్తారు—అంటే to resent—చేశారు తప్ప—వారిని transfer చేస్తారు అని అంటే సంతోష పడివుండే వారు. అందుచేత—ఆంధ్ర ప్రాంతకజానీంగాని ఆంధ్ర ప్రాంతం నుంచి వచ్చిన శాసన సభ్యులుగాని—తెలంగాణా ప్రాంతపు అభివృద్ధి విషయంలో గాని, తెలంగాణాకు సంబంధించిన రక్షణలు పొడిగించడం విషయంలోగాని ఎప్పుడూ కూడా వారు వేరే విధంగా చెప్పలేదని నేను మనవిజేస్తున్నాను.

ఇంక సర్‌ప్లసెస్ విషయం వచ్చింది. సెకెండ్ ప్లాన్‌లో తెలంగాణా ప్రాంతానికి 22 కోట్ల రూపాయిలు స్పెషల్ డెవలప్‌మెంట్ సీమ్ క్రింద ఖర్చు పెట్టారు ఎప్పుడైనా సరే—ఆంధ్ర ప్రాంతం నుంచి శాసన సభ్యులు తెలంగాణా ప్రాంతానికి ఖర్చు పెడుతున్నారు; యిది తప్పు అని question చేశారా? లేక 3rd plan లో 30 కోట్ల 54 లక్షల రూపాయిలు ప్రభుత్వం ఒప్పుకున్నది. ఏనాడైనా ఆంధ్ర ప్రాంతం నుంచి వచ్చిన శాసన సభ్యులు గాని. ప్రజానీకంగాని యిది తప్పు అని మాట్లాడారా? మాట్లాడితే sacrifice చేయాలి; sacrifice చేయాలి అంటారు; ఆంధ్ర ప్రాంత ప్రజలు అర్థం జేసుకోవాలి అంటారు. మేము ఏమి అర్థం జేసుకోవాలి? ఖర్చు పెడతామంటే మేము ఎప్పుడైనా అడ్డు చెప్పామా? ఎక్కువ మంది మంత్రులను చేస్తామంటే అడ్డు చెప్పామా? లేక రక్షణలు పొడిగిస్తామంటే అడ్డు చెప్పామా? ఎప్పుడైనా ఆంధ్ర ప్రాంతం నుండి resentment వచ్చిందా? లేదే మరి దీనికి కారణం ఏమిటి? నేను యిందాక చెప్పినట్లుగా యిదంతా కూడా false propaganda వల్ల వచ్చిందని మనవిజేస్తున్నాను. ఇంక, భార్గవ కమిటీని వేశారు. ఈ భార్గవ కమిటీ కూడా యిన్నాళ్లు late చెయ్యడానికి కారణం ప్రభుత్వం కాదని మనవిజేస్తున్నాను. బయట 100 కోట్లు, 150 కోట్లు, 200 కోట్లు అని రోజూ పెంచేస్తున్నారు. ఏ విధంగానైనాసరే ఆ ఫిగర్‌కు రావడానికి చేసే ప్రయత్నం తప్ప—భార్గవ కమిటీ వచ్చినప్పుడు terms of reference మార్చాలని ఎప్పుడూ, ఎవరూ అడగలేదు. 'గవర్నమెంటు యిచ్చిన లెక్కలు తప్పుడు లెక్కలు' అన్నారు. గవర్నమెంటు లెక్కలు తప్పుడు లెక్కలైతే, మీరు యిచ్చే లెక్కలు ఎక్కడ నుంచి వచ్చాయి? అందువలన— internsional గా భార్గవ కమిటీ రిపోర్టు రానివ్వకుండా దీని నొక ever burning situation గా పెట్టాలని ప్రయత్నిస్తున్నారని మనవిజేస్తున్నాను. మంచి హృదయంతో యిప్పుడు భార్గవ కమిటీ ఎంక్వయిరీ జరుపుతున్నది—కృష్ణస్వామి, సెక్రెటరీగారి దగ్గర. ఏ డిస్టార్టమెంటులో తప్పు వున్నదని అడిగితే ఎవరూ చెప్పేవారు లేరే! బయట మాత్రం తప్పు, తప్పు అని ప్రచారం చేస్తూ పోతూ భార్గవ కమిటీ రిపోర్టు రానివ్వకుండా ప్రభుత్వం చేస్తున్నది, తెలంగాణా సమస్య పరిష్కారం కాకుండా చేస్తున్నదని చాలమంది మాట్లాడుతున్నారు. నేను ఒక సూటి ప్రశ్న వేస్తాను—రాజేశ్వరరావుగారు మాట్లాడారు—82 కోట్లు రావాలన్నారు—అది వారి పర్సనల్ అభిప్రాయమా; లేక వారి పార్టీయొక్క అభిప్రాయమా; అని నేను ప్రశ్నిస్తున్నాను. ఆ వివరాలలోనికి నేనిప్పుడు పోదలచుకోలేదు. భార్గవ కమిటీ వచ్చి, సర్‌ప్లసెస్

వున్నాయా, లేదా అనే నిర్ణయంనేస్తూ వున్నప్పటికి, ప్రభుత్వం తెలంగాణా ప్రాంతం వెనుకబడిన ప్రాంతమని 10 కోట్ల రూపాయిలు యిూనాడు స్పెషల్ డెవలప్ మెంటల్ స్కీమ్ను క్రింద ఖర్చు పెట్టింది ఆంధ్ర ప్రాంతంవారేమైనా అడ్డు చెప్పారా దీని గురించి? ఇంకా మా మిత్రులు sacrifice, sacrifice అంటున్నారు Chief Minister replacement—ఏ ప్రజాస్వామిక సిద్ధాంతాన్ని అనుసరించి యీ విధంగా మాట్లాడుతున్నారో అర్థం కావడంలేదు ఇది democratic set up ఈ set up లో యీ ప్రాంతానికి ముఖ్యమంత్రి కావాలి; ఆ ప్రాంతానికి ముఖ్యమంత్రి కావాలి; లేక గుంటూరు జిల్లాకు ముఖ్యమంత్రి కావాలి అనిగాని, లేక కర్నూలుకు పది మంది మంత్రులు కావాలి అనిగాని as a matter of right మాట్లాడే పద్ధతికి వీలులేదు. మన పార్టీకి సంబంధించిన సమస్య అది. పార్టీలో వున్న పరిస్థితులను ఆధారం చేసుకుని, మెజారిటీయొక్క అభిప్రాయాన్ని ఆధారం చేసుకుని ఎవరైనాసరే ముఖ్యమంత్రి కావడంలో తప్పు లేదు. మేమే support చేస్తాం. అటువంటి పరిస్థితిలో తెలంగాణా వారికి ముఖ్యమంత్రి పదవి యిస్తే మేము కాదంటామా? నేను యీ సందర్భంలో యింకో ప్రశ్న వేయదలచుకున్నాను—ముఖ్య మంత్రిగారు యిక్కడ వున్నారు కాబట్టి bold గా ఒక విషయం చెప్పదలచుకున్నాను—నిన్న మా మిత్రులు ఎందరో మాట్లాడారు—యీ ముఖ్యమంత్రిగారు పై దొరికితే ఆంధ్రప్రదేశ్ యొక్క సమగ్రత వుంటుంది, మేము Separate Telangana నినాదం వేవదిత్యం, అన్ని సమస్యలనూ సామరస్య పూర్వకంగా పరిష్కారం వేసుకుంటాము; వారు మాకు అడ్డంగా వున్నారు, అందువలన యీ సమస్యలు పరిష్కారం చేయడానికి దాతకావడం లేదు' అన్నట్లుగా చెప్పారు వారు గనుక Separate Telangana వాదాన్ని కాదంటే మేము కూడా అందుకు సిద్ధమేనని మనవిచేస్తున్నాను—ఎవరేమి అనుకోన్నప్పటికీ కూడా. అట్లా గాకుండా—ఒక ప్రక్కన ప్రెసిడెంటు రూల్, మరొక ప్రక్కన replacement of Chief Minister మరో ప్రక్కన Separate Telangana—ఏమి వాదనలో, ఏమి కథో అర్థం కావడం లేదు ప్రజాభిప్రాయం, ప్రజాభిప్రాయం అంటున్నారు; ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలని కోరే ప్రజానీకం 99 మంది మా వెనకలవున్నారు అంటున్నారు. నేను ఒకటి వారికి మనవిచేస్తాను—ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం సమగ్రంగా వుండాలని 67 ఎలక్షన్లులో మేము కాంగ్రెసు వాదులం, నుంచున్నాం, గెలిచివచ్చాము. 'విశాలాంధ్ర రాష్ట్రం అక్కర లేదు, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం అక్కరలేదు, ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలని ప్రజానీకం అంతా కోరుతున్నారు' అన్నప్పుడు—ప్రత్యేక తెలంగాణా వాదులు రాజీనామా ఇవ్వండి రాజీనామా యిచ్చి గెలవండి; మెజారిటీ సభ్యులు గనుక కోరినట్లయితే, ప్రజాభిప్రాయం గనుక అట్లాగే వున్నట్లయితే మేమే అడుగుతాం ప్రజానీకం అంతా Separate Talangana కావాలని కోరుతున్నారు; మనం ఎందుకు వారికి అడ్డంగా వుండాలి?' అనే పద్ధతిలో మేమే అడుగుతాం. అది పరిష్కార మార్గం. హైదరాబాద్‌మట్టూ ఫ్యాక్టరీస్ ఏర్పడుతుంటే—ఆంధ్రప్రదేశ్ అభివృద్ధి చెందుతున్నదని మేమంతా సంతోష పడ్డామేగాని, యివి గుంటూరుకు వచ్చాయా, విశాఖపట్నానికి వచ్చాయా, కర్నూలుకు వచ్చాయా అనే ఆలోచనతో మేము బాధపడలేదే. ఇప్పటికే మేము మనవిచేస్తున్నాం. తెలంగాణా ప్రాంతాన్ని అభివృద్ధి చేయండి, రెక్కలు, రెక్కలు అంటున్నారు—

లెక్క-లెందుకు — వంద కోట్లు ఖర్చుపెట్టింది — ఎందుకు ఖర్చుపెడుతున్నారు? — అని అడిగేవారెవరూ లేరు; అంత సంకుచిత దృష్టితో మాట్లాడేవారెవరూ లేరు. ఈ విషయంలో మేము వెనక్కి పోదలచుకోలేదని మనవిచేస్తున్నాను ఇంక, ఒకమాట అనడం అలవాటైపోయినది — మా వి. వి. రాజుగారు, చొక్కారావుగారు అంటున్నారు sacrifice, sacrifice అని అంటే ఏమిటి? చీఫ్ మినిస్టర్ sacrifice — అదేమిటో నాకు అర్థంకావడంలేదు. ఆయన రాజీనామా ఇచ్చిపోతే, మనం గద్దె ఎక్కవచ్చుననా? ఇంకొక ప్రశ్న వేస్తున్నారు — 'రాజీనామా ఇస్తానన్నారు, ఎందుకు వెనక్కిపోయారు?' అని. ఏ కారణాలవలన రాజీనామా ఇస్తాను అనవలసివచ్చింది? కాబినెట్ డెసిషన్ తీసుకోనివ్వకుండా, సక్రమమైన పద్ధతిలో వారికి అవకాశం యివ్వకుండా — క్రిటికల్ పొజిషన్‌లో పెట్టి, కోర్టుకు లాగి, వారిని రాజీనామా యిస్తాను అనేటట్లు చేశారా, లేదా? ఆ విషయాలలోకి నేనిప్పుడు పోదలచుకోలేదు పార్టీ వున్నది; పార్టీలో — నార్మల్‌సీ వచ్చినదని అనుకున్నప్పుడు, పార్టీలో ముఖ్యమంత్రిగారు పోవాలని అను కున్నప్పుడు — all right we will let down, అట్లాగాక, ఒక వాదించడం — యీ పద్ధతులు ప్రక్కన ప్రెసిడెంటు మరొక ప్రక్క ప్రత్యేక రాష్ట్రం, అని రకరకాలుగా ఎక్కడికి దారితీస్తాయో నాకు అర్థంకావడం లేదు సెపరేట్ తెలంగాణావాదం మానుకోండి ఆంధ్రప్రదేశ సమగ్రతకోసం కృషిచేయండి, తప్పులువుంటే అందరం కూర్చుని మాట్లాడుకుందాము. 50 కోట్లుగాని, 100 కోట్లుగాని ఖర్చు చేసుకుందాము. యీ రాష్ట్రి అభివృద్ధికోసం కంకణం కట్టుకోండి అని మనవిచేస్తున్నాను. ఎంత నష్టం వచ్చిందో అందరికీ తెలుసును. ఇదేనా ఉద్యమం? గోడలమీద ఆంధ్ర స్త్రీలగురించి, అసలు ఒక జాతిని గురించి ఎంత అసహ్యంగా వ్రాశారో మీ అందరికీ తెలుసును ఇదేనా ఉద్యమం? 300 మంది వచ్చిపోయారని చెబుతున్నారు. దానికి కారకులు ఎవరు? ఇంతమంది చావడానికి కారణమై, అమాయక విద్యార్థులను, అమాయక ప్రజానీకాన్ని బలిపెట్టుకున్నారు ప్రత్యేక తెలంగాణా వాదనతో ఫ్యూడల్ రాజ్యవ్యవస్థను పెట్టాలనో లేకపోతే అధికార దాసత్రయం కోసమో 300 మందిని పొట్టన పెట్టుకున్నారు కాని పోలీసు మీద రాళ్ల కొట్టితే ఎవరు చూస్తూ ఊరుకుంటారు? పోలీసుమీద ఎస్. పి. మీద రాళ్లకొట్టితే, కంటికి దెబ్బ తగిలితే, ఐ. జి మీద రాళ్లువేస్తే చూస్తూ ఊరుకుంటే బాగుంటుందా? ఇది సామూహిక సత్యాగ్రహమా? ఇదేనా గాంధీగారి సిద్ధాంతాలననుసరించి చేసే సత్యాగ్రహం? ఇదంతా చూస్తూ ఊరుకుంటే అప్పుడు ప్రభుత్వం మంచిదవుతుందా? కాబట్టి, ఇవన్నీ వున్నాయి. నేనెవరినీ రెచ్చగొట్టే దృష్టితో మాట్లాడడంకాదు, ఇది ప్రజలంతా అర్థం చేసుకోవాలి కేవలం వీరికోసం, మేము తెలంగాణా ప్రజానీకాన్ని వేరు చేయదలచుకోలేదు తెలంగాణా ప్రజానీకానికి ఆంధ్రప్రదేశలో కలిసివుండాలనే కోరిక ఎక్కువ వున్నదని నేను మనవిచేస్తున్నాను. ఇక్కడ పొలిటికల్ ఎక్స్‌పీడియన్సీ కోసం వర్తు చేసుకుంటున్నారు. ఇప్పటికైనా సుహృద్భావంతో ముఖ్యమంత్రిగారితోగాని, ప్రధాన మంత్రిగారితోగాని కూర్చుని సెటిల్ చేసుకోవచ్చు. కాని యీ కండిషన్సు పెట్టి, ఆ కండిషన్సుపెట్టి మమ్ములను ఏదో చేయమంటే అది మంచి పద్ధతి కాదని మనవిచేస్తూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ కె. వి. గంగాధర్ (నిజామాబాద్) :— అధ్యక్ష, గత 8–9 మాసాల నుంచి ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లో తెలంగాణాకు అన్యాయం జరిగిందనే పేరుతో తెలంగాణాకు సంబంధించి గత 12–13 సంవత్సరాలనుంచీ అధికారంలో వున్నవారు ఒక ఉద్యమం నడుపుతున్నారు వీరికి తెలంగాణాకు ఏమి చేయాలి, పరిస్థితులు ఎట్లావున్నాయి, రాజకీయంగా, ఆర్థికంగా, సామాజికంగా ఎట్లావుంది అనే పరిస్థితులు తెలిసివుంది కూడా ఆశ్రద్ధవహించి, ఆ రోజులలో ప్రజలకుగాని, అసెంబ్లీలో గాని ఏమీ చెప్పకుండా ఇప్పుడు తెలంగాణాకు అన్యాయం జరిగిందంటున్నారు. దీనిని బట్టి తెలంగాణా నాయకులుగా వీరు సర్వీస్ సెక్ గురించిగాని, సేఫ్‌గార్డ్స్ గురించిగాని, సర్వీసెస్ గురించిగాని ఆలోచించరని నాకు విదితం అవుతోంది. 1947–48 వ సం.రంలో హైదరాబాదు స్టేటు—నిజాం ప్రభుత్వాన్ని—ఇండియను యూనియనులో వేర్చే నిమిత్తం ఆందోళన జరిపినప్పుడు నేనుకూడా వున్నాను. ఆ ఆందోళనవల్ల నేను కూడా దాదాపు రెండు సంవత్సరాలు కారాగారంలో వున్నాను. మా తెలంగాణాకు సంబంధించిన నాయకుల ఆర్థిక స్థోమత, పలుకుబడి, వారి చరిత్ర నాకు ఇంతో, అంతో తెలుసు. ప్రజలకు కూడా తెలుసు. నేను వ్యక్తిగతంగా ఇప్పుడు వారిపేర్లు చెప్పాలనే అభిప్రాయంలేదు. 1956లో భాషావాదిగా రాష్ట్రముల విభజన జరగాలని ఆల్ ఇండియా కాంగ్రెసు తీర్మానించినట్లు కేవలం ఆంధ్రలోనే కాకుండా భారత వర్షంలో భాషావాది ప్రాంతాలతో విభజన అయిన తర్వాత—మనం ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పాటు చేసుకున్నాము. నైజాము ప్యూడలు ప్రభుత్వంలో వుండడంవల్ల తెలంగాణాలో విద్యలోనూ, డెవలప్‌మెంటులోనూ వెనుకబడి వున్నాము. తెలంగాణాకు సంబంధించి ఆ రోజులలో నాయకత్వం వహించినవారు 1956 తర్వాత నేటివరకూ 12–13 సం.లలో వారి ఆర్థిక స్థోమత, పొలిటికల్ కేరీర్, వారి ఐశ్వర్యం అభివృద్ధి చేసుకున్నవారు మరి తెలంగాణా బాక్‌వర్డునెస్ సంగతి ఎందుకు చూడలేదు? దీనివల్ల స్పష్టంగా ఏమి అర్థమవుతుందంటే—రాజకీయంగా వారి పెద్దతనము, గౌరవము, హోదా పోయే పరిస్థితి వచ్చినప్పుడు వారు ఉద్యమం లేవదీశారని దేశంలో భాషావాదిగా, ఐక్యతను సంపాదించిన తరువాత, ఇదే పద్ధతిలో వుంటే, నేటివరకు జరిగిన లోపాలు సరిదిద్దుకొని డెవలప్‌మెంటు చేసుకోలేమనే అవిశ్వాసం, అనుమానం ఎందుకు కలగాలి వారికి? శాంతియుతంగా, ప్రశాంతంగా తెలంగాణాకు అన్యాయం జరిగిందని ఆందోళనచేస్తే ఒక అర్థంవుంటుంది. ప్రప్రథమంగా విద్యార్థులు, సర్వీసెస్‌కోసం మూవ్‌మెంటు ప్రారంభిస్తే అది వదిలిపెట్టి బస్సులు తగులబెట్టడం, ట్రెయిన్లు పడగొట్టడం వంటివి మొదలు పెట్టించారు. తెలంగాణా ప్రాంతములో బస్సులలో పురుషులు, స్త్రీలు 99 పర్సంటు నాగరీకులే సవారీ చేస్తారు, ట్రెయిన్లులోకూడా నాగరీకులే సవారి చేస్తారు ఈ ఉద్యమం పేరిట చేసిన దుష్కార్యాలు చూస్తే ఇది తెలంగాణా అభివృద్ధి కోసం చేస్తున్నామా లేక పొలిటికల్‌గా వున్న కోరికలు తీర్చుకోడానికి ప్రభుత్వంలో వున్నవారికి కొంత బాధకలిగించి, అశాంతివాతావరణం కలిగించి వశం చేసుకునే కార్యక్రమమా యిది? ఈ లాంటి కార్యక్రమాలవల్ల పొలిటికల్‌గా ఏదో సాధించవచ్చుకావి లక్షలాది ప్రజానీకానికి—తెలంగాణాకు చెందిన విద్యార్థులకు, వ్యాపారస్థులకు, మధ్యతరగతివారికి, నాగరీకులకు కూలిచేసుకొని కుటుంబాలు గడుపుకొనేవారికి యీ 7–8 మాసాలనుంచి ఎంత నష్టం, కష్టం కలుగజేశారు? ఇది ప్రజాభిప్రాయమా? ప్రజలలో మనం వేరై శీ బాగుంటుంది.

తెలంగాణా అభివృద్ధిని సాధించుకుందాము అని గర్వంగా చెబుతున్నారు. నిన్నటివరకూ పొలిటికల్‌గా అధికారంలో భాగస్థులుగా వున్ననారు అప్పుడు యీ ంటి విషయాలు ప్రజలముందరగాని, అసెంబ్లీలోగాని, కనీసము రీజనలు కమిటిలోగాని ఎందుకు చెప్పలేదు ? ఈవేళ యీ విషయాలు చెబితే నాపంటివారు నమ్మలేరు ఈ నాయకులు లెజిస్లేటర్సునేకాకుండా, కౌన్సిలర్సుమీద. పంచాయతి సమితి ప్రెసిడెంట్సుమీద ఒత్తిడి చేసూ గుండాలను పంపించి బెదిరించి, మీరు గద్దారి చేస్తున్నారు. యీ మూవ్‌మెంటుకు సహకరించాలి, దీనివల్ల తెలంగాణా వశం అవుతుంది అని పెద్దపెద్ద బోకలు మాట్లాడారు. నైజాం ప్రభుత్వ పరిపాలనలో ఏన్ని కష్టాలు పడ్డామో నాకు కూడా కొంచెం తెలుసును ఎవరైతే రాజకీయ జీవితంలో ఇంతవరకు ఉంటున్నారో వారిని గురించి నాకుకూడా కొంత అనుభవం ఉంది. మనకు కొంత అన్యాయం జరిగింది ఐతే ఈ అన్యాయాన్ని మనం సంయుక్తంగా ఉండి ఎందుకు సాధించుకోలేము ? ఇంత నిరుత్సాహం ఎందుకు ? ఇంత అశాంతి వాతావరణం ఎందుకు కలిగించవలసివచ్చింది ? తెలంగాణా అభివృద్ధికి డబ్బు ఇవ్వలేదని మనం ఒక ప్రక్క అంటూ గత కొమ్మిది మాసాలలో తెలంగాణాలో మనకు మనమే కోట్లాది రూపాయిలు విలువచేసే ఆస్థులను నాశనం చేసుకున్నాము. ఈ ఉద్యమంలో ప్రత్యేక తెలంగాణాకావాలనే వారు గత 10–12 సంవత్సరాలుగా అధికారంలో ఉంది ఏమేమి చేసారు ? రేపు వారి మాటలను ప్రజలు ఎట్లా నమ్ముతారో నాకు అర్థం కావడం లేదు. వారికి నిజంగా శ్రద్ధ, భక్తి, సాహసం ఉంటే గత 10–12 సంవత్సరాలుగా ఎందుకు నెరవేర్చలేదు ? ఇకముందు నెరవేరుస్తారని ఏమిటి నమ్మకం ? కేవలం అధికారం కొరకు పోరాటం ఇది, వట్టి బూటకం అని నాకు అనిపిస్తున్నది. కేవలం మన రాజకీయంగా స్వార్థం కోసం ఈ మాదిరిగా ప్రవర్తిస్తే రేపు భారత దేశంలో తెలంగాణాకు మంచిపేరు వస్తుందా అని అడుగుతున్నాను. ఆంధ్రకు సంబంధించిన వారందరు, ముఖ్యమంత్రిగారు కాని ఇతరులుకాని మీకు అన్యాయం జరిగితే, డెవలప్‌మెంటు విషయంలోకాని ఇతర విషయాలలోకాని, సరియైన పద్ధతులలో సక్రమంగా సహకరించి నెరవేరుస్తాం అని హామీ ఇస్తుంటే వారేకాకుండా కేంద్ర ప్రభుత్వం, ప్రధాన మంత్రికూడా అష్ట సూత్రాల పేరుతో ఎన్నో విషయాలు పార్లమెంటులో చెప్పారు. ఇంకా నచ్చచెబుతున్నారు. ఇలాంటి సందర్భంలో నమ్మవద్దా అని అడుగుతున్నాను. రాజకీయంగా శక్తి, విశ్వాసం లేనప్పుడే ఈ మాదిరిగా అనుకునేది నా నమ్మకం ఏమిటంటే ఈ ఆందోళన వెనుక ఒక ఫ్యూడల్ శక్తి ఉందని, జాగీర్‌దారీ కులతత్వాలు ఉన్నాయని, గత 10–12 సంవత్సరాలుగా చేసిన కృత్యాలు బైటపడతాయనే ఉద్దేశంతో ఈ ఉద్యమం పేరుతో తెలంగాణా ప్రజలలో పాపులారిటి సంపాదించి నాయకత్వం, పొలిటికల్‌గా గౌరవం సంపాదించి మరికొంత కాలం అధికారంలో ఉండాలనే ఉద్దేశంగా కనిపిస్తున్నది. తెలంగాణా అభివృద్ధికొరకు సర్‌ప్లస్‌కొరకు మంచి పరిష్కారంచేసి గతంలో జరిగినవి మరచిపోయి నాలుగవ ప్రణాళికలో ప్రత్యేకంగా తెలంగాణాకు సంబంధించిన ఫండ్సు సక్రమంగా ప్రణాళిక పెట్టుకుని నెరవేరిస్తే బాగుంటుందని నమ్మకం నాకు ఉంది. సంయుక్తంగా ఉంటేనే మనకు మేలు జరుగుతుంది. మనదేశానికి మంచిపేరు వస్తుందని ఆశిస్తున్నాను.

శ్రీ నరసింహ రామయ్య :—అధ్యక్ష, గడచిన తొమ్మిది నెలలుగా తెలంగాణా ప్రాంతంలో ఎన్నో అఘాయిత్యాలు ఎన్నో హింసాకాండలు జరిగాయి. ఎంతోమంది ప్రజలు, విద్యార్థులు చనిపోయారు ఏ ఉద్యమం చరిత్రచూచినా ఇంత పెద్ద ఉద్యమం కనపడదు. ఇంతమంది విద్యార్థులు చనిపోయినప్పటికి ప్రభుత్వం ఏ మాత్రం కదలిక లేక ఉందంటే ఏమనాలో తెలియడం లేదు. ఇంతమందిని చంపించిన ప్రభుత్వం అట్లాగే కొనసాగుతోంది. ఇంతకుముందు మంత్రి సంజీవరెడ్డిగారు మాట్లాడుతూ తెలంగాణా విద్యార్థుల హత్యలు గురించి ప్రభుత్వం బాధ్యులు కారని మంత్రులు బాధ్యులు కారని దీనికి అంతా శాసనసభ్యులే బాధ్యులని చెప్పారు. ఇది నేను ఒప్పుకోడంలేదు. మంత్రులు బాధ్యులు మాత్రమేకాదు ఇంత అన్యాయం, ఇంత ఘోరం జరిగినప్పటికి తెలంగాణా క్రొత్త మంత్రులపై ఎక్కువ బాధ్యతఉంది, మంత్రి పదవులకు ఆశపడి పైరవీలకు ఆశపడి పర్మిట్లకు ఆశపడి తెలంగాణా విద్యార్థులను పొట్టపెట్టుకున్నారని మరొకసారి చెబుతున్నాను మరొక విషయం. లెఫ్టు కమ్యూనిస్టులు మాట్లాడుతూ ఆదనుచూసుకుని ఇది అంతా కాంగ్రెసువారే చేశారని, వారిలో వారి కొట్లాట అని చెప్పడం హాస్యాస్పదం ఖమ్మం మునిసిపాలిటీ చైర్మెను ఒక లెఫ్టు కమ్యూనిస్టు. పోలీసు మంత్రి వెంగళరావుగారు ఆక్కడకు పోయినప్పుడు పెద్ద బ్రహ్మాండంగా వారికి స్వాగతం చెప్పడంబట్టి వారి సిద్ధాంతం ఏమైనదో అర్థం కావడంలేదు. ఇవన్నీ ప్రజలను మోసం చేయడానికి చెప్పే కబుర్లు తప్ప ఇందులో ఏ మాత్రం వాస్తవంలేదని వారికి ఒకసారి హెచ్చరిక చేస్తున్నాను సర్వీసు విషయంలో కాని ఉద్యోగాల విషయంలోకాని ఇప్పటికి పది మాసాలుగా చూస్తున్నాము చేస్తున్నామనే కాని ఇంతవరకు తీర్పు చేయకపోవడం విచారకరం. గౌరవసభ్యులు గంగాధర్ తెలంగాణావాదుల వెనుక ప్రజలులేరని తన వెనుకనే ప్రజలున్నారని చెప్పడం కాదు. ఇక్కడ హైదరాబాదులో శాసనసభలో చెప్పవచ్చును. ఇప్పుడైనా ధైర్యంఉంటే తెలంగాణా తొమ్మిది జిల్లాలలోను పర్యటిస్తారా అని సూటిగా అడుగుతున్నాను. ధైర్యం ఉంటే తెలంగాణా తొమ్మిది జిల్లాలలోను తెలంగాణా మంత్రులు కాని సమైక్యత కోరేవారు కాని టూర్ చేస్తే ప్రజలు వారికి ఎటువంటి స్వాగతం చెబుతారో ఎట్లా వీడ్కోలు ఇస్తారో తెలుస్తుంది. ఇక్కడ ముఖ్యమంత్రిగారి ముందు ఏదో చేస్తున్నామని చెప్పడం వట్టి కబుర్లు. ఈ రోజున వాసుదేవరావుగారు మాట్లాడుతూ ఇంతకుముందు ఉంటూ వచ్చిన మంత్రులకు చాలా గౌరవం ఇచ్చేవారమని ఒక్కరినికూడా నిందించలేదని చెప్పారు. వీరికికూడా ఎవరైనా పూలమాలలు వేసి గౌరవంచేసే ప్రజలుంటే మేము పద్దని చెబుతున్నామా ? ఈ ఆధైర్యం ఎందువల్ల వచ్చిందో నాకు అర్థంకావడం లేదు. వాసుదేవరావుగారు తెలంగాణా జిల్లాలలో పర్యటన చేస్తే ఎన్ని పూలమాలలు వేస్తారో, ఎంతమంది స్వాగతం ఇస్తారో తెలుస్తుంది. వారు ఈ విధంగా ఎందుకు మాట్లాడారో నాకు అర్థంకావడం లేదు. ఇన్ని జరిగినప్పటికి ముఖ్యమంత్రి బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు తన పదవికే ప్రాముఖ్యత ఉంది అనుకుంటే ఏమనుకోవాలి. ఇప్పుడైనా పదవినుండి తప్పుకుని పరిష్కారం ఎందుకు చేయడంలేదో ఆశ్చర్యకరమైన విషయం, బాధాకరమైన విషయం. ఈ ఉద్యమం చల్లారాలంటే మంత్రుల సంఖ్య పెంచినంతమాత్రాన చల్లారదని మరొకసారి చెబుతూ సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ ఎం. వెంకటనారాయణ (ఏలూరు):—అధ్యక్ష, ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలని చెప్పినా మిత్రులు కొందరు గత 8 మాసాలుగా చేస్తున్నటువంటి ఆందోళన ఈ రోజువరకుకూడా ఆందోళనగానే మిగిలిపోయింది. అటు ఆంధ్రలోనూ యిటు తెలంగాణాలోనూ మహామహుల యొక్క మహానాయకుల యొక్క త్యాగధనంతో విశాలాంధ్రను ఏర్పాటు చేసుకున్నాం. 1956 నుంచి విశాలాంధ్రను రాజకీయంగా ఆర్థికంగా సాంఘికంగా అనేకవిధాలుగా అభివృద్ధిచేసుకుంటూ ఉన్నాము. ఆ అభివృద్ధి ఎంతవరకు వెళ్ళినది అంటే అఖిల భారత నాయకత్వం ఆంధ్రదేశ నాయకత్వాన్ని ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వాన్ని ప్రశంసించేవరకు మనం అభివృద్ధిని సాధించుకున్నాము ఇతర రాష్ట్రాల అన్నింటికంటె బ్రహ్మాండమైన అభివృద్ధిని సాధించుకుంటూ ఉన్న తరుణంలో 1969వ సంవత్సరం మనకు దురదృష్టవశాత్తు వచ్చింది అన్నట్లుగా రావడం 1969 ప్రవేశించిన వారము రోజులనాటికి జనవరి 8 తారీకు నాకు బాగా జ్ఞాపకం, ఖమ్మంజిల్లాలో ఒకవిద్యార్థి నిరాహారదీక్ష పూనడం, బస్సును దగ్ధంచేయడం మొదలుపెట్టి తరువాత చిలికి చిలికి గాలివాన అయినట్లుగా ఈ రోజువరకు కూడా బ్రహ్మాండంగా మొత్తం నాలుగు కోట్ల ప్రజానీకానికి అల్లకల్లోలంను, ఆందోళనను కలిగించింది. అయితే దీని తరువాత ముఖ్యమంత్రిగారు చూస్తూ ఏట్టో పట్టనట్లుగా ఊరుకున్నారని మిత్రులు అన్నారు. అది ఎంతవరకు యదార్థము అనే విషయాన్ని, వాస్తవాన్ని పరిశీలిస్తే జనవరి 19వ తేదీన ముఖ్యమంత్రిగారు తమయొక్క నివాస భవనం ఆనంద నిలయంలో అన్ని పార్టీలకు సంబంధించి ఆంధ్ర, తెలంగాణా మిత్రులను నాయకులను పార్టి అధ్వర్యం వహించిన నాయకులందరిని సమావేశపరిచారు. అది చాలా చరిత్రాత్మకమైనది జనవరి 19వ తారీకు. ఈ నాయకులందరు కలిసి చేసినటువంటి నిర్ణయాలు ఈనాటికి ఏ నాటికీ సువర్ణాక్షరాలతో లిఖించడానికి తగినటువంటిది. అందులో ఏ మాత్రం సందేహం లేదు. జనవరి 19వ తారీకున అన్ని పక్షాలకు సంబంధించిన నాయకులందరూ అక్కడ సర్కారు, రాయలసీమ జిల్లాలకు చెందినవారు, తెలంగాణా జిల్లాలకు చెందినవారు కాంగ్రెసు, ఉభయ కమ్యూనిస్టు పార్టిలు, జనసంఘ, స్వతంత్రపార్టి అన్ని పార్టిల మెంబర్లు, తెలంగాణా కావాలని ఆకాశం చిల్లులు పడేటట్లు నినాదాలు చేసేవారుకూడా దీనిలో ఉన్నారు. 19వ తారీకున జరిగిన అఖిలపక్ష ఒడంబడిక చూసినట్లయితే దానిని ఒకసారి మనం సింహావలోకనం చేసుకోవలసిన అవసరం ఉంది. దానిలోని ముఖ్యమయిన విషయాలను, భాగాలను ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలని కేకలు పెట్టే మిత్రులు, పెద్దలందరు సింహావలోకనం చేసుకోవాలని వినయపూర్వకంగా మనవిచేస్తున్నాను. ఉద్యోగాలకు సంబంధించి నటువంటి దాని గురించి చెబుతూ ఆంధ్ర దేశంలోగాని తెలంగాణాలో అట్టివారు అభ్యం అయే దాకా ఎవరైనా టెక్నికల్ పర్సన్స్ నర్సులు, డాక్టర్సుగాని తెలంగాణాలో లేకపోతే ఆంధ్రనుంచి దిగుమతి చేసుకోకుండా ఆ ఉద్యోగాలు భర్తిగా ఉంచడానికి అగ్రిమెంటులో ప్రధానమైన భాగం. అదే విధముగా సీనియారిటీ జానికాలు, తెలంగాణా మిగులు నిధులు గురించి క్షుణ్ణంగా వ్రాయబడ్డాయి. దానిలో అన్నీ చదివితే కాలం వ్యర్థం అవుతుంది ఆఖరు విషయాన్ని చదివి వినిపిస్తాను. 45 మంది పెద్ద మనుష్యులు అన్ని పార్టీలకు సంబంధించినటువంటి వారు సంతకాలు పెట్టినటువంటి

చరిత్రాత్మకంగా జనవరి 19వ తారీఖున నాయకులందరు చేసినటువంటి ఒడంబడిక యొక్క సారాంశము నేను చెప్పాలంటే ఒక ముక్కలో చెబుతాను.

''అందుచేత మన సమాజంలో విచ్ఛిన్నకర ధోరణులకు దారితీసే పనులేవీ చేయరాదు. రాష్ట్ర సంపూర్ణ ఐక్యతకు, సత్వర ఆర్థికాభివృద్ధి సాధనకు యావచ్ఛక్తితో కృషి చేస్తామని విభిన్న రాజకీయ దృక్పథాలుగల మేము దృఢంగా సంకల్పిస్తున్నాము. భారతదేశంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రముఖ స్థానాన్ని ఆక్రమిస్తున్నది. జాతీయ సమైక్యతా సాధనకు మనవంతు మేరకు తోడ్పడేందుకై, మన రాష్ట్రంలో మనం సంపూర్ణ సమైక్యతను సాధించడం అత్యంత ప్రధానమైన విషయం.

''అందుచేత ప్రత్యేక తెలంగాణా రాష్ట్రం ఏర్పాటు కొరకు కొన్నిచోట్ల లేవదీసిన నినాదాన్ని మేము అసందిగ్ధంగా, తీవ్రంగా ఖండిస్తున్నాము.''

దానిక్రింద 45 మంది సంతకాలు పెట్టారు. ఈ 45 మందిలో నాకు తెలిసి సంతవరకు 9 మంది దీనికి భిన్నంగా ప్రకటన చేసినారు. శ్రీ కె. అచ్యుతరెడ్డిగారు, శ్రీ వి. బి. రాజుగారు, శ్రీ పి. నరసింగరావుగారు, శ్రీ బద్రీవిశాల్‌గారు, శ్రీ పి. గోవర్ధన్‌రెడ్డిగారు, శ్రీ టి. పురుషోత్తమరావుగారు, శ్రీ కె రాజమల్లుగారు, శ్రీ జి. లచ్చన్నగారు, శ్రీ కొండా లక్ష్మణ్ బాపూజీగారు ఈ 9 మంది మాత్రం ఆ 45 మందిలో, సంతకాలు పెట్టిన 45 మందిలో ఈ 9 మంది మాత్రం ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలని .....

శ్రీ టి. పురుషోత్తమరావు :—దాని ఫలితం ఏమయినదో అది కూడా చెప్పండి.

శ్రీ కె. అంజనరెడ్డి :—ఫలితంతో బ్రహ్మానందరెడ్డిగారికి సంబంధం లేదుకదా.

శ్రీ టి. పురుషోత్తమరావు :—విజయవాడలో జరిగినది కూడా చెప్పండి

శ్రీ ఎం. వెంకటనారాయణ :—యదార్థం చెబితే గుమ్మడికాయల దొంగ అంటే భుజాలు తడుముకోవడం మానండి. లేనిపోని ఉద్రేకాలు తీసుకురావద్దు. జనవరి 19వ తేదీన జరిగినటువంటి చరిత్రాత్మకమైన ఒడంబడికలో ఏమున్నదో చదవండి. ఎప్పటికైనాసరే తెలంగాణా సమస్యకు పరిష్కారం ఏదయినా ఉంటే అది జనవరి 19వ తేదీన జరిగిన పెద్ద మనుష్యుల ఒప్పందం తప్ప వేరే గత్యంతరం లేదు. తెలంగాణా మిగులు నిధులకు సంబంధించి భార్గవా కమిటీ వేశారు. వారు ఎంత అంటారో తెలియదు కాని మిగులు నిధులకు సంబంధించి 80 కోట్లు అనీ 150 కోట్లు అనీ ప్రజల మధ్యకు పోయి గోబెల్సు ప్రచారాన్ని అక్షరాలా ఆచరణలో చూపించారు. అందుచేత అతి ప్రమాదకరమైన పరిస్థితి వచ్చింది మనవారు ఎన్ని కోరికలు కోరారు మొట్టమొదటిది సేఫ్‌గార్డ్స్, రెండవది ప్రెసిడెంటు రూలు, మూడవది సి. ఎం టు స్టెప్ డౌన్ నాలుగవది సెపరేషన్. ఒకరికి కావలసినవి సేఫ్‌గార్డ్స్. ఇంకొక వరానికి కావలసినది ప్రత్యేక తెలంగాణా నినాదం.

శ్రీ సి. హెచ్ రాజేశ్వరరావు :—మిత్రులు మాలే వెంకటనారాయణగారు స్పష్టంగా చెప్పాలి, సేఫ్‌గార్డ్స్ ఉన్నాయంటారా ? ఎంతవరకు అంగీకరించారో చెబితే చర్చకు ఉపయోగపడుతుంది.

శ్రీ ఎం వెంకటనారాయణ :—ఒకరు యివ్వడం ఒకరు పుచ్చుకోవడం అనే ప్రశ్నలేదు. 5 సంవత్సరాలు గ్యారంటీ పుచ్చుకున్నాము. తెలంగాణా అభివృద్ధి కొఱకు సేఫ్‌గార్డ్స్ యిచ్చాము వాటిని అమలు జరపడానికి మా ప్రాణాలు కూడా యివ్వడానికి సిద్ధముగా ఉన్నాము.

శ్రీ కె రాజమల్లు (చిన్నూరు) :—ప్రాణాలు అక్కర లేదు. డబ్బు కావాలి.

శ్రీ ఎం. వెంకటనారాయణ :—ఇవ్వడానికి సిద్ధముగా ఉన్నాము. అధ్యక్ష. దాదాపు పది నిముషాలు యింటరప్షన్స్‌వల్ల నా టైములో అయిపోయింది. సి. ఎం. పదవి దిగాలన్నారు. ప్రెసిడెంటు రూలు కావాలన్నారు. ప్రజలకు ఆశలు చూపారు. ఒక ఆశకూడా నెరవేరలేదో ప్రజల దగ్గరకు వెళ్ళలేక పాపం, ఆ విధముగా మాట్లాడుతున్నారు. కార్మికమంత్రి శ్రీ సంజీవరెడ్డిగారు తమ ప్రసంగంలో యిచ్చిన సవాలు ప్రకారం సెపరేషను కావాలనుకునే ఎం.ఎల్.ఏ లు ఆ ప్రాతిపదికపై రాజీనామాలు ఇవ్వండి మేముకూడా సిద్ధముగాఉన్నాము అన్నారు. ఆ విధముగా చేయవచ్చును కదా. దానికి ఏమైనా సిద్ధముగా వుంటే వారు ఏనాడో ఛాలెంజి చేశారు కేంద్ర మంత్రులకు లగాయతు, ఇక్కడ శాసనసభ్యులు రిజైను చేయాలని వారు చెప్పినదానిని స్వీకరించింది. ఆంధ్రులు అరవదేశమునుంచి ఏ కారణముతో విడిపోయినారో అదే కారణముతో యివాళ సెపరేషనును కోరుతున్నామని కొండా లక్ష్మణబాపూజిగారు, ఒకరిద్దరు మిత్రులు చెప్పడము నాకు విచారము కలుగచేసినది. దానికి ఏడ్వాలో, నవ్వాలో అర్థము కాలేదు అరవదేశమునుంచి ఆంధ్రులు విడిపోవడము, ఒకే భాష, సంస్కృతి. కట్టు, బొట్టు వున్న ఆంధ్రజాతి విడిపోవడము ఒకటే అంటే నవ్వాలా, ఏడ్వాలా లేక వారి దగ్గర నుంచి మేము ఏమైనా నేర్చుకోవాలా అని ఆడుగుతున్నాను. పరస్పర విరుద్ధమైన ప్రచారము చేసేదానికంటే వాస్తవ సమస్యలను తీసుకొని ప్రజా శ్రేయస్సుకొరకు కృషి చేయడము మంచిది. తెలంగాణాలోని వారు, ఆంధ్రనాయకులు ఎన్నో త్యాగాలు చేసి సంపాదించిన విశాలాంధ్రను, తెలుగు జాతిని రెండు చెక్కలు, మూడు ముక్కలుగా చేయడము న్యాయము కాదు ఏదైనా విరిగితే అతకవచ్చును కాని, మనస్సు విరిగితే అతకడానికి వీలులేదు అని బుచ్చి అప్పారావుగారు అన్నారు. మనిషికి ముక్కు వుంటుంది. ఆ ముక్కు పడిసముతో వుంటుంది. పడిసము పట్టినప్పుడు ముక్కును కోసివేస్తామా అధ్యక్ష, అట్లాగే మనిషి అన్న తరువాత మనస్సు వుంటుంది, మనస్సు విరిగిపోవడము అప్పుడప్పుడు అవసరము కూడా. ఏక గర్భాన పుట్టిన యిద్దరు అన్న దమ్ముల మధ్య భిన్నాభిప్రాయాలు ఏర్పడితే వెంటనే తెగతెంపులు చేసుకొని వీడి నీకు, నాది నాకు అని పోవడము ఎంతవరకు న్యాయము, సమంజసము అని ఆడుగుచున్నాను. తెలంగాణా కూడదని జనవరి 18, 19 ఒప్పందముపైన స్వతంత్ర పార్టీవారు సంతకాలు పెట్టి 20వ తేదీన విజయవాడలో ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలని నినాదము చేయడము

ఏమాత్రము న్యాయముకాదు. ఒకవేళ ప్రత్యేక తెలంగాణా ఏర్పడినా పరిస్థితి ఈ విధంగా వుంటుంది. అందరికీ తెలిసిన విషయమే అనుకోండి అయినా మనవిచేస్తాను. ఒకడు 1,000 రూపాయలకు ప్రామిసరీ నోటు వ్రాసి దానిని ఎట్లా ఎగకొట్టాలా అని సలహాకొరకు ఒక ప్లీడరు దగ్గరకు వెళ్ళాడుట వాడిని ఎక్కడకు వెళ్ళినా బే అన మన్నారుట వాడు కోర్టులో అయినా కాని, మళ్ళీ ప్లీడరు దగ్గర అయినా కాని అన్న చోట్ల బే అన్నాడుట. వీడు మూగవాడు, వీడు 1,000 రూపాయలు తీసుకొనడము ఏమిటి అని కోర్టులో ఈ కోర్టులో ఈ కేసును జడ్జీగారు కొట్టివేశారుట. అట్లాగే ఒక వేళ ప్రత్యేక తెలంగాణా యే వచ్చినదనుకోండి. ఆరోజున ఆదిలాబాదు జిల్లావారు, నల్గొండ జిల్లావారు వారుకూడ చెనుకపడిన వారమని ప్రత్యేక రాష్ట్రము కావాలని అడిగితే మనము ఆశ్చర్యపడవలసిన అవసరము లేదు అందువల్ల యిలాంటి చౌక బారు విషయాలు కాకుండా విశాలాంధ్ర అభ్యుదయము కోసము, తెలుగు జాతి శ్రేయస్సు కోసము కృషి చేద్దాము. ముఖ్యమంత్రి పోవాలి అంటే ప్రజాస్వామ్యములో 300 మంది వున్న ఈ సభలో 250 మంది శాసనసభ్యులు ముఖ్యమంత్రి వుండాలన్నప్పుడు మంత్రాలకు చింతకాయలు రాలుతాయా అని అడుగుచున్నాను. రాగలవు. తెలంగాణా ప్రజల హక్కుల రక్షణకు కావాలంటే మీతో మేము భుజాలు కలిపి పనిచేస్తాము, 13 సంవత్సరాల క్రితము ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడకపోతే మేము ఎవరమో, తెలంగాణావారు ఎవరో, కాని యిప్పుడు ఒకరు అంటే ఒకరికి ఆప్యాయత ఏర్పడింది. ప్రత్యేకంగా కులాలు, గోత్రాలే కాకుండా వారి పిల్లలను ఆంధ్రలో యివ్వడము, ఆంధ్రలోని పిల్లలను వీరు తెచ్చుకొనడము చేస్తున్నాము. మా గోత్రము, అచ్యుతరెడ్డి గారి గోత్రము ఒకటే. ఎస్టిమేట్సు కమిటీ టూర్‌కి వెళ్ళినప్పుడు ఒక దేవాలయములో పూజ చేయించే సందర్భములో వారి గోత్రము, మా గోత్రము పైడిసాల గోత్రము అని బయట పడినది. అందువల్ల అక్కడవారు, యిక్కడవారు కలసిపోయి, సంబంధ బాంధవ్యాలను ఏర్పరచుకొన్నాము అందువల్ల ప్రత్యేక తెలంగాణా నినాదాన్ని పదలిపెట్టి వారికి వున్న యిబ్బందులను చెప్పి వాటిని సరిచేసుకొనడానికి కృషి చేయాలని దూరదృష్టితో ఆలోచించాలని మనవిచేస్తూ విరమిస్తున్నాను. జై విశాలాంధ్ర.

శ్రీ సి. వి. కే రావు :— అధ్యక్ష, మనము చర్చించే తీర్మానము యిది. "This House takes into consideration the serious situation in the Telangana area". చాల సింపుల్‌గా వున్నప్పటికీ దానిలో చాల ఆర్థిక, రాజకీయ సంక్షోభము యిమిడివుంది. దానికి నేను యిచ్చిన అమెండుమెంటు యిది ఇది నా భావాన్ని సుస్పష్టము చేస్తుంది. Add the following at the end :—

"Resulting from the sectarian chauvinistic and power mongering demand for separate Telangana raised by efudal and exploting capitalist classes of the Ruling men which demand is disrupting the unity of the working people of the entire Andhra Pradesh, disrupting the democratic progress of the entire people of the State and as such all democratic forces should struggle for the unity of the Andhra Pradesh"

ఇప్పుడు యిది సిద్ధాంతాలను అధిగమించి, మన ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సాధించిన, సాధించ వలసిన సూత్రాలను అధిగమించి పార్టీలను అధిగమించి ఒక పోరాటము 4 కోట్ల ఆంధ్ర ప్రజలలో జరుగుతోందని యిప్పుడు చెప్పాలి. ఈ పోరాటములో

ఈ నాయకత్వాల స్వభావాలు ఏమిటి అనేది గమనించవలసివున్నది. ఈ నాయకత్వాల స్వభావాలు దేనినుంచి ఉద్భవించినవి ? ఎక్కడో తెలంగాణాలో కొంతమంది నాయకులు పుట్టారు కనుక వారికి ఒక ప్రత్యేకమైన సిద్ధాంతము సహజముగా ఉద్భవించినదా అనేది పరిశీలించాలి. ఆంధ్రలో కొద్దిమంది నాయకులు పుట్టారు కాబట్టి వారికి ఒక ప్రత్యేకమైన సిద్ధాంతము ఉద్భవించినదా అనది పరిశీలించాలి. లేకపోతే తెలంగాణాలో పుట్టిన ప్రజలు ఏ తరగతి, ఏ మతము, ఏ కులము, వర్గానికి చెందినప్పటికీ నాయకుడు నేను అనుకొనే నాయకునికి వారె చానిసలయిపోయారా అనేది తేల్చవలసిన అవసరము వున్నది. అదే రీతిగా ఆంధ్రకు వర్తిస్తుంది. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో 4 కోట్ల తెలుగు ప్రజల మధ్య జరుగుతున్న సాంఘిక, ఆర్థిక సంఘర్షణలో ఈ పోరాటము జరిపే నాయకత్వాలు ఎక్కడ పుట్టారు అనే సమస్య కాదు. వారు ఏ వర్గములో పుట్టారు, వారియొక్క సిద్ధాంతము ఏమిటి, వారి గమ్యస్థానము ఏమి అనే దానిని బట్టి ఈ సమస్యలను పరిశీలించవలసి వుంటుంది. ఈ సూత్రాన్ని ఒక కొలతబద్దగా పెట్టినప్పుడు ఏ నాయకులు అయితే సెపరేషనును కోరుతున్నారో వారు దిస్‌యూనిటీ కోరుతున్నారన్నమాట ఒక భాష మాట్లాడే 4 కోట్ల తెలుగు ప్రజల పరిపాలనా కేంద్రముగా వున్న ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌ విచ్ఛిన్నము చేద్దామని అనుకొనేవారు తెలంగాణా ప్రజల శ్రేయస్సును కోరే మనుష్యులు కారు అధ్యక్ష. ఆ వర్గం, ఆ తరగతి, ఆ మనుష్యులు ప్రత్యేకంగా దీనిని సాకుగా పెట్టుకొని ఈనాడు విచ్ఛిన్నంచేసి దద్వారా తమ వర్గం స్వప్రయోజనాలను కాపాడుకొనే తత్వం కలిగి వున్నారు అని చెప్పవలసివస్తుంది. ఇదీ అందరూనా కొద్దిమంది అని చెప్పవలసి వుంటుది. సమాజంలో వివిధ శక్తులయొక్క పోరాటం చూసినప్పుడు నిజంగా దీనికి వున్న మూలకారకులు రాష్ట్రాన్ని విభజించడంద్వారా తమ స్వప్రయోజనాన్ని కాపాడుకోవచ్చుననే అభిప్రాయాన్ని కలిగివున్నారని చెప్పవలసివుంటుంది. ఈ రాష్ట్రాన్ని తప్పుడుమార్గంలో తెలిసో, లేక ప్రెజుడిస్‌వల్లనో పెట్టాలని అనుకొన్నప్పుడు దానిని రక్షించే బాధ్యత ఈ శాసనసభపై వుంది. అందుచేత అధ్యక్ష, మిమ్మల్ని నేను అభినందిస్తున్నాను. ఈ విషయంపై చర్చకు అవకాశం కలుగచేసి ప్రజాసామ్య మూలసూత్రాలగు సత్యం, ధర్మంలకు పునాది వేసినవారు అయినారు. నేను మిత్రులకు చెప్పేది ఒకటే. పురుషోత్తమరావుగారికి ఇప్పుడు వెగటుగా వుండవచ్చు. కాని కొద్దికాలం అయ్యేటప్పటికి ఈ విషయాన్ని గ్రహిస్తారు. ఆంధ్రదేశంలో పరిపాలన సాగించిన ప్రకాశం పంతులుగారి దగ్గరనుండి ఇప్పుడు పరిపాలన సాగిస్తున్న బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి వరకు ఎన్నో అగచాట్లు పడుతున్నారని మనం గ్రహించాలి. ఎందుచేత ఈ అగచాట్లకు గురి అవుతున్నారంటే వారు సర్వ్ చేసే వర్గం పెట్టుబడిదారీ వర్గం. వారు సర్వీస్‌చేసే వర్గం సామాన్య ప్రజలు కారు. సామాన్య ప్రజలు అమాయకులు, ఈ అమాయక ప్రజలను దోపిడి చేసే వర్గంయొక్క దాసులక్రింద ఈనాడు కాంగ్రెసు పరిపాలనా విధానం జరుగుతున్నది. కనుకనే దీనినుండి ఈ ముసలం ఉద్భవించింది.

శ్రీ టి. పురుషోత్తమరావు :–సి వి. కె. రావుగారు ప్రత్యేక తెలంగాణాను సమర్థిస్తున్నందుకు వారిని మరోసారి అభినందిస్తున్నాను

శ్రీ సి. వి కె. రావు.—మిమ్మల్ని మీరే మీపుమీద దెబ్బ కొట్టుకుంటారని నేను అనుకోలేదు. పౌరుషమైన ప్రత్యేక తెలంగాణావాదులుగా అనుకొంటున్నాను కాని ఇంత పిరికివారని అనుకోలేదు దురదృష్టవశాత్తూ ఈ దుష్టప్రవాహంలో పడి కొట్టుకుపోతున్నవారిని రక్షించవలసింది ఈ శాసనసభయే తప్ప ఇంకోటి కాదు. ఈ శాసనసభకు ఆధిపత్యం వహించే వర్గం బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి వర్గం కావచ్చు. బ్రహ్మానందరెడ్డి వర్గం ఎందుకు ఆధిపత్యం వహిస్తున్నదిా శ్రామికప్రజల తరపున నిలబడే వర్గం బలంగా లేదుకనుక శ్రామికవర్గం తరపున వర్గం ఇంకా చరిత్రలో ముందుకు పోవలసిన పరిస్థితి వుందికనుక. అయితే యిక్కడ తెలంగాణా ఉద్యమం బయలుదేరింది. ఒకందుకు నేను అభినందిస్తున్నాను. దీనికి ఫాసిస్టు బీజాలు వున్నప్పటికీ, స్పెక్టేరియన్ దృక్పథం వున్నప్పటికీ, దోపిడివర్గాల కొగిట్లో యిది యిమిడి వున్నప్పటికీ కూడా దానిని నేను ఎందుకు అభినందిస్తున్నానంటే అది కళ్ళు తెరిచింది. శాసనసభ కళ్లు తెరిపించింది. ఆంధ్రప్రజల కళ్లు తెరిపించింది, తెరిచినతరువాతసమస్య ఎవరి చేతుల్లో అధికారం వుండాలనేది. దీనికి సిగ్గుపడవలసిన అవసరం లేదు. ఈ రాజ్యం ఎవరి చేతుల్లో వుండాలి, ఎందుకు వుండాలి, ఎవరి చేతుల్లోనుండి అధికారం పడిపోవాలి అనేవి సమస్యలు తప్ప ఇంకోటి కాదు. అయితే ఈనాడు ఆధిపత్యంలోవున్న బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి వర్గం చేతుల్లోవున్న అధికారంవల్లనే దేశంలో ప్రజాస్వామ్యము అలమటించిపోతున్నారు. మాడిపోతున్నారు అని వారిని మాయచేసి, గారడి చేసి, వారి రక్తమూసి, వారి మీపుమీద చరచి ఇలా రకరకాల చేస్తున్నారు. కనుక ఈనాడు తమ చేతుల్లో పెట్టుకొన్న వ్యవస్థ విచ్ఛిన్నం కాక తప్పదు. విచ్ఛిన్న దశలో వున్నప్పుడు ఆంతరంగిక పోరాటం తప్పదు. మనముందు వున్న సమస్యల్లా సామాన్య ప్రజలు కార్మికుల సమస్య. వారు ఎక్కడ పుట్టారన్నదికాదు. వారు ఏ నీరు త్రాగుతున్నారని కాదు. ఏ మనిషి ఏ వర్గంలో పుట్టాడన్నది సమస్య. అసలు ఈ సేఫ్‌గార్డ్సు అనేవి ఏమిటి, ఎవరికి సేఫ్‌గార్డ్సు వుండాలి, కష్టజీవులకు సేఫ్‌గార్డ్సా, ఏ పరంగల్లులోనో, ఏ హైదరాబాదులోనో పుట్టాడు కాబట్టి సేఫ్‌గార్డ్సా, అసలు సేఫ్‌గార్డ్సు కష్టజీవుల సేఫ్‌గార్డ్సు, తెలంగాణా ఉద్యమమం ఎక్కడా చూడలేదు. కనలేదు అని కొంతమంది మిత్రులు అంటుంటే నేను ఆశ్చర్యపడుతున్నాను. ఇంత బేబీస్‌క్రింద వున్నారే అనిపిస్తున్నది. సినిమాలో బొమ్మలుచూసి తనకు తానే తన్మయత్వంతో మర్చిపోయినట్లుంది. ఈ ఫాసిస్టు ఉద్యమం ఫాసిస్టు వర్గానికి సంబంధించినది. హిట్లరిజమో, టోటోరిజంకో సంబంధించింది. ఈ ఉద్యమంనుండి మీరు బైటపడాలి. బైటపడవేస్తాము మిత్రమా త్వరగానే బైటపడవేస్తాము. ఈ ఉద్యమంలో మీరు ఆంధ్రులను హింసించిరే. వాటిని గురించి నేను చెప్పను. ఈదేశంలో హింసలకు, అవమానాలకు, అగౌరవానికి దారిద్ర్యానికి పుట్టారు. నేను శ్రామికుల ప్రతినిధిగా ఇక్కడకు వచ్చాను. ఈ పార్టీ ఆ పార్టీ అన్న సమస్య కానేకాదు. ఈ తెలంగాణా సమస్యకు పరిష్కారానికే సంఘీభావం తెలిపాను. సంఘీభావంలో గిలగిల కొట్టుకుంటుంటే ఇది విప్లవమా, అది తిరుగుబాటా, తిరుగుబాటూ కాదు, విప్లవమూ కాదు. అసలు విప్లవం తెచ్చే శ్రామికులు, కార్మికులు, మధ్యతరగతి ప్రజలు వున్నారు. వారు ఎలాంటి విప్లవం సుకుమారంగా కాపాడుకోవలసిన పరిస్థితిని గమనించాలి. మనకు సత్పరిపాలన కావాలంటే దానికి తగిన మనుష్యులు లేరా అని అడుగుతున్నాను. అటువంటి

మనుష్యులు ఈ క్రొమిక ప్రజలలో పుట్టలేదా అని అడుగుతున్నాను పుట్టారు కాని దురదృష్టవశాత్తూ బానిసలయి, దాసులయి అణగద్రొక్కబడ్డారు తెలంగాణా విషయంలో కొన్ని కోట్ల రూపాయలు నష్టపరిచారు వైషమ్యాలను లేవదీశారు స్త్రీలను, ప్రజలను అగౌరవపరిచారు అయితే మనం వీటిని అధిగమించి మంచిరోజుల్లోకి పోతాము. వెనుకబడినవారు తెలంగాణా ప్రజలు కారు. చెన్నా రెడ్డులు వెనుకబడినవారు. లక్ష్మణ్ బాపూజీలు వెనుకబడినవారు. వారి అనుచరులు వెనుకబడింది, వారిని దారిలో పెట్టాలి. పెడతామా లేదా అన్నది సమస్య, నా నమ్మకం పెట్టవచ్చు అని. అధికారం బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి వర్గం చేతుల్లో వుండాలా, వారి వర్గం చేతుల్లో వుండాలా అనేది తేల్చుకోవచ్చు కాని అధికారం మీ యిద్దరి చేతుల్లో వుండకూడదని విశ్వసించేవాడిని నేను. అధికారం సామాన్యప్రజల చేతుల్లోకి పోవాలి. ఆ రోజు వస్తుంది. కాని అప్పటివరకూ బ్రతుకుతామా లేదా అనేది చెప్పలేను. కాని పరిస్థితిని వెనుకపెట్టడానికి ఏ మనిషికికూడ సాహసముండదు, ఇటువంటి పరిస్థితులలో సెపరేట్ తెలంగాణ అనేది పిచ్చివాడుతప్ప మరొకడు అనడు. గవర్నరు పరిపాలన పెడితే ఈ సమస్య పరిష్కారమవుతుందంటే ఆశ్చర్యపడుతున్నాను. ఎందుకంటె నా కమ్యూనిస్టు మిత్రులు లేవదీస్తున్నారంటే మూకు తెలివితేటలు ఎత్తుగడలు ఎక్కువ అయిపోయాయి. సిద్ధాంతాలు మరచిపోతున్నారు గవర్నరు పరిపాలన అయితే ఈపాట్లు ఎందుకు? ఏ వర్గాల మధ్యనో ఉండి సిద్ధాంతాలు భోదించి ఎమరుచూచేవారం గవర్నరు పరిపాలన ఇప్పుడు ఉన్నదికాదా—మనం పాలిస్తున్నామా—ఇప్పుడున్నది మనిషుని మారేడుకాయ అన్నమాట. ఇప్పుడున్నది అధికారవర్గం పరిపాలన చేస్తున్నది దుష్ట పరిపాలనా విధానాన్ని ముద్రవేసి సాధించేది కాదు. అయితే బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు పోవాలంటున్నారు మంచిది. ఆయనకు జ్ఞానోదయం ఎప్పుడు కలుగుతుందో తెలియదుకాని తప్పుకుంటే మంచిది. స్థానం మీ ప్రక్కన రడీగాఉంది. నేను మొదటినుంచి చెబుతున్నాను. ఇప్పుడున్న పరిస్థితులలో నాయకత్వంలోని లక్షణం బాధ్యతనుంచి తప్పుకొనడంవలన చాల బాగుంటుంది అయితే యిప్పుడు 29 మంది మంత్రులను సృష్టించామే నా వెనకాల వారందరూ ఉండరా అనవచ్చు. ఉండరు ఎందుకంటె చేతులు కాలేటప్పుడు విడిచిపారేస్తారు ఇప్పుడు వచ్చిన 29 మంత్రివర్గం యీ పరీక్షకు గురికావాలి. ఈ సందర్భంలో కీలకంగా నాయకత్వం వహించిన బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు తప్పుకొనడం చాలా మంచిది అంటున్నాను లేని పరిస్థితులలో చరిత్ర తీర్పు చాల తీవ్రంగా ఇస్తుందని మనవిచేస్తూ తమకు ధన్యవాదాలు అర్పిస్తూ కూర్చుంటున్నాను

శ్రీ కె. ప్రభాకరరావు :— అధ్యక్ష, నేను విశాలాంధ్ర ఉండాలనే వ్యక్తులలో ఒకడిని. కాని విశాలాంధ్ర నేను సెంటిమెంటల్ రీజన్స్‌తో కోరడంలేదు నాకు తెలిసి దాదాపు భారత దేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తరువాత సెంటిమెంటల్‌గా చూడడంవలన యీ పరిస్థితి వచ్చిందని అభిప్రాయముంది. ఒక దేశాన్ని కొన్ని రాష్ట్రాలుగా విభజించాలన్నా, ఒక రాష్ట్రాన్ని కొన్ని జిల్లాలుగా విభజించాలన్నా, ఒక జిల్లాను కొన్ని తాలూకాలుగా విభజించాలన్నా ఇవి పరిపాలనా సౌలభ్యంకోసం చేయవలసిందేకాని వేరుకాదు. అందులోనూ రాష్ట్రాలకు సంబంధించి పరిపాలనా సౌలభ్యమే

కాకుండా భారతదేశంయొక్క పరిస్థితికూడ దృష్టిలో పెట్టుకుని అత్యవసర పరిస్థితులు వచ్చినప్పుడు ఒక త్రాటిమీద నడవడానికి చిన్న రాష్ట్రాలు అయితే మంచిదా, పెద్ద రాష్ట్రాలు అయితే మంచిదా అని ఆలోచించవలసిన విషయంకాని కోపోద్రేకంతో కూడిన విషయం కాదు. అందుచేత యీ సమస్యలను ఆబ్జక్టివ్‌గా చూడమని మనవి చేస్తున్నాను. ప్రత్యేక తెలంగాణ వాదం జనవరి 1969 లో ప్రధమంగా వచ్చింది. దానికిముందు గడచిన చరిత్ర చూస్తే దానిమిదవచ్చిన చర్చలను ఆలోచిస్తే 1956 లో ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడిన తరువాత వెనుకబడిన తెలంగాణ ప్రాంతాలకు ప్రత్యేకమైన పరిస్థితులు కల్పించడానికి పెద్ద మనుష్యుల ఒప్పందం చేసుకున్న తర్వాత యీ 13 సంవత్సరాల పరిపాలనలో తెలంగాణ అభివృద్ధిచెందలేదనే వారితో నేను ఏకీభవించడం లేదు. ఈ సమస్య యీ తగాదా అభివృద్ధి చెందలేదని కాదని నా అభిప్రాయం. 56 ఎగ్రిమెంటులోని కొన్ని విషయాలు మనం త్రోసిరాజన్నాము. సక్రమంగా దానిని అమలుచేయలేదు అనేది గమనిస్తే అందులో యదార్ధముంది. ఉద్యోగాల విషయంలో అయితేనేమి తెలంగాణలో వచ్చిన ఆదాయం తెలంగాణలో ఖర్చుచేయాలనే సూత్రాలలో అయితేనేమి కొన్ని కొన్ని సందర్భాలలో మనం అధిగమించి వేశాము. ప్రభుత్వం ఒప్పుకున్నది, అందువలన అభివృద్ధి చెందింది చెందలేదు అనేది కాదు మాకు రావలసినది 50. –0, 100 కోట్లు ఎంతయినా కానివ్వండి అవి సక్రమంగా ఆ రోజునే ఖర్చుచేస్తే ఇంతకంటె ఎక్కువ అభివృద్ధి సాధించేవారం అనే వాదం వారిది నేను దాదాపు 68 మార్చినుంచి యీ పరిస్థితిని చాల దగ్గరగా చూస్తూ వచ్చాను. 69 జనవరిలా ప్రత్యేక తెలంగాణ కావాలనే నినాదం కేవలం ఏక్సిడెంటల్‌గా వచ్చిందని నా అభిప్రాయం. జనవరి మొదటి వారంలో 10–14 తేదీలలో ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ స్టూడెంట్సు ఒక వర్గంవారు రక్షణల ఉద్యమం స్టార్టు చేసినప్పుడు రెండవ వర్గంవారుకూడ ఉద్యమం స్టార్టు చేయడానికి ఉద్యుక్తులై వారికి వేరే స్లోగన్సు దొరకక ప్రత్యేక తెలంగాణ కావాలనే నినాదాన్ని ఏక్సిడెంటల్‌గా వారిమీద ఫోర్సు చేసి స్టార్టయింది, ప్రత్యేక తెలంగాణ నినాదం ప్రజలలో తీవ్రంగా పాకింది, మళ్ళీ మనం ఒకసారి వెనుకకు పోవాలి. 1956 ముందు నవాబు పరిపాలనలో చాల కొద్ది మంది ధనికులు మాత్రమే వారి వారి బిడ్డలను చదివించుకొనడానికి అవకాశముండేది. ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడిన తరువాత పల్లె పల్లెకు, పట్టణ పట్టణానికి హైస్కూల్సు కాలేజెస్ ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి. వేలకొలది లక్షలకొలది కుర్రవాళ్లు చదువుకుని ఉద్యోగాలకు తహతహలాడే పరిస్థితి 1966–67 లో వచ్చింది. 1966–67 లో యీ పరిస్థితి వచ్చేసరికి యావత్ భారతదేశంలోనూ మన రాష్ట్రంలోనే కాకుండా రిసిషన్ పీరియడ్ ఉంది. అందువలన ఉద్యోగాల కొరత ఏర్పడింది ఉద్యోగాల ఏర్పడినప్పుడు ఉద్యోగాలకు తహతహలాడే కుర్రవాళ్ళకు ఆ రోజు కొంతమంది మాకు న్యాయంగా రావలసిన ఉద్యోగాలు ఆంధ్రులు తీసుకున్నారు అనే అభిప్రాయం కల్పించారు. అందులో కొంత సత్యం ఉన్నా కొన్ని తెలంగాణవారు ఉండవలసిన ఉద్యోగాలలో ఆంధ్రులున్నారు. ఇది వారికి నగ్నసత్యంగా కనిపించింది. ఈ ఆంధ్రులే యీ ఉద్యోగాలలో లేకపోతే మాకు యీ నిరుద్యోగ సమస్య ఉండేది కాదుకదా అనే అభిప్రాయం వారిలో ఏర్పడింది. అపుడు వారు అన్ని తాలూకాలు గ్రామాలు తిరిగి వివరాలు సేకరించడం మొదలుపెట్టారు. ఇది అన్–ఎంప్లాయ్‌డ్ ఎడ్యుకేటెడ్

పీపుల్‌లో ప్రత్యేకంగా స్టార్టు అయింది. ఎంతమంది అయితే యీ ఎడ్యుకేటెడ్ పీపుల్ ఎఫెక్టు అయినారో వారి తల్లిదండ్రులుకూడ అలాగే ఎఫెక్టు అయినారు. అందు వలన మారుమూలనున్న గ్రామాలలో యీ సమస్య ప్రాకింది. ఎపుడైతే ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలనే నినాదం జనవరిలో వచ్చిందో అది చాలమందికి ఆకర్షణగా ఉండడానికి తగిన ఆకర్షణ వాతావరణ పరిస్థితులు ఉన్నాయి. ఆ రోజు. దానికి ఇప్పుడు మన మాలె వెంకటనారాయణగారు చెప్పిన చరిత్రాత్మకమైన ఎగ్రిమెంటు పొలిటికల్ మెంబర్స్ అందరూ కూడ కలిసి చేశామంటున్నారే అది కూడ కొంత దోహదం చేసిందేమోనని భయం వెల్లడిస్తున్నాను. దీనికి, ఇప్పుడు మన మాలె వెంకటనారాయణగారు చెప్పినటువంటి చారిత్రాత్మకమైనటువంటి agreement, political parties అందరు కలిసి చేశామంటున్నారే, అది కూడా కొంత దోహదం చేసిందేమో అనేటటువంటి భయము వెల్లడి చేస్తున్నది. ఎందుకంటె ఆ agreement క్రింద నాలుగు వేలమంది ఉద్యోగస్తులందరిని ఒకటే కలంపోటుతో transfer చేయాలనేటటువంటిది అందులో ఒప్పుకొన్నారు. ఒక్కసారిగా ఈ నాలుగు వేలమంది ఉద్యోగస్తులు బయటికి వెళ్ళిపోతూ ఉంటె, ఏమవుతుందో అనేటటువంటి భీతావహం ఆంధ్రలో రావడం, అక్కడ counter agitation రావడము, తరువాత మేమందరం కూడా సచ్ఛజెప్పడంతో అది తగ్గడం జరిగిపోయింది. కాని అగ్నిలో ఆజ్యం పోసినట్లు కొంతమంది ఆంధ్రలో High Court లో writ వేయడం, తరువాత Supreme Court లో writ వేసి, ఇది constitution కు వ్యతిరేకము, ప్రత్యేకంగా అటువంటి హక్కులను కలిగించడానికి వీలులేదు. అనేటటువంటిది ఎపుడైతే తీసుకు వచ్చినారో, దానిలో ప్రత్యేక తెలంగాణా వాదం బలపడింది ఇంకొక మార్గంలేదు, ప్రత్యేకంగా మనం ఉంటే తప్ప ఇంకొక మార్గంలేదు అనే భావము వారిలో ఏర్పడింది. ఇది చరిత్రలో చూచినట్లయితే రెండు సంవత్సరాలుగా జరుగుతున్నటువంటి పరిస్థితులు మనము సమీక్షించినట్లయితే మనకు బోధపడేటటువంటి నగ్నసత్యము. ఇదేదో disgruntled politicians లేవదీశారు అని చెప్పేటటువంటి argument ఇది కేవలం deliberate గా మాలో fishing in troubled waters, అటువంటిదైనా కావాలి, లేకపోతే భ్రాంతిలోనైనా చెప్పి ఉండాలి. ఉద్యమం ప్రజా ఉద్యమంగానే వచ్చింది. ప్రప్రథమంలో నాయకులులేని ఉద్యమంగా వచ్చింది. తరువాత నాయకులు చేరారు. అంతేగాని, నాయకులు లేవదీసినటువంటి ఉద్యమం కాదు. నాకు బాగా జ్ఞాపకం ఉన్నది దీనికి కాంగ్రెసు సభ్యులు, మన శాసన సభ్యులు, కాంగ్రెసు ప్రభుత్వములో ఉన్నటువంటి మంత్రివర్గం సభ్యులు కూడా కొంత దోహదం చేశారేమో అనేటటువంటి భయము కూడా నాకు ఉన్నది. ఎందువల్లనంటె ఒక ప్రక్కన 9 జిల్లాలోను ప్రచారము సాగిపోతూ ఉంటె, వూరూరా conventions పెడుతూ ఉంటె ఇది న్యాయం, ఇది నిజము, ఇది అబద్ధం అని చెప్పేటటువంటి ప్రయత్నం పక్షాన ఒకరుకూడా చేయలేదు. ఆరునెలలు నిరాఘాటంగా ఒకటే వైపునుంచి వ్యతిరేకత జరిగింది. ప్రతివారి మనస్సులోను ఇది హత్తుకుపోయింది. ఈ పరిస్థితులలో ఇది దిగజారిపోతున్నప్పుడు మార్చిలో నాకు బాగా జ్ఞాపకము, తెలంగాణాకు సంబంధించినటువంటి Congress సభ్యులు చాలా తహతహలాడినారు మేము ప్రజలలోకి పోవాలి, ప్రజలకు ఏదో చెప్పాలిగాని మాకు ప్రభుత్వము ఏదైనా దారి చూపించాలి, మేము ఇది చేశాము ఆ

చూపించి రుజువు చేసేటటువంటి ప్రయత్నం ఏమీ చేయలేదని బాధపడ్డారు. Budget session అయిపోయిన తరువాత కూడా, అప్పటికి కూడా మనం ఏదో అది చేశాము, ఇది చేశాము అని చెప్పడం జరిగింది గాని practical గా ఇది చేశామని చెప్పడానికి మనము నోచుకోలేకపోయాము. High Court stay orders వచ్చినప్పుడు అప్పుడు ఉన్న పరిస్థితులలో ఆంధ్ర ఉద్యోగులు ఎవరు కూడా, తెలంగాణాలో పని చేయడానికి సుముఖంగా లేరు. ఆ రోజున ప్రతివారుకూడా తమ తమ స్వస్థానాలకు పోవడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారని, వారందరి request ప్రకారము transfer చేయడానికి ఏ High Court, ఏ Supreme Court ఆడ్డము రాదని నెత్తిన నోరు పెట్టుకుని ప్రభుత్వానికి చెప్పాము. ఆ పనిమట్టుకు చేయలేకపోయినాము. అందువల్ల ఏమైంది, ప్రత్యేకంగా ప్రభుత్వము తరపునగాని, చట్టపరంగాగాని మనకు రక్షణలు కలగవు అనే భ్రాంతి ఏర్పడింది. అధ్యక్ష, ఇప్పుడు వాంచూ కమిటీ రిపోర్టు వచ్చింది. దాంట్లో కూడా అన్ని విషయాలు సమగ్రంగా పరిశీలించి, యిది చట్ట రూపేణ, ఎవరికీ ఉద్యోగులకు సంబంధించిన విషయాలలో రక్షణలు కల్పించడానికి వీలులేదని చెప్పారు. మరి ఈ తెలంగాణాలో, వెనుకబడిన ప్రాంతాలలో వారికి రావలసిన ఉద్యోగాలు వారికి ఇస్తాము అని మనము ఒప్పుకొనినటువంటి దాంట్లో వాళ్ళకు ఉద్యోగాలు వస్తాయి అనే నమ్మకము వాళ్ళకు కలిగించేటటువంటి పద్ధతి ఎట్లా అని మనము ప్రశ్నించుకొనేటట్లయితే, దానికి ఒకటే సమాధానము, అది యీ ప్రభుత్వము మీద ప్రజా బాహుళ్యానికి నమ్మకం కుదరాలి. ఈ నమ్మకము కుదిరిన రోజున ఏ చట్టాలు, ఏమీ అవసరంలేదు. ఆ confidence రావాలి, ఆ crisis of confidence వచ్చిందని చెప్పారు. దానిని తీర్చేటటువంటి ప్రయత్నంచేయాలి. ఇప్పుడు ముఖ్యమంత్రిగారు పదవి దిగితే, మార్పు వస్తుందనేటటువంటి భావము ఉన్నది. ఈ సందర్భంలో ప్రజాసమితివారికి నేను అభినందనలు తెలియపరుస్తున్నాను. ఒకప్పుడు, political changes రావాలి, C M. దిగిపోవాలి, President Rule కావాలి, simultaneous గా separate Telangana declare చేయాలి అని పట్టు పట్టినటువంటివారు ఇప్పుడు 1, 2 అడుగులు ముందుకు వచ్చి agitation ప్రస్తుతము suspend చేసి students ను colleges కు, schools కు పోవలసిందని వారు చెప్పి ముందుకు వచ్చారు. అంతేకాకుండా, ప్రత్యేక తెలంగాణా మీరు declare చేయాలని చెప్పినటువంటి మాటలు కూడా ప్రస్తుతము ఆపుకొన్నారు గనుక ఈ విషయం గురించి Round Table Conference ఒకటి పిలిచి, దాంట్లో మా వాదన గట్టి అయినట్లయితే, మా వాదన వినండి, మీ వాదన అయితే, మమ్ములను convince చేయండి అని Round Table Conference కు కూడా వారు తయారుగా ఉన్నారంటే, ఇంతకంటే చక్కని సమయము, మంచి సమయము మరొకసారి రాదు. ఇప్పుడు ప్రశాంతమైన వాతావరణము ఉన్నది. ఇందాక మన స్నేహితులు జయపాల్ రెడ్డిగారు చెప్పారు, యిది fatigue అని. కావచ్చు, లేక ఇది రాజనీతితో ఒక అడుగు ముందుకు వస్తే, మనము ఒక అడుగు ముందుకు వస్తాము అనే ఉద్దేశంతో ఇది వాళ్ళు చేసిఉండవచ్చు. ఏమైనా ఈ ఉద్యమం ఇంతటితో సమసిపోతుందని అనుకొంటే కేవలం అది భ్రాంతి. కనుక ఈ పరిస్థితులలో మనము దీనిని opportunity గా తీసుకొని, ఈ సమస్య

పరిష్కారం చేసినట్లయితే, మనకు, మన రాష్ట్రానికి చాలా శ్రేయోదాయకము అని మనవిచేస్తున్నాను. ఇప్పుడు మన స్నేహితులు కొంతమంది చెప్పారు, 250 మంది సభ్యుల బలము కలిగినటువంటి ముఖ్యమంత్రిగారు ఎందుకు దిగిపోవాలని, వారిని దించే శక్తి ఉన్నట్లయితే, వారిని ఈ ప్రశ్న ఆడగవలసిన అవసరం వచ్చేదే కాదు. 250 మంది వారిక్రింద ఉన్నారు గనుకనే వారిని మేము కోరేది. వారు దిగితే, వారు త్యాగమే చేస్తే ఈ సమస్య త్వరగా పరిష్కారం అవుతుందనే ఆశాభావములో ఈ విధంగా కోరుతున్నాము కాని వారిని దించే బలమే ఉంటె వారిని ఆడగవలసిన పని లేదు.

ఒక గౌ. సభ్యుడు :—బలవంతాన వత్తిడి పెట్టి దిగమని చెబితే అట్లా దిగితే త్యాగం అవుతుందా ? దానికి ఇది సరైనటువంటి వాతావరణమని గౌ సభ్యులు భావిస్తున్నారా ?

శ్రీ కె ప్రభాకరరావు :—ఈ ఉద్యమం ప్రారంభమయి డిశంబరు నుండి ఇప్పటికి 10 నెలలు అయినది 250 మంది ఎం ఏల్. ఏలయొక్క సహకారం ఉంది. వారు ఏది చెబితే దానికి చెయ్యి ఎత్తటానికి సిద్ధంగా ఉన్నాము బ్లాంక్ చక్ ఇచ్చాము సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ పూర్తి సహకారం ఇచ్చింది. అయినా, ఆ సమస్యా పరిష్కారం యీ రోజువరకు చేయలేక పోయాము ఇంకా చేస్తామనే నమ్మకం ఉన్నదంటారా ? యూనిలేటరల్‌గా 9 కోట్లు మనం ఇచ్చాము 8 వేల ఉద్యోగాలు ఇచ్చాము. ఎడిషనల్ సెక్రటరీని వేశాము వివాదాంశంలో ఉన్నప్పటికీ చీఫ్ ఇంజనీర్ ఇన్‌చార్జిని ఎపాయింట్ చేశాము. అయినప్పటికీ ప్రజలమీద యీ ప్రభావము పడలేదు. ఎందువల్ల ? ఇపుడు మీరు ఏమి చేసినాసరే—మళ్లీ మీకు ఫ్రెష్ లీజ్ ఆఫ్ లైఫ్ వచ్చినట్లయితే ఇంతకు ఇంత మా నుండి గుంజుతారు అనే భయం ఉంది క్రయిసెస్ ఆఫ్ కాన్‌ఫిడెన్స్ ఉంది. ముఖ్యమంత్రిగారే వారంతట వారు రాజీనామా చేస్తామని చెప్పారు. వారు ఆ విధంగా చేస్తే యీ సమస్య సత్వరం పరిష్కారం అవుతుంది. ఒక మిత్రుడు ప్రెసిడెంట్ రూలు గురించి యాక్టులో ఏదో ఉన్నదని చెప్పారు. వారు పూర్తిగా చదవలేదు. చట్టబద్ధంగా ప్రభుత్వాన్ని పరిపాలన చేయటానికి సావకాశం లేనప్పుడు ప్రెసిడెంట్ రూలు పెట్టవచ్చును. కాన్‌స్టిట్యూషన్‌ను సక్రమంగా మనం అమలుపరిచే పరిస్థితి లేనప్పుడు ప్రెసిడెంటు రూలు పెట్టవచ్చును. అది దానిలో ఉన్న సారాంశము. మనం చుట్టు పోలీసు బందోబస్తు పెట్టుకొని నెల నుండి మీట్ అవుతున్నాము. మనకు ఏ స్వాతంత్రం ఉన్నదంటారు ? మనం మాట్లాడుకొంటుంటే—మధ్య మధ్య—అదంతా పేపర్సులో పోతే గందరగోళం అవుతుందని మీరు అదంతా ఎక్స్‌పంజ్ చేస్తున్నారు. దానినిబట్టి—మనకు ఏ స్వాతంత్రం ఉన్నదంటారు ? 9 నెలలు నిరాఘాటంగా 144 వ సెక్షన్ క్రింద మనం బ్రతుకుతున్నామంటే ఏ స్వాతంత్రం ఉన్నదంటారు ? ప్రెసిడెంట్ రూలుకు నేను కూడ వ్యతిరేకిని. ప్రెసిడెంటు రూలు అవసరం లేదని చెప్పేవారిలో నేను ఒకడినే. నేను ప్రెసిడెంటు రూలు కావాలని అనటం లేదు ప్రెసిడెంటు రూలు బ్రహ్మాస్త్రంగా, వాతపాస్త్రంగా ఎపుడో ఉపయోగించవలసిన విషయము. నా అభిప్రాయం ప్రెసిడెంట్ రూలు పెట్టాలని కాదు. ఈ చక్కని వాతావరణాన్ని చెడగొట్టవద్దు, ఈ

వాతావరణం చెడగొట్టకుండా సక్రమంగా దీనిని వినియోగించుకోవాలని నేను మనవి చేస్తున్నాను. ఈ రెండు రోజుల నుండి జరుగుతున్న చర్చలలో మంచి వాతావరణాన్ని మధ్య మధ్య మన స్నేహితులు చెడగొట్టటానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నారు, అట్లా చేయకుండా దీనిని సక్రమంగా వినియోగించాలని కోరుతున్నాను.

శ్రీ జి. వెంకటరెడ్డి :—కలుషితమైన వాతావరణాన్ని క్రియేట్ చేయటానికి కారకులు అవుతున్నారని మాట్లాడుతున్నారు కలుషితమైన, కుటిలమైన రాజనీతితో పార్టీని విచ్ఛిన్నం చేసి ఏదో దొడ్డిదారిన ప్రయత్నం చేయవలసినటువంటి రాజకీయ కుటిలనీతి మాకు లేదని మనవి చేస్తున్నాను. మేము సమగ్ర ఆంధ్రప్రదేశ్ కావాలని కోరుకుంటున్నాము గాని ఆంధ్రప్రదేశ్ విడిపోవాలని కోరేవారము కాదని మనవి చేస్తున్నాను.

శ్రీ కె. బుచ్చిరాయుడు :—అధ్యక్ష, కురుక్షేత్రం నాటకంలో కృష్ణుడు దుర్యోధనుడే సభకు వచ్చి— క్రమక్రమంగా నీ కోలవుకూటము రణకూటము అవుతున్నది— అని చెప్పినట్లుగా ఈ సభ అయ్యేటట్లు ఉన్నది. గత 9 నెలలుగా ప్రత్యేక తెలంగాణా రాష్ట్రం కావాలని కొంతమంది మిత్రులు కోరుతూ వారియొక్క కార్యక్రమం ప్రజల ముందు పెట్టటానికి అనేక రకాల ఉద్యమం తీసుకువచ్చారు ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలనేవారు—మాకు కొన్ని అన్యాయాలు జరిగినవి, మాది వెనుకబడిన ప్రాంతం, ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడినపుడు చేసుకొన్న ఎగ్రిమెంట్‌కు భిన్నంగా మా ప్రాంతానికి అన్యాయం జరిగింది కాబట్టి, మేము విడిపోతాము అనే నినాదాన్ని మన ముందర మన రాష్ట్రం ముందర ఉంచారు. ఏ రాష్ట్రంలో అయినా కొన్ని వెనుకబడిన ప్రాంతాలు ఉండవచ్చును. ఆ ప్రాంతాలకు అన్యాయం జరిగిందనే మిషతో, ఆ ప్రాంతాల వారు విడిపోతాము అంటే, ఇక ప్రపంచంలో ఏ దేశంలోను ప్రజలందరు ఐక్యతగా ఉండటానికి, పురోభివృద్ధి చెందటానికి ఆస్కారం లేదని మనవి చేస్తున్నాను. పుట్టిన ప్రతి మానవుడు కొన్ని తప్పులు చేస్తాడు. అది స్వభావము మానవుడు తప్పులు చేయక, పశువులు, చెట్లు తప్పులు చేస్తాయా? ఆ చేసిన తప్పులు దిద్దుకోవటంలోనే మానవత్వం ఉంది. మనకు నేషనల్ థింకింగ్ రేషనల్ థింకింగ్ ఉన్నది కాబట్టి మనం మానవులై పుట్టాము కాబట్టి ఏవైనా అన్యాయాలు జరిగినపుడు వాటిని సరిదిద్దుకోవటంలోనే మనయొక్క గొప్పతనం ఉంది. అన్యాయం జరిగింది కాబట్టి విడిపోవడం ఒక్కటే మార్గమంటే—ఇక దానికి ఒక పరిమితి లేదని మనవి చేస్తున్నాను. ఎక్కడైనా అన్యాయం జరిగితే ఏవిధంగా జరిగింది, దానికి బాధ్యులు ఎవరు, జరిగిపోయిందేదో జరిగిపోయింది, ముందు జరగకుండా ఉండటానికి ఏమి చేయాలి. జరిగిన అన్యాయాన్ని ఏ విధంగా పూడ్చుకోవాలి అనే ధృక్పథంతో మనం ముందుకు వెడితే ప్రజలకు న్యాయం కలుగజేయగలుగుతాము. మన రాష్ట్రానికి న్యాయం కలుగజేయ గలుగుతాము. మన దేశంయొక్క సమగ్రతకు న్యాయం కలుగజేయ గలుగుతాము. అన్యాయం జరిగింది కాబట్టి నీకు నాకు సంబంధం లేదంటే అది చాలా అన్యాయము. హిందూ సాంప్రదాయంలో ఆడవారు మగవారు పెళ్ళి చేసుకొంటున్నారు భార్యాభర్తలలో ఏ ఒక్కరైనా తప్పు చేస్తే—ప్రతి నిమిషం ఆ భార్యాభర్తలు విడిపోతామంటే, ఇక మన హిందూ సంస్కృతి సభ్యత, సాంప్రదాయం ఏమవుతుంది? భర్తవల్ల తప్పు

జరిగినా, భార్యవల్ల చప్పు జరిగినా వారు సరిదిద్దుకొని తమ సంసారాన్ని చక్కదిద్దుకోవటంలో అందం ఉన్నదిగాని, తప్పు చేశారని చెప్పి ప్రతిరోజు వారు విడిపోయి ఒక భర్త మరొక భార్యను, ఒక భార్య మరొకరిని చేసుకొంటే మన సంఘం యొక్క సభ్యత ఏమవుతుంది ? ఎక్కడైనా అన్యాయాలు జరిగితే, వాటిని సరిదిద్దటానికి మేము సిద్ధంగా ఉన్నామని ప్రత్యేక తెలంగాణా కోరే మిత్రులకు చెబుతున్నాను. కాబట్టి ఏవైతే అన్యాయాలు జరిగినాయని అంటున్నారో ఆ అన్యాయాలు తప్పకుండా మనం కూర్చుని సరిచేయాలని మనవిచేస్తున్నాను. మద్రాసు రాష్ట్రంలో డి ఎమ్. కె. పార్టి మొట్టమొదటిసారి పెట్టినప్పుడు నార్త్ యిండియన్ డామినేషన్ దేశంలో యున్నది ఉత్తర ప్రాంతంవారు భారత దేశాన్ని పరిపాలిస్తున్నారు. మా దక్షిణ రాష్ట్రాలకు ఎక్కడా అధికారం లేదు. ఎప్పుడూ ఉత్తరాదివారే ప్రధాన మంత్రి అవుతున్నారు. ఎప్పుడూ ఉత్తరాదివారినే కాబినెట్‌లో తీసుకుంటున్నారు. మాకు ఎటువంటి డెవలప్‌మెంట్ జరగడం లేదు; ద్రవిడస్థాన్ కావాలని పార్టి పెట్టారు ఆ సంగతి మన అందరికి తెలుసు. ఈ రోజున వారు అధికారంలోకి వచ్చిన తరువాత వారియొక్క మనస్తత్వం మార్చుకొన్నారు. ప్రత్యేక ద్రవిడస్థాన్ కావాలని వారు అనడంలేదు ఈ రోజున నార్త్ యిండియన్ డామినేషన్ మన దేశంలో ఉన్నదని అందరికి తెలుసు. సెంట్రల్ కాబినెట్‌లో నూటికి 50, 60 పంతులు నార్త్ ఇండియన్సే ఉన్నారు ప్రధాన మంత్రి ఎప్పుడు నార్త్ ఇండియావారే చేస్తున్నారుగాని మనవారు ఎవరూ ప్రధాన మంత్రి చేయలేదు. అంతమాత్రంచేత ఆంధ్ర రాష్ట్రం ప్రత్యేక దేశం కావాలని అడగగడమా ? అదే విధంగా దక్షిణ రాష్ట్రాలన్నీ కలిసి మాకు ప్రత్యేక దేశం కావాలి, సెపరేట్ సావరెన్టి కావాలని అడగవచ్చునా ? అడిగితే స్వాతంత్ర్యం యొక్క అర్థం ఏమిటి అని అడుగుతున్నాను మనం ఎందుకు స్వతంత్రం ఇంగ్లీషు వారినుంచి కోరుకున్నాము. ఒకటే భారతీయులం అనే కోరిక ఎందుకు వచ్చింది ? చాల మంది తెలుగువారు రెండు రాష్ట్రాలుగా ఉండకూడదా ? చిన్న రాష్ట్రాలుగా ఉంటే అభివృద్ధి చెందుతాయని చాలమంది అంటున్నారు. ఆంధ్ర రాష్ట్రానికంటె చాల చిన్న దేశాలు ఇంటిపెండెంట్ సావరిన్ స్టేట్ క్రింద ప్రపంచంలో ఉన్నాయి. మన ప్రక్కనే ఉన్న నేపాల్ దేశం ఉన్నది అది మన రాష్ట్రంలో ఒక జిల్లా అంత పాప్యులేషన్ ఉండదేమోనని నా ఉద్దేశ్యం. అంత చిన్న దేశాలు ఉన్నాయి. మన భారత దేశంలో 40, 50, కోట్ల జనాభా యున్నది. రోజురోకు పెరిగిపోతున్నది. ఫ్యామిలి ప్లానింగ్‌తో తంటాలు పడుతున్నాము అయినా చేయలేకపోతున్నాము. ఆహారం యివ్వలేకపోతున్నాము, బట్టలు యివ్వలేక పోతున్నాము, విద్యుత్ యివ్వలేకపోతున్నాము కాబట్టి ఎవరిమట్టుకు వారు సెపరేట్ రాజ్యం కావాలని కోరడంలో తప్పు ఉన్నదా అని అడుగుతున్నాను. ఎందుకు అడుగకూడదు ? దానికి మీరందరు ఒప్పుకుంటారా ? ఒప్పుకొన్నప్పుడు దానికి మీరు సిద్ధం అయితే ఈ నాడు ప్రత్యేక తెలంగాణ రాష్ట్రం యివ్వడానికి అభ్యంతరం లేదని మనవి చేస్తున్నాను. అన్యాయం జరిగిందనే సమస్య కాదు. మనం అందరం భారతీయులము. మనది భారత దేశం. అనేక కష్టాలుచేసి, అనేక మంది పెద్దలు త్యాగాలుచేసి బ్రిటిష్‌వారినుంచి మన దేశానికి స్వాతంత్ర్యం తీసుకువచ్చారు. అటువంటి స్వతంత్రమును మనం నిలబెట్టుకోవాలి. అంటే, మన దేశ సమగ్రత నిలబడాలంటే ప్రత్యేక తెలంగాణ వస్తే నిలబడుతుంది

అంటే మాత్రం చాలా హాస్యాస్పదము. అది చాల సత్యదూరం, చాల అన్యాయమని మనవిచేస్తున్నాను. మన దేశం సమగ్రతగా ఉండాలంటే మన దేశంలో ప్రతివాడికి తిండి కావాలి ప్రతివాడు కట్టుకోడానికి బట్ట కావాలి. ప్రతివాడు ఉండడానికి యిల్లు, త్రాగడానికి నీరు ఉండాలి. అప్పుడు మన దేశ సమగ్రత ఉంటుంది గాని ప్రత్యేక తెలంగాణ రాష్ట్రం వచ్చినంతమాత్రాన, తెలంగాణ రాష్ట్రంలో రెండు కోట్ల తెలంగాణ ప్రజలకు ఉద్యోగాలు యిస్తారనే గ్యారంటీ ఈ రోజున చెన్నారెడ్డిగారుగాని ఒప్పుకొనుంటే వారికి జోహుకంగా సలాంచేసి మా ఎమ్ ఎల్ ఏ. లము అంతా రాజీనామా యిచ్చి ఆ నాయకత్వం క్రింద ఉండడానికి సిద్ధంగా ఉన్నామని మనవి చేస్తున్నాను. If cannot be, it never be మన ఎకానమీ మారాలి అని మనవి చేస్తున్నాను మన దేశం ఆర్థికంగా డెవలప్ అయినప్పుడే దేశ సమగ్రత వస్తుంది. గాని దేశంలో చిన్నచిన్న రాష్ట్రాలు వచ్చినంతమాత్రాన దేశ సమగ్రత వస్తుందని అంటే — మన ప్రజలకు విద్యలేదు, ప్రజలకు ఆలోచనా శక్తి యింకా ముందుకు రాలేదు కాబట్టి వాళ్ళను మోసం చేయడానికి పని చేస్తుంది, వాళ్ళను అన్యాయం చేయడానికి పని చేస్తుంది గాని ప్రత్యేక తెలంగాణ రాష్ట్రం వచ్చినంత మాత్రాన మేము స్వర్గం చేస్తాము, అమెరికా కంటె మంచి చేస్తాము అంటే అసాధ్యమైన పని తెలంగాణ సోదరులకు కూడ చెప్పదలచుకున్నాను. ఈనాడు కోస్తా జిల్లాలలో ఫారంతా చాల ధనవంతులు అని వారు చెపుతున్నారు. మాది చాల వెనుకబడిన ప్రాంతం. సర్కారు జిల్లాలు అంటే అమెరికా అనుకొన్నారేమో అది చాల పొరపాటు అని చెపుతున్నాను. సర్కారు జిల్లాలలోకూడ తిండి లేనివారు కోటానకోట్లు ఉన్నారు. త్రాగడానికి నీళ్లులేని ప్రాంతాలు ఎక్కువ ఉన్నాయి. సర్కారు జిల్లాలలో ఉద్యోగాలులేక ఆఫీసుల చుట్టూ ఉద్యోగాల కోసం లక్షలాది ప్రజలు తిరిగేవారు విద్యాధికులు ఉన్నారని మనవి చేస్తున్నాను. అది చూడకుండా భారత దేశంలో తెలంగాణ ప్రాంతంలోనే నిరుద్యోగులు ఉన్నారు, యిక్కడే వెనుకబడినవారు ఉన్నారంటే చాల అన్యాయం. On the whole our country is backward country డెవలప్ అయినప్పుడే దేశ సమగ్రత వస్తుందిగాని ప్రత్యేక తెలంగాణవస్తే అమెరికా మాదిరి చేస్తారని ఎవరైనా అంటే అది పచ్చిమోసం, పచ్చి దగా అని మనవి చేస్తున్నాను. I am very thankful to you, Sir.

శ్రీ ఆర్. మహానంద —అధ్యక్ష, గడచిన యిన్నిమాసాలనుంచి జరుగుతున్నటువంటి పరిస్థితులను చూస్తే చాల హృదయవిదారకంగా యున్నది. విడిపోయి చెక్కచెక్కలుగా అయినటువంటి ఆంధ్రులు అందరిని ఏకంచేయడానికి యిదంతా ఎందుకుచేశాము అనే అనుమానం కలుగుతున్నది. వెనుకబడిన ప్రాంతాలు చాల ఉన్నాయి. ముఖ్యంగా తెలంగాణాప్రాంతం చాల వెనుకబడిన ప్రాంతమే. ఆ వెనుకబడినటువంటి ప్రాంతానికి అన్ని రంగాలలో అభివృద్ధిపరచడానికి తగినటువంటి ప్లానులు పథకాలు వేసుకొని బడ్జెటులలో ఎక్కువ కేటాయింపులు యిచ్చి జరిగి ఉంటే మంచిది. కాని ప్రభుత్వంవారు ప్రకటించిన పుస్తకాలను బట్టిచూస్తే 56లో ఉండేటటువంటి తెలంగాణాప్రాంతానికి ఈనాడు ఉన్నటువంటి తెలంగాణా ప్రాంతానికి తేడా చూసినట్లయితే చెప్పుకోదగినంత, గణనీయమైన కృషి, అభివృద్ధి జరిగిందనేది నిర్వివాదాంశం. అయితే యిది ఎక్కడనో జీర్ణించి యున్నది. ఈనాడు ఒక్కరోజు

వచ్చినటువంటి వెనుకబడినతనం కాదు. తరతరాలనుంచి, ఫ్యూడలిస్టిక్ వ్యవస్థలో, నైజాం పాలనలో, జమీందారీపాలనలో ఉండి వెనుకబడినవాళ్లు ఒక్కసారిగా 10 ఏళ్లు 12 ఏళ్ళలోనే బాగుపడాలంటే బాగుపడే విషయం కాదు 27 లంకణాలు చేసినటువంటి పైఫాయిడ్ పేషంట్ ఒక్కరోజులో ఆరోగ్యవంతుడు కావాలంటే వీలులేదు. దానికి కొంత టైమ్ పడుతుంది. దానిని బాగుపరచే విషయంలో ఏదైనా పొరపాట్లు జరిగినాయి, తప్పటడుగులు జరిగినాయిఅంటే ఈ 12 సంవత్సరాలలో ఉండే పాలనను మనం ఒక్కసారి చరిత్రను వెనక్కుత్రిప్పి చూస్తే దానిలో ఉన్నటువంటి వారందరు కొంత బాధ్యత తప్పక వహించి తీరవలసిందే. మనమిత్రులు చెప్పినట్లుగా యిది మొట్టమొదట సెపరేట్ తెలంగాణ అనే ఉద్యమంకాకుండా, విద్యార్థులద్వారా వచ్చి చిన్నవాగుగా ఉండేది ప్రవాహమైనదిగా తయారైంది. నేను లోగడనే మనవి చేశాను రాజకీయనాయకులు రైలు తప్పిన ప్రయాణీకులు అని, ఈ రైలు తప్పిన ప్రయాణీకులు యితరత్ర ఏదయినా ఆశించిఉంటే తమయొక్క ఆశలు త్వరలో నెరవేరవు అనే ఉద్దేశ్యం ఉన్నటువంటివారు కొంత దోహదం యిచ్చినందువల్ల, చేయూత యిచ్చినందువల్ల, వారు మధ్యలో చేరినందువల్ల ఈ వికృతమైన రూపం ధరించింది. ఈ వికృతరూపం ధరించినతరువాత మనం చూశాము. ఈనాడు రాష్ట్రంలో ఆంధ్రులకు సంబంధించినవారు ఉద్యోగస్థులుగాని తక్కినవారుగాని ఎంత కుమిలిపోయారో, ఎంత బాధపడ్డారో, ఎంతమంది తల్లులు సోదరీమణుల కంట తడిపెట్టారో మనం ఒక్కసారి ఆలోచన చేసినట్లయితే అది నిజంగా చరిత్రలో తుడిసి వేసుకోవలసినటువంటి విషయంకాదు. వెనకబడినతనం అంటే ఈనాడు యిక్కడేకాదు. మనమిత్రులు చాలమంది చెప్పారు ఆంధ్రప్రాంతంలో ఎన్నో వెనుకబడిన ప్రాంతాలకు వారు ఏమిచేశారు? తెలంగాణ ప్రాంతంలో ఎంతో అభివృద్ధి జరిగించని పుస్తకాలు యిచ్చారు. ఈ పుస్తకాలనుబట్టి చూసినా, ఈనాడు హైదరాబాద్‌లోగాని, వరంగల్‌లోగాని, తదితర ఏ కొద్ది ప్రాంతాలలో ఉండేటటువంటి అభివృద్ధి మిగతా జిల్లాలకు పోయి చూస్తే కనబడడం లేదని మనవిచేస్తున్నాను. వెనుకబడినతనం అనేటటువంటిది కాస్త తరతమ భేదాలు. ఒకరిని బాగా చూడాలి, ఒకరిని సరిగా చూడకూడదనే ఉద్దేశ్యం అన్ని ప్రాంతాలలో కనబడుతున్నది అందువల్ల అది ఒక్కటే ప్రధానంగా తీసుకొని ఈనాడు మనం విడిపోవాలనే తత్వంతో, ధోరణిలో కోరుతూ ఉన్నట్లయితే యిది ఎక్కడికి దారితీస్తుందనేది ఆలోచించాలని మనవిచేస్తున్నాను ఇదేదో గూడు పురాణీలు పన్ని కొద్దిమందిని మంత్రంగా వేసుకోడానికి చేసినటువంటి ఏర్పాటు అని కొంతమంది చెపుతూయున్నా, అలాంటిది ఏమిలేదు మేము సక్రమంగా ప్రభుత్వాన్ని నడిపి ప్రజలకు న్యాయం చేకూర్చవలెననే ఉద్దేశ్యంతో, వెనుకబడిన ప్రాంతాలను అభివృద్ధిపరచి ఎక్కడయితే అన్యాయం జరుగుతోందో ఆ అన్యాయాన్ని సమూలంగా చేయడానికి కంకణం కట్టుకొని పనిచేయడంకోసం మేము కృషిచేస్తున్నామనే వాదన మీరు చెపుతూ ఉండవచ్చు. ఏవిధంగా వీరిమనస్సులు కలపాలనే విషయాన్ని ఆలోచన చేస్తే కలపగలమా అని అనుమానం కలుగుతుంది ఈనాడు ఆఫీసులో పనిచేసే అధికారులు, ఆ సెక్షన్ సూపరింటెండెంట్ క్రింద పనిచేసే మిగతా గుమాస్తాలు వీరియొక్క మనస్తత్వం- మేము చూస్తున్నాము. ఆఫీసులలో రోజుకు కనీసం ఒక ఫైలుకూడ ఒకరినుంచి సాగిపోయే పరిస్థితులు కనబడలేదు. ఒక ఫైలుకోసం 10,

15 సార్లు తిరిగితే అసిస్టెంటు సెక్రటరీ సూపరింటెండెంటుమీద చెపుతాడు. సెక్షన్ సూపరింటెండెంట్ గుమాస్తామీద చెపుతాడు. వీరికి వారికి పొత్తులేకుండా, ఈయన ఆయనను, ఆయన ఈయనను అడిగే పద్ధతిలేకుండా యున్నది. ప్రభుత్వం యంత్రాంగం యిట్లా కలుషితమైన వాతావరణంలో యింత బాధలతో ఒకరికి ఒకరికి ఉండే అనుమానాలతో, ఒకరికి ఒకరికి మధ్య గోడలు పెరిగినట్లుగా పెరిగిపోతూఉంటే యిది ఏవిధంగా సమన్వయపరచగలము? అందువల్ల ఈ కలుషితమైనటువంటి వాతావరణం పోవాలంటే అందరి హృదయాలలో ఉండేటటువంటివన్నీ ఒక్కసారిగా బైటకు వెళ్ళగక్కుకొని హృదయాలను బాగా ఖాళీచేసుకొని నిర్మలమైన మనస్సులతో అందరం కలిసి,—వారికి మెజారిటి ఉన్నది, డెమొక్రసిలో వారికే పరిపాలన చేసే హక్కు ఉన్నది కాబట్టి ఇనీసం వారుఅయినా కూర్చుని ఎలాచేద్దాము, ఈ రాష్ట్రాన్ని బాగుపరచడానికి అనే విషయాన్ని ఆలోచనచేస్తే బాగాఉండేది అలాంటి ఆలోచన లేకుండా, యిప్పుడు మనం చూశాము. ఆత్తలు కోడళ్ళ మధ్య పోట్లాట మాదిరిగా ఒక జిల్లాకు సంబంధించినవారు ప్రక్కప్రక్కన కూర్చొన్నటువంటివారు ఏ విధంగా జరుగుతున్నాయో వీరు ఏవిధంగా మమ్ములను బాగుపరుస్తారు, వారిని నమ్మి మేము ఎన్నాళ్ల కనిపెట్టుకొని ఉండాలి? న్యాయమైన ధర్మమైన పరిపాలన అన్ని ప్రాంతాలకు మీరు అందించగలరనే నమ్మకాన్ని పెట్టుకొని మేము ఎలా చెప్పగలము.

(Mr. Speaker in the Chair)

అందువల్ల యిప్పుడున్న యీ కలుషితమైన వాతావరణం పోయి మనమంతా ఒకటిగా ఉండాలంటే—మాకు పూర్వంవున్న గౌరవం, ప్రతిష్ఠ తిరిగిరావాలంటే, అది యినుమ డింపుకావాలంటే—శేషంలో ఆంధ్రులు అంటే ప్రత్యేక పాశ్చాత్యతరావాలంటే—దాని కొక సొల్యూషన్ వుంది. ఇప్పుడున్నవారిలో ఎవరికి పెత్తనం యిచ్చినా యింకొకరు ఒప్పుకోరు. ఇప్పుడు అధికారంలోవున్నవారు నా సూచనను బాగా ఆలోచించవలయు ననికోరుతున్నాను. ఇప్పుడు మంత్రిమండలిలోవున్న వారంతా రాజీనామాయిచ్చి. 20 జిల్లాలకూచెందిన 20 మంది మహిళలతో మంత్రి మండలిని ఏర్పాటు చేయించి వారికి పరిపాలనా భారం అప్పగించితే యీ పరిస్థితి అంతా చక్కబడుతుంది. స్త్రీది చల్లని మనస్సు; మాతృహృదయం; బిడ్డలను ఏ విధంగా చూసుకోవాలో ఆమెకు బాగా తెలుసు అందులోనూ, ముఖ్యంగా యీ ఉద్యమంలో స్త్రీలయొక్క హృదయాలు చాలాగాయపడ్డాయి దానిని Compensate చేయాలంటే—మాతృమూర్తులైన స్త్రీలకే యీ పరిపాలన అప్పగించినట్లయితే అన్ని వైమనస్యాలూ దూరం కావడానికి వీలవు తుంది. అందువలన, యీ రాష్ట్రం బాగుపడాలంటే—20 జిల్లాలకూచెందిన 20 మంది సోదరీమణులద్వారా పరిపాలన చేయిస్తే బాగుంటుందని మనవిజేస్తున్నాను. ఈ విషయాన్నిగూర్చి ఆలోచిస్తారని ఆశిస్తూ యింతటితో సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :—20 మంది లేరు గదా ?

శ్రీ ఆర్. మహానంద :—వారు మంత్రి పదవి యిస్తానంటే నేను రాజీనామా చేస్తాను. నా నియోజకవర్గంనుండికూడా రాజచ్చును.

శ్రీ కె. సిహెచ్. శ్రీరంగయ్య :—అధ్యక్షా, ఈ తెలంగాణా సమస్యపైన చాలామంది మిత్రులు—పెద్దలు, రాజకీయ వాదులు—మాట్లాడారు. అయితే యీ సమస్య ఎప్పటినుంచి బయలుదేరినది ? అనేవిషయం మనం కొంచెం ఆలోచించవలసి వున్నది తెలుగువారం అంతాకలిసివుండాలని, ఒక రాష్ట్రంలోవుండాలనే భావనతో మనం పదరానునుండి విడిపోయి ప్రత్యేకంగా ఒక రాష్ట్రాన్ని ఏర్పాటు చేసుకున్నాం తెలుగువారంతా ఒకేత్రాటిపై నడవాలని యీ విధంగా ఏర్పాటు చేసుకున్నాం అప్పటి పరిస్థితులలో . సర్దార్ వల్లభాయ్‌పటేల్‌గారివలన—యీ తెలంగాణా ప్రాంతాన్ని ఆంధ్రలో చేర్చుకున్నాం. అప్పట్లో తెలంగాణా చాలా వెనకబడివుంది. వారికి మనం కొంతవరకు సహాయంచేయాలనే దృక్పథంతో పెద్దలు అంతా ఒక ఒడంబడిక చేసుకున్నారు. శ్రీబాగ్‌పాక్ట్ ప్రకారంగా రాయలసీమనుకూడా అభివృద్ధిచేయవలయుననే నిర్ణయం వున్నది. ఆ విధంగా 12 సంవత్సరాల పరిపాలవసాగింది అప్పట్లో తెలంగాణా రిజినల్ కమిటీ అని ఒకటి ఏర్పాటుచేశారు ఆ రిజినల్ కమిటీ యీ 12 సంవత్సరాలలోనూ-యీ ప్రాంతానికి సంబంధించిన సర్‌ప్లసెస్, యితర విషయాలను ఎందుకని బాధ్యతతో ఆలోచించలేదు? అప్పుడు ప్రభుత్వాన్ని ఎందుకని అడగలేదూ, అని నేను ప్రశ్నిస్తున్నాను. అప్పుడు చెన్నారెడ్డిగారుకూడా మంత్రిగా పరిపాలన చేశారు; కొండా లక్ష్మణ్ బాపూజీగారుకూడా మంత్రిగా పరిపాలన చేశారు; అధికారంలో వుండికూడా వారు ఎందుకని ఆ విషయాలు ఆలోచించలేదు. ఇప్పుడెందుకని అరాచకాన్ని, హింసాకాండను సృష్టించవలసి వచ్చింది. ఇప్పుడెందుకని యీ అల్లకల్లోలం. స్కూల్సు, కాలేజెస్ మూసివేశారు. ఈ ప్రాంతంలో పని చేసేవారు ప్రాణాలతోసహా బయటపడితే చాలుననే పరిస్థితి దీర్ఘడించి. ఎందువలన యిటువంటి పరిస్థితులను కల్పించవలసివచ్చింది? మనమంతా కలిసి కూర్చుని పరిష్కరించుకుందామనే ఆలోచనకూడా లేకపోయిందే! కాబట్టి—నేను వారికి మనవిజేసేది ఏమంటే—'ప్రత్యేక తెలంగాణా' అనేదానిని మానుకుని, ఐక్యతగా మనమంతా కలిసికట్టుగా వుండడానికే పని చేయాలని చేబుతూ నేను యింతటితో విరమిస్తున్నాను.

శ్రీ వి. ఎన్. గౌడు (నాగర్ కర్నూలు):—అధ్యక్షా, తెలంగాణా ఉద్యమం పలు విధాలుగా సాగుతున్న రోజుల్లో సమైక్యత అనే పేరుతో ఒక సమావేశం ఏర్పాటయింది—నాగర్‌కర్నూలులోని—నియోజకవర్గం. అక్కడ సమావేశం జరుగుతుందని మేము అనుకున్నాం—కాని, ఈ తెలంగాణావాదులు కొందరు ఆ సమావేశం జరుగకుండా వుండడానికి చేసిన ప్రయత్నం గురించి క్లుప్తంగా వివరిస్తాను. ఎవరి అభిప్రాయాలను వారు స్వేచ్ఛగా చెప్పుకునే అవకాశం ప్రజాస్వామ్యంలో వుంది. కాని, జరుగుతున్నది ఏమిటంటే—తెలంగాణాకు వ్యతిరేకంగా మాట్లాడేవారు తెలంగాణాలో వుండకూడదని, మాట్లాడకూడదని, బ్రతకకూడదని, బ్రతకడానికి హక్కులేదని, అందుకుగాను దౌర్జన్యాలకు తోనుచేసిన పరిస్థితులు చాలా వున్నాయి. తెలంగాణావారు ఆంధ్రప్రాంతంవారియొక్క డబ్బునుగాని, ఆస్తులనుగాని ఆశించనిది లేదు. మాకంటే వారు చాలా ముందు వున్నారు; అనుభవం వున్నవారు; మాలో యింకా సోమరితనం పోలేదు; మాలో యింకా ఔదరికం పోలేదు; ఎట్లా బ్రతకాలో మేము యింకా నేర్చుకోలేదు. యదార్థ పరిస్థితిని చెప్పుకోవడం తప్పు అని నేను

అనుకోవడంలేదు ముఖ్యమంత్రిగారిని — ప్రభుత్వంయొక్క అభిప్రాయం — యీ జరుగుతున్న పరిస్థితి వివరించమని మేము వెళ్ళి కోరడము, దానికి వారు అంగీకరించడము, ఆ సమావేశాన్ని ఏర్పాటు చేయటము జరిగింది. 24 గంటలకు ముందు, మాకు, యిక్కడ మీటింగు జరపడానికి వీలులేదు అనే అభిప్రాయంతో 3 వేలమంది విద్యార్థులను, తరువాత ఒక వెయ్యిమంది కార్యకర్తలను గ్రామంలోకి పంపించడం జరిగింది. ఏ పరిస్థితులలోకూడా గ్రామంలో ప్రజలు బయటకు వచ్చి, మీటింగుకు attend కాకుండా చేస్తామని, ఎన్ని విధాలుగా దౌర్జన్యం చేయడానికి వీలు వున్నదో అన్ని విధాలుగా ప్రయత్నం చేయడం జరిగింది లా అండ్ ఆర్డరు ఫెయిలు అయింది. పోలీసులు పట్టణాలలో చూచేవారేగాని, గ్రామాలలో జరుగుతున్నదానిని అరికట్టలేకపోయారు. ఒకవేళ తెలంగాణా వచ్చి యిటువంటివారి చేతిలోకి ప్రభుత్వం వస్తే ఇక సామాన్యవ్యక్తికి స్వేచ్ఛ వుంటుందా, బ్రతికే హక్కు వుంటుందా, వీరు బ్రతకనిస్తారా అనే విషయం ఆలోచించాలని ఆంధ్ర సోదరులకు మనవిచేస్తున్నాను. స్వతంత్రపార్టీవారు ఒకటి ఆశిస్తున్నట్లుగా కనుపిస్తోంది. అందుకే తెలంగాణావారు మా పార్టీలోకి — అపోజిషనులోనికి వచ్చేయండి, ప్రభుత్వాన్ని ఓడగొట్టి సెపరేటు స్టేటు యిస్తాము అంటున్నారు.

శ్రీ వి. రత్నసభాపతి :— ఆ మాట ఎవరు అన్నారు?

శ్రీ వి. ఎన్. గౌడు :— నిన్న బుచ్చి అప్పారావుగారు యీ సమావేశంలోనే వారి అభిప్రాయం చెప్పారు. నేను విన్నాను తెలంగాణావాదులు అపోజిషనులో కలిస్తే మేము ప్రభుత్వాన్ని ఓడగొట్టి తెలంగాణా స్టేటు యిస్తాము అని అన్నారు. నేను సరిగానే విన్నాను. నేను తెలంగాణావాదిగా కాకుండా, సమైక్యతావాదిగా మనవి చేది ఏమంటే — మేము ఎవరి ఆస్థినిగాని, ప్రభుత్వాన్నిగాని, ఆధిపత్యాన్నిగాని ఆశించడంలేదు. మేము వెనుకబడినతనం గలవారము. ఆంధ్రప్రాంతంవారిని చూచి నేనేర్చుకొనవలసినది చాల వున్నది వారివలన మేము లాభపడవలసినది వున్నది. తెలంగాణాలో వీదలకు సహాయపడే మార్గాలు వారివల్ల మాకు లభించవలసినవి వున్నాయి. అవి మాకు వస్తాయని ఆశించాము, అంతే. అక్కడ మేము పెట్టిన మీటింగు జరగడానికి వీలులేకుండా చెప్పరాని దారుణంగా ప్రజలను హింసించారు. వీదప్రజానీకం గ్రామాలనుంచి వస్తుంటే వారి గుడ్డలు విప్పి, కొట్టి బాధించడం జరిగింది. రాళ్ళతో కొట్టినా అన్నిటికి ఓర్చి 15 వేలమంది ఆ సమావేశానికి వచ్చారు. ఇంకొక 15 వేలమంది గ్రామాలలోనే వుండిపోయారు, మేము లారీలు పంపించడానికికూడా వీలులేకపోయింది. అప్పుడు ముఖ్యమంత్రిగారు మాట్లాడుతుంటే చెప్పాను. 25 మైళ్ళనుంచి తండోపతండాలుగా ప్రజలు నడిచివస్తున్నారు. ఇప్పుడు కొంతమంది ఆంధ్రసోదరులు నూటికి నూరుపాళ్ళు తెలంగాణావాదులే వున్నారు. అందరూ అదే అభిప్రాయపడుతున్నారు అని చెప్పడం తప్పు. ఆ విధంగా కొందరి అభిప్రాయం మాత్రమే వున్నది. నారాయణగారు మాట్లాడారు. గ్రామాలలో జరుగుతున్న విషయాలు మా సోదరులకు తెలియవు, పట్టణాలలో వుండడంవల్ల యిక్కడ ఏమి జరుగుతుందో తెలుసుగాని గ్రామాలలో మర్యాదగా తలెత్తుకుని తిరిగే పరిస్థితి మాకు లేదు. మమ్ములను ఏవిధంగా అణగద్రొక్కుతున్నారో, ఏ విధంగా బ్రతకనివ్వడంలేదో

తెలంగాణా గ్రామాలలో చూస్తే తెలుస్తుంది, తెలంగాణా వస్తే, నైజాము ప్రభుత్వంలో ఆయన ఆశ్రయం పొంది లాభపడిన వ్యక్తులచేతికి అధికారం వస్తే మాకు చాలాఅన్యాయం అవుతుందని మనవిచేస్తున్నాను. ఆంధ్రసోదర సభ్యులుగాని, ఆంధ్ర ప్రజలుగాని ఓర్పుతో, సహనంతో జరిగినదానినంతా భరించినందుకు సమైక్యతావాదుల తరపున, తెలంగాణా సభ్యుల తరపున మా మనఃపూర్వక కృతజ్ఞతలు తెలియజేస్తున్నాను. ఆంధ్రప్రదేశ్‌నుంచి తెలంగాణా విడిపోతే మిగతా భాగాన్నే ఆంధ్ర రాష్ట్రంగా అభివృద్ధి చేసుకోవచ్చునని కొంతమంది ఆంధ్ర శాసన సభ్యులు అభిప్రాయపడుతున్నారు. కాని, అది పొరపాటు అభిప్రాయమను కుంటాను. ఆంధ్రుల గురించి ఒక అభిప్రాయం వున్నది. ఎప్పుడూ పైన వుండే వారిని క్రిందకు దింపేవారు ఆంధ్రులే. ప్రకాశంగారిని ముఖ్యమంత్రి పదవినుంచీ, భోగరాజు పట్టాభి సీతారామయ్యగారినీ—ఇటువంటివారిని కూలద్రోసినది ఆంధ్ర ప్రజలేనని తెలియటంలేదు ఇప్పుడు తెలంగాణా విడిపోతే, రాయలసీమవారుగాని, వైజాగ్‌వారుగాని వేరే కావాలని అడగవచ్చు. ఇది ఎంతవరకు వస్తుందంటే జిల్లాల వారీగా రాష్ట్రాలు కావాలనే పరిస్థితివరకూ వస్తుంది. ఈ ఉదయం కొందరు సభ్యులు ముఖ్యమంత్రి బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు యీ సభ్యులను ఏదో చేశారు అనకుండా రహస్య బాలెట్ పెట్టాలని చెప్పారు. వారికి నేను మనవిచేస్తున్నాను బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి దయాదాక్షిణ్యాలమీద మేము గెలిచి రాలేదు. బ్రహ్మానందరెడ్డిగారికి అభిమానులైన వారిని ఓడించి మేము రావడం జరిగింది. బ్రహ్మానందరెడ్డిగారుగాని, సంజీవరెడ్డి గారుగాని, సంజీవయ్యగారుగాని గోదావరిప్రవాహంలో కొట్టుకుపోతే మాకు అభ్యంతరం లేదు, కాని మేము కోరేది రాష్ట్ర సమైక్యత. లీడరు షిప్పులు, మంత్రిపదవులు కాదు మేము కోరేది. సామాన్య ప్రజాభీకం ఇదే అభిప్రాయంతో వున్నదని మనవి చేస్తున్నాను. నేను చెప్పవలసిన విషయాలు చాలా వుండె. కాని నాకు చివరిలో ఇప్పుడు అవకాశమిచ్చినందువల్ల మరచిపోయాను.

శ్రీ పి. గోవర్ధనరెడ్డి :—వారి సొంత అభిప్రాయాలైతే వుంటాయికాని, వారూ వీరూ చెప్పిన అభిప్రాయాలైతే వుంటాయా?

మిస్టర్ స్పీకర్ :—గోవర్ధనరెడ్డిగారికి వున్న ధైర్యసాహసాలు వారికి లేవు పాపం.

శ్రీ వి. ఎన్. గౌడు :—లేవు నాకు. ఇటువంటి మహానుభావుల చేతులలోకి ప్రభుత్వం వస్తే సామాన్య వ్యక్తికి బ్రతికే హక్కే వుండదని మనవిచేస్తున్నాను. మా మహబూబ్‌నగర్ జిల్లాలో దొరల సామ్రాజ్యం, దేశముఖుల సామ్రాజ్యం. వారి పెత్తనాలు ఏ విధంగా నడుస్తున్నాయో నేను మచ్చుకు ఒక విషయం చెబుతాను. 15 సం.ల నుంచి ఆ జిల్లా నాయకత్వం—ఏలుతున్నవారు ముగ్గురు బ్రదర్స్. ప్రజా సమితి ఉపాధ్యక్షుడు ఒకరు, ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెసు జనరలు సెక్రటరీ ఒకాయన, తెలంగాణా కాంగ్రెసు జనరల్ సెక్రటరీ ఇంకొకాయన. వీరు ముగ్గురూ బ్రదర్స్. ఇటువంటి పద్ధతులలో మాకు బ్రతికేహక్కు వున్నదా? ఇటువంటివారికే బ్రహ్మానంద రెడ్డిగారివంటి పెద్దల సహాయం, సంజీవయ్యగారి సహాయం, సంజీవరెడ్డిగారి సహాయం లభిస్తుంది కాని మాకు ఎక్కడిది?

మిస్టర్ స్పీకర్ :—ముగ్గురు బ్రదర్స్ ముగ్గురినీ సపోర్టు చేస్తున్నారన్నమాట కాబట్టి ఎవరు అధికారంలో వున్నా వారే పలుకుబడి కలిగి వుంటారు.

శ్రీ వి. ఎన్. గౌడు :—వారే వుంటారు మిగతావారు బ్రతికే హక్కులేదు. తెలంగాణాకు అన్యాయం జరిగిందనిగాని, జరగవలసిన న్యాయం వుందనిగాని నేనూ ఒప్పుకుంటాను. ఈ విషయంలో తెలంగాణా సోదరులు చెప్పినది నేను కాదు అనడం లేదు. వీటిని సర్దుబాటు చేయడంలో కొన్ని అడ్డంకులురావడం దరదృష్టం కొండా లక్ష్మన్‌గారూ, రాజమల్లుగారూ చెప్పిన అభిప్రాయాలు మీరంతా యోచించదగినవి, విధిలేక. ఇటువంటివి అపులుజరగడంలేదనే ఉద్దేశంతో, సెపరేషను అడుగుతున్నామే కాని మేము ఆ అభిప్రాయంలో లేపుని చెప్పినందుకు నా కృతజ్ఞత. గోవర్ధనరెడ్డిగారు కూడా మార్చివరకూ నేనుకూడా ఇంటిగ్రేషనును బలపరచినవాడనే అన్నారు. తెలంగాణా ప్రాంతానికిగాని, రాయలసీమకుగాని, సర్కార్సుకుగాని—మన రాష్ట్రంలో ఏ ప్రాంతానికీకూడా అన్యాయం జరగకూడదనేదే మా అందరి అభిప్రాయం. జరిగిన దానికి నేను చింతిస్తున్నాను. కొందరు పెద్దమనుషులు, లీడర్లు గోడలపైన వ్రాసిన వ్రాతలు వారి అభిప్రాయాలు తెలుపుతాయని అనడం, సంజీవయ్యవంటి పెద్ద మనిషి ఆంధ్ర రాష్ట్రం ఆంధ్రులకు తెలియకుండానే వచ్చేసింది, అందరూ అరాచకం చేస్తున్నారు అని భాష్యం చెప్పడం, చెన్నారెడ్డిగారు ఫారిన్‌లో రోడ్డపైన అడ్డాలు పెట్టలేదా, లేదరును ఆ విధంగా చేయలేవా అని, ఇక్కడ రోడ్లమీద ఆటంకాలు కలిగించడంవంటివి చేయించి యీ ఉద్యమాన్ని తప్పుత్రోవలో పెట్టించడం విచారకరమైన విషయం ఇటువంటప్పుడు లీడర్సుపైన విశ్వాసం పోతుంది, వీరంతా గోదావరీ ప్రవాహంలో వెళ్ళిపోతే మనం సురక్షితంగా బ్రతకవచ్చుననిపిస్తోంది ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసన సభ్యులకు నా మనవి ఏమంటే—ఇక్కడ జరుగుతున్న దురాచారాలు, దుర్భాషలు, చెడువ్రాతలు మానవత్వంలేనివాడు చేసినవి. అందరూ ఇట్లాగే వుంటారనే అభిప్రాయపడకుండా, యీ జరిగినదానిని మనసులో పెట్టుకోకుండా ఛ ఇది మాకు ఎందుకు అని దూరం వెళ్ళిపోకుండా కలిసివుండాలని మనవిచేస్తున్నాను. కొంతమంది, ఆంధ్రులు విసిగి, వేసారిపోవాలని చేస్తున్న కార్యక్రమాలుకూడా ఇంకా కొన్ని వున్నాయి. ఇంకా కొన్నింటిని మీరు వినవలసి వుంటుంది. ఆంధ్రచరిత్రను సమైక్యతను కాపాడదలచుకుంటే ఇటువంటి నిష్ఠురాలను మనం తొందర పడకుండా విసిగి వేసారకుండా గమనించి మన సోదరులు ఎవరైతే దూరం అవుతున్నారో వారిని దగ్గరకు తీసుకురావడానికి సక్రమమైన వాతావరణం కల్పించి దీనిని కాపాడడానికి శాయశక్తులా ప్రయత్నంచేస్తారని ఆశిస్తూ మీ అందరికి నమస్కారాలు చెబుతున్నాను.

శ్రీ సి. సుబ్బారాయుడు :—అధ్యక్ష, ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోనే కాకుండా భారత దేశం మొత్తంపై కలవరపరచే తెలంగాణా సమస్య గురించి చాలా మంది పెద్దలు, మిత్రులు మాట్లాడారు

శ్రీ పి గోవర్ధనరెడ్డి :—కొంచెం మా దిక్కు మాట్లాడండి.

శ్రీ సి. సుబ్బారాయుడు :—నై తెలంగాణా అంటానులే.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—దానికి కూడా కాన్వాసింగా?

శ్రీ సి వి. కె. రావు :—మోస్టు డామేజింగ్, సర్.

శ్రీ సి. సుబ్బారాయుడు :—విషయాలన్నీ చాలామందికి తెలుసు. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఏ ప్రాతిపదిక్‌పై ఏర్పడింది. పెద్దమనుష్యుల ఒప్పందం అనుకోండి, రాజ్యాంగం క్రింద కొన్ని హక్కులు అనుకోండి, వారికి ఇచ్చే ప్రాతిపదిక్‌పై మనం ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పాటుచేసుకున్నాము. తమకు తెలుసును. ఆంధ్ర ఉద్యమం ప్రారంభమైనప్పుడు రాయలసీమలో చాలామంది పెద్ద నాయకులకూడా మన ప్రాంతాల నుంచి ఏ రకంగా సర్కారు జిల్లాలవారిని గురించి సందేహాలు, అనుమానాలు ఉన్న సంగతి, వాటిని తీర్చడానికి శ్రీ బాగ్ ఫాక్టు అనేది ఒకటి ఏర్పరచి నమ్మకం కలుగ చేసి విశ్వాసం పొంది తదుపరి పొట్టి శ్రీరాములు త్యాగంవల్ల ఆంధ్ర రాష్ట్రాన్ని సంపాదించుకున్నాము.

శ్రీ సిహెచ్. నాగయ్య :—పొట్టి శ్రీరాములు త్యాగంవల్ల అంటే మాకు బాధగా ఉంది. తరుచు వస్తూ పోతూండడంవల్ల చూస్తూంటాము. సూర్యాపేటలో పొట్టి శ్రీరాములుగారి విగ్రహం మెడవరకు తలకాయ లేపివేసారు సూర్యాపేటలో దానిని నీసరీగా చూస్తున్నారు అది అట్లాగే ఉంది. అది చూసినప్పుడు ప్రతి వారు బాధ పడుతున్నారు. మంత్రులుకూడా అక్కడకు వెడుతూంటారు. వారయినా శ్రద్ధ తీసుకుని మునిసిపాలిటీ వారికి చెప్పికాని మరొక విధంగా కాని ఇనస్ట్రక్షన్సు యిస్తే బాగుంటుందని అనుకుంటున్నాను.

శ్రీ సి. సుబ్బారాయుడు :—ఆంధ్ర రాష్ట్రం వచ్చినప్పుడు అదృష్టవశాత్తు నేను కూడా మద్రాసు శాసనసభలో సభ్యునిగా వున్నాను. ఏ ప్రాతిపదికపై ఆంధ్ర రాష్ట్రం వచ్చిందో ఆ ప్రాతిపదిక అయిన శ్రీబాగ్ ఫాక్టులో కొన్ని షరతులు నెరవేరడం, కొన్ని నెరవేరకుండా పోవడం తటస్థించింది. మీకు తెలుసు. రాజధాని గురించి హైకోర్టు గురించి జరిగిన విషయాలు. ఇటువంటివేవో జరిగిపోయాయి కాని రాయల సీమ ఆర్థికాభివృద్ధికి సంబంధించినంతవరకు సీటివసరులకు సంబంధించినంతవరకు ఆ ఒప్పందంలో ఉన్న క్లాజులు నెరవేరలేదని రాయలసీమ జిల్లాలలో చాలామందికి బాధ కలిగించింది. ఈ ఒప్పందం ఉల్లంఘించారుకదా, ఏమి చేయాలి, మా కోరికలు హక్కులు రక్షించుకోడానికి అందోళన చేయాలా అనే ఆలోచన శాసన సభ్యులకే కాకుండా ప్రజలలోకూడా కలిగింది. ఆదే మోస్తరుగా తెలంగాణాకు సంబంధించి చట్టబద్ధమైన హామీలు యిచ్చారు. ఇందులో రెండే విషయాలున్నాయి—ఒకటి, యితర జిల్లాలనుంచి డబ్బు తెచ్చి తెలంగాణాలో ఖర్చుచేసి అభివృద్ధి చేయాలని వారు అనలేదు. తెలంగాణాలో వచ్చిన ఆదాయం తెలంగాణాలోనే ఖర్చు చేయాలని అన్నారు. రెండవది, సర్వీసెస్ గురించి. ఈ రెంటిపై వచ్చిన తగాదా. 10–12 సంవత్సరాలుగా ఎవరు ఏమి తప్పులు చేసినా అందరూ పంచుకోవలసిందే. అందులో ప్రభుత్వానికి సంబంధించిన పెద్దలు ఈ బాధ్యతను తీసుకోవలసిన అవసరం ఉంది సామాన్య శాసన సభ్యులకు ఈ లోతుపాతులు తెలియవని చెప్పక తప్పదు. సంజీవయ్యగారి క్యాబినెట్‌లో కూడా వైట్ పేపరు పెట్టడం జరిగింది. ఈ విషయాలు

నెరవేర్చకుండా ఉల్లంఘన జరిగిందంటే దానికి బాధ్యులు ఎవరు? ఇన్నాళ్ళు అధికారంలో వున్న కాంగ్రెసు పార్టీ, మంత్రివర్గాలు కాక వేరెవ్వరు అవుతారు? కాని సామాన్య సభ్యునికి ఇందులోని లోతుపాతులు తెలియవు. పార్టీలో యివి చర్చకు రావడం తటస్థించలేదు ఏమైనా ప్రభుత్వమే బాధ్యత తీసుకోవలసి వుంది. సంజీవరెడ్డిగారి పైన కావచ్చు, బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి పైన కావచ్చు—ప్రభుత్వం బాధ్యత తీసుకోవాలి. ఉద్యమం ఎవరు ప్రారంభించారనేది కాదు. మొట్టమొదట పాకిస్తాను గురించి ఉద్యమం ఎట్లా ప్రారంభమైనది? ముస్లిములు మెజారిటీగా వున్న రాష్ట్రాలలో ప్రారంభం కాలేదు. మైనారిటీగా ఉన్న రాష్ట్రాలనుంచే ప్రారంభమైనది. ఆంధ్రప్రజల రాజకీయచరిత్ర తీసుకోండి. గవర్నరుగా ఉన్న త్రివేదీగారు అదిగే వారు బాగా డెవలప్ అయి సస్యశ్యామలమయిన ప్రాంతంలో కమ్యూనిజం ఏ విధంగా పెరుగుతున్నదని అడిగేవారు చాలామంది శాసన సభ్యులను. కాంగ్రెసులో ఆనాటినుంచి ఉండే మురా రాజకీయాలవల్ల సుందరయ్యగారు మిగతా కమ్యూనిస్టులు సోదరులుగా ఉండే మిత్రులందరు కాంగ్రెసు సిద్ధాంతాలపై విశ్వాసం ఉండి కాంగ్రెసులో త్యాగాలు చేసినవారు బయటకు పోయారు. పట్టాభి సీతారామయ్యగారు కావచ్చు, కళా వెంకటరావు గారు కావచ్చు.

శ్రీ జి. శివయ్య :—కాంగ్రెసులో గ్రూపు తగాదాలున్నాయి కాబట్టి కమ్యూనిస్టులు కాంగ్రెసు నుంచి బైటకు పోయారని వారంటున్నారు. మేము నమ్మిన సిద్ధాంతాల కారణంగా బైటకు వచ్చాము కాని గ్రూపు తగాదాలవల్ల కాదు హి ఈజ్ రిప్రజెంటింగ్ ఇన్ ఎ రాంగ్ వే.

శ్రీ సి. సుబ్బారాయుడు :—శివయ్యగారికి తెలియకపోవచ్చును. అనాటి రాజకీయ పరిస్థితులను బట్టి చెబుతున్నాను. ఇది సత్యం.

శ్రీ జి. శివయ్య :—సిద్ధాంత రీత్యా బైటకు పోయాం అనేది దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి.

శ్రీ సి. సుబ్బారాయుడు :—అనాడు కాంగ్రెసుకు రెడ్డిసేవరులో మెజారిటీ ఉంది. కాని ప్రకాశంగారు ఎందుకు ముఖ్యమంత్రి అనారు? 1952 లో జరిగిన అనుభవం దృష్టిలో పెట్టుకుని పరిస్థితులకు అనుగుణంగా ఆంధ్ర రాష్ట్రాన్ని కాపాడవలసిన అగత్యం ఏర్పడింది. అందుకే జవహర్లాల్ నెహ్రూగారు కూడా ప్రకాశం ఆధ్వర్యం క్రిందనే రాష్ట్రం ఏర్పడాలని ప్రకాశంగారు ముఖ్యమంత్రిగా ఉండాలని చెప్పారు. ఇది ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు జీవన మరణ సమస్యగా ఉన్న దానిని గురించి చాలమంది మిత్రులు మాట్లాడుతూ ఉంటే రాజకీయ ఉపన్యాసములు చేస్తూ ఉంటే అసలు ఈ సమస్య ఎక్కడ. దీనికి మార్గం ఏమిటి అనే దృష్టితో కాకుండా దీనికి బాధ్యులు అంతా కాంగ్రెసు వారు, కాకపోతే స్వతంత్ర పార్టీవారు, లేకపోతే చెన్నారెడ్డిగారు, లేకపోతే యింకొక స్వార్థపరులు, మంత్రి పదవులు లేనటువంటివారు అని ఈ రకంగా ఉపన్యసించుకుంటూ ఉంటే దీని పరిష్కారానికి దోహదం కలుగచేస్తున్నామా లేకపోతే క్లిష్టంగా చేసేవారం అవుతామా అనేది ఆలోచన చేయాలి. ఎందుకంటే ఈ పరిస్థితిలో ఎవరు బాధ్యులైనా కావచ్చు ఒకటి చెప్పక తప్పదు 9 మాసాలుగా ఉద్యమం సాగుతూ ఉంటే అది చెన్నారెడ్డిగారు కావచ్చు, శ్రీ కొండా లక్ష్మణ బాపూజీగారు

కావచ్చు, స్వార్థబుద్ధితో కావచ్చు. ఒకటి అడుగుతున్నాను. శ్రీ బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు గాని మంత్రివర్గం అంతాగాని ఏమి చేశారు? ఆంధ్రులు అనేటటువంటివారు రాజధానిలో ఆంధ్రులమని చెప్పుకుని తల ఎత్తుకుని తిరిగే అదృష్టం కలగకుండా తలవంచుకుని తిరిగే గతి ఎట్లా పట్టింది? దానికి బాధ్యత ఎవరిది? ప్రభుత్వానిది కాదా? మనందరిది కాదా? మనం ఏమి చేయగలిగాము ఉద్యమాన్ని అణచగలిగామా? లేకపోతే ప్రజానీకాన్ని ఒప్పించగలిగామా? నచ్చచెప్పగలిగామా? లేదే. ఈనాడు చేయలేక పోతున్నాము. ఎందుకోసం ఈ నగ్నసత్యం గుర్తించకూడదు? ఇప్పటికీ ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఐక్యంగా ఉండాలని కోరేవారిలో నేను కూడా ఒకడను. ఈ ఐక్యంగా ఉద్యమం సాగినట్లయితే ఈ విధముగా సంవత్సరం, రెండు సంవత్సరాలు జరిగినట్లయితే రాష్ట్ర విభజన కాకుండా తప్పదు, తప్పదు అనాడు శ్రీ రాజాజీ పాకిస్తాన్ యిస్తాం ఒప్పుకోండని చెబితే ఒప్పుకోకుండా ఆయన దేశాభిమానాన్ని శంకించినటువంటి పెద్దలు రక్తపాతం అయిన తరువాత విభజనకు ఒప్పుకోక తప్పలేదు అదే గతి ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు పట్టకుండా ఉండాలని కోరుతున్నాను. ఈ ఉద్యమాన్ని ఏదో సర్దుబాటు చేస్తామంటే రేపు బ్రోద్దున్న మరొక సంవత్సరానికో రెండు సంవత్సరాలకో మరొక ఉద్యమం రాకుండా ఉంటుందనే హామీ యివ్వగలరా అని లచ్చన్నగారు మాత్రమే కాకుండా ఆంధ్ర ప్రాంతంలో చాలమంది అడిగారు కాలహరణం చేస్తే సమస్యను పరిష్కారం చేయకపోతే ఆంధ్రప్రదేశ్ మొత్తం దెబ్బ తింటుంది తెలంగాణా దెబ్బ తింటుంది పరిశ్రమలు పెట్టేవారు వెనక్కు పోయారు. గృహాలు అమ్ముకొని పోతున్నారు. రేపు బ్రొద్దున్న అభివృద్ధి చేస్తే ఉంటామనే విశ్వాసం నమ్మిక లేకుండా పోయింది. ఈ పరిస్థితిలో ఎన్నాళ్లు బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు దీనిని నడుపుతారని ప్రశ్నిస్తున్నాను. ఉమించాలి వారిపైన నాకు కూడా అభిమానం ఉంది. ఏమి చేశారు? పిల్లలు చేస్తున్నారు అని అనుకున్నందు వల్ల ఫలితం కలుగలేదు. 1956 అగ్రిమెంటును మించిపోయారు; 19 జనవరి ఒప్పందంలో దానికి కూడా తృప్తి కలుగలేదే. దీనిని ఏ విధముగా పరిష్కారం చేస్తారు? అక్కడే ఉంది స్టేట్స్‌మన్ షిప్. శ్రీ బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి మీద విశ్వాసం ఉందా లేదా అని ప్రశ్న కాదు వారు నాయకుడుగా ఉండాలా లేదా అనేది ప్రశ్న కాదు. ఆంధ్రప్రదేశ్‌ను రక్షించుకోవడం అవసరమా కాదా అనేదే ప్రశ్న. ఆ దృష్టితో ఆలోచించాలి. శ్రీ బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు తప్పుకుంటే దీనికి పరిష్కార మార్గం కలుగచేసినటువంటివారు అవుతారనే సదభిప్రాయం ప్రజానీకానికి, శాసన సభ్యులకు ఉంది. ఎందుకంటే 9 మాసాలనుంచి దీనికి పరిష్కారం కాకుండా పోవడంచేత. అదే నా అభిప్రాయం. ఆ విధముగా అన్నంత మాత్రంచేత ఉద్దేశ్యాలు అంటగట్టడం భావ్యం కాదు. సూచనగా స్వీకరించవలసినదే. ఆ విధముగా యిది పరిష్కారం అవుతుంది. ఇది ప్రజా ఉద్యమం కాదని చాలమంది చెబుతున్నారు. కాని ప్రజానీకం దగ్గరకు తెలంగాణా శాసనసభ్యులుగాని మంత్రులుగాని పోయి నచ్చ చెప్పడానికి మరల్చడానికి విద్యార్థులను మార్చడానికి ఏమి ప్రయత్నం చేశారు? ఏమి చేయగలిగారు. వారి ఉద్దేశ్యాలను శంకించడం లేదు. పరిస్థితుల ప్రభావం వారి మీద అట్లా వచ్చింది. పరిష్కారం ఆలస్యం చేస్తే యింక విడిపోవడం తప్పదేమో సందేహం కలిగింది. కనుక మైండ్ యిట్ ఆర్ ఎండ్ యిట్. దీనిని కొంత

పరిష్కారం చేయాలి. విడదీయడం అనేటటువంటిది మన చేతిలో లేదు. శ్రీ కొండా లక్ష్మణ బాపూజీగారు లేవదీసిన ఉద్యమమా, శ్రీ వి. బి. రాజుగారు లేవదీసిన ఉద్యమమా, ఉద్యోగాల కోసం పదవులు కోసం లేవదీసినదా అని అనుకోవడంలో ప్రయోజనం లేదు. ఉద్దేశ్యం ఉండవచ్చు నేను ఒకటి అడుగుతున్నాను. ఏ రాజకీయ పార్టీ అవకాశం వచ్చినప్పుడు జారవిడుస్తుంది? పార్టీని బలపరుచుకొనడానికి ఉద్దేశ్యం నెరవేర్చుకొనడానికి ప్రయత్నం చేయలేదా? వ్యక్తపు చేయడం లేదా? ఇది నగ్నసత్యం. రాజకీయవాదులలో ఉన్న దుర్గుణం యిదే. ఇది మనం అందరం ఒప్పుకోక తప్పదు. పవిత్రమైన హృదయం ఉంటే లక్ష్యమే ప్రధానమనే నిష్కామం ఉంటే దేశానికి ఈ గతి పట్టేది కాదు. రాష్ట్రానికి ఈ గతి పట్టేది కాదు. ఉన్నటువంటి రియాలిటీస్‌ను గుర్తించాలి. ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలన్నంత మాత్రంచేత దేశభక్తి లేదని అనుకోవడం ద్రోహి అనుకోవడం సరియైనది కాదు ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలని కాని ఆంధ్రప్రదేశ్ సమైక్యంగా ఉండాలని అనుకోవడంగాని నమ్మకం ఉండవచ్చు. కాని విశ్వాసం కలుగచేసుకోవడం ఎట్లా? రేపు ప్రొద్దున్న యిటువంటి పరిణామాలు రాకుండా ఉండడం ఎట్లా? ఏదో పోలీసు బలంతో సంఖ్యా బలంతో ప్రజాస్వామ్యం నిలబెడదామంటే ఏమిటి? ప్రజాస్వామ్యం కేవలం సాధనం మాత్రమే. ప్రజల క్షేమం ప్రధాన లక్ష్యం. ఆ లక్ష్యమును చేరుకొనడానికి సాధనము. ప్రకాశంపంతులుగారిని ఆనాడు చీఫ్ మినిస్టరుగా పెట్టగలిగాము. పాకిస్తాన్ విభజన నాడు ప్రజాస్వామ్యం లేకపోయిందా? ప్రజల క్షేమానికి ప్రజాస్వామ్యం ఒక సాధన మాత్రమే. అది గుర్తించినప్పుడు శ్రీ బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు ఆంధ్రప్రదేశ్‌ను కాపాడ కలిగిన అవకాశం ఉన్నప్పుడు వారు తప్పుకోవడం ద్వారా రాష్ట్రాన్ని కాపాడగలుగుతారని వారికి ఆ గౌరవ ప్రతిష్టలు దక్కుతాయని వారు ఆలోచించాలి. శ్రీ బ్రహ్మానంద రెడ్డిగారు రాజీనామా యివ్వపని లేదు. ఇదివరకే యిచ్చారు. తరువాత జరిగిన దాని ప్రభావం తెలంగాణా ప్రజల మీద ఏ విధముగా ఉంటుంది? దానిని సాధనంగా ఉపయోగించుకుని చిత్తశుద్ధిని శంకించడానికి అవకాశం కలుగచేస్తున్నదా లేదా అనే దృష్టితో ఆలోచించాలి. శ్రీ బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు ముఖ్యమంత్రిగా ఉండడమా, లేక శ్రీ చల్లా సుబ్బారాయుడుగారు శాసనసభ్యుడుగా ఉండడమా అనేది ప్రధానం కాదు. ఆంధ్రప్రదేశ్ సమైక్యతను కాపాడుకోవడం ప్రధానమైనది దానికి అవసరమైన త్యాగాలు తప్పక చేయాలి, త్యాగాలు చేసి తెలంగాణా ప్రజానీకానికి విశ్వాసం కలుగ చేసినప్పుడు ఐక్యత నిలుస్తుంది కాని ఎంతమంది చేయగలుగుతారనే సందేహం ఉన్నది. పరిస్థితుల ప్రభావం ఆ విధముగా ఉన్నది. వారిని తప్పు పట్టడంగాని ఉద్దేశ్యాలు శంకించడం లేదు. ప్రాంతీయ తత్వం ప్రజానీకంలో ఆ విధముగా ఉంది. ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలనేవారు రాజీనామా చేయాలనడం సరికాదు. ప్రాంతీయ తత్వాన్ని రెచ్చగొడితే అది ఎక్కడకు పోతుందో తెలియదు. కాశ్మీరు అదే రకంగా అడుగుతున్నారు. ఎక్కడకు పోతుందో తెలుసును. అటువంటిది మనం కోరడం సవ్యం కాదు. ఇప్పటికైనా పెద్దలైనటువంటివారు చీఫ్ మినిస్టరుగారు, ఢిల్లీ పెద్దలు ఈ సమస్యను పరిష్కారం చేయకపోతే ప్రమాదం వస్తుంది, అందుకు మనం దారి తీసినవారం అవుతాము.

(శ్రీ ఎ. పున్నారెడ్డి —గ్రామాలకు వెళ్ళలేదు ప్రజలకు చెప్పలేదని వారు అంటున్నారు. నైజాము నవాబుకు వ్యతిరేకంగా ప్రజలతోబాటు పోరాటం సలిపిన వారము. తుపాకులు తీసుకుని తగులపెట్టినప్పటికి వ్యతిరేకంగా పోరాడిన మేము ఈనాడు ప్రజలవద్దకు పోలేదంటే అది తప్పు. ఈనాడు ప్రజలు మా వెనుక ఉన్నారు.

(శ్రీ సి. సుబ్బరాయుడు :—విద్యార్థులకు ఎందుకు నచ్చచెప్పలేకపోయారు? 9 మాసాలైనది? ఇంత అవమాన పరిస్థితులు జరుగుతూ వుంటే వారు ఏమి చేయగలిగారు అని సూటిగా ప్రశ్నిస్తున్నాను.

(శ్రీ కె అంజనరెడ్డి :—అధ్యక్ష, సుమారు 9 మాసాలుగా ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ప్రధానంగా ప్రాంతీయతత్వముతో జరిగిన అల్లర్లు చూసిన తరువాత దేశంలో సమైక్యతకు ప్రమాద పరిస్థితి ఎంతవున్నదో, దానికి ఎంతమంది బాధ్యులో వెంటనే కనుక్కొని పరిష్కారము చేసుకొనడానికి ప్రయత్నము చేయవలసిన పరిస్థితి దాపురించిందని అన్పిస్తున్నది. దేశములో ప్రణాళికాబద్ధముగా జరుగుతున్న కార్యక్రమాలలో నిరుద్యోగ సమస్య నిర్మూలనకు సాగించినదానిలో జరిగిన కొన్ని లోపాలవల్ల అయితేనేమి, మనము అనుకున్న అంచనాలను సాధించలేని సందర్భములో నిరుద్యోగ సమస్య అనేది దేశములో పెరగడమువల్ల ఈ ఒక్క రాష్ట్రములోనేకాదు, దేశములోని అన్ని ప్రాంతాలలోనుకూడ ఈ అసంతృప్తి కలుగుతున్నది. అట్లాగే యిక్కడకూడ యింజనీర్లు, డాక్టర్లకు ఉద్యోగాలు దొరకకపోతే అసెంబ్లి సమావేశాల సైములో ప్రదర్శనలు చేయడము, వారిని నచ్చచెప్పడములో కొన్ని లోపాలుజరిగినవి నవంబరులో ప్రాంతీయముగా కొన్ని అన్యాయాలు జరిగినవి అని బయటకు వచ్చినతరువాత దానిని ఆసరాగా తీసుకుని విద్యార్థులు ఒక నినాదమును తీసారు. ప్రాంతీయముగా జరిగిన అన్యాయాల పరిష్కారానికి, హక్కులను సాధించడానికి ఉద్యమము తీస్తామని బయలుదేరారు. ఆంతవరకు దీనికి ఎవరైతే కారకులుగా వున్నారో, ఎవరైతే భాగస్వాములు రాజకీయాలలో వున్నారని అనుకున్నామో వీటిని సరిచిద్దవలసిన బాధ్యత వున్నదానిని విస్మరించి రెచ్చగొట్టే ప్రయత్నాలు చేయడము జరిగింది. విద్యార్థులను నిరుద్యోగులను రెచ్చగొట్టడానికి ప్రయత్నము చేయకుండా వుండివుంటే యిటువంటి పరిస్థితులు దాపురించివుండేవి కావు. త్యాగము అనేది విద్యార్థులలో మూర్తీభవించే శక్తి. వారు స్వార్థముతో పనిచేసేది లేదు ధ్యేయము సాధించడానికి ఎన్ని త్యాగాలకైనా సిద్ధపడతారు ఒకప్పుడు సమైక్య ఆంధ్రప్రదేశ్ కావాలని చెప్పినవారే దానిని ఆసరాగా తీసుకొని ప్రత్యేక తెలంగాణా కావాలని చెబుతున్నారు. ఇక్కడ అసెంబ్లీలో సమైక్యత కావాలని చెప్పడము, యిక్కడనుంచి బయటకు వెళ్ళినతరువాత అల్లర్లు చేయండి, బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు దిగడానికి గట్టి ప్రయత్నము చేయాలని ప్రోత్సాహము చేయడము, అన్ని విధాలా సాయము చేస్తామని చెప్పడము ఆ విధంగా వారిని రెచ్చగొట్టడము జరిగింది యింత ఉద్యమము పెరిగిన తరువాత దీనికి మేము కారకులము అని వారు చేసిన తప్పులను క్షమించాలని కోరడము పోయి, మేము నాయకత్వము వహిస్తాము, ఈ తప్పులు, అన్యాయాలు జరిగినవి, దానికి బాధ్యులు ఆంధ్రులు, వారిని శిక్షించాలి, ప్రత్యేక తెలంగాణా వస్తేనే సాధ్యము అనే పద్ధతిలో చెప్పడము జరిగింది. నేను యిక్కడకు వచ్చినప్పుడు వారు పెడుతున్న పోస్టింగులకు

అచెండు అయి వింటూ వుంటే చాలా బాధాకరముగా వుండేది. ప్రజలను విపరీతంగా రెచ్చగొట్టారు. అసలే కోతి, ఆ కోతికి పుండు అయినది, దానికి కల్లు త్రాగించారు, ఆ పుండుమీద కారము చల్లితే ఏ పద్ధతిలో ప్రవర్తిస్తుందో ఆ పద్ధతిలో వీరు అన్ని రకాలైన ఆశలుచూపి, తెలంగాణా ఏర్పడితే ఈ కొలనీలు అన్నీ మీకే దొరుకుతాయి, ఈ స్థలాలు మీకు ఉచితముగా దొరుకుతాయి అని చెప్పడము జరిగింది. సంబంధ బాంధవ్యాలు కలిగి అన్నదమ్ములవలె వున్న తెలుగు జాతిని విడదీయడానికి ప్రయత్నము చేయడము అంటే అది క్షమించరాని విషయమని మనవిచేస్తున్నాను. ఇప్పటికైనా పరివర్తన కావాలి. సమైక్యతను కోరాలి అందరము ఒకే త్రాటిపైన నడిచే మార్గము చూడాలి. తప్పులు చేయడము సహజము. చేసిన తప్పులను పరిష్కరించుకొనడములోనే గొప్పతనము వుందని గాంధీజీ చెప్పారు. చేసిన తప్పును ప్రజలముందు ఒప్పుకొని దానిని సరిదిద్దుకొంటే అంతకంటె గొప్పదనము మరి ఏమీ లేదని చెప్పారు. యిన్ని అరాచకాలు జరిగితే వారికి ఏమీ సంబంధము లేదని, ఎవరో చేశారని అంటున్నారు. తాను చెప్పిన అహింసా పద్ధతులలో ఉద్యమము నడవకపోతే ఉద్యమమును నిలిపివేయాలని ఉత్తర్వులు యిచ్చేవారు గాంధీజి. అలా యిచ్చి దాని కొరకు వారు నిరసన వ్రతము చేసేవారు. గాంధీజీ చెప్పినపద్ధతులలోనే మా అసంతృప్తిని తెలియపరచడానికి ఉద్యమము సాగిస్తున్నామని చెప్పి- బస్సులను కాల్చివేయడము, యిళ్ల తగలబెట్టడము, దోపిడీ చేయడము జరిగినవి యిదేనా శాంతియుత పద్ధతులు. అన్యాయాలు జరిగినవి అన్నారు. అవి ఏమిటో మాకు అర్థము కాలేదు. నవంబరు సమావేశములో ఈ ప్రశ్న ఉత్పన్నమయ్యేవరకు తెలంగాణా ప్రాంతానికి వున్న రక్షణలు అమలు జరుపుతున్నారు, బాగానే జరుగుతున్నది. మన సోదరులు బాగుపడుతున్నారు అని అనుకున్నాము కాని జరిగిన విషయాలు ఎప్పుడూ మా దృష్టికి తీసుకొనిరాలేదు. తెలంగాణారక్షణలు మొదట 5సంవత్సరాలు పొడిగించారు మరల 5 సంవత్సరాలు పొడిగించారు. ఈ ఒక్క రాష్ట్రములోనే ఈ విభేదము బాగా లేదు, మనలను దగ్గరకుతీసుకురాదు, అందువల్ల ఈ 5 సంవత్సరాలలో వారి సమస్యలను పరిష్కరించాలని నవంబరు సమావేశములో చెప్పడము జరిగింది. దానిని అందరూ సమైక్యంగాఒప్పుకొన్నారు కాని స్వార్థప్రయోజనాలకు ఈ అనకాళాన్ని ఉపయోగించుకోవడం ఎంతో బాధగా వున్నది. ఇప్పటికైనా పరివర్తన చెంది, చేసిన పొరపాటును సరిదిద్దుకొని, రాష్ట్ర భవిష్యత్తుదృష్ట్యా సమైక్యతకు కృషి చేయాలని మనవిచేస్తున్నాను. సర్ప్లస్‌కి సంబంధించి రెండవ ప్రణాళికలో వచ్చిన మొత్తము 22 కోట్ల రూపాయలను ఖర్చుపెట్టారు. తరువాత వచ్చినది ఖర్చుపెట్టడానికి సిద్ధముగా వున్నామని అన్నారు. హైదరాబాదు నగరము పారిశ్రామికముగా ఎంతో అభివృద్ధి చెందుతున్నది హైదరాబాదు గర్వించదగిన కేంద్రముగా తయారవుతుందని అనుకొన్నాము. అటువంటి పరిస్థితులలో పబ్లిక్ సెక్టారులో తెలంగాణా ప్రాంతములో 75.5 కోట్లు, ఖర్చుపెడితే ఆంధ్రప్రాంతములో 18.5 కోట్లు మాత్రమే ఖర్చుపెట్టారు. ప్రైవేటు సెక్టారులో 150 కోట్లు ఖర్చుపెట్టి 30 వేల మందికి ఉద్యోగాలు కల్పించటానికి ప్రయత్నించినా కూడా అన్యాయం జరుగుతున్నదంటే ఎవరు బాగుపడుతున్నారో చెప్పలేం. ఎవరు బాగుపడినా సమిష్టి కుటుంబములోని వారమే. అసలు మొట్టమొదట ఈ తప్పు చేసింది ఎవరు?

ఈ ప్రాంతం విద్యా విషయంలో వెనుకబడింది కాబట్టి దాగుచేయటానికి యిక్కడ జిల్లా పరిషత్తులు ఏర్పడిన తరువాత వేలకువేలు టీచర్స్‌ను అక్కడ్నుంచి తీసుకురావటం జరిగింది. ముల్కీ-సర్టిఫికెట్లను సృష్టించారు. 67 వరకు రాయలసీమలో గుంటూరు ప్రాంతంనుండి వచ్చిన ఉపాధ్యాయులు చాలామంది వున్నారు ఇప్పుడక్కడ నిరుద్యోగులు ఎక్కువగా వున్నారు కనుక వారు వెళ్ళిపోవాలనటం ఎంతవరకు న్యాయమో ఆలోచించవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

ఇక పారిశ్రామికి రంగంచూస్తే రా మెటీరియల్‌కు సంబంధించినంతవరకు 1967 లో ఆంధ్రలో 0.012 అయితే తెలంగాణాలో 0 014 మెటీరియల్ ఇచ్చారు ఆంధ్ర తెలంగాణా రేషో 1:2 వుంది. ఎసెన్షియల్ సర్టిఫికెట్సు ఇస్యూడ్ టు స్మాల్ స్కేల్ యిండస్ట్రీస్ చూస్తే 67-68, 68-69 సంవత్సరాలలో ఆంధ్ర తెలంగాణాల నిష్పత్తి 1.3 వుంది. ఇక, ఆఫ్సుల విషయంలో 67-69 లో ఆంధ్రలో 99 వేలు ఇస్తే తెలంగాణాలో 1 లక్ష 40 వేలు ఇచ్చారు ఇది 2.5 2:5 2:3 లో వుంది.కాని మేము కించిత్‌కూడా మాకు అన్యాయం జరుగుతున్నదని అనుకోలేదు. ఏ ప్రాంతం అభివృద్ధిఅయినా అది మనందరకూ ఉపయోగమే ననుకొన్నాము. ఆనాడు మద్రాసు పదలుకొని ఆంధ్ర రాష్ట్రం తీసుకోటానికి సిద్ధంగా ఉంటామని కమ్యూనిస్టులు చెప్పారు వాంచు రిపోర్టు ప్రకారం గుంటూరు, బెజవాడ మధ్య కేంద్రం వుండాలి ఒక city తయారవుతుందని చెప్పారు. రాయలసీమవారు కర్నూలు కావాలని అంటే, ప్రజలు తంతారు అని ధైర్యంగాచెప్పిన కమ్యూనిస్టుపార్టి ఈరోజు అవకాశ దృక్పథంతో ప్రత్యేక తెలంగాణా వాదం వచ్చినప్పుడు ఒక ప్రక్క అల్లరులు జరుగుతూవుండగా స్వార్థం, కసి తీర్చుకోవాలనే ధోరణిలో సత్యాగ్రహాలు, ఉపవాసాలు చేయటం, స్ట్రయికు చేయటంవంటి పనులు రైట్ కమ్యూనిస్టులు అనుసరిస్తారని అనుకోలేదు. ఇది సరైనపద్ధతి కాదు బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు పదవినుండి తొలగినంత మాత్రాన రైట్ కమ్యూనిస్టులు అధికారంలోకి వచ్చి సరిపాలించేది లేదు. ప్రత్యేక తెలంగాణా వచ్చి మరొకరు అధికారంలోకి వచ్చినంత మాత్రాన ఒక్క నిమిషంలో నిరుద్యోగ సమస్యను మటుమాయం చేసేదిలేదు. నా ఉద్దేశ్యంలో బ్రహ్మానందరెడ్డిగారి మంచి తనమే, మెతకతనమే కొంత దోహదం చేసిందేమో ననిపిస్తున్నది. లేకపోతే ఈ ఉద్యమం ఇంత ఉధృతంగా చేయటానికి కారణాలు లేవు. పోనీ ఇప్పటికైనా పాతకలలన్నీ పీడకలలుగా మర్చిపోయి సమైక్యంగా వుందాము. గాంధీగారి సిద్ధాంతాలు నమ్మి మనస్సు పరివర్తనలో సమైక్యతలో అందరము సమిష్టిగా పనిచేయాలని కోరుతూ సెలవు తీసుకొంటున్నాను.

శ్రీ బి. లక్ష్మీకాంతరావు (ఇందుకుర్తి) :—అధ్యక్ష, గడచిన 9 మాసాలనుండి ఈ రాష్ట్రంలోని పరిస్థితి అందరకు తెలుసు. గత రెండు రోజుల ఉపన్యాసాలు విన్నపిదప దీనిని ఎవరు లేవదీశారు, ఎందుకు ఈ పరిస్థితి వచ్చింది అనే వివరాలు ఆలోచించవలసిన అవసరం వుంది. ఏమైనా గత 9 మాసాలనుండి కలుషితమైన వాతావరణం వుంది. దానిని సర్దుబాటు చేసుకోవాల్సి వుందనేది మనలను బాధిస్తున్న విషయం. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సమైక్యంగా వుండాలి. సెపరేట్ తెలంగాణా ఏర్పాటు కాకూడదు అనే అభిలాష వున్నప్పటికీ దానికి దోహదంచేసే కార్యక్రమాలు ఏమి

చేయాలో విచారించవలసి వుంది. ప్రభుత్వంవారు ఒక్కసారి కాదు, రెండు మూడు సార్లు కొన్ని అవకతవకలు, కొన్ని లాప్సెస్ జరిగాయని ఒప్పుకొన్నారు. కాని వాటిని సర్దుబాటు చేయటానికి ప్రయత్నించినా అవి సర్దుబాటు కాకుండా మనం ఒకటి అనుకొంటే వేరే ఆవటంవల్ల ఇలాంటి పరిస్థితి ఏర్పడింది. దానివల్ల ప్రజలలో నమ్మకం పోయి ప్రత్యేక తెలంగాణాతప్ప గత్యంతరం లేదనే భావానికి తావుఏర్పడింది. అటువంటి భావాన్ని తొలగించి వారికి నమ్మకం కలుగజేసే ప్రయత్నం చేయాలి. ఇవాళ కొంత మంది మన ప్రభుత్వంలో మార్పు రావాలని కోరుతున్నారు. దానిలో ఏదో చెడు సంకల్పం, దురుద్దేశం వుందని ఆపాదించటం పొరబాటని మనవిచేస్తున్నాను. సైకలాజికల్ సాటిస్‌ఫాక్షన్ ప్రజలలో కలుగచేసినప్పుడే మన సమస్యలు పరిష్కారం అవుతాయి. కాబట్టి ఒక విషయం యీ సందర్భంలో మనం తెల్సాలి. ఇవాళ ఎంతమంది యీ ప్రభుత్వంలో మార్పు రావాలని అంటున్నారు, ఎంతమంది అనడం లేదు అనేది మీమాంసలో పోయేదానికంటె మెజారిటీయా కాదా అనేది కాకుండా కొంతమందికి యీ విధంగా మార్పు తెచ్చినందువలన సైకలాజికల్ మార్పు వస్తుందని అనుకున్నప్పుడు ఆ మార్పు తెచ్చి అందులో ఎంత మంది లేరు అనే మీమాంసతో పోవడం మంచిది కాదని నేను అనుకుంటున్నాను. రీజినల్ కమిటికూడ జూన్ 21 న ఒక తీర్మానం ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించింది. ఆ తీర్మానంలోకూడ అన్ని విషయాలు తెలంగాణాకు రావలసిన సేఫ్‌గార్డ్సు అమలు చేయాలని కోరుతూ ఎడ్మినిస్ట్రేషన్ సెటప్‌లో పొలిటికల్ చేంజెస్ రావాలని వారు సూచించారు. ఆ సూచన మేరకు ఆ ప్రకారంగా మార్పు చేయాలి ఇప్పుడు ఒక అవకాశం కలిగింది. పిల్లవారు స్కూలుకు పోతున్నారు ఒక విధమైన ప్రశాంత వాతావరణం ఉంది, ఇప్పుడు ఒక రౌండు టేబిల్ కాన్‌ఫరెన్సు ఏర్పాటు చేసుకుని అందులో అన్ని విషయాలు కూలంకషంగా విచారించి ఒక తుదినిర్ణయం చేసుకుని ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఐక్యతకు ఏ విధంగా చేయాలని ఆలోచించి ఆ విధంగా చేయడం మంచిది. లేకపోతే యీ విధంగా నాన్చుడు వ్యవహారం చేస్తే ప్రమాదముంది. అయితే వాతావరణం కలుషితమయింది. ఆ వాతావరణం దూరం చేయాలని మనం ముందుకు నడవాలి. లేకపోతే దానికి వేరే పరిష్కార మార్గం లేనప్పుడు సెపరేట్ అయినా చేయడానికి సిద్ధంగా ఉండాలి. అట్లా కాకుండా యీ విధంగా దినాలుగడిపితే ప్రత్యేక తెలంగాణ వాదాన్ని బలపరచినవారం అవుతాం. కాబట్టి యీ విషయం బాగా ఆలోచించాలి. సెపరేట్ తెలంగాణా వాదాన్ని సెపరేట్ కోరేవారికంటె ఐక్యతగా ఉండాలనేవారు బాధ్యతగా విచారించి ఏ విధంగా ఐక్యతగా ఉంచగలరు అనేది ఆలోచించవలసిన బాధ్యత ఐక్యతగా ఉండాలని కోరేవారి మీద ఉంది. దానికి రాజకీయ మార్పులు ఎడ్మినిస్ట్రేషను మార్పులు రీజినల్ కమిటీ పదేపదే సూచిస్తూ వచ్చిందో ఆ సూచనలు గమనించి రౌండు టేబిల్ కాన్‌ఫరెన్సు చేసే ప్రయత్నం చేసి అన్ని వర్గాల అభిప్రాయాలుగల వారిని ఓపెన్ మైండెడ్‌గా చేసే వారందరితోటి చేసి ఒక సాల్యూషను తెస్తే మంచిదని భావిస్తూ శలవు తీసుకుంటున్నాను.

Sri G. Sivaiah :—Mr. Speaker, Sir it is a well known fact that the situation in Telangana is really serious for various factors for all the mis-deeds that these Congress Governments have done right from 1956 till today. There are various reasons and all those reasons are known to one and all and I need not go into the details. After

having a comprehensive view, we had discussed and decided and we have placed a definite line to solve this problem. You know very well that the Communist party of India in Andhra Pradesh definitely stands for integration We have thought to unite Andhra Pradesh, the Telugu speaking people and we have achieved and we still continue to do so. That is our main motive Some Members are referring that if separate Telangana is formed, the Communists may come into power. Personally, I will be too happy to have the Communist Government in the Telangana region, rather than to lose a chance in Andhra Pradesh, Sir. But still, I do not like to be a selfish in that respect. We want unity. But, most unfortunately, some people have got the notion that the Communists are the opportunists. We have suggested some things. There is a psychology developed in the Telangana region that Andhras dominate the Telangana region. In this domination there are two aspects. To some extent, it may be true. But Andhra reactionary forces dominate the reactionary forces of Telangana region But people are the same. Whether it is Andhra region or Telangana region, the sufferer are the same. The suffering classes are dominated by these reactionary forces whether the happeny to be from Telangana, Andhra or Rayalaseema Therefore, these are the troubles of the ruling Congress. Whether he may be Brahmananda Reddy or some other person, as far as domination is concerned, to exploit the poor class, there is the reactionary rule Right from 1956 till today, this has brought a change in the attitude of the people to hate others. Now, in the interests of the unity, we thought that we will have to take immediate steps to respect the safeguards that have been given by the Congress men to the Congress men The safeguards, I think, no other political party has abided by these safeguards, though agreed to respect the safeguards It is only an arrangement between two reactionary forces of Telangana and Andhra region. Therefore, to implement safeguards, to implement the lapses, to provide the surplus money to have for the development of this Telangana region, we made some suggestions. But there is a feeling among the people. We have seen how many atrosities have been committed in the Telangana region against Andhras. None has spoken about it. I know many things But that is not the subject matter here The people who have come from Andhra region have psychologically suffered, mentally suffered, financially suffered and all these things have happened for the fault committed by a few persons. అబ్బచేసిన అప్పు కుమారుడు తీర్చుకునే సామెతుంది. అట్లాగే కాంగ్రెసు ప్రభుత్వం చేసిన దుర్మార్గాలకు జనమంతా కష్టపడవలసిన అవసరం ఉంది అనే ప్రాంతపు ఉంది. Therefore, we thought under the present circumstances we should have a psychological treatment to the masses and an academic treatment to the masses. Therefore, we thought that the Chief Minister, Mr. Brahmananda Reddy should get down from the office and give a way for other to become the Chief Minister to give a psychological treatment. Secondly, economically what all the surpluses over which the Telangana people have got a right to take them, we should provide necessary facilities to grant them the financial assistance and solve all other difficulties in services and various other things. Therefore, to have all these things in the best interest of the unity of

Andhra Pradesh, we thought it is better if Mr. Brahmananda Reddy get down and give a way to others, in the interest of unity. We have personally nothing against Mr. Brahmananda Reddy. He is less reponsible for all these lapses than the previous Chief Ministers, though the previous Governments right from 1956 till today

(INTERRUPTION)

Mr Sanjeeva Reddy was the Chief Minister of Andhra Pradesh He has come from Rayalaseema Region. Most unfortunately, to day we do not have water to drink. Though we had a Chief Minster from our area, we were not benefitted. Mr. Thimma Reddy is the Revenue Minister from Chittoor District. Can he supply water to us? But, here all these lapses have been committed and more less has been committed by the previous Governments than Mr. Brahmananda Reddy. We had all these things in view and then suggested under the present circumstances, it will be better if Mr. Brahmananda Reddy gets down to give a psychological effect to the ordinary masses Economically it is our duty to implement the safeguards and see surpluses to be decided and they should be given in a proper time, in a short period, so that we can let the people know abo it what is what

Therefore, we have suggested that Mr. Brahmananda Reddy should get down, so that we can have unity

It is not correct to refer that Right Communists have a right opportunists. If we were really the opportunists, we would have pushed these Congress men outside and we would have led the Telangana people. It is the Congress Government that is doing harm to the Telangana people. We are not opportunists We have taken the entire things in view and decided that this is only the solution at present to solve this problem.

Thank you very much, Sir.

శ్రీ వై. వెంకటరావు :—అధ్యక్ష, మా గుంటూరు జిల్లాకు ముఖ్యమంత్రిగారు ఏమీ చేయలేదండి.

శ్రీ కె. బుచ్చిరాయుడు :—ఒక పార్టీ నాయకుడుగా, majority party గవర్నమెంటును form చేసిందంటే, దానికి Leader Chief Minister అవుతారు. వాళ్ల యొక్క leader ను ఎన్నుకొనేదానికి Opposition వారు సలహా చెప్పడం అనేది, it is not proper, Sir.

Sri G. Sivayya :—What else can we do. It is only a suggestion. There is quarrel between Congress men.

శ్రీ పి. గోవర్ధనరెడ్డి :—శివయ్యగారు ఈ Chief Minister పోతే సరిపోతుందా, తెలంగాణా వాళ్లు satisfy అవుతారు అనుకొన్నారేమో. We are not satisfied with the Chief Minister's exit or anybody's exist. We are interested only in Separate State. We do not want anything.

Mr. Speaker :—You are interested in one thing and he is interested in other thing. వారు బాగా Plain గా చెప్పారు. We are not able to push him out. మీలో మీకు మార్పు వచ్చిన తరువాత, మరల దాంట్లో విచ్ఛిన్నం ఏర్పడి ఎన్నికలు రావలసివస్తుందని, ఆ విధంగా మీరు పోవాలని.....

ANNUAL FINANCIAL STATEMENT (BUDGET) FOR 1970-71.

VOTING OF DEMANDS FOR GRANTS DEMAND No XXVI—LABOUR AND EMPLOYMENT Rs. 1,46 63,700.

శ్రీ కె. మునుస్వామి:—అధ్యక్ష, గడిచిన రోజు Labour and Employment గురించి మాట్లాడుతూ Labour గురించి చాలా విషయాలు చెప్పాను. Employment problem లో మనము ఈ రోజు చూచినాము. దాదాపు కొన్ని వేల మందివిద్యార్థులు మన ఆంధ్రప్రదేశ్ మొత్తం నలుమూలలనుంచి ఎంతో నిస్సహాయతతో, ఎంతో నిరుత్సాహతతో రాజధానిచేరి వాళ్ల బాధలను తెలియజేశారు. ఆలాంటి పరిస్థితులలో మనము ఉన్నాము. ఇప్పటివరకు జరిగినటువంటి విపర్యములో నిరుద్యోగ సమస్య ఎంత భయంకరమైనటువంటి వాతావరణాన్ని సృష్టిస్తుంది అనేది మనకు తెలిసిన విషయమే. అందుకనే ఈనాడు ఉద్యోగాలు secure చేసి ఇచ్చేందుకు ఒక Department ఉన్నది. అది Employment Exchange దీనిని సరియైన విధానంలో నడిపించే దానికి మన ప్రభుత్వము ఏ మాత్రము అవకాశము ఇవ్వలేకుండా పోతున్నది. Colleges నుంచి, schools నుంచి వచ్చిన విద్యార్థులు వెంటనే register చేసుకొనిన వాళ్లకు అక్కడ Employment Exchange లో సక్రమమైన పరిస్థితులలో నడిపించ గలిగితే, అవకతవకలు ఏమీలేకుండా priority list ను అనుసరించే appointments దొరికేవి. కాని అక్కడ జరుగుతున్నది ఏమిటంటె, 5, 6 సంవత్సరములక్రిందట రిజిస్టరు చేసుకొన్నవాళ్లు renewal చేసుకొంటూనే పోతున్నారు గాని, వీళ్ల మొన్న register చేసికొనినటువంటి వాళ్లమాత్రం, influence, fraud, corruption ఉపయోగించుకొని వెంటనే appointment సంపాదించుకొంటున్నారు. ఆలాంటి దానిని అరికట్టాలి తరువాత ఇంకొక drawback ఏమిటంటే, employees లో ఎప్పుడో వాళ్లకు కావలసిన categories కు appoint చేసేసుకొంటున్నారు. దాదాపు 21 లేక 24 clerks wanted అనుకొంటె, ముందుగానే ఆ 21 లేక 24 మందిని వాళ్లకు అనుగుణ్యమైనటువంటి వాళ్లను appoint చేసుకొనిన తరువాత, just to please the public వాళ్లు advertise చేయడము, దానిమీద interviews కు పిలవడం, దాని కొరకు మొదలే నిరుద్యోగంతో తిండిలేని ప్రజలు అన్ని charges పెట్టుకొని నానావస్థలుపడుతున్నారు. ఇలాంటివి గవర్నమెంటు check చేసి, సక్రమమైన పరిస్థితులలో employment draw చేసి ఇదిగో పలానా Department లో ఇన్ని vacancies ఉన్నాయి, ఇంతమంది register చేసుకొన్నారు, వీళ్లను మేము పంపిస్తున్నాము అని, ఆ పంపించిన వాళ్లకు appointments దక్కేటట్లు చూడాలని మనవి చేస్తున్నాను. ఈ విధంగా జరగనప్పుడు, ఇటువంటి విప్లవము, ఇటువంటి అసంతృప్తికలుగుతుంది. లేనిపోని కష్టాలకు, నష్టాలకు యువకులను గురిచేసేటటువంటి ఈ అవకతవక విధానాన్ని తప్పించడంలో ఎక్కువ శ్రద్ధ చూపించాలని నేను కోరుతున్నాను. ఇక employment to blind and lay people. గురించే వాళ్లకు register చేస్తున్నారు, వాళ్లను పంపిస్తున్నారు. కాని వారిని పంపించినప్పుడు అ

employers ఏమంటున్నారంటే మాకు వాళ్లు అవసరంలేదు, పిల్లకంటె బాగా ఉన్న వాళ్లు మాకు దొరుకుతున్నారు అని అంటున్నారు వాళ్లకు ఏమో మన గవర్నమెంటు Training ఇస్తున్నది వాళ్లు మన అసెంబ్లీ చుట్టు, D. P.I. office చుట్టు తిరుగుతున్నారు, blind trained teachers, B. A, L. T వాళ్లు కూడా తిరుగుతున్నారు. D. P. I. గారేమో "They are eligible అని ఉత్తరువులు ఇచ్చారు. Employment Exchange వాళ్లు recommend చేస్తున్నారు, కాని employers వారిని తీసుకోవడం లేదు. ఈ విషయంలో నేను special గా request చేస్తున్నాను, ఈ blind people కు, defaulters కు, తప్పని సరిగా ఉద్యోగాలువచ్చేట్లు ఏర్పాటు చేయాలని మీద్వారా నేను కోరుతున్నాను.

(శ్రీ పి. సాంబశివరాజు :—అధ్యక్ష, ఈ లేబర్ డిమాండును నేను బలపరుస్తూ బ్రహ్మానందరెడ్డిగారికి నా ధన్యవాదాలు అర్పించాలని అనుకొంటున్నాను. యువకులు, కార్మికరంగంలో ఎంతో అనుభవం కలిగిన సంజీవరెడ్డిగారిని కార్మిక శాఖామాత్యులుగా వేయటం కార్మిక రంగంలో కొత్తగా ప్రవేశించిన మా లాంటివారికి ఎంతో అండ దండలుగా ఉంటుందని భావిస్తున్నాను. నేషనల్ వేజ్‌బోర్డు రికమెండేషన్స్ వచ్చాయి, అవి చాలామంది కార్మికులకు ఎంప్లాయీస్‌కు అనుగుణ్యంగా రూపొందించబడిన రికమెండేషన్స్. వాటినన్నింటిని ఆమోదించాలని నేను ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను, ఇపుడు ఉన్న కన్‌సీలియేషన్ ప్రొసీజర్ చాలా కంబర్‌సమ్ ప్రొసీజర్‌తో ఉన్నది వేగంగా కన్సీలియేషన్ ప్రొసీజర్ ఫాలో కావటంలేదు. తగాదాలు పరిష్కారం కావటంలేదు. చానిని సింప్లిఫై చేసి, స్టాట్యుటరీ స్టాండింగ్ లేబర్‌కోర్టును స్థాపించితే కొంత వేగంగా అవి పరిశీలన అవుతాయని మనవిచేస్తున్నాను. ఇపుడు లేబర్ ఆఫీసర్స్ ఆర్.ఐ.ఎస్ ఇ.ఎల్.లు ఉన్నారు వారు తరచు ఫ్యాక్టరీ విజిట్ చేయటం జరగటంలేదు. అందువల్ల అక్కడ చిన్నచిన్న తగాదాలుకూడ పరిష్కార మయ్యే మార్గం కనబడటం లేదు. వారు తరచు-మూడు మాసాలకు ఒకసారి విజిట్ చేసి, అక్కడ ట్రయిపార్టేట్—ఎంప్లాయీస్‌తో ఎంప్లాయర్స్‌తో కూర్చుని అక్కడ ఉన్న తగాదాలు సత్వరం పరిష్కారంచేస్తే బాగుంటుంది. ఇంప్లిమెంటేషన్ మిషినరీ ఉంది, ఎన్నో వేజ్‌బోర్డ్సు వచ్చాయి. వాటి రికమెండేషన్స్ యీ ఫ్యాక్టరీ యజమానులు సరిగా అమలుపర్చటంలేదు. అందువల్ల ఇంప్లిమెంటేషన్ మెషినరీ త్వరగా అమలుజరిపే కార్యక్రమం చేపట్టాలని కోరుతున్నాను. వేజ్‌బోర్డ్సుకు లీగల్ శాంక్షన్ స్టాట్యుటరీ చేస్తేగాని ఉపయోగంలేదు. ఏవో వేజ్‌బోర్డ్సు వేస్తున్నారు. వారు ఏవో రికమెండేషన్స్ చేస్తున్నారు. వాటిని ఎంప్లాయర్స్ ఇష్టంఉంటే అమలు జరుపుతున్నారు లేకపోతే లేదు. మేము అమలుపర్చమని కోరితే వారు కోర్టుకు వెళ్ళటము, దానిమీద స్టేఆర్డర్స్ తేవటం, దానిపై మేము సుప్రీమ్‌కోర్టుకు వెళ్ళవలసిన పరిస్థితులు రావటం జరుగుతున్నవి. అందువల్ల లేబరర్స్‌కు చాలా కష్టంగా ఉంది. అందువల్ల వాటికి లీగల్ శాంక్షన్, స్టాట్యుటరీ పవర్స్‌ఇస్తే బాగుంటుందని కోరుతున్నాను. లేబర్ డిపార్టుమెంటును రిఆర్గనైజ్ చేసి ప్రతిజిల్లాలో ఇంప్లిమెంటేషన్ మెషనరీగా ఇన్స్‌పెక్టర్స్‌ను వేసి, ఆ ఇచ్చిన హామీలు ఆ కార్మికులకు అమలుజరుపుతున్నారా లేదా అని చూసే బాధ్యత వారికి అప్పగిస్తే బాగుంటుంది. అసలు

ప్రతిదానికి హైదరాబాద్ రావలసిన అవసరం ఉండదని మనవిచేస్తున్నాను. లేబర్ డిపార్టుమెంటులో రీజినల్ అసిస్టెంటు కమీషనర్‌కు జీపులేక చాలా కష్టంగా ఉంది. ఏ తగాదా లైనా వచ్చినపుడు—వారు ఆ మేనేజ్‌మెంటు దగ్గరకువెళ్ళి కారు ఇవ్వమని అడగటం, వారు మొహమాటపడి ఇవ్వటం—దీనివల్ల వీరు కార్మికులకు న్యాయం చేయలేకుండా పోవటం జరుగుతున్నది. అలాకాకుండా వారు ఇండిపెండెంట్‌గా ఉండేలాగా, రీజినల్ అసిస్టెంట్ కమీషనర్‌కు ఒకజీప్ సప్లయిచేస్తే బాగుంటుంది. ఇపుడు కోడ్ ఆఫ్ డిసిప్లిన్ అని కార్మికులమీద గట్టిగా వత్తిడి చేస్తున్నాడుగాని, మేనేజ్‌మెంటు మీద గట్టి వత్తిడి చేయటంలేదు. ఒక రికగ్నయిజ్డు యూనియన్ ఉండగా, వారు ఇటీవల ఒక రైవల్ యూనియన్ స్టార్టుచేయించి, వీరికి వారికి తగాదాలు పెట్టి, వారు కార్యం సాధించుకొంటున్నారు. అది ప్రభుత్వం గమనించటంలేదు. ఏ విషయమైనా రికగ్నయిజ్డు యూనియన్‌తోనే సంప్రతించాలని, అన్‌రికగ్నయిజ్డు యూనియన్‌తో సంప్రతిందకూడదు అనేది లేబర్ డిపార్టుమెంటు ఒక స్టాండ్ తీసుకొని గట్టి చర్యలు తీసుకోవాలి ఈ మధ్య వెస్టు బెంగాల్‌లో జూట్‌మిల్స్ అన్నీ స్ట్రయిక్ చేస్తే సెంట్రల్ లేబర్ మినిస్టర్ హాతీగారి సమక్షంలో ఒక అగ్రిమెంటుకు రీచ్ అయినారు, ప్రతి జూట్ కార్మికుడుకు 30 రు. ఇంటీరిమ్ జీతం ఇవ్వాలని, 30 రు.లు ఎక్స్‌గ్రేషియా పేమెంటు ఇవ్వాలని వారు తీర్మానించారు. 100కి 96 మిల్లులు బెంగాల్‌లో ఉండటం వల్ల, అది ఒక్క బెంగాల్ రాష్ట్రానికే వర్తిస్తుంది, మిగతా రాష్ట్రాలకు వర్తించదు అని నిర్ణయించారు అది చాలా అన్యాయము. బెంగాల్ రాష్ట్రంలోఉన్న మిల్లులతో సమానమైనటువంటి మిల్లులు మన రాష్ట్రంలోకూడ ఉన్నవి. నెల్లిమర్ల చిట్టివలసలలో వున్న మిల్లులలోని కార్మికులకు అది వర్తించకపోవటంవల్ల అది ఇక్కడి కార్మికులలో చాలా నిరాశ కలుగజేసింది. మొన్న మన కార్మిక మంత్రిగారు, కమీషనర్‌గారు కూర్చుని నెల్లిమర్ల, చిట్టివలస జూట్‌మిల్స్ కార్మికులకు 20 రు. లు హెచ్చు జీతం వచ్చేలాగు—50 పర్సెంట్ బేసిక్ వేజ్ రెయిజ్ చేశారు. కాని అది చాలదు. ఈ ప్రభుత్వం కేంద్రప్రభుత్వంతో సంప్రతించి అక్కడ అయిన ఎగ్రిమెంటు మన రాష్ట్రానికికూడ వర్తించేటట్లు చేయించాలని కోరుతున్నాను. జూట్‌మిల్స్ విషయంలో స్టేట్ లెవెల్‌లో ఒక వేజ్‌బోర్డు వేసి, ఉన్న డిస్‌పారిటీస్ అన్నీ తొలగించి, అన్ని జూట్ మిల్స్‌ను ఒకే లెవెల్‌లో ఉంచుతారని కోరుతూ యీ అవకాశం ఇచ్చినందుకు తమకు నా ధన్యవాదాలు అర్పిస్తున్నాను.

శ్రీ సి. ప్రభాకరరావు చౌదరి :—అధ్యక్ష, సమాజంలో అందరిచేత చాలా వెనుకబడినటువంటి పేదవారు యీ కార్మికవర్గం. అటువంటి కార్మికుల విషయంలో ఎక్కువ రక్షణలు కలుగజేయాలి ఈ కార్మికులకు సేఫ్‌గార్డ్సు కావాలి. ఈ కార్మిక డిమాండుకు చాలా తక్కువ క్రైమ్ కేటాయించారు. ఇది అక్షరునపెట్టి, దీనిని రెండు నిమిషాలలో పాస్ చేయమంటే కష్టము.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—విధిలేని పరిస్థితిలో చేయవలసివచ్చింది.

శ్రీ సి ప్రభాకరరావు చౌదరి (రాజమండ్రి) :—కార్మికుల విషయం వచ్చేటప్పటికే ఇదంతా వస్తుంది. కనీస వేతనాల చట్టాన్ని అనుసరించి కొన్ని కనీస వేతనాల

కమిటీలు వేశారు. వారు ఎంక్వయిరీ చేశారు. కొన్ని పరిశ్రమలు తిరిగారు. ఆ రిపోర్టు తీసుకురావటానికి కొన్ని సంవత్సరాలు పట్టింది. కాని దానిని యింతవరకు అమలు జరుపలేదు. ప్రభుత్వం ఆ విషయంలో శ్రద్ధతీసుకొని ఎందుకు అమలు జరపటంలేదో అర్థం కావటంలేదు. ఇంతలో ధరలు విపరీతంగా పెరిగిపోయాయి. ఇదివరకు రికమెండేషన్స్ చేసినపుడు ఉన్న పరిస్థితులకు, ఇప్పటి పరిస్థితులకు చాలా తేడా ఉంది. మొత్తంమీద ఆ విషయంలో నిర్లక్ష్యం చేసినందువల్ల కార్మికులలో విపరీతమైన అసంతృప్తి పెరుగుతున్నది. 1961 లో ఒక జి. ఓ. యిచ్చారు. నాలుగవ తరగతి ఎంప్లాయీస్‌గా మునిసిపల్ వర్కర్స్‌ను ట్రీట్ చేస్తామన్నారు. 62 నుండి ఇంప్లిమెంట్ చేయవలసిన ఆ జి. ఓ ను యీనాటివరకు ఇంప్లిమెంట్ చేయలేదు. అసంతృప్తి కార్మికులలో విపరీతంగా పెరిగిపోతున్నది. లేబర్ డిపార్టుమెంట్ సరైన మార్గంలో సక్రమంగా ఇండస్ట్రియల్ రిలేషన్స్ నడిపించకపోతే వారిలో అసంతృప్తి పెరిగి ఆందోళనకు కారణం అవుతుంది. ఇపుడు తెలంగాణాలో ఏక్స్‌ప్లోడ్ అయినది ఇందాక కాంగ్రెస్ సభ్యులు మాట్లాడుతూ ఎక్స్‌పోడ్ అవుతున్నవి. దీనికి ఏదో ఒక సిస్మాగ్రాఫ్ కావాలి—అన్నారు. ఆంధ్రదేశంలో స్టీల్‌ప్లాంట్ గురించి ఆందోళన ఎందుకు ఎక్స్‌పోడ్ అయినది? ఇవాళ తెలంగాణాలో ఆందోళన ఎందుకు ఎక్స్‌ప్లోడ్ అయింది? ప్రభుత్వంయొక్క నిర్లక్ష్యమై ఖరి ఫలితంగా యివన్నీ వస్తున్నవి. సక్రమంగా యిండస్ట్రియల్ రిలేషన్స్ మెయిన్‌టెయిన్ చేయటానికి లేబర్ డిపార్టుమెంట్ చురుకుగా కదలాలి. ప్రభుత్వానికి సంబంధించినవాటిలో చాలా నిర్లక్ష్యం జరుగుతున్నది. ప్రభుత్వానికి సంబంధించిన ఫ్యాక్టరీలలో లేబర్ లెజిస్లేషన్స్ సక్రమంగా అమలు జరిగే పొజిషన్ లేకుండా లేబర్ డిపార్టుమెంట్ చాలా బలహీనంగా ఉంది. రాజమండ్రిలో గవర్నమెంట్ సామిల్ ఉంది. అక్కడ ట్రేడ్ యూనియన్ పెట్టుకుంటామని కోరినందుకు వర్కర్స్‌ను డిస్‌మిస్ చేశారు. ఇది జరిగి ఎన్నాళ్ళో అయింది. రిపోర్టు పంపించారు. లేబర్ డిపార్టుమెంట్ ట్రిబ్యునల్ ఒకటి వేసింది. అయినప్పటికి ఇంతవరకు పరిష్కారం కాలేదు. ప్రభుత్వ సంస్థలోనే యీ ఇంప్లిమెంటేషన్ దగ్గర నిర్లక్ష్యం జరుగుతున్నదంటే—ఇక ప్రయివేట్ ఫ్యాక్టరీస్‌లో ఇంప్లిమెంటేషన్ చేయించటానికి యీ లేబర్ డిపార్టుమెంటు ఎఫెక్టివ్‌గా ఎట్లా పని చేయగలుగుతుంది? ఏన్నాళ్ళో అయిన తర్వాత, ట్రిబ్యునల్‌కు పంపిస్తారు. ఆ ట్రిబ్యునల్ తీర్పు ఎపుడు వస్తుందో తెలియదు. ఈలోగా కార్మికుడు మాడిపోతున్నాడు. ట్రిబ్యునల్‌కు పంపించిన గవర్నమెంట్ న్యాయంగా పంపించిన కేసు తీర్పు వచ్చేలోగా ఆ కార్మికుల బ్రతుకుతెరువు గురించి కొంత ధనం-సబ్‌సిస్టెన్స్ ఎలవెన్సు యిచ్చే పద్ధతి లేకపోతే—చాలా ట్రిబ్యునల్స్ తీర్పు యివ్వకముందే, యీలోపల కార్మికులు లొంగిపోయి, ఎంతకో అంతకు ఒప్పుకొని, తమ హక్కులను వదలిపెట్టుకొనే పరిస్థితులు వస్తున్నవి. మనకు ఉన్న రెండు లేబర్ కోర్టులకు ఒకరే జడ్జిగా ఉన్నారు. దేనికిదానికి వేరే జడ్జి ఉండాలి. యువకులకు, ముందుకు రావలసినవారిని వేయవలసిందిగా కోరుతున్నాను హైకోర్టు స్టేటస్ ఉన్న యువకులుగా ఉన్న జడ్జిని వేయాలి. రిటైర్డ్ జడ్జస్‌ను పెడితే ప్రయోజనం ఉండటంలేదు. ఈ ట్రిబ్యునల్స్‌మీద, యీ కోర్టులమీద అంతకంతకు కార్మికులకు నమ్మకంపోయి అవిలూడ సాధనాలుగా లేవని, ఇక పోరాటాలు, సమ్మెలు తప్ప వేరే గత్యంతరం లేదనే నిర్ణయానికి వస్తున్నారు. లేబర్

డిపార్టుమెంట్ చేయవలసినదాంట్లో సబ్సిడైజ్డ్ హౌసింగ్ స్కీము ఉంది. ఆ డబ్బు సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ ఇస్తుంది. ఆ ఇచ్చిన డబ్బు మనం వినియోగించలేక, చాలా డబ్బు లాప్స్ అవుతున్నది విజయవాడలో యీ సబ్సిడైజ్డ్ హౌసింగ్ స్కీముక్రింద కొన్ని యిండ్లు కట్టారు. ఆ కట్టిన ఇండ్లు అయినా ఏ విధంగా ఉన్నవి? విజయవాడలో కట్టిన యిండ్లు మునిగిపోయి రిపేర్సుకు వచ్చాయి. ప్రభుత్వం వాటిని రిపేర్ చేయించదు. హయిర్ పర్చేజెస్‌మీద ఎవరికైనా ఆ యిండ్లు ఇస్తే, వారు అయినా రిపేర్ చేయించుకొంటారు మనం రిపేర్ చెయ్యము. వారిని చేసుకోనివ్వము, రాజమండ్రిలో పారిశ్రామిక కార్మికులకు ఇండ్లు కట్టటానికి వంద ప్లాట్స్ ఖరీదు చేశారు. ఇప్పటికీ ఆ ప్లాట్స్ వేకెంట్‌గా అట్లాగే వున్నవి. ఎర్రమట్టికోసం అందులో గోతులు త్రవ్వి మట్టి పట్టుకుపోతున్నారు. దానిని చూసే దిక్కు లేకుండా ఆ ప్లాట్స్ అట్లాగే ఉన్నవి, పీరు యిళ్ల స్కీమును ఎక్కువగా ఉపయోగించుకోవాలంటే ప్రభుత్వం యొక్క పథకంలోనే 50 పర్సంట్ ఓపెన్ డెవలప్‌డ్ ప్లాట్స్ అయితే ఉపయోగకరంగా ఉంటుంది. మీరు బిల్డింగులు కట్టలేరు. కట్టిన బిల్డింగులు పెద్దవి, ఎక్కువ ఖరీదు అయినటువంటి బిల్డింగులు కడితే కొద్ది యిళ్లకు మాత్రమే యివ్వగలుగుతాము. ప్రతి ఊళ్ళో విపరీతంగా జనం పెరిగిపోయారు. టౌన్స్ పెరిగిపోతున్నాయి. పరిశ్రమలు ఉన్నచోట యిళ్ల సమస్య చాల తీవ్రంగా వున్నది అద్దెలుకూడ పెరిగిపోతున్నాయి. రాజమండ్రిలో పేపర్ మిల్ వచ్చిన తరువాత ఎంతో అద్దెలు పెరిగిపోయినాయి. అనేకమంది యితరప్రాంతాలనుంచి వచ్చి అక్కడ ఉండడంతో వారికికూడ అద్దెలు పెరిగిపోయినాయి కార్మికులు అద్దెలు చెల్లించుకోలేకపోతున్నారు. అందుచేత ఓపెన్ డెవలప్‌డ్ ప్లాట్స్-ఎలక్ట్రిసిటి, వాటర్ సప్లయి, రోడ్స్ వేసి ఆ ప్లాట్స్-ఇచ్చినట్లయితే అందులో 50 పర్సంట్ సెంటర్ భరిస్తున్నది. అటువంటి సందర్భంలో-ఎక్కువ ఊళ్ళకు ఎక్కువమందికి యివ్వడానికి సావకాశం ఉంటుందని మనవి చేస్తున్నాను.

డా. టి. యస్. మూర్తి :—అధ్యక్ష, ఇంటలెక్చ్యుయల్ లేబర్ గురించి మాట్లాడ దలచుకొన్నాను. వర్కింగ్ జనరలిస్ట్సయొక్క కండిషన్స్‌గురించి అనేక సంవత్సరాలు వాళ్లు యాజిటేట్ చేసిన తరువాత మినిమమ్ వేజెస్ బోర్డు పెట్టి వారికి కొన్ని వేతనాలు ఫిక్స్ చేశారు. అది స్టాట్యుటరీ బోర్డు అయినప్పటికి దానిని అమలులో పెట్టడానికి అనేక మేనేజ్‌మెంట్స్ రిజక్టు చేస్తూ వస్తున్నాయి. దానికి ప్రభుత్వం హెల్ప్‌లెస్‌గా ఊరుకుంటున్నది ఎందుకోసం ఊరుకుంటున్నదో అర్థం కావటం లేదు. అనేకమైన పేపరులు గవర్నమెంటుయొక్క అడ్వర్టయిజ్‌మెంట్స్‌మీద వాటియొక్క టారిఫ్‌మీద ఆధారపడి ఉంటాయి వీళ్లు గట్టిగా ప్రెజర్ తీసుకురాదలచుకొన్నట్లయితే అడ్వర్టైజ్‌మెంట్స్ కట్ చేస్తే రెండు నిముషాలలో వారిని లొంగదీయవచ్చు. అయినప్పటికి వీళ్లు దానిని గురించి ఏమి శ్రద్ధ చేయడంలేదు. వాళ్ళను అదే పరిస్థితిలో ఉంచి మినిమమ్ వేజెస్ కాగితంమీద చూపించినప్పటికి యివ్వకుండా వారు రిజక్టు చేస్తున్నారు. ఈ విషయంలో ఉద్దు ప్రెస్ చేసిన పాపం మిగిలినవాళ్లందరు చేయడం లేదు ఈరోజు వరకు వాటిని అమలులో పెట్టకుండా రిజక్టు చేస్తూ వచ్చినారు. ముఖ్యంగా కార్టోగ్రాఫర్స్, వాళ్ళను వర్కింగ్ జనరలిస్టుగా ఒప్పుకొనప్పటికి కాదని చెప్పి

దానిని యింతవరకు అట్లా అట్టేపెట్టి వాళ్ళయొక్క పరిస్థితులను చాల హీనానికి తీసుకు వస్తున్నారు. చాల ఎక్కువ ధరలతో అడ్వర్టయిజ్‌మెంట్స్ గవర్నమెంట్ యిస్తారు. ఏవిధమైన ప్రెజర్ తీసుకురాకుండా వాళ్లను అట్లా అట్టేపెట్టడం భావ్యం కాదు. వాళ్ళయొక్క పరిస్థితులు మెరుగుపరచడంకోసం తొందరగా యాక్షన్ తీసుకోవాలని కోరుతున్నాను. ఆంధ్రజనత కాంగ్రెసు పత్రిక. కాంగ్రెసువారు అందరికి మార్గదర్శకులు అని చెపుతారు. కాంగ్రెస్ పత్రిక అయిన ఆంధ్రజనతలో అమాంతంగా ఒకరోజున రిట్రెంచ్‌మెంటు పేరుమీద కొంతమందిని తీసివేయడమే కాకుండా మూడురోజులు కర్ఫ్యూ వచ్చినప్పుడు ఎవరికి చెప్పకుండా క్లోజ్ చేసి, మేము క్లోజ్ చేశామని చెప్పడమేకాని దానిని తీసుకువెళ్ళి యింకో ప్రెస్‌కు యిచ్చి అక్కడ ప్రింట్ చేయిస్తున్నారు. వీళ్ళు యిచ్చిన వేజెస్ నెలకు 5,500 రూపాయలు ఐతే అక్కడ ప్రెస్‌కు యిస్తున్నటువంటివి 7,500 రూపాయలు. ఇది ఏవిధంగా రిట్రెంచ్ చేయడానికి అవసరం కలిగింది. రిట్రెంచ్ చేయడం అవసరమై డబ్బు లేకపోయినప్పుడు రూ. 7,500 ఎక్కడనుంచి యిస్తున్నారు? రూ. 5,500 లు ఎట్లా యివ్వలేకపోయారు? బహుశః మంత్రిగారు దీనితో ఉండడం బట్టి అందుకనే వారు లేస్తున్నారు. మంత్రిగారు ఉన్నారు అని మొహమాటానికి ఆక్షన్ తీసుకోకపోయినారేమోనని అనుకోవలసి వస్తుంది, వారు లేవడంపల్ల. ఆంధ్రజనత యొక్క పరిస్థితి చాల ఘోరంగా యున్నది. దీనిని తొందరగా పరిష్కారం చేయాలని కోరుతున్నాను. వర్కింగ్ జర్నలిస్టులయొక్క పరిస్థితులను మెరుగుపరచడంకోసం ప్రత్యేకించి లేబర్ డిపార్టుమెంట్‌లో ఒక సెల్ ఏర్పరచవలసిందని వారు కోరుతున్నారు. అది తొందరగా ఏర్పాటుచేయడానికి వీలుఅవుతుందా అని అడుగుతున్నాను.

కార్మిక శాఖ మంత్రి (శ్రీ జి. సంజీవరెడ్డి) :—ఈ మధ్యనే నేషనల్ లేబర్ కమిషన్‌వారు రిపోర్టు యిచ్చారు. రాబోయే 25 సంవత్సరాలలో లేబర్ పాలసీ ఎట్లా ఉండాలి అనే దానినిగురించి. అది చాల ముఖ్యమైన విషయం ఈ మధ్యనే ప్రభుత్వానికి చేరింది. దానిపైనా చాల తొందరగానే ఆలోచించి యిప్పుడు ఈ కార్మిక ఉద్యమంలో ఉండే చిన్నచిన్న యిబ్బందులు, లేక లీగల్‌గా వచ్చే కష్టాలు యివన్నీ తొలగించి క్రొత్తపద్ధతిలో కార్మికులయొక్క సమస్యను పరిష్కారం చేయడానికి వారు చెప్పిన రికమెండేషన్ ప్రకారం ఆలోచించడానికి ప్రభుత్వం ప్రయత్నం చేస్తుందని మనవిచేస్తున్నాను. అది అమలులో పెట్టినవాడు చాల బాధలు పోతాయి. వేజ్‌బోర్డు లేక మినిమమ్ వేజ్ యాక్ట్, యితర హౌసింగ్ స్కీము, యిండస్ట్రియల్ ట్రిబ్యునల్, బడ్జి అప్పాయింట్‌మెంట్ మొదలగు కార్మికులకు సంబంధించిన సమస్యలు ఎన్ని ఉన్నాయో, ఆ విషయాలన్నిటి గురించి ఆ నేషనల్ లేబర్ కమిషనర్‌వారు పెద్ద రిపోర్టు యిచ్చారు. అది అతి ముఖ్యమైనది. మనకేకాదు. మొత్తం దేశంలో ఒకటే పద్ధతిలో లేబర్ లాస్ ఉండాలని చెప్పారు. ముఖ్యంగా యిండస్ట్రియల్ ట్రిబ్యునల్స్ లేబర్ కోర్టు యివి నడిపే వ్యవహారాన్ని పునాదిగా మార్చమని వారు చెప్పారు. ఇండస్ట్రియల్ రిలేషన్ కమిషన్ అని ఒకటే ముగ్గురితో కూడినటువంటిది వేయమని చెప్పారు. అది చాల పెద్ద మార్పు. అని మీరు మేము అంతా కలిసి ఆలోచించి నిర్ణయం తీసుకొనే అవసరం ఉన్నదని మనవిచేస్తున్నాను. ఈ మధ్యనే కొన్ని

విషయాలు మనం చెప్పాము ఏ ఫ్యాక్టరీస్ అయితే మూయబడినాయో, ఏ ఫ్యాక్టరీలు బాగా నడవడంలేదో, అటువంటిచోట రిట్రెంచ్‌మెంట్ లేకుండా, ఆ వర్కర్స్‌ను రిట్రెంచ్‌మెంట్ నుండి కాపాడి, ప్రభుత్వమే అన్‌యింప్లిమెంట్ రిలీఫ్ క్రింద నడపాలని ఒక పథకం ప్రభుత్వం ఆలోచిస్తున్నది. చాల తొందరగానే సభ్యుల ముందుకు రావచ్చునని నేను ఆశిస్తున్నాను. మినిమమ్ వేజెస్ ఫిక్సేషన్ గురించి కొంత ఆలస్యం జరిగినమాట నిజమే. టెక్స్‌టైల్‌లో, లేక హైకోర్టు యిచ్చిన రూలింగ్ ప్రకారంగా,— అడ్వయిజరీ కమిటి సరిగా లేదని, ఆకమిటి సరిగా లేదని, ఈ కమిటి సరిగా లేదని వారు యిచ్చిన రూలింగ్ ప్రకారం— యిది ఫుల్ఫిల్ కాలేక పోయింది కమిటీలు వగైరా చిన్నచిన్న యిబ్బందులు తొందరగానే సరిచెక్కేసి, అవస్నీ తొందరగానే పబ్లికేషన్ చేయిస్తాము, చాల తొందరగానే రిఫిక్సేషన్ వస్తుందని మనవిచేస్తున్నాను కోడ్ ఆఫ్ డిసిప్లిన్ గురించి చెప్పారు యూనియన్ రికగ్నిషన్ గురించి నేషనల్ కమిషన్‌వారు యికముందు ఈ రికగ్నిషన్ డిపార్ట్‌మెంట్ చేసేబదులు నేషనల్ యిండస్ట్రియల్ రిలేషన్ కమిషన్ కూర్చొని చేయాలని వారికి ఒప్పజెప్పమని సలహాయిచ్చారు ఆది ఎంతవరకు ప్రాక్టికల్‌గా ఉంటుందో? ఏమైనా రికగ్నిషన్ విషయంలో అందరికి న్యాయంకలిగేటట్లు చేయాలని మేము ఆలోచిస్తున్నాము. లోకల్ పీపుల్ ఎంప్లాయిమెంట్ గురించి చాలసార్లు సభ్యులు చెపుతున్నారు. ప్రతిచోట లోకల్‌గా ఉండే వారినే ఉద్యోగాలలోకి తీసుకోవాలని, దానిని గురించి ప్రభుత్వం గట్టి పట్టుదలతో ప్రయత్నం చేస్తున్నదని మనవిచేస్తున్నాను. ఏ కంపెని యజమాని అయితే లోకల్ వర్కర్స్‌ను తీసుకోలేదో వారినుంచి ఆజ్ఞాపత్రం తెప్పించి ప్రభుత్వంవారిని అడుగుతున్నది. లోకల్‌గాఉండే నిరుద్యోగులకు ఉద్యోగాలు యివ్వకుండా బైటనుంచి ఎందుకు తీసుకువస్తున్నారు, తీసుకురావడం చట్టరీత్యా తప్పు కాకపోవచ్చుగాని యిక్కడ వీరు ఉపవాసం చేస్తూ ఉంటే బైట నుంచి తీసుకు రావడం న్యాయం కాదని పట్టుదలతో చెపుతున్నాము. అటువంటి యజమానులపై ఒత్తిడి తీసుకువస్తున్నామని మనవిచేస్తున్నాను డిపార్టుమెంటును కూడ తొందరగానే రీ-ఆర్గనైజ్ చేసి దానికి ఒక క్రొత్త రూపం యిచ్చి ఎఫెక్టివ్‌గా పని చేసేటట్లు చేయాలని మేము ప్రయత్నం చేస్తున్నాము. డాక్టరుగారు వర్కింగ్ జర్నలిస్టుల గురించి చెప్పారు ఏ జర్నలిస్టు అయినా, ఆంధ్రజనతగాని యింకేదైనాగాని, ఎవరైనానరే చట్టానికి విరుద్ధంగా చేసినట్లయితే ప్రభుత్వం దగ్గర ఉండే అధికారాన్ని ఉపయోగించి ఆది అమలులో పెట్టించడానికి ప్రయత్నం చేస్తామని మనవిచేస్తూ, మీరు ఈ అవకాశం యిచ్చినందుకు ధన్యవాదాలు సమర్పిస్తున్నాను.

శ్రీ సి ప్రభాకర చౌదరి :— మంత్రిగారు లేబర్ కమిషన్‌ది ఏదో అమలు జరపాలని అన్నారు. వారి రికమెండేషన్‌లో సీక్రెట్ బాలెట్ ప్రకారం రికగ్నైజ్ చేయాలని ఉన్నది. దానిని వారు యిక్కడ అమలు జరుపుతారా ? మన రాష్ట్రంలో పేపర్ యిండస్ట్రి యున్నది దానికి వేజ్‌బోర్డు లేదు. సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ పెట్టాలి. మన ఆంధ్ర ప్రభుత్వం సెంట్రల్ గవర్నమెంటుతో మాట్లాడి దానికి వేజ్‌బోర్డు వేయించడానికి కృషి చేస్తారా ?

శ్రీ కాకాని వెంకటరత్నం :—లెక్కలు ఉన్నాయో లేవో చూడకుండా బాధ్యత గల మనుష్యులు డాక్టరుగారివంటి వారు లేబర్ డిపార్టుమెంట్ విషయంలో మాట్లాడడం న్యాయం కాదు. కావాలంటే పబ్లిక్‌గా అకౌంట్ అంతా వారికి యిస్తాము.

డాక్టర్ టి ఎస్ మూర్తి :—లేబర్ గురించి మాట్లాడడానికి అధికారం లేదా ? నేను వారి మీద చార్జి పెట్టాను. 7,500 రూపాయలు కాదని లెక్కలు యిప్పించండి.

Sri Vavilala Gopalakrishnaiah :—I take serious objection. మూర్తిగారు మాట్లాడకూడదని చెప్పడానికి మంత్రిగారికి ఏమి అధికారం యున్నది.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—మూర్తిగారు మాట్లాడకూడదని కాదు వారు ఆక్షేపణ చేసినది

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య .—ఇంక ఏమైన చెపితే నేను మాట్లాడే వానిని కాదు.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—వెంకటరత్నంగారు, మూర్తి గారివంటి వారు అన్ని బాధ్యతలు తెలిసినవారు పూర్తి విషయాలు తెలుసుకోకుండా మాట్లాడినారని చాల బాధపడుతున్నారు

మిస్టర్ స్పీకర్ :—వారు చెప్పినదేమంటే — మూర్తిగారు బాధ్యత తెలిసిన వారు, పూర్తి విషయాలు తెలుసుకోకుండా మాట్లాడుతున్నారు అని వారు బాధ పడుతున్నారు తప్ప యింకేమీ లేదు

శ్రీ జి సంజీవరెడ్డి :—అధ్యక్ష, యీ సీక్రెట్ బాలెట్ గురించి కమిషన్‌వారు అట్లా చెప్పలేదు ఈ వెరిఫికేషన్, అవస్సి చేయాలని చెప్పారు. ఎగ్రిమెంటు గనుక అయితే సీక్రెట్ బాలెట్ చేయమని అన్నారు. దానిని గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఇండియావారు ఎగ్జామిన్ చేస్తున్నారు. అందువలన, దానిని పరిశీలించిన తరువాత గవర్నమెంటు ఒక నిర్ణయం తీసుకోవలసి వుంది అయినప్పటికి, మన రాష్ట్రంలో ఒక పద్ధతి వుంది. రెండు యూనియన్స్ ఒప్పుకుంటే, సీక్రెట్ బాలెట్ చాలాచోట్ల పెట్టించాము. ముందు కూడా పెట్టించడానికి ప్రభుత్వానికేమీ అభ్యంతరం లేదని మనవిచేస్తున్నాను

Mr. Speaker :—The question is :

To reduce the allotment of Rs. 1,46,68,700 for Labour & Employment by Rs. 100

To criticise the Government for the failure for not providing employment facilities to the unemployed and giving scope for rapid increase of unemployment year and year.

The cut motion was declared negatived.

A poll was demanded and the House divided:

Ayes. 18 Noes :75

The cut motion was negatived.

Mr Speaker :—The question is

To reduce the allotment of Rs. 1,46 63,700 for Labour and Employment by Rs. 100

రాష్ట్రము లో నిరుద్యోగము పెచ్చు పెరిగిపోయినందుకు నిరసనగా కనీస కూలి రేటు నిర్ణయించ లేనందుకు నిరసనగా.

The cut motion was negatived.

Mr Speaker.—The question is·

To reduce the allotment of Rs. 1,46,63,700 for Labour and employment by Rs 100

మున్సిపల్ కార్మికులకు ఇచ్చే సౌకర్యాలను అమలు జరుపుటలో విఫల మవుతున్న ప్రభుత్వ విధానానికి నిరసనగా.

The cut motion was negatived.

Mr Speaker :—The question is :

To reduce the allotment of Rs. 1,46,63,700 for Labour and Employment by Rs 100

For failure of the Government to solve the employment and under employment problem in the State.

To reduce the allotment of Rs. 1,46,63,700 for Labour and Employment by Rs. 100

for the failure of the Government to provide housing facilities, judicial aid. educational concessions and arrange immediate implimentations of the awards passed in favour of the workers and payment of compensations to the Workers through the Labour Department instead of Revenue Department.

To reduce the allotment of Rs 1,46,63,700 for Labour and Employment by Rs. 100

వ్యవసాయ కార్మికులకు, కనీస వేతనములు అమర్చుటలోను జీవితము గడుపుట సరిపోవు న్యాయమైన కనీస వేతనములు నిర్ణయించుటలోను, విఫల మైన ప్రభుత్వ విధానము చర్చించుటకు

To reduce the allotment of Rs. 1,46,63,700 for Labour and Employment by Rs. 100

For the failure of the Government to prevent child labour in the State

To reduce the allotment of Rs 1,46,63,700 for Labour and Employment by Rs. 100

For the failure of the Government to notice the employment and under employment problem prevailing among the agricultural Labour

To reduce the allotment of Rs 1,46,63,700 for Labour and Employment by Rs. 100

To urge on Government to provide facility to Labourers to participate in management

"To reduce the allotment of Rs. 1,46 63,700 for Labour and Employment by Rs. 100

నిరుద్యోగ సమస్యను పరిష్కరించక పోగా యింకా జటిలం చేసినందుకు ప్రభుత్వ విధానాన్ని విమర్శించుటకు గాను

' To reduce the allotment of Rs. 1,46,63,700 for Labour and Employment by Rs. 100

రాష్ట్రములో నిరుద్యోగ సమస్య శీఘ్రముగా పెచ్చు పెరుగుతూ, చివరకు యింజనీర్లకు కూడా ఉపాధి కలిగించనందుకు నిరసనగా.

To reduce the allotment of Rs. 1,46,63,700 for Labour and Employment by Rs 100

For not posting Labour Inspectors in each and every taluk to look after the Agricultural Labour

To reduce the allotment of Rs. 1,46,68,700 for Labour and Employment by Rs. 100

To criticise the Government for setting up Superannuated men as Tribunals, incompetent to realise the Local need and spirit of progressive labour legislation

To reduce the allotment of Rs. 1,26,63,700 for Labour and Employment by Rs. 100

To demand the Government to overhaul the Labour Department of all the inefficient and corrupt elements sailing with exploiting employers in the State

To reduce the allotment of Rs. 1,46,63,700 for Labour and Employment by Rs. 100

To criticise the Government in its failure to put the useful labour legislation into effect.

To reduce the allotment of Rs. 1,46,68,700 for Labour and Employment by Rs. 100

To criticise the Govrnment for not creating an effective Committee in the State to investigate into the functioning of the Labour Department.

To reduce the allotment of Rs. 1,46,68,700 for Labour and Employment by Rs. 100

To demand the Government to take steps to apply Labour legislation to Agricultural Labour as well.

To reduce the allotment of Rs. 1,46,63,700 for Labour and Employment by Rs. 100

To certicise the Government for not providing security of emp-p loyment and proper measures of livelihood to the Workers of the State.

To reduce the allotment of Rs. 1,46,63,700 for Labour and Employment by Rs. 100

ఆంధ్రప్రదేశ్ నిరుద్యోగ సమస్య దిన దినమునకు పెరిగిపోతున్నది కూలీల పరిస్థితి మెరుగు కాలేదు.

The cut motions were negatived.

Mr. Speaker :—The question is :

That the Govrnment be granted a sum not exceeding Rs. 1,46,63,700 under Demand No. XXVI – Labour and Employment."

The motion mas adopted.

Demand No. XXXI – Electricity

The Ministers for Power Sri V. Krishnamoorthy Naidu :—Sir, on the recommendation of the Governor. I beg to move .

"That the Government be granted a sum not exceeding Rs. 6,27,45,100 under Demand No. XXXI – Electricity."

Mr. Speaker :—Motion moved.

I request members to move their cut motions.

Sri Md Rajabali .—Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

రాష్ట్రము మొత్తం మీద చాలా గ్రామాలలో విద్యుచ్ఛక్తి సౌకర్యములు కలుగ జేయ నందుకు నిరసనగా.

Mr Speaker :—Motion moved.

Sri Md. Rajab Ali :—Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

ప్రభుత్వం తెలంగాణా ప్రాంతంలో విద్యుచ్ఛక్తి విస్తీర్ణంలో జరుపుతున్న ఉపేక్షనికి నిరసనగా.

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

For transferring certain Small-scale Industrial Units from Category V to III thereby increasing the minimum charges from Rs 25 to Rs. 75 per mensem causing extreme hardship to such small Scale Industrialists

Mr. Speaker.- Motions moved

Sri S. Vemayya :—Sir, I beg to move·

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

The Rayalaseema districts and many taluks in other districts in Andhra Pradesh are very badly affected by famine and drought conditions from last one year. The water level in many irrigation wells has gone down and many wells dried up. Due to these facts the Agriculturists. who are using the electric energy for lift irrigation were not able to use electricity to the fullest extent, as there is no water in the wells. Inspite of these facts the A P· Electricity Board is insisting the agriculturists to pay for the minimum Electricity charges. It is just and necessary, that all the agriculturists who are using electric energy for lift irrigation, should be exempted from paying the minimum charges due to drought and famine conditions and they should be requested to pay the electric charges for the actual electric energy used· Hence this cut motion.

Mr. Speaekr :—Motion moved.

Sri S. Vemayya :—Sir, I beg to move·

To reduce the allotment of Rs, 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

The reading metres of the Electricity Department are kept out side the electric pumping sheds in rural areas. Due to faction in the villages and due to corrupt practice of some of the Electricity departmental staff, the seals are tampered. Many innocent agriculturists are punished by the department due to tampering of seals. Legally the agriculturists cannot be held responsible for tampering of seals since the metres are kept in open land If these metres are kept in side the sheds, which will be in the custody of ryots, the agricultrists will be responsible for the intact of seals. There the metres should be kept in the sheds and under the custody of agricultirsts. If this is not done, the corrupt practice prevailing in some of the staff in the Department will go unchecked.

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

For not taking up the rural electricity scheme No DR. NLR No. 7/66-67 to electrify Patagunta, Kurivikuppam and other villages in Puttur taluk of Chittoor Dist ,

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

For not taking up the rural electricity scheme Dr. NLR. 2/66-67 to electrify Moudi Venganapalli and other villages in Puttur tq., Chittoor Dist.,

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs· 100,

For not taking up the rural electricity scheme No. CR RM. 315/65-66 to electrify Erramarajupalli, Mambedu and other villages in Puttur taluk Chittoor Dist.,

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45 100 for Electricity by Rs. 100

For not taking up the rural electricity scheme No. DR. RAY. 586/65-66 to electricity Goduguchinta, Parakapalli and other villages in Puttur tq., Chittoor Dt.

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Elecricity by Rs 100

For not taking up the rural electricity scheme No. CR. RM. 320/65 66 to electrify Devaragudipalli, Venugopala puram and other villages in Puttur tq., Chittoor Dist.,

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

For not taking up electricity scheme No. CR. RM 319/65-66 to electrify Kottapalli Devalampet and other villages in Puttur Tq., Chittoor District.

To reduce the allotment of Rs. 6 27,45,100 for Electricity by Rs. 100

For not taking up the spill over scheme No.CR.R \. 146/61-62 (Boppairajupalli & other villages) and electrify the villages Vepakuppam, Netikuppam Niluvurallakammapalli, Chittoor and other villages in Puttur Tq , Chittoor Dist., (Tirupati Div.) for agricultural purpose.

To reduce the allotment of Rs. 6 27,45,100 for Electricity by Rs. 100

For not electrifying Nandimangalam and other villages (though all villages surrounding them are electrified) in Puttur tq., Chittoor Dt., (Tirupati division)

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

The electric energy users in Puttur taluk in Chittoor Dist, are under going a lot of difficulties, to pay the electricity charges, as there is no accountant to collect charges at Puttur town under the department.

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

As the Govt., and A. P. Electricity Board failed to allot sufficient mony in the Budget to electrify the rural electricity schemes in Rayalaseema districts and other backward areas in the State

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

As the A. P. Electricity Board fixed the minimum charges for shops and establishments, the ordinary shop keepers are very much affected, though, they are using less than the minimum energy. Poor shop keepers should be exempted and charged for the energy used.

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs 100

For not taking up the rural electricity scheme No. DR. NLR. 21/66-67 to electrify Veperi and other villages in Puttur taluk, Chittoor District

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

For not electrifying Prasannavenkatesapuram, Balijapalli, Santaboyalu and other villages (inspite of villages surrounding them are electrified, in Puttur taluk, Chittoor District,) under Tirupati Electricity division)

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

To urge on Government to give current supply to all the non-delta villages in the State giving top priority to the agriculture.

Mr. Speaker :—Cut Motions moved.

Sri Muniswamy :—Sir, I beg to move.

To reduce the allotment of Rs. 6.27,45,100 for Electricity by Rs. 100

శాసన సభ్యుల పాత హాస్టల్‌లో ఎ బ్లాకుకు బి బ్లాకులోని యింట్లకు సరఫరా చేయు విద్యుచ్ఛక్తికి రేటు తేడా వున్నందున, సరిచేయుటకు యత్నం చేయనందుకు ప్రభుత్వమును విమర్శించుటకు గాను—

Mr. Speaker :—Cut motion moved.

Sri T. C. Rajan :— Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

హరిజనవాడలకు ఎలక్ట్రిఫికేషన్ రీమ్యూనరేటరీ కావటంలేదు అనే నెపంతో గాంధీగారి శతజయంతి సంవత్సరంలో అయినా హరిజనవాడలకు యింతవరకు విద్యుచ్ఛక్తి చేయనందులకు ప్రభుత్వమును విమర్శించుట.

Mr. Speaker :—Cut motion moved.

Sri Manne Chinnagaiah :— Sir, I beg to move:

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100/- for Electricity by Rs. 100

గుంటూరు జిల్లా, నర్సరావుపేట తాలూకాలోని ఎండుగంపాలెం, అవికాయ పాలెం, ఉప్పలపాడు, ఱుక్కాపురం, విర్లపాడు, గొరిజవోలు గ్రామాలకు విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా చేయుటకు యత్నించినందుకు-ప్రభుత్వమును విమర్శించుటకు గాను—

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs 100

గుంటూరు జిల్లా, గుంటూరు తాలూకా లోని చింతపల్లిపాడు, గారపాడు, రావిపాడు, గోగులమూడి, పరగాణి, లేమల్లెపాడు, కాట్రపాడు, కొప్పర్రు, కోవెలమూడి, గుడికేపూడి, సందెపూడి, తుర్లపాడు, వల్లపాడు, పంగిపురం గ్రామాలకు విద్యుచ్ఛక్తి యింతవరకు సరఫరా చేయుటకు యత్నించనందుకు ప్రభుత్వమును విమర్శించుటకు గాను—

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs 100

గుంటూరు జిల్లా, గుంటూరు తాలూకా, వట్టి చెరుకూరు గ్రామంలో విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా చేయుటకు అమలు పరచిన పథకం సాంకేతిక లోపాలతో నిండివున్నందున తరచు విద్యుత్ సరఫరాకు అంతరాయం కలుగుచున్నందున, యీ విషయాన్ని ప్రభుత్వ దృష్టికి ఎన్ని పర్యాయములు తీసుకువచ్చినా యింతవరకు ఎట్టి పరమత్తులు చేయనందుకు ప్రభుత్వమును విమర్శించుటకుగాను—

Mr. Speaker :— Cut motions moved.

Sri Kandimalla Butchaiah :—Sir, I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

విద్యుచ్ఛక్తిచే నడిచే వ్యవసాయ బావులకు మినిమం చార్జి పెంచినందుకు ప్రభుత్వమును విమర్శించుటకుగాను—

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs 100

విద్యుచ్ఛక్తితో నడిచే వ్యవసాయబావులకు లోగడ అగ్రిమెంటులకు విరుద్ధంగా అదనం వైకం వసూలు చేస్తున్నందుకు ప్రభుత్వమును విమర్శించుటకు గాను.—

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs 100

గుంటూరు జిల్లా, నర్సారావు పేట తాలూకాలోని కొనిదిన, రాజుపాలెం యనిమదల గ్రామాలకు చెందిన విద్యుచ్ఛక్తి స్కీం సాంకేతిక అనుమతిపొంది నప్పటికి అమలు పర్చకుండా జాప్యం చేస్తున్నందుకు ప్రభుత్వమును విమర్శించుటకు గాను—

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

గుంటూరు జిల్లా, చిలకలూరిపేటలో విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా తగినంతగా జరగ నందున సబ్ స్టేషన్ నిర్మాణం చేయుటలో జాప్యం చేస్తున్నందుకు ప్రభుత్వమును విమర్శించుటకుగాను—

Mr. Speaker :—Cut motions moved.

Sri C. V. K. Rao :—Sir, I beg to move.

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

to criticise the Govt., for its neglect of rural electrification and for the high charges of electricity rates

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

To criticise the Govt., for its partiality to its richer clients in applying for electrical installations than to the common people.

To reduce the allotment of Rs. 6,27,45,100 for Electricity by Rs. 100

To criticise the Govt., for the Electricity Department unwarrantedly removing vapour lights in Tilak street and other places in Kakinada and then putting them elsewhere.

Mr. Speaker : - Cut motions moved.

Mr. Speaker:—The House now stands adjourned till 8-30 a m. tomorrow.

The House then adjourned till Half Past Eight of the Clock on Thursday, the 25th September, 1969.

APPENDIX

Policy Statemant of Minister for Power on The Demand For Grant on Eletricity for 1969-70.

Demand No. XXXI Electricity Rs. 6,17,45 100

ELECTRICITY IN ANDHRA PRADESH BUDGET ESTIMATE 1969-70

MR. SPEAKER, SIR,

I move that the House be pleased to grant a sum not exceeding Rs. 6,17,45,100 under Demand "XXXI Electricity". This demand relates to the working expenses on electricity schemes generating power which are under the control of the Government.

2 For the information of the House I would like to state briefly the salient features pertaining to Electricity Schemes and the progress achieved during 1968-69 and the programme for 1969-70

3. The State is blessed with water resources capable of generating about 2,500 MW of power at 60 percent load factor Notwithstanding the abundance ef coal and water resources, the State had not made much progress during the previous Plan period in respect of power development.

4 The total installed generating capacity at the beginning of the First Plan period was about 43.1 MW. This rose to 292 MW by the end of the Third Plan. The installed generating capacity is 645 5 MW now. The available generating capacity is however, about 580 4 MW excluding obsolete and uneconomical thermal sets which have been retired and stand by diesel sets.

5 The following table shows the expected installed capacity, capability, peak load and deficit year-wise during the Fourth Plan period :

	1969-70	1970-71	1971-72	1972-73	1973-74
Installed capacity (MW)	580.4	642.9	642.9	752.9	1,052 9
Capability (MW) ..	435 5	482,0	482.0	537 0	778 0
Peak load (MW)	510·0	650.0	780.0	930·0	1,107.0
Deficit (MW)	104.5	168 0	298.0	393 0	329·0
Energy available (million KWh) .	2,630	2,630	2,971	3,510	4,600
Energy required (million KWh)	2,728	3,140	3,634	4,502	5,155
Deficit (million KWh) ..	98	510	664	992	555

6. The present installed capacity of 580 4 MW in the State gives only a maximum capacity of 435 MW. As against that, the peak load in the State has already reached 480.5 MW. There will, therefore, be deficit of power in the near future, from early 1970 onwards. The maximum demand anticipated in the State by the end of 1973-74 is of the order of 1107 MW. In order to meet this demand a minimum installed capacity of about 1,439 MW is required. If sufficient and timely funds become available, the following schemes

which are on hand are expected to give benefits during the Fourth period as shown below :—

1970-71	.. Ramagundam, B. Station ..	.. 62 5 MW
1972-73	.. Kothagudem, III Stage I Set	.. 110.0 MW
1973-74	.. Kothagudem, III tage II Set	. 110.0 MW
1973-74	.. Lower Sileru, I & II Sets .	.. 200 0 MW
	Total ..	482·5 MW

7. If the benefit of 482 5 MW is taken into account, the installed capacity is expected to rise to 1,062.9 MW by the end of the Fourth Plan. This means that these additions will not be sufficient to meet the growing demand for power from year to year and that installed capacity by the end of the Fourth Five-Year Plan, will fall short of the required installed capacity by about 376 MW.

In order to increase the installed capacity and meet the deficit to some extent, the following generation schemes are proposed :—

(1)	Nagarjunasagar Pumped Storage Scheme	. 100 MW
(2)	Ramagundam 'C' Station	.. 440 MW
(3)	Kothagudem IV Stage	.. 220 MW
(4)	Andhra Power House at Balimela Dam	30 MW

But the benefits from the above schemes will not accrue in the Fourth Plan due to limitations of finance. Srisailam Project is also not likely to materialise before the middle of the Fifth Plan as there is going to be considerable slow down in the pace of progress of this scheme due to shortage of funds during the whole of the Fourth-Fivs Year Plan period.

8. Measures taken to meet the deficit :

The Andhra Pradesh State Electricity Board has reached an agreement with the Mysore State Electricity Board for supply of Sharavathi power at Hampi to the extent of 50 MW of power from December 1969 onwards. The Madras State Electricity Board has also agreed to supply 50 to 100 MW of power to this State. In order to meet the power needs of this State, the Government are also considering the following measures .—

(1) Establishment of a Nuclear power Station at Somasila near Srisailam in this State , and

(2) Sharing of power from Kalpakkam Nuclear power Station (Central Project) in Tamil Nadu.

In the year 1962 the Government of India constituted a Committee for selecting suitable sites for locating Nuclear Power Stations. This Committee recommended the following sites as suitable for the establishment of a nuclear power station .

(i) Kalpakkam in Tamil Nadu.

(ii) Billigundlu in Tamil Nadu.

(iii) Somasila near Srisailam in Andhra Pradesh.

(iv) Sangam in Mysore State.

The Government of India thus gave only the third place in the order of preference to the site at Somasila. This Government, therefore wrote to the Government of India in June, 1963 requesting them to give preference to the site at Somasila in this State and pursued the matter thereafter. It was also made clear to the Government of India in October, 1967 that the site selected at Somasila in 1962 would be near Madras, Mysore and Andhra Pradesh load centres and would be on the direct 220 K V line from Kothagudem station to Madras *vai* Srisailam. Thus the thermal station at Neyveli the Atomic Power Stations at Kalpakkam and Somasila and the thermal station at Kothagudem, could function in a co-ordinated manner as base-load stations. The Hydro Power Station at Srisailam could function as a peak-load station. Also for maintenence purposes, the atomic power station could be shut down for one month or so every year during the monsoon when the Srisailam Hydro Power Station could take on the base load. The Government of India replied in February, 1968 that the matter was under consideration in consultation with the Department of Atomic Energy and that the decision when arrived at, would be communicated to this Government The matter is being pursued with the Government of India.

In the meanwhile it is indicated that the nuclear power station under construction in Kalpakkam in Tamil Nadu would be generating power to the extent of 200 MW during the period between 1970-71 and 1973-74 and 200 MW during the period between 1973-74 and 1975 76. As it is a Central Project, The power generated there should be available for being shared by the States of Andhra Pradesh, Tamil Nadu and Mysore on an equitable basis. This view is strenthened by the fact that the Committee on public under-takings appointed by the Government of India, held the view that the power available from the Neyveli Lignite Corporation should also be available to States other then Tamil Nadu on a rational basis, if required by them. The Chairman, Atomic Enery Commission was addsessed by this Government in September, 1968 to consider the establishment of unclear power station at Somasila and in the meanwhile, to communicate formally to all the sharing States, the share of the expected power product of the Kalpakkam nuclear power station so that any doubts in regard to the proposed sharing of power between the concerned States might be avoided.

In December, 1968, the Government of India, Department of Atomic Energy, intimated to this Government about an agreement reached by the Government of Tamil Nadu with the Department of Atomic Energy that all the 400 MW of power proposed to be generated at the Kalpakkam Nuclear Power Station less what might be required to meet the needs of the Atomic Energy establishment in the area would be sold to the Government of Tamil Nadu or their nominee. They suggested that if the Government of Andhra Pradesh had any agreement with the Government of Tamil Nadu for sharing of power from Kalpakkam, they would have no objection The matter has been taken up once again with the Government of India in February, 1969. The matter now rests with the Government of India from whom a reply is awaited.

(3) Sharing of power from the Power Station at Neyveli in Tamil Nadu

Neyveli is a Central Sector Project financed out of Central Government funds The first generating unit of electricity at Neyveli was commissioned on 2 rd May 1962. The second and third units were commissioned on 23 rd Jaunary, 1963 and 13t i July, 1963 respectively. The fourth unit of 50 MW was commissioned on 27th October, 1963. With this, the instaled capacity of the generating station reached 250 MW in Stage 1 of the project. The Installed capacity has been further increased to 400 MW by adding one more 50 MW set and one 100 MW set in the second stage. This installed capacity of the Neyveli generating station is being further expanded from 400 MW to 600 MW in the Third Stage. This Government hold the view that this Project like other public sector projects of the Central Government should serve the needs of not only the State where it happens to be located but of other States as well. In January, 1968 this Government wrote to Government of India that this State should obtain 100 MW to 150 MW of power from Nevvily from 1969 onwards. The final reply of Government of India has not been received so far. In the meanwhile it is understood that the Government of Tamil Nadu have been pressing that, besides the 400 MW of power now being generated at Neyveli, the additional quantum of 1200 MW which is likely to be generated at Nayveli should also be earmarked for the requirements of Tamil Nadu This Government have once again stressed the need for giving a share of the power benefits of the Neyveli project to other States and urged the Government of India to give due consideration to the requirements of this State in the coming years before they enter into any commitment with the Government of Tamil Nadu in regard to the supply of the additional power that will be generated in Neyveli.

9. Though the Governments are awere that power development is essential for the economic growth of the State, the limiting factor is finance. The total capital outlay on power sector till the end of 1967-68 was Rs 215.00 crores. As compared to that the State Government proposed an outlay of Rs. 225 crores in the draft Fourth Five-Year Plan. The Planning Commission has however proposed a reduced outlay of Rs. 105.55 crores only, on account of limitation of resources. The final outlay for power during Fourth Five-Year Plan is yet to be decided. In 1968-69 the capital expenditure on power was Rs. 31.29 crores while in 1969-70, a provision of Rs. 38.93 crores has been made including a sum of Rs. 4.36 crores additionally provided for rural electrification schemes in Telangana under Special Telangana Development Scheme. Out of the total amount of Rs. 38.98 crores Rs. 4.70 crores will be spent on Government schemes and the balance on the Board's schems.

10 The progress achieved on the power projects and the provisions made for 1969-70 are as follows.

GOVERNMENT SCHEMES

CONTINUING SCHEMES

(1) Upper Sileru Hydro Electric Scheme :—The two units of 0 MW each have been commissioned one in October, 1967 and the

other in March, 1968 respectively. Against the revised estimate of Rs ,1850 lakhs, the expenditure to the end of 1968-69 was of the order of Rs. 1,819 lakhs A provision of Rs 10 lakhs has been made for 1969-70 to complete the balance works.

(2) Balimela Dam :—According to the terms of agreement reached between Andhra Pradesh and Orissa Governments, the cost of Balimela Dam is to be shared equally by the two State Governments subject to the condition that the share of this Government shall not exceed Rs. 12.00 crores. This State will get a continuous discharge of 2,100 cusecs from the Baltmela Dam. The cost of the Andhra Pradesh Power House at Balimela Dam and appurtenant works which are intended for this State is to be borne by this Government in addition to Rs. 12.00 crores mentioned above. A provision of Rs. 100 lakhs has been made for 1969 70 for the Andhra Pradesh share of works on this project.

(3) Srisailam Hydro Electric Scheme —This scheme envisages the installation of 4 X 110 MW Units at Srisailam in the first stage. Coffer dams have been constructed. Excavation of foundations for Dam in the deep channel portion of the river in Blocks 7 to 10 has been completed and construction of Dam in masonry and concrete has been taken up. Work of filling up of the foundations of the Dam in the deep river portion is being concentrated upon with the object of raising the Dam to a safe level at the earliest So far 10-11 lakhs Cft. of masonry / concrete has been laid. The Dam has been constructed to a height of 480 ft. at the heel and 505 ft at the toe, while the average bed level is 480 ft at the heel and 475 ft. at the toe. During the working season of 1969-70 commencing from December, 1969, the construction of the Dam will be resumed and it is proposed to do 25 lakhs cft. of work in that working season (December 1969 to May 1970). The bridge work is expected to be completed during the latter part of 1970. The total expenditure incurred on the project civil works from the commencement of the project is Rs 2311.75 lakhs. The Budgst provision made for the Srisailam Project civil works for 1969-70 is Rs.350 lakhs, and out of this, an amount of Rs. 102 75 lakhs has been spent to the end of July, 1969.

11. Investigation of new projects : -

(1) The following are the Hydro Electric Schemes under investigation by Government :

(a) Krishna Basin:

(i) Tungabhadra High Level Canal Hydro Electric Scheme.

(ii) Upper Krishna Hydro Electric Scheme.

(iii) Nagarjunasagar Left Bank Canal Hydro Electric Scheme.

(iv) Nagarjunasagar Right Bank Canal Hydro Electric Scheme.

(v) Pulichintala Hydro Electric Scheme.

(b) Godavari Basin —

(i) Kuntala Hydro Electric Scheme.

(ii) Pranahita Hydro Electric Scheme.

(iii) Inchampally Hydro Electric Scheme.

(iv) Sangareddy Hydro Electric Scheme with alternative sites at Dummugudem and Parnasala.

(v) Pochampad Hydro Electric Scheme.

(c) Miscellaneous :

Lower Machkund Hydro Electric Scheme

(2) The new hydro electric schemes proposed to be taken up for investigation in 1969-70 are :—

(i) K. C. Canal Hydro Electric Scheme.

(ii) Singur Hydro Electric Scheme.

A provision of Rs. 10·00 lakhs has been made in the Budget Estimate, 1969-70

STATE ELECTRICITY BOARD

12 (a) Continuing Scheme :

(1) Kothagudem Thermal Scheme. I Stage : —This Scheme, taken up under the I. D A· credit of 20 million dollars, is almost completed and two units of 60 MW each are undrr operation. Against the revised estimate of Rs. 2,896 lakhs the expenditure to the end of 1968 69 was Rs. 2,614 lakhs. For completion of works at the Kinnerasani Dam for meeting the balance payments on the thermal station works and for completing the transmission lines under the scheme, a provision of Rs. 100 lakhs has been made in the Board's Budget Estimate for 1969-70 including the provision for Kinnerasani Dam.

(2) Ramagundam Thermal Scheme 'B' Station (Aid Unit):

This scheme envisages the installation of a 62.5 M. W. Thermal Unit at Ramagundam financed from U. S. Aid loan of 8·4 million dollars. Unfortunately the commissioning of this scheme is getting delayed. The main bottleneck encountered during this year related to instrumentation and controls, Ash handling plant, etc., It is anticipated that, provided favourable short delivery periods are accepted by tenderers the works relating to instrumentation and control and Ash Handling Plant will be completed in time for the unit to be commissioned in September 1970 as programmed. The latest Revised Estimate for this scheme is Rs. 1,248 lakhs. The expenditure to the end of 1968 69 was Rs. 940 lakhs. A provision of Rs. 180 lakhs has been made in the Budget Estimate for 1969–70 of the Board.

(3) Kothagudem Thermal Scheme, II Stage :— This scheme, taken up under the I B. R. D. loan of 14 million dollars is also almost completed and the two units of 60 M. W. each are under operation. Against the Revised Estimate of Rs. 1,333.83 lakhs, the expenditure to the end of 1968–69 was Rs· 1,103 lakhs. A provision of Rs. 100 lakhs has been made in the Budget Estimate for 1969–70 of the Board to meet the balance payments.

(4) Kothagudem Thermal Scheme III Stage :— This scheme envisages the intsallation of 2 thermal sets of 110 M. W each at Kothagudem in continuation of the first and second stages. The foundation of T. G. set blocks will be completed. The construction of cooling tower and the erection of boiler and T. G. set will make considerable progress. The first unit is proposed to be commissioned in 1972-73 and the second unit in 1973-74 But due to inadequate Plan provision only a sum of Rs 115 lakhs has been provided in the Revised Estimate for 1968-69 for this scheme In the Budget Estimate for 1969-70 of the Board a provision of Rs. 1,000 lakhs has been made for this scheme. The bulk of this will be towards payments to Bharat Heavy Electricals Ltd.

(5) Lower Sileru Hydro-Electric Scheme — This scheme envisages the installation of 4 sets of 100 M. W. each in the first stage. This is one of the two generating schemes under construction, which will have to be completed as early as possible to overcome the power shortage in the State to some extent. But due to shortage of financial resource much progress could not be achieved. The first and second units will be supplied by U S S R. and the supplies are expected tocommence in the first quarter of 1971 In 1969-70 the various civil works relating to this project would be executed with greater tempo The Revised Estimate for this scheme is expected to be Rs. 4,90 lakhs as against the original estimated cost of Rs. 2,498 lakhs. The expenditure to the end of 1968-69 was Rs. 633 00 lakhs. A provision of Rs. 250 lakhs has been made for this scheme in the Budget Estimate of the Board for 1969-70.

(6) (a) Transmission Lines Scheme .— In order to transmit the power that will become available from generating stations it will be necessary not only to strengthen the 220 K. V. and 132 K. V. lines by tying up with new power stations but also to extend lines to major load centres.

(1) The following E H T. lines have already been commissioned during this year so far :—

(i) Hyderabad-Mahaboobnagar 132 K. V. line—15-4-1969.

(ii) Srisailam-Cuddupah 220 K. V. line—28—4—69.

(iii) Srisailam-Kurnool 132 K. V. line—21—7—69. (charged at 66 K. V. initially).

(2) The following lines are expected to be completed during this year :—

(i) Cuddapah-Chittoor-Tamil Nadu State border 220 K. V. line.

(ii) Kothagudem-Gunadala 220 K. V. line.

(iii) Kurnool-Gooty 132 K. V. line.

(iv) Gooty-Dharmavaram 132 K. V. line.

(v) Kalikiri-Chittoor 132 K. V. line.

(vi) 132 K. V. Ring Main line around twin cities.

(vii) Ramagundam Pochampad 132 K. V line.

(a) The following lines will be taken up and completed soon in order to relieve voltage problems in the respective area:—

(i) Chittoor-Renugunta 132 KV line.

(ii) Srisailam-Cumbum 132 KV line.

(iii) Nagarjunasagar-Nalgonda 132 KV line.

(b) Distribution Schemes:— The provision under this scheme is mainly intended for service connections other than agricultural services A provision of Rs. 200 00 lakhs has been made in the Budget Estimate for 1969–70 of the Board, for the Third Plan Transmission and Distribution Schemes (including Srisailam Transmission Scheme). A sum of Rs 600 00 lakhs has been provided in the Budget Estimate for 1969-70 of the Board for Fourth Plan Transmission and Distribution Schemes.

( ) Rural Electrification :— The main purpose of undertaking rural electrification programme is to energise more pumpsets and increase agricultural production This programme has been given importance during the last five years. The Board made a good progress in this direction by energising 23,920 agricultral pumpset in one year *viz.*,1967 68. During the year 1968-69 the Board set its higher target much higher and programmed to takeup works in 1,321 villages and to energise 39,000 pumpsets. However, the works in some of these villages spilled into 1969-70 because of various reasons Even though the targset of 39,000 new agricultural services in 1968.69 could not be achieved, 32,509 agricultural services have been released by the end of March, 1969 which is a substantial advance over the physical achievement in 1967-68. The shortfall of nearly 6,500 agricultural services is expected to be made up during 1969-70.

During the year 1969-70 the Electricity Board has programmed to take up 1,107 new villages besides completing the spillover works of 1968–69. In drawing up the programme, the proposals made by the Superintending Engineers (Operation), in consultation with the Collectors of the respective districts in their capacity as Chairmen, Zilla Development Boards, the representations received from the Chairmen, Zilla Parishads, Presidents of Panchayat Samithis, Members of Parlia-ment, Members of Legislative Assembly and other people's representatives have been kept in view while selecting new villages for reclusion in the programme:

(a) Dry taluks where irrigation fecilities (other than wells) are few;

(b) Villages where agricultural loads are considerable and production potential is large ;

(c) Lift irrigation schemes ,

(d) Villages adjacent to exis ing 11 KV lines which could be electrified at lesser cost;

(e) Taluks having a lesser percentage of villages electrified ,

(f) Border villages ; and

(g) Areas where drinking water supply is an accute problem and water has to be lifted from deep wells.

The Board has programmed to energise 40,000 agricultural pumpsets during the year 1969–70.

The total number of services targetted for the year 1969–70 is 1 87 lakhs.

A sum of Rs. 557.00 lakhs is provided for rural electrification in the Budget Estimate 1969–70 of the Electricity Board In addition to this, a provision of Rs. 436.00 lakhs has been made for rural electrification in Telangana region under Special Telangana Development Scheme.

13. Loans to the Electricity Board:— During 1969-70 the State Government propose to advance to the State Electricity Board loans up to Rs. 14.09 crores and also to permit the Board to raise open market borrowings.

14. Working of the Andhra Pradesh State Electricity Board:— The following statement gives a comparison of the achievements of the Board:

	Achievements			Target for
	1966–67	1967-68	1968–69	1969 70
Units generated (Millions)	1,389	1,862	2,3 6	2,890
Units sold (Millions)	1,021	1,334	1,638	2,200
Revenue realised (Rs in lakhs)	1,809	2,438	2,958	3,617
Working expenses (Rs. in lakhs) (Including DRF and excluding interest)	1,506	1,866	2,068	2,329
Capital expenditure (Rs. in lakhs)	3,445	2,947	3,129	3,893
Installed capacity (M.W.)	411.80	645 5	645.5	645 5
Villages electrified (Nos.)	494	127	769	1,107
Services connected (Nos)	55,165	1,05,012	1,43,854	1,87,300
Agricultural services connected (Nos.)	9,519	23 920	32,509	40,000
Rate of return (%) on average capital base	4.1	6.2	7.5	8.2

In spite of many difficulties, it is hoped that the targets for 1969–70 will be achieved.

The Electricity Board has also made considerable progress in effecting economies also. All uneconomic generation has been stopped. The water level in Hydel Reservoirs is continuously watched and the most economic generation resorted to. The system losses are reviewed every month and all feeders have been metered to detect the extent of loss on each feeder and to identify specific areas and consumers where losses are above normal.

15. Conclusion :—Electricity i a "must" with our farmers now-a-days To him electricity is no longer a luxury but a vital necessity The Board has therefore consentiated its attention on improving the transmission and distribution facilities to utilise the available generating capacity to the maximum in order to develop the load and provide better service to the consumers as quickly as possible. The Government also lay continued emphasis on rural electrification and to this end, it is proposed to take up electrification of 5,000 villages and energisation of 2 50 lakhs pumpsets during the IV Plan period.

అనుబంధము

ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లో విద్యుచ్ఛక్తి – 1969-70 బడ్జెటు అంచానా

సభాపతి మహోదయా,

"XXXI విద్యుచ్ఛక్తి" అనే డిమాండు క్రింద రూ. 6,17,45,100 లకు మించని మొత్తాన్ని మంజూరు చేయవలసిందిగా సభవారిని కోరుతున్నాను. ఈ డిమాండు ప్రభుత్వ నియంత్రణలోగల విద్యుచ్ఛక్తి ఉత్పాదక పథకాల నిర్వహణ వ్యయానికి సంబంధించినట్టిది.

2. విద్యుచ్ఛక్తి పథకాలను సంబంధించిన ముఖ్యాంశాలను గురించి, 1968–69 లో సాధించిన అభివృద్ధిని గురించి, 1969–70 లో చేపట్టదలచిన కార్యక్రమాన్ని గురించి సభవారికి మనవిచేస్తాను.

3. 60 శాతం భారఅనుపాతం (లోడు ఫ్యాక్టర్) చొప్పున సుమారు 2,500 మెగావాట్ల విద్యుచ్ఛక్తిని ఉత్పత్తి చేయగల జలాధారాలు మన రాష్ట్రానికి ఉన్నాయి. బొగ్గు, జలాధారాలు పుష్కలంగా ఉన్నప్పటికి విద్యుచ్ఛక్తి అభివృద్ధి విషయంలో గత ప్రణాళిక కాలాలందు రాష్ట్రం ఎక్కువ ప్రగతి సాధించలేదు

4. మొదటి ప్రణాళిక ఆరంభంలో మొత్తం స్థాపిత ఉత్పత్తిశక్తి సుమారు 43.1 మెగావాట్లు. మూడవ ప్రణాళిక అంతంనాటికి అది 292 మెగావాట్లకు పెరిగింది. ప్రస్తుత స్థాపిత ఉత్పత్తిశక్తి 645.5 మెగావాట్లు. లాభదాయకం కానటువంటి పాత థర్మల్ సెట్లు అవసరార్థం ఉంచబడిన డీసెలు సెట్లను మినహాయించగా దాదాపు 580.4 మెగావాట్ల శక్తి లభ్యమవుతున్నది.

5. నాలుగవ పంచవర్ష ప్రణాళిక కాలంలో ఆశించిన స్థాపిత శక్తి, ఉత్పత్తి శక్తి, గరిష్ఠభారం (పీక్‌లోడ్) తరుగుయొక్క సంవత్సరంవారీ వివరాలు ఈ క్రింది పట్టికలో చూపబడ్డాయి:

(1)	1969–70 (2)	1970–71 (3)	1971–72 (4)	1972–73 (5)	1973–74 (6)
స్థాపిత శక్తి (మె. వా.)	580.4	612 9	642.9	752.9	1062.9
ఉత్పత్తి శక్తి (మె వా.)	435.5	482.0	482.0	537.0	778.0
అధిక గరిష్ఠభారం (మె. వా.)	540.0	650.0	780.0	930.0	1107.0

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
తరుగు (మె. వా.)	104.5	168.0	298.0	393.0	329.0
లభ్యమవుతున్న విద్యుచ్ఛక్తి (మిలియన్ కి. వా.)	2630	2603	2970	3510	4600
అవసరంకాగల విద్యుచ్ఛక్తి					
తరుగు (మిలియన్ కి వా.)	2728	3140	3634	4502	5155
(మిలియన్ కి. వా.)	98	510	664	992	555

6 ప్రస్తుతం రాష్ట్రంలోని 580.4 మెగావాట్ల స్థాపిత శక్తి 435 మెగావాట్ల గరిష్ఠ శక్తిని మాత్రమే ఇస్తున్నది. కాగా రాష్ట్రమండలి అధికతపు లోడు ఇదివరకే 430.5 మెగావాట్లకు చేరుకున్నది. కాబట్టి సమీప భవిష్యత్తులో అంటే 1970 ఆరంభంనుంచి విద్యుచ్ఛక్తి విషయంగా తరుగు ఏర్పడగలదు. 1973-74 ఆఖరునాటికి రాష్ట్రంలో 1,107 మెగావాట్ల గరిష్ఠ పరిమితి మేరకు విద్యుచ్ఛక్తి అవసరం కాగలదని ఆశించబడుతున్నది. ఈ అవసరాన్ని తీర్చడానికిగాను కనీసం 1,439 మెగావాట్ల స్థాపితశక్తి కావలసి ఉంటుంది. తగినన్ని నిధులు సకాలంలో లభ్యమైనట్లయితే ఇప్పుడు అమలుపరచబడుతున్న ఈ క్రింది పథకాలు నాలుగవ ప్రణాళిక కాలంలో దిగువ కనపర్చిన విధంగా ప్రయోజనాలు చేకూర్చగలవని ఆశించబడుతున్నది.

1970-71 రామగుండం, బి. కేంద్రం	..	62.5 మెగావాట్లు.
1972-73 కొత్తగూడెం మొదటిసెట్టు, మూడవదశ	...	110.0 ,,
1973-74 కొత్తగూడెం రెండవసెట్టు, మూడవదశ	...	110.0 ,,
1973-74 దిగువసీలేరు, మొదటిసెట్టు, రెండవసెట్టు	...	200.0 ,,
మొత్తం	....	482.5 ,,

7, 482.5 మెగావాట్ల శక్తిని లెక్కలోనికి తీసుకున్నట్లయితే నాలుగవ ప్రణాళిక ఆఖరునాటికి స్థాపితశక్తి 1,062.9 మెగావాటకు పెరగలదని భావించబడుతున్నది. ఆ ఏటికాఏడు పెరుగుతున్న విద్యుచ్ఛక్తి అవసరాలను తీర్చడానికిగాను ఈ అదనపు ఉత్పత్తి సరిపోదని, నాలుగవ పంచవర్ష ప్రణాళిక ఆఖరునాటికి స్థాపిత శక్తి అవసరం కాగలదానికంటె 376 మెగావాట్లు తక్కువ కాగలదని విదిత మవుతుంది.

స్థాపిత శక్తిని పెంచి తక్కువకాగల విద్యుచ్ఛక్తిని కొంతవరకు సమకూర్చే నిమిత్తం ఈ క్రింది పథకాలు తలపెట్టబడినాయి :

(1)	నాగార్జునసాగరు పంపు స్టోరేజి పథకం	....	100 మెగావాట్లు
(2)	రామగుండం 'సి' కేంద్రం	....	440 ,,

(3) కొత్తగూడెం 4 వ దళ ... 220 ,,

(4) బలిమెల డామువద్ద ఆంధ్ర పవర్ హౌసు .... 30 ,,

అయితే ఆర్థిక వనర్లు పరిమితం కావడంమూలంగా నాల్గవ ప్రణాళికలో పై పథకాల ప్రయోజనాలు చేకూరవు. నాల్గవ పంచవర్ష ప్రణాళిక కాలమంతటా నిధుల కొరత మూలంగా శ్రీశైలం ప్రాజెక్టు పని చాలా మందకొడిగా సాగగలదని భావించ బడుతున్నది. అందుచేత అయిదవ ప్రణాళిక మధ్యకాలానికి ముందు ఈ పథకం కూడా పూర్తికాకపోవచ్చు.

విద్యుచ్ఛక్తి తరుగును తీర్చడానికి తీసుకున్న చర్యలు

8. 1969 డిసెంబరునుండి 50 మెగావాట్ల మేరకు హంపిపవర్ షరావతి కేంద్రంనుండి విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా చేసుకోడానికి ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్ర విద్యుచ్ఛక్తి మండలి మైసూరు రాష్ట్ర విద్యుచ్ఛక్తి మండలితో ఒక ఒప్పందం కుదుర్చుకొన్నది. మన రాష్ట్రానికి 50 నుండి 100 మెగావాట్లవరకు విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా చేయడానికి మద్రాసు రాష్ట్ర విద్యుచ్ఛక్తి మండలికూడా సమ్మతించింది. మన రాష్ట్రం విద్యుచ్ఛక్తి అవసరాలను తీర్చే నిమిత్తం ప్రభుత్వం ఈ క్రింది పథకాలను కూడా పరిశీలిస్తున్నది.

(1) రాష్ట్రమందు శ్రీశైలం సమీపంలో సోమశిలవద్ద అణువిద్యుత్ కేంద్రం ఒకటి నెలకొల్పటం :

(2) తమిళనాడులోని కల్పక్కం అణువిద్యుత్ కేంద్రం (కేంద్ర ప్రాజెక్టు) నుండి విద్యుచ్ఛక్తిని పొందడం

అణు విద్యుత్ కేంద్రాల స్థాపన నిమిత్తం అనువైన స్థలాలను ఎంపిక చేసేందుకు భారత ప్రభుత్వం 1962 లో ఒక సంఘాన్ని యేర్పాటుచేసింది. అణు విద్యుత్ కేంద్రాలు నెలకొల్పడానికి ఈ క్రింది స్థలాలు అనువైనవిగా ఈ సంఘం సిఫారసు చేసింది :

(i) తమిళనాడులోని కల్పక్కం.

(ii) తమిళనాడులోని విల్లిగుండ్లు.

(iii) ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని శ్రీశైలం సమీపంలోగల సోమశిల.

(iv) మైసూరు రాష్ట్రంలోని సంగం.

అవిధంగా భారత ప్రభుత్వం సోమశిలకు ప్రాధాన్యతక్రమంలో మూడవస్థానాన్ని మాత్రమే ఇచ్చింది. అందుచేత మనరాష్ట్రంలోని సోమశిల స్థలానికి ప్రాధాన్య మీయవలసిందిగా కోరుతూ ప్రభుత్వం 1963 లో భారత ప్రభుత్వానికి వ్రాసింది. అటు తరువాతకూడా ఈ విషయంలో ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరిపింది. 1962 లో సోమశిలవద్ద ఎంపికచేసిన స్థలం మద్రాసు, మైసూరు, ఆంధ్రప్రదేశ్ లోడ్ కేంద్రాలకు చెరువలో వుండగలదని కొత్తగూడెం కేంద్రంనుండి శ్రీశైలంమీదుగా మద్రాసుకు వెళ్ళే 220 కిలోవాట్ల డైరెక్టులైనుపై అది వుండగలదని కూడా 1967 అక్టోబరులో భారత

ప్రభుత్వానికి స్పష్టంగా తెలియజేయబడింది. ఆ విధంగా నై వేలీలోని థర్మల్ కేంద్రం, కల్పక్కం, సోమశిలయందలి అణు విద్యుత్ కేంద్రాలు కొత్తగూడెంలోని థర్మల్ కేంద్రం ఒక సమన్వయరీతిలో కనిష్టభారం (బేస్‌లోడ్) కేంద్రాలుగా పనిచేయగలవు. శ్రీశైలంలోని జలవిద్యుత్ కేంద్రం అధికతను లోడు కేంద్రంగా పనిచేయగలదు. నిర్వహణ కార్యాలవిషయంలోకూడా ప్రతియేడు వర్షాకాలంలో శ్రీశైలం జలవిద్యుత్ కేంద్రాల కనిష్ట భారానికి పూనుకున్నప్పుడు దాదాపు ఒక నెలపాటు అణువిద్యుత్ కేంద్రాన్ని మూసివేయవచ్చును. ఈ విషయంగురించి అణుశక్తి శాఖతో సంప్రదించి పరిశీలించడం జరుగుతున్నదని నిర్ణయం గైకొన్నమీదట రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి తెలియ జేయబడగలదని భారత ప్రభుత్వం 1968 లో సమాధానమిచ్చింది. దీనిని గురించి భారతప్రభుత్వంతో ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరుపబడుతున్నాయి.

ఈలోగా తమిళనాడులోని కల్పక్కంవద్ద నిర్మించబడుతున్న అణు విద్యుత్ కేంద్రం 1970-71 నుండి 1973-74 వరకుగల మధ్యకాలంలో 200 మెగావాట్ల మేరకు 1973-74 నుండి 1975-76 వరకుగల మధ్యకాలంలో 200 మెగావాట్లమేరకు విద్యుచ్ఛక్తిని ఉత్పత్తిచేయగలదని సూచించబడింది. అది కేంద్ర ప్రాజెక్టుకావడంవల్ల అక్కడ ఉత్పత్తి అయ్యే విద్యుచ్ఛక్తి ఆంధ్రప్రదేశ్, తమిళనాడు, మైసూరు రాష్ట్రాలు సమాన ప్రాతిపదికపై పంచుకోవడానికి లభ్యంకాగలదు. నై వేలీ లిగ్నయిటు కార్పొరేషనునుండి లభ్యమయ్యే విద్యుచ్ఛక్తి తమిళనాడు రాష్ట్రానికే కాకుండా ఇతరరాష్ట్రాలు కోరినట్లయితే వాటికికూడా సహేతుక ప్రాతిపదికపై లభ్యంచేయాలని భారత ప్రభుత్వం నియమించిన ప్రభుత్వ సంస్థల వ్యవహారాల సంఘం వెలిబుచ్చింది. ఈ అంతర్దృష్ట్యా పై అభిప్రాయానికి బలం చేకూరుతున్నది. సోమశిలవద్ద అణుశక్తి కేంద్రం నెలకొల్పే విషయాన్ని పరిశీలించవలసిందిగాను, ఈలోగా ఆయా రాష్ట్రాలకోసం నిర్ణయించబడిన వాటాల విషయంలో సందేహాలు ఏవైనా ఏర్పడకుండా చూడడానికి వీలుగా కల్పక్కం అణు విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రంనుండి ఆయా రాష్ట్రాలకు సరఫరా చేయ బడగల విద్యుచ్ఛక్తి వాటాను గురించి లాంఛనప్రాయంగా తెలియజేయవలసిందిగాను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 1968 సెప్టెంబరులో అణుశక్తి సంఘం అధ్యక్షునకు వ్రాసింది.

ఆ ప్రాంతంలోని అణుశక్తి కేంద్రం అవసరాలను తీర్చడానికి కావలసిన విద్యుచ్ఛక్తి మినహా కల్పక్కం అణుశక్తి కేంద్రంలో ఉత్పత్తి కాగలదనుకొన్న మొత్తం 400 మెగావాట్ల విద్యుచ్ఛక్తి తమిళనాడు ప్రభుత్వంవారికి లేదా నామినీకి విక్రయించ బడగలదని తమిళనాడు ప్రభుత్వం అణుశక్తి శాఖతో చేసుకొన్న ఒడంబడికను గురించి భారత ప్రభుత్వ అణుశక్తి శాఖ 1968 డిశంబరులో రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి తెలియజేసింది. కల్పక్కంనుండి విద్యుచ్ఛక్తిని పంచుకొనేందుకు ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం తమిళనాడు ప్రభుత్వంతో ఏదైనా ఒప్పందం చేసుకొన్నట్లయితే తనకెట్టి ఆభ్యంతరం ఉండబోదని వారు సూచించారు. ఈ విషయాన్ని గురించి భారత ప్రభుత్వానికి 1969 ఫిబ్రవరిలో తిరిగి వ్రాయడం జరిగింది. వారి వద్దనుంచి సమాధానం రావలసి వున్నది.

(3) తమిళనాడులోని నైవేలి విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రం నుండి విద్యుచ్ఛక్తిని తీసుకోవడం :

నైవేలి కేంద్ర రంగానికి చెందిన ప్రాజెక్టు. దీనికి కేంద్ర ప్రభుత్వ నిధులనుండి ఆర్థిక సహాయం లభిస్తుంది. నైవేలిలోని మొదటి విద్యుచ్ఛక్తి ఉత్పత్తి యూనిటు 1962 మే 23 వ తేదీనుండి పని చేయడం ప్రారంభించింది. 2 వ యూనిటు 23-1-63 వ తేదీన, 3వ యూనిటు 13-7-63 వ తేదీన పనిచేయడం ప్రారంభించాయి. 50 మెగావాట్ల శక్తిగల 4వ యూనిటు 27-10-63వ తేదీ నుండి పనిచేయడం ప్రారంభించింది. దీనితో ఈ ప్రాజెక్టు మొదటి దశలో ఉత్పత్తి స్థాపితశక్తి 250 మెగావాట్లకు చేరుకొన్నది. 50 మెగావాట్ల శక్తిగల మరొక సెట్టును, 100 మెగావాట్ల సెట్టును రెండవదశలో చేర్చడంద్వారా ఈ స్థాపితశక్తి 400 మెగావాట్లకు పెంచబడింది. నైవేలి ఉత్పత్తి కేంద్రం స్థాపితశక్తిని మూడవ దశలో 400 మెగావాట్లనుండి 600 మెగావాట్లకు విస్తరింపజేయడం జరుగుతున్నది. కేంద్ర ప్రభుత్వానికి చెందిన యితర ప్రభుత్వ రంగం ప్రాజెక్టుల మాదిరిగా ఈ ప్రాజెక్టు ఆది ఎక్కడ నెలకొల్పబడినదో ఆరాష్ట్రి అవసరాలకు మాత్రమేకాకుండా యితర రాష్ట్రాల అవసరాలనుకూడా తీర్చాలని మనప్రభుత్వం అభిప్రాయపడింది. 1969 నుండి నైవేలిద్వారా 100 మెగావాట్లనుండి 150 మెగావాట్ల వరకు మన రాష్ట్రానికి విద్యుచ్ఛక్తి యివ్వాలని ప్రభుత్వం 1968 జనవరిలో కేంద్రప్రభుత్వానికి వ్రాసింది. కేంద్రప్రభుత్వంనుండి తుది సమాధానం యిప్పటివరకు అందలేదు. ఈ లోగా నైవేలి వద్ద యిప్పుడు ఉత్పత్తి అవుతున్న 400 మెగావాట్ల విద్యుచ్ఛక్తికి తోడు అక్కడ ఉత్పత్తికాగల 200 మెగావాట్ల అదనపు శక్తినికూడా తమిళనాడు అవసరాలకే కేటాయించాలని తమిళనాడు ప్రభుత్వం ఒత్తిడి చేస్తున్నదని తెలిసింది. ఇతర రాష్ట్రాలకు నైవేలి ప్రాజెక్టు విద్యుచ్ఛక్తి ప్రయోజనాలను పంచే ఆవశ్యకతను గురించి మన ప్రభుత్వం మళ్ళీ నొక్కిచెప్పింది. నైవేలిలో ఉత్పత్తికాగల అదనపు విద్యుచ్ఛక్తి పరఫరాను గురించి తమిళనాడు ప్రభుత్వంతో ఏదయినా అంగీకారం కుదుర్చుకోవడానికి ముందు మనరాష్ట్రానికి రాబోయే సంవత్సరాలలో అవసరం కాగల విద్యుచ్ఛక్తిని గురించి తగురీతిగా పరిశీలించాలని మన ప్రభుత్వం కేంద్రప్రభుత్వాన్ని కోరింది

9. రాష్ట్రి ఆర్థికాభివృద్ధికి విద్యుచ్ఛక్తి అభివృద్ధి అతి ముఖ్యమని ప్రభుత్వం గుర్తించినప్పటికి పరిమితమయిన ఆర్థికపరిస్థితి అందుకు ప్రతిబంధకంగా ఉన్నది. 1967-68 ఆఖరువరకు విద్యుచ్ఛక్తి రంగంపై మొత్తం పెట్టుబడి వినియోగం రూ. 215.00 కోట్లు రాష్ట్రిప్రభుత్వం నాల్గవ పంచవర్ష ప్రణాళిక ముసాయిదాలో రూ. 225 కోట్లు వినియోగించాలని ప్రతిపాదించింది అయినప్పటికీ, పరిమితమైన ఒనరులవల్ల రూ. 105 55 కోట్లను మాత్రమే వినియోగించాలని ప్రణాళికా సంఘం ప్రతిపాదించింది. నాల్గవ పంచవర్ష ప్రణాళికాకాలంలో విద్యుచ్ఛక్తికోసం అంతిమ వినియోగాన్ని ఇంకా నిర్ణయించవలసి ఉన్నది. 1968-69 లో విద్యుచ్ఛక్తిపై పెట్టుబడికి రూ. 31.29 కోట్లు ఖర్చు పెట్టబడింది. 1969-70 లో రూ. 38 93 కోట్లను కేటాయించడం జరిగింది. తెలంగాణా ప్రత్యేక అభివృద్ధి పథకంక్రింద తెలంగాణాలో గ్రామీణ విద్యుదీకరణ పథకాలకోసం అదనంగా కేటాయించిన రూ. 4.36 కోట్లు మొత్తం ఇందులో చేరి ఉన్నది. రూ. 38.93 కోట్ల పూర్తి

మొత్తంలో రూ. 4.70 కోట్లు ప్రభుత్వ పథకాలపైనా, మిగిలిన మొత్తం కేంద్ర పథకాలపైనా ఖర్చుపెట్టడం జరుగుతుంది.

10. విద్యుచ్ఛక్తి ప్రాజెక్టులలో సాధించిన ప్రగతి, 1969-70 లో వాటికోసం చేసిన కేటాయింపులు ఈ క్రింద తెలియజేయబడ్డాయి:

ప్రభుత్వ పథకాలు

(ఎ) కొనసాగుతున్న పథకాలు.

(1) ఎగువ నీలేరు జలవిద్యుత్ పథకం —ఒక్కొక్కటి 60 మెగావాట్ల శక్తిగల రెండు యూనిట్లలో మొదటి యూనిటు 1967 అక్టోబరులోను, రెండవ యూనిటు 1968 మార్చిలోను పని ప్రారంభించాయి. రూ 1850 లక్షలు సవరించిన అంచనా కాగా 1968-69 ఆఖరుకు రూ. 1819 లక్షలు ఖర్చయింది. మిగిలిన పనులను పూర్తిచేయడానికి 1969-70 లో రూ 10 లక్షలు కేటాయించబడ్డాయి.

(2) బలిమెల డాము —ఆంధ్రప్రదేశ్, ఒరిస్సా ప్రభుత్వాల మధ్య జరిగిన ఒప్పందపు షరతుల ప్రకారం మన ప్రభుత్వంవాటా రూ 12.00 కోట్లకు మించరాదనే షరతుకు లోబడి, బలిమెల డాముకయ్యే ఖర్చు ఈ రెండు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు సమాన వాటాలలో భరిస్తాయి మన రాష్ట్రానికి బలిమెల డామునుండి ఎడతెగకుండా 2,100 క్యూసెక్కుల నీరు విడుదల అవుతుంది. పైన పేర్కొన్న రూ. 12.00 కోట్లు కాకుండా, బలిమెల డామువద్ద ఆంధ్రప్రదేశ్ పవరు హౌసుకూ, అందుకు సంబంధించిన పనులకూ అయ్యే ఖర్చును మన ప్రభుత్వమే భరించవలసి ఉంటుంది. ఈ ప్రాజెక్టుపై పనులకు ఆంధ్రప్రదేశ్ వాటా నిమిత్తం 1969-70 లో రూ. 100 లక్షల కేటాయింపు చేయబడింది.

(3) శ్రీశైలం జలవిద్యుత్ పథకం :—శ్రీశైలంలో మొదటిదశలో ఒక్కొక్కటి 110 మెగావాట్ల శక్తిగల నాలుగు యూనిట్లను స్థాపించడానికి ఈ పథకం ఉద్దేశించినది. కాఫర్ డాములు నిర్మించబడ్డాయి 7 నుండి 10 వరకు గల బ్లాకులలో పడిలోని లోతు కాలవ భాగంలో డాము పునాదుల త్రవ్వకం పని పూర్తయింది. డాంకు రాతి, కాంక్రీట్ కట్టడపుపని చేపట్టబడింది సాధ్యమయినంతత్వరలో డాంను సురక్షిత మైన మట్టానికి పెంచాలనే ఉద్దేశంతో లోతు నదీ భాగంలో డాము పునాదుల దట్టింపు పనిపై ఎక్కువశ్రద్ధ వహించడం జరుగుతున్నది. ఇంతవరకు 10-11 లక్షల ఘనపుటడుగులమేర రాతి కాంక్రీటు చేయబడింది. సగటు నదీ గర్భపు మట్టము 'హిల్' వద్ద 430 అడుగులు, 'టో' వద్ద 475 అడుగులు వుండగా 'హిల్' వద్ద 480 అడుగులు, 'టో' వద్ద 505 అడుగుల ఎత్తువరకు డాము నిర్మించబడింది. 1969, డిశంబరుముంది ప్రారంభమయ్యే 1969-70 పని కాలములో డాం నిర్మాణపు పని తిరిగి చేపట్టబడుతుంది. ఆ పని కాలములో (1969 డిసెంబరు నుండి 1970 మే వరకు) 25 లక్షల ఘనపుటడుగుల పనిచేయాలని నిర్ణయించబడింది. నిర్ణయించిన పని 1970 చివరిభాగంలో పూర్తికాగలదని ఆశించబడుతున్నది. ప్రాజెక్టు ప్రారంభమయినప్పటినుండి ప్రాజెక్టు సివిలు పనులపై మొత్తం రూ. 2,311 75 లక్షల

ఖర్చయింది. 1969-70 సంవత్సరంలో, శ్రీశైలం ప్రాజెక్టు సివిల్ పనులకుగాను బడ్జెటులో రూ 850 లక్షల కేటాయింపు చేయబడింది. ఈ మొత్తంలోనుండి రూ. 102.75 లక్షల మొత్తం 1969 జులై ఆఖరునాటికి ఖర్చు పెట్టబడింది.

క్రొత్త ప్రాజెక్టుల పరిశీలన

11. (1) ఈ క్రింది జలవిద్యుత్ పథకాలు ప్రభుత్వ పరిశీలనలో ఉన్నాయి:

(ఎ) కృష్ణా బేసిన్:

(i) తుంగభద్ర ఎగువకాలువ జలవిద్యుత్ పథకం.
(ii) ఎగువ కృష్ణా జలవిద్యుత్ పథకం.
(iii) నాగార్జునసాగర్ ఎడమకాలువ జలవిద్యుత్ పథకం.
(iv) నాగార్జునసాగరు కుడికాలువ జలవిద్యుత్ పథకం.
(v) పులిచింతల జలవిద్యుత్ పథకం.

(బి) గోదావరి బేసిన్:

(i) కుంతల జలవిద్యుత్ పథకం.
(ii) ప్రాణహిత జలవిద్యుత్ పథకం.
(iii) ఇంచెంపల్లి జలవిద్యుత్ పథకం.
(iv) దుమ్ముగూడెం, పర్ణశాలలవద్ద ప్రత్యామ్నాయ స్థలాలతో సింగారెడ్డి జలవిద్యుత్ పథకం.
(v) పోచంపాడు జలవిద్యుత్ పథకం.

(సి) వివిధ పథకాలు:

దిగువ మాచ్‌ఖండు జలవిద్యుత్ పథకం.

(2) 1969-70 లో పరిశీలన నిమిత్తం చేపట్టదలచిన క్రొత్త జలవిద్యుత్ పథకాలు.

(i) కె సి కాలువ జలవిద్యుత్ పథకం.
(ii) సింగూరు జలవిద్యుత్ పథకం.

1969-70 బడ్జెటు అంచనాలలో రూ. 10 00 లక్షల మొత్తం ఇందుకు కేటాయించబడింది.

రాష్ట్ర విద్యుచ్ఛక్తి బోర్డు

(ఎ) కొనసాగుతున్న పథకాలు:

12. (1) కొత్తగూడెం థర్మల్ పథకం మొదటి దశ:— అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి మండలినుండి 20 మిలియను డాలర్ల ఋణంద్వారా చేపట్టబడిన ఈ పథకం చాలవరకూ పూర్తయింది. ఒక్కొక్కటి 60 మెగావాట్ల శక్తిగల రెండు యూనిట్లు

పనిచేస్తున్నాయి. సవరించిన అంచనా రూ. 28.96 లక్షలు కాగా 1968-69 ఆఖరునాటికి రూ 26 14 లక్షలు ఖర్చయింది. కిన్నెరసాని డామువద్ద పనులను పూర్తిచేయడానికీ, థర్మల్ స్టేషను పనులపై మిగతా చెల్లింపులను భరించడానికీ, ఈ పథకం క్రింద ట్రాన్సమిషను లైన్లను పూర్తిచేయడానికి 1969-70 బోర్డు బడ్జెటు అంచనాలో రూ. 100 లక్షల కేటాయింపు చేయబడింది. కిన్నెరసాని డాముకు సంబంధించిన కేటాయింపుకూడ ఇందులో చేరి ఉంది.

2 రామగుండం థర్మల్ పథకం 'బి' స్టేజిను (ఎఫ్‌డి యూనిటు):— రామగుండం వద్ద 62 5 మెగావాట్ల శక్తిగల థర్మల్ యూనిటును స్థాపించడానికి ఈ పథకం ఉద్దేశిస్తున్నది. 8.4 మిలియను డాలర్ల యు ఎస్. ఎ ఐ. డి. ఋణం నుండి ఈ పథకానికి ద్రవ్యం సమకూర్చబడుతున్నది దురదృష్టవశాత్తు ఈ పథకం క్రింద పని ప్రారంభించడం ఆలస్యమవుతున్నది. ఈ సంవత్సరంలో ఎదురైన ముఖ్య ఆటంకాలు ఇన్స్టుమెంటేషను, కంట్రోల్లు, యాష్ హాండ్లింగు ప్లాంటు మొదలైన వాటికి సంబంధించినవి. పెండరుదారులు అనుకూలమైన స్వల్పకాల బట్వాడాకు అంగీకరించినట్లయితే ఇన్స్ట్రుమెంటేషను, కంట్రోలు, యాష్ హాండ్లింగు ప్లాంటు పనులు సకాలంలో పూర్తికాగలవని ఆశించబడుతున్నది. దీనివల్ల అనుకున్న రీతిగా 1970 సెప్టెంబరులో యూనిటు పనిచేయడం ప్రారంభించడానికి వీలవుతుంది. ఈ పథకానికి తుదిసారిగా సవరించిన అంచనా రూ. 1,243 లక్షలు. 1968-69 ఆఖరు నాటికి రూ. 940 లక్షలు ఖర్చయింది. 1969-70 సంవత్సరానికి బోర్డు బడ్జెటు అంచనాలో రూ 180 లక్షల కేటాయింపు చేయబడింది.

3 కొత్తగూడెం థర్మల్ పథకం రెండవ దశ —14 మిలియను డాలర్ల ఐ. బి ఆర్. డి. ఋణంద్వారా చేపట్టబడిన ఈ పథకం కూడ చాలవరకు పూర్తయింది. ఒక్కొక్కటి 60 మెగావాట్ల శక్తిగల రెండు యూనిట్లు పని చేస్తున్నాయి. సవరించిన అంచనా రూ. 1,333 33 లక్షలుకాగా 1968-69 ఆఖరు నాటికి రూ. 1 103 లక్షలు ఖర్చయింది, మిగతా చెల్లింపులను భరించే నిమిత్తం 1969-70 బోర్డు బడ్జెటు అంచనాలో రూ. 100 లక్షలు కేటాయింపు చేయబడింది.

4. కొత్తగూడెం థర్మల్ పథకం మూడవ దశ :— మొదటి, రెండవ దశ పథకాలకు తరువాయిగా కొత్తగూడెంలో ఒక్కొక్కటి 110 మెగావాట్ల శక్తిగల రెండు థెర్మల్ సెట్లను నెలకొల్పడానికి ఈ పథకం ఉద్దేశిస్తున్నది. టి. జి సెట్టు బ్లాకుల పునాది పూర్తి చేయబడుతుంది కూలింగు టవరు నిర్మాణం, బాయిలరు, టి. జి. సెట్లను నెలకొల్పడం పని చెప్పుకోతగినంత ప్రగతిని సాధించగలదు. మొదటి యూనిటు 1972-73 లోను, రెండవ యూనిటు 1973-74 లోను పనిచేయడం ప్రారంభింపచేయాలని ఉద్దేశించబడింది. కాని ప్రణాళికా కేటాయింపు సరిపడినంతగా లేకపోవడంవల్ల, ఈ పథకానికి 1968-69 సవరించిన అంచనాలో రూ. 115 లక్షల మొత్తం మాత్రమే కేటాయించబడినది 1969-70 బోర్డు బడ్జెటు అంచనాలో ఈ పథకానికి రూ. 1,000 లక్షల కేటాయింపు చేయబడింది, ఇందులో అధిక మొత్తం భారత్ హెవీ ఎలక్ట్రికల్స్ లిమిటెడుకు చెల్లింపుల నిమిత్తం వినియోగించబడుతుంది.

5 దిగువ సీలేరు జలవిద్యుత్ పథకం :—మొదటి దశలో ఒక్కొక్కటి 100 మెగావాట్ల శక్తిగల నాలుగు సెట్లను నెలకొల్పడానికి ఈ పథకం ఉద్దేశిస్తున్నది. నిర్మాణంలో ఉన్న రెండు విద్యుదుత్పాదక పథకాలలో ఇది ఒకటి రాష్ట్రంలో విద్యుచ్ఛక్తి కొరతను కొంతవరకు తీర్చడానికి వీటిని సాధ్యమైనంత త్వరలో పూర్తి చేయవలసి వుంది. కాని ఆర్థిక వనరుల కొరతవల్ల ఎక్కువ ప్రగతిని సాధించడానికి వీలు లేక పోయింది. మొదటి, రెండవ యూనిట్లను రష్యా సరఫరా చేస్తుంది. 1971 మొదటి మూడునెలలలో సరఫరాలు ఆరంభమవుతాయని ఆశించబడుతున్నది. 1969-70 లో ఈ ప్రాజెక్టుకు సంబంధించిన వివిధ సివిలు పనులు ఎక్కువ వేగంతో అమలు జరుప బడతాయి. ఈ పథకానికి మొదటి అంచనా వ్యయం రూ 2,498 లక్షలు కాగా సవరించిన అంచనా రూ. 4,900 లక్షలు ఉంటుందని ఆశించబడుతున్నది 1968-69 ఆఖరునాటికి రూ. 633 00 లక్షలు ఖర్చయింది. ఈ పథకంకోసం 1969-70 బోర్డు బడ్జెటు అంచనాలో రూ. 250 లక్షల కేటాయింపు చేయబడింది.

(6) (ఎ) ట్రాన్స్‌మిషను లైన్ల పథకం —విద్యుదుత్పాదక కేంద్రాలనుండ లభ్యమయ్యే విద్యుచ్ఛక్తిని పంపడంకోసం 220 కె. వి., 132 కె. వి. లైన్లను క్రొత్త విద్యుత్ కేంద్రాలతో కలిపి వాటిని పటిష్ఠం చేయడమే కాకుండా పెద్ద లోడు వున్న కేంద్రాలకు లైన్లను విస్తరింపజేయడం కూడా అవసరం.

(1) ఈ సంవత్సరంలో ఇంతవరకు ఈ క్రింది ఇ. హెచ్. టి. లైన్లు ఇదివరకే ప్రారంభింపబడినాయి :

(i) హైదరాబాదు – మహబూబ్‌నగరు–132 కె. వి. లైను 15–4–69.
(ii) శ్రీశైలం–కడప 220 కె. వి. లైను — 28–4–69.
(iii) శ్రీశైలం–కర్నూలు 132 కె. వి. లైను — 21–7–69.

(ప్రారంభంలో 66 కె వి. తో చార్జి చేయబడినది)

(2) ఈ క్రింది లైన్లు ఈ సంవత్సరం పూర్తి కాగలవని ఆశించబడుతున్నది:

(i) కడప–చిత్తూరు–తమిళనాడు రాష్ట్ర సరిహద్దు 220 కె. వి. లైను.
(ii) కొత్తగూడెం–గుణదల 220 కె వి. లైను.
(iii) కర్నూలు–గుత్తి 132 కె. వి. లైను.
(iv) గుత్తి–ధర్మవరం 132 కె. వి. లైను.
(v) కలికిరి–చిత్తూరు 132 కె. వి. లైను
(vi) జంటనగరాల చుట్టూ 132 కె. వి. రింగుమెయిను లైను.
(vii) రామగుండం–పోచంపాడు 132 కె. వి. లైను.

(3) ఆయా ప్రాంతాలలో వోల్టేజి సమస్యను తీర్చడానికిగాను ఈ క్రింది లైన్లను త్వరలో చేపట్టి పూర్తి చేయడం జరుగుతుంది :

(i) చిత్తూరు–రేణిగుంట 132 కె. వి. లైను.
(ii) శ్రీశైలం–కంబం 132 కె. వి. లైను.
(iii) నాగార్జునసాగరు–నల్గొండ 132 కె. వి. లైను.

(ఖ) పంపిణీ పథకాలు :—ఈ పథకం క్రింద కేటాయింపు ముఖ్యంగా వ్యవసాయేతర సర్వీసు కనెక్షన్ల నిమిత్తం ఉద్దేశింపబడింది. 3 వ ప్రణాళిక ట్రాన్స్‌మిషను, పంపిణీ పథకాల (శ్రీశైలం ట్రాన్స్‌మిషను పథకంతోసహా) కోసం, 1969-70 బోర్డు బడ్జెటు అంచనాలో రూ. 200.00 లక్షల కేటాయింపు చేయబడింది 4 వ ప్రణాళిక ట్రాన్స్‌మిషను, పంపిణీ పథకాలకోసం 1969-70 బోర్డు బడ్జెట అంచనాలో రూ. 600.00 లక్షల కేటాయింపు చేయబడింది.

(7) గ్రామీణ విద్యుదీకరణ :—ఎక్కువ పంపు సెట్లకు విద్యుచ్ఛక్తిని అందచేసి వ్యవసాయ ఉత్పత్తిని పెంపుదల చేయడం గ్రామీణ విద్యుద్దీకరణ కార్యక్రమాన్ని చేపట్టడంలోగల ముఖ్య ఉద్దేశం. గడచిన కొద్ది సంవత్సరాలుగా ఈ కార్యక్రమానికి ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది ఒకే సంవత్సరంలో అంటే 1967-68 లో 23,920 వ్యవసాయ పంపు సెట్లకు విద్యుచ్ఛక్తిని అందజేయడంలో బోర్డు చెప్పుకోదగిన ప్రగతిని సాధించింది. 1968-69 లో బోర్డు ఇంకా ఎక్కువ లక్ష్యాన్ని పెట్టుకొని 1,321 గ్రామాలనూ, 39,000 పంపుసెట్లను విద్యుద్దీకరించే కార్యక్రమాన్ని చేపట్టింది. అయినప్పటికీ వివిధ కారణాలవల్ల కొన్ని గ్రామాలలోని పనులు 1969-70 కి మిగిలిపోయాయి. 1968-69 లోని 39,000 క్రొత్త వ్యవసాయ సర్వీసుల లక్ష్యాన్ని సాధించకపోయినప్పటికీ 1969 మార్చి చివరికి 32,50 వ్యవసాయ సర్వీసులు విడుదల చేయబడ్డాయి. 1967-68 లో సాధించిన ప్రగతి కంటె ఇది చాలా ఎక్కువ దాదాపు 6,500 వ్యవసాయ సర్వీసుల తగ్గుదల 1969-70 చివరికి పూర్తవుతుందని ఆశించబడుతున్నది.

1968-69 సంవత్సరంలో మిగిలిపోయిన పనులను పూర్తిచేయడం మాత్రమే కాక క్రొత్తగా 1,107 గ్రామాలను విద్యుద్దీకరించే కార్యక్రమాన్ని 1969-70 లో విద్యుచ్ఛక్తి బోర్డు రూపొందించింది. జిల్లా అభివృద్ధి మండలుల అధ్యక్షుల హోదాలో వివిధ జిల్లాల కలెక్టర్లను సంప్రదించిన మీదటను, జిల్లా పరిషత్తుల పంచాయతీ సమితుల అధ్యక్షులు, పార్లమెంటు సభ్యులు, శాసనసభ సభ్యులు ఇతర ప్రజాప్రతినిధుల నుండి వచ్చిన అభ్యర్థనలను పరిశీలించిన మీదటను సూపరింటెండింగు ఇంజనీర్లు (ఆపరేషన్) చేసిన ప్రతిపాదనలను ఈ కార్యక్రమంలో క్రొత్త గ్రామాలను ఎంపిక చేసేటప్పుడు దృష్టిలో వుంచుకోవడం జరుగుతుంది

(ఎ) (బావులు కాకుండా) నీటిపారుదల సౌకర్యాలు తక్కువగా వున్న మెట్ట తాలూకాలు
(బి) వ్యవసాయ లోడులు గణనీయంగా వుండి వుత్పత్తి శక్తి ఎక్కువగా వున్న గ్రామాలు.
(సి) తోడిపోత సాగు పథకాలు.
(డి) ప్రస్తుతమున్న 11 కిలోవాట్ల లైనులకు ప్రక్కగా వున్న గ్రామాలు—ఇక్కడ విద్యుద్దీకరణకు చాలా తక్కువ ఖర్చవుతుంది.
(ఇ) విద్యుద్దీకరించబడిన గ్రామాలు తక్కువ కాతంలో వున్న తాలూకాలు.
(ఎఫ్) సరిహద్దు గ్రామాలు.
(జి) క్రాగే నీటి సరఫరా ఇబ్బందిగా వుండి లోతైన బావులనుండి నీరు తోడిపోత చేయవలసిన ప్రాంతాలు.

1969-70 వ సంవత్సరంలో 40,000 వ్యవసాయ పంపుసెట్లకు విద్యుచ్ఛక్తి నందజేయడానికి బోర్డు నిర్ణయించింది.

1969-70 కి లక్ష్యంగా పెట్టుకొన్న సర్వీసుల మొత్తం సంఖ్య 1.87 లక్షలు.

విద్యుచ్ఛక్తి బోర్డుయొక్క 1969-70 బడ్జెటు అంచనాలలో గ్రామీణ విద్యుద్దీకరణకు రూ. 557.00 లక్షల మొత్తం కేటాయించబడింది దీనికి అదనంగా ప్రత్యేక తెలంగాణా అభివృద్ధి పథకంక్రింద తెలంగాణా ప్రాంతంలోని గ్రామాల విద్యుద్దీకరణకు రూ. 436.00 లక్షలు కేటాయించబడింది.

విద్యుచ్ఛక్తి బోర్డుకు ఋణాలు

18. 1969-70 లో 14.09 కోట్లవరకు విద్యుచ్ఛక్తి బోర్డుకు ఋణాన్ని ఇవ్వడానికి బహిరంగ మార్కెటులో ఋణాలను తీసుకొనేందుకు బోర్డుకు అనుమతి నివ్వడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఉద్దేశిస్తున్నది.

ఆంధ్ర ప్రదేశ రాష్ట్ర విద్యుచ్ఛక్తి బోర్డు నిర్వహణ

14. ఈ క్రింద తెలియజేసిన వివరణ బోర్డు సాధించిన ప్రగతిని తెలియ జేస్తున్నది:

	సాధించిన ప్రగతి			లక్ష్యం
	1966-67	1967-68	1968-69	1969-70
1	2	3	4	5
ఉత్పత్తి చేసిన యూనిట్లు (బిలియన్లు)	1,389	1,862	2,306	2,890
విక్రయించిన యూనిట్లు (బిలియన్లు)	1,021	1,334	1,638	2,200
వచ్చిన ఆదాయం (రూ. లక్షలలో)	1,809	2,438	2,958	3,617
నిర్వహణ ఖర్చులు (రూ. లక్షలలో) [తరుగుదల రిజర్వు నిధిలోచేరి, వడ్డీ మినహా]	1,506	1,866	2,068	2,829
పెట్టుబడి ఖర్చు (రూ. లక్షలలో)	3,445	2,947	3,129	3,893
స్థాపిత శక్తి (ఎమ్. డబ్ల్యు)	411.80	645.5	645.5	645.5
విద్యుదీకరించిన గ్రామాలు (సంఖ్య)	494	127	769	1,10[illegible]

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ఇచ్చిన సర్వీసులు (సంఖ్య)	55,165	1,05,012	1,43,854	1,87,800
ఇచ్చిన వ్యవసాయ సర్వీసులు (సంఖ్య)	9,519	28,920	32,509	40,000
నగటు పెట్టుబడిపై ప్రతి ఫలం (శాతం) రేటు	4.1	6.2	7.5	8.2

ఎన్నో ఇబ్బందులున్నప్పటికీ 1969-70 లక్ష్యం సాధించబడగలదని ఆశించ బడుతున్నది.

పొదుపు చేయడంలోకూడ విద్యుచ్ఛక్తి బోర్డు చెప్పుకోదగినంత అభివృద్ధిని సాధించింది. గిట్టుబాటుకాని ఉత్పత్తి ఆపివేయబడింది. జలవిద్యుత్ రిజర్వాయర్లలోని నీటిమట్టం ఎప్పటికప్పుడు గమనించబడుతున్నది. తద్వారా పొదుపుగా ఉత్పత్తి చేయబడుతున్నది. పంపిణీలో నష్టాలు ప్రతిమాసం సమీక్షించబడుతున్నాయి. నష్టాలు ఎక్కువగావున్న చోట్ల ప్రతి ఫీడరులోని నష్టాన్ని కనుగొనేందుకు, నష్టం ఏ ఏ ప్రాంతాలలో, ఏ ఏ వాడకందార్ల వద్ద అవుతున్నదో తెలుసుకొనేందుకు అన్ని ఫీడర్లకు మీటర్లు వేయడం జరిగింది.

ముగింపు

15. మన వ్యవసాయదారులకు ఈ రోజుల్లో విద్యుచ్ఛక్తి తప్పనిసరైనది. వ్యవసాయదారునకు విద్యుచ్ఛక్తి ఒక విలాసం కాదు, అది అతిముఖ్యమైనట్టిది. సాధ్యమైనంత త్వరగా లోడును అభివృద్ధిపరచి వాడకందార్లకు మరింతగా సర్వీసును సమకూర్చేందుకు వీలుగా లభించే ఉత్పత్తి శక్తిని గరిష్ఠంగా వినియోగించుకునే నిమిత్తం ట్రాన్స్‌మిషన్ పంపిణీ సదుపాయాలను అభివృద్ధిపరచే విషయంలో బోర్డు తన దృష్టిని కేంద్రీకరించింది. గ్రామీణ విద్యుద్దీకరణపై ప్రభుత్వం ఆసక్తి చూపుతున్నది. నాల్గవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో 5,000 గ్రామాలను విద్యుద్దీకరించడానికి, 2.50 లక్షల పంపు సెట్లకు విద్యుచ్ఛక్తిని అందజేయడానికి సంకల్పించబడింది.